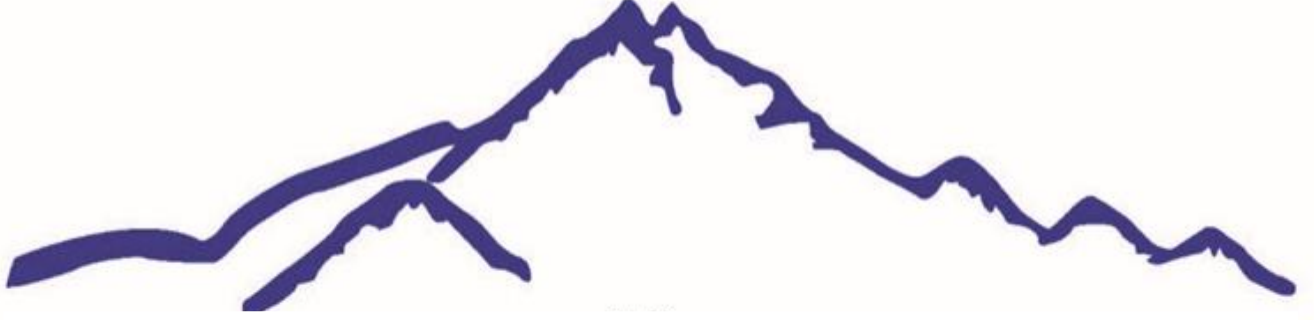

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞI**

**Hazırlayan
Gökay AĞIRBAŞ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY**

Yüksek Lisans Tezi

Ocak 2024, KAYSERİ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞI**

**Hazırlayan
Gökay AĞIRBAŞ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY**

Ocak 2024, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Gökay AĞIRBAŞ

T.C.

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Program Adı: Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakereye Katılma Yasağı

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 198 sayfalık kısmına ilişkin 24.01.2024 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 19' dur.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 24.01.2024

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY Öğrenci: Gökay AĞIRBAŞ

KILAVUZA UYGUNLUK

“Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakereye Katılma Yasağı” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Gökay AĞIRBAŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY

Özel Hukuk ABD Başkanı

Prof. Dr. Murat DOĞAN

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doktor Öğretim Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY danışmanlığında Gökay AĞIRBAŞ tarafından hazırlanan “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakereye Katılma Yasağı” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../.....

JÜRİ:

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY

Üye : Prof. Dr. Burak ADIGÜZEL

Üye : Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun .../.../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır. .../.../...

...../...../2024

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Enstitü Müdürü

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞI

Gökay AĞIRBAŞ

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ocak 2024

Danışman: Doktor Öğretim Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY

ÖZET

Çalışmamızda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin müzakereye katılma yasağına ilişkin TTK m. 393 incelenmiştir. Bu çerçevede müzakereye katılma yasağının amacı, Türk hukukundaki tarihî gelişimi, muhatapları, emredici niteliği ve benzer hukuki müesseselerle ilişkisine yer verilmiştir. Keza yasağın yönetim kurulu üyelerini tâbi kıldığı toplantıya katılmama ve oy kullanmama yükümlülükleri üzerinde durulmuş, bu yükümlülüklerin başka birtakım hak ve yetkilere kısıtlama getirip getirmediği, yönetim kurulunun toplantı ve karar nisaplarına etkisi, nisap eksikliğine yol açması hâlinde menfaat çatışması yaratan konunun nasıl karara bağlanabileceği sorununa ilişkin çözümler araştırılmıştır. Bundan başka yasağın uygulanma şartları, dürüstlük kuralının bu şartlara etkisi ve yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt doğarsa nasıl bir yol izleneceği hakkında açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca kanunun yasağın ihlâline bağladığı hukuki sorumluluk yaptırımı ile öğretide ve Yargı kararlarında tartışılan, yasağa aykırı bir şekilde alınan kararın geçerliliği sorunu irdelenmiştir. Son olarak yasağın ihlâli dolayısıyla gündeme gelebilecek diğer sonuçlar hakkında da değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzakereye katılma yasağı, menfaat çatışması, sadakat yükümlülüğü, yönetim kurulu toplantısı, hukuki sorumluluk.

PROHIBITION OF PARTICIPATION IN NEGOTIATIONS OF THE MEMBERS OF THE BOARD OF DIRECTORS OF A JOINT STOCK COMPANY

Gökay AĞIRBAŞ

**Erciyes University, Graduate School of Social Sciences
Master Thesis, January 2024
Supervisor: Dr. Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY**

ABSTRACT

In our study, article 393 of the TCC regarding the prohibition of participation in negotiations of the members of the board of directors of joint stock companies is analyzed. Within this framework, the purpose of the prohibition to participate in negotiations, its historical development in Turkish law, its addressees, its mandatory nature and its relationship with similar legal instruments are analyzed. Likewise, the obligations of non-participation in meetings and non-voting that the prohibition imposes on the members of the board of directors are emphasized, whether these obligations impose restrictions on certain other rights and powers, their effect on the meeting and decision quorums of the board of directors, and solutions to the problem of how the issue that creates a conflict of interest can be resolved in the event of a lack of quorum are investigated. Furthermore, the conditions for the application of the prohibition, the effect of the good faith rule on these conditions, and the procedure to be followed in case of any doubt as to whether the prohibition will be applied or not are explained. In addition, the legal liability sanction imposed by the law for the violation of the prohibition and the question of the validity of the decision taken in violation of the prohibition, which is discussed in the doctrine and judicial decisions, have been analyzed. Finally, other consequences that may arise due to the violation of the prohibition have been evaluated.

Keywords: Prohibition of participation in negotiations, conflict of interest, duty of loyalty, board meeting, legal liability.

İÇİNDEKİLER

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞI

BİLİMSSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ AMACI, TARİHİ GELİŞİMİ, EMREDİCİ NİTELİĞİ, MUHATAPLARI VE BAZI HUKUKİ MÜESSESELERLE İLİŞKİSİ

1.1. Yasağın Amacı	4
1.2. Yasağın Tarihî Gelişimi.....	6
1.3. Yasağın Emredici Niteliği	10
1.4. Yasağa Tâbi Olanlar	11
1.4.1. Yönetim Kurulu Üyeleri	11
1.4.1.1. Genel Olarak	11
1.4.1.2. Yasağa Tâbiyeti Özellik Arz Eden Bazı Yönetim Kurulu Üyeleri	13
1.4.1.2.1. Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi.....	13
1.4.1.2.2. Yönetim Kurulunu Oluşturan Tek Üye	15
1.4.1.2.3. Şirketler Topluluğunda Bağlı Şirketin Yönetim Kurulu Üyesi Olan Hâkim Şirket.....	17
1.4.2. Yönetim Kurulu Üyeleri Dışında Yasağa Tâbi Olanlar.....	20
1.5. Yasağın Bazı Hukukî Müesseseler ile İlişkisi	23
1.5.1. Kredi İşlemlerine İlişkin Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı ile İlişkisi	23
1.5.2. Halka Açık Anonim Şirketler Bakımından Getirilen Oy Kullanma Yasakları ile İlişkisi	26
1.5.2.1. İlişkili Taraf İşlemlerine İlişkin Yönetim Kurulu Toplantılarında Oy Kullanma Yasağı ile İlişkisi.....	26

1.5.2.2. Üçüncü Kişiler Lehine Verilen Teminat, Rehin, İpotek ve Kefalet İşlemlerine İlişkin Yönetim Kurulu Toplantılarında Oy Kullanma Yasağı ile İlişkisi.....	30
1.5.3. Oy Hakkından Yoksunluk ile İlişkisi.....	31
1.5.4. Borçlanma, İşlem Yapma ve Rekabet Yasağı ile İlişkisi.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ DOĞURDUĞU YÜKÜMLÜLÜKLER

2.1. Menfaat Çatışmasını Açıklama Yükümlülüğü	36
2.2. Müzakereye Katılmama ve Oy Kullanmama Yükümlülüğü	40
2.2.1. Genel Olarak	40
2.2.2. Yükümlülüğün Diğer Hak ve Yetkilere Etkisi	43
2.2.3. Yükümlülüğün Nisaplara Etkisi.....	50
2.2.3.1. Yasağın Uygulandığı Hâllerde Nisapların Nasıl Hesaplanacağı Sorunu ...	50
2.2.3.1.1. Öğretideki Görüşler	50
2.2.3.1.2. Değerlendirmeler	53
2.2.3.2. Yasak Dolayısıyla Nisaplar Elde Edilemediğinde Nasıl Karar Alınabileceği Sorunu	56
2.2.3.2.1. Sorunun Kaynağı	56
2.2.3.2.2. Çözüm Önerileri	58
2.2.3.2.2.1. Menfaat Çatışmasına İlişkin Konunun Genel Kurulda Karara Bağlanması.....	58
2.2.3.2.2.2. Yönetim Kurulunda Pay Sahibi Sıfatını Haiz Olmayan Üyelere Yer Verilmesi.....	61
2.2.3.2.2.3. Menfaat Çatışması Yaratan Konuda Yönetim Yetkisinin Devri ..	61
2.2.3.2.2.4. Karar Almaktan Kaçınılması veya İlgili Üyenin İstifası	62
2.2.3.2.2.5. İlgili Yönetim Kurulu Üyesinin Azli	62
2.2.3.2.2.6. Şirkete Kayyım Atanması	67
2.2.3.2.2.7. Menfaat Çatışmasına Konu İşlemin Yasağa Tâbi Olmayan Kişi(ler) Tarafından Temsil Yoluyla Yapılması	69
2.2.3.2.2.8. Karara Yasaklı Üye Yerine Yedek Üyenin Katılması	71
2.3. Müzakereye Katılmama Sebebinin ve İlgili İşlemlerin Yönetim Kurulu Kararına Yazılması Yükümlülüğü	74
2.4. Menfaat Çatışmasına İlişkin Konu Hakkında Yönetim Kurulu Kararı Alınmadan Temsil Yetkisini Kullanmama Yükümlülüğü	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ UYGULANMA ŞARTLARI

3.1. Genel Olarak.....	78
3.2. Yönetim Kurulu Üyesinin Kendisine ve Bazı Yakınlarına Ait Bir Menfaatin Varlığı	78
3.3. Menfaatin Kişisel ve Şirket Dışı Olması	82
3.3.1. Menfaatin Kişisel Olması	82
3.3.2. Menfaatin Şirket Dışı Olması	83
3.4. Menfaat Çatışması	90
3.5. Dürüstlük Kuralının Yasağın Uygulanma Şartlarına Etkisi	94
3.5.1. TTK M. 393/1 Hükmünde Sayılmayan Kişilere Ait Menfaatin de Yasağın Uygulanmasına İmkân Tanınması	96
3.5.1.1. Dürüstlük Kuralı Gereği Yasağın Kapsamına Dâhil Olanlara Genel Bir Bakış	96
3.5.1.2. Bağımlı Yönetim Kurulu Üyeliği İlişkisinden Dolayı Yasağın Kapsamına Dâhil Olanlar	101
3.5.1.2.1. Yönetim Kuruluna Temsilci Atama Hakkını Haiz Kamu Tüzel Kişileri (TTK M. 334)	102
3.5.1.2.2. Yönetim Kuruluna Temsilcisi Seçilen Kamu Tüzel Kişileri (TTK M. 359/5)	103
3.5.1.2.3. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkını Haiz Pay Sahipleri (TTK M. 360)	104
3.5.1.2.4. İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliğinde Menfaat Sahibi Taraf.....	110
3.5.1.2.5. Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket.....	112
3.5.1.2.6. Tek Pay Sahibi.....	116
3.5.2. Kişisel ve(ya) Şirket Dışı Olmayan Menfaatlerin de Yasağın Kapsamına Dâhil Edilmesine İmkân Tanınması	122
3.6. Yasağın Uygulanıp Uygulanmayacağı Hususunda Tereddüt Uyandıran Hâller ...	127
3.6.1. Genel Olarak	127
3.6.2. “Tereddüt Uyandıran Hâller” Kavramı.....	127
3.6.3. Tereddüt Uyandıran Hâllerde Karar Alma Süreci	128
3.6.4. Yönetim Kurulu Kararına Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yol(lar).....	131

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜZAKERE KATILMA YASAĞINA AYKIRILIĞIN SONUÇLARI

4.1. Yasağın İhlâli Sebebiyle Şirketin Uğradığı Zarardan Sorumluluk.....	138
4.1.1. TTK M. 393/2 Hükmü ile M. 553/1 Hükmü Arasındaki İlişki.....	138

4.1.2. Sorumluluğun Şartları.....	139
4.1.2.1. Kanundan Doğan Yükümlülüklerin İhlâli.....	139
4.1.2.2. Zarar	140
4.1.2.3. Kusur	141
4.1.2.4. Uygun İlliyet Bağı.....	148
4.1.3. Sorumluluk Davası	148
4.1.3.1. Dava Şartı Olarak Arabuluculuk.....	148
4.1.3.2. Davanın Tarafları	149
4.1.3.2.1. Davacı.....	149
4.1.3.2.1.1. Şirket.....	149
4.1.3.2.1.2. Pay Sahipleri ve Şirket Alacaklıları	153
4.1.3.2.2. Davalı.....	155
4.1.3.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	155
4.1.3.4. Yargılama Usulü	157
4.1.4. Teselsül ve Rücu	159
4.1.5. İbranın Sorumluluğa Etkisi	163
4.1.6. Zamanaşımı.....	167
4.1.6.1. İki Yıllık Süre.....	168
4.1.6.2. Beş Yıllık Süre	170
4.1.6.3. Daha Uzun Ceza Davası Zamanaşımı	172
4.2. Yasağın İhlâl Edildiği Toplantıda Alınan Kararın ve Bu Karara Dayanılarak Yapılan İşlemin Hukuki Akıbeti	173
4.2.1. Kararın Geçersiz Olup Olmayacağı Sorunu	173
4.2.1.1. Öğretideki Görüşler ve Yargıtay İçtihatları	173
4.2.1.2. Değerlendirmeler.....	176
4.2.1.3. İrade Sakatlığı Hükümlerine İstinaden Oyun İptali ve Kararın Geçersizliği	180
4.2.2. Karara Dayanılarak Yapılan İşlemin Şirketi Bağlayıp Bağlamayacağı Sorunu.....	183
4.3. Yasağın İhlâlinin Azil için Haklı Sebep Teşkil Etmesi.....	186
4.4. Cezai Sorumluluk	188
SONUÇ	191
KAYNAKÇA.....	199

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
ABÜHFD	: Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BankaD	: Bankacılar Dergisi
BankK	: 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
BaşÜHFD	: Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BÜHFD	: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BK	: 22.04.1926 tarihli ve 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu
BKİİY	: Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik
Bkz.	: Bakınız
BÖİY	: Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	: Cilt
c.	: Cümle
CD	: Ceza Dairesi
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
ed.	: Editör(ler)

EKT	: Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
GaziÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 08.06.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİK	: 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu
İÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
KEP	: Kayıtlı Elektronik Posta
Kn.	: Kenar numarası
KoopK	: 24.04.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
KYİ	: Kurumsal Yönetim İlkeleri
KYT	: II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: Madde
MÜHFD	: Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MÜİİBFD	: Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
N.	: Numara
ÖHÜİBFD	: Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
R.G.	: Resmî Gazete
RKHK	: 07.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
S.	: Sayı
SMK	: 22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
SPK	: 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TD	: Ticaret Dairesi
TFM	: Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TK (26)	: 29.05.1926 tarihli ve 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TK (56)	: 29.06.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TMK	: 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği

TTK	: 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YBHD	: Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir (TTK¹ m. 365/1). Yönetim yetkisi devredilmemişse kurulun tüm üyelerine aittir (TTK m. 367/2). Bu yetki, kanun ve esas sözleşme gereğince genel kurulun yetkisine bırakılanlar dışında, şirketin işletme konusunu gerçekleştirmek üzere gerekli olan tüm iş ve işlemleri kapsamaktadır (TTK m. 374). Keza esas sözleşmede aksine bir düzenleme bulunmadıkça temsil yetkisinin de yönetim kuruluna ait olduğu ifade edilmiştir (TTK m. 365/1, m. 370/1). Temsil yetkisinin kapsamı ise “şirketin amacına ve işletme konusuna giren her türlü iş ve işlemi şirket adına yapabilmek” şeklinde belirlenmiştir (TTK m. 371/1). Ayrıca temsil yetkisinin, merkezin veya bir şubenin işlerine özgülenmesi veya birlikte kullanılması dışında, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlanamayacağı (TTK m. 371/3), şirketin işletme konusuna dâhil olmayan işlemlerin dahi iyiniyetli üçüncü kişilere karşı şirketi bağlayacağı düzenlenmiştir (TTK m. 371/2).

Görüldüğü üzere TTK’da yönetim kuruluna ve dolayısıyla kurulu oluşturan üyelere bırakılan yönetim yetkisi oldukça geniş tutulmuştur. Ayrıca üyelerin, genel kurul kararlarının yanı sıra, bu geniş yetkiler çerçevesinde aldıkları kararları, temsil yetkilerini kullanmak suretiyle icra edebilmeleri sağlanmıştır. Buna ek olarak, ticari hayat açısından hayli önemli olan işlem güvenliği gözetilmiş, yapılan iş ve işlemler dolayısıyla şirketin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı mümkün mertebe bağlı olmasından yana tavır takınılmıştır.

Genel kurulun yönetim kuruluna nazaran daha ağır işleyen bir organ olduğu² dikkate alındığında, bu düzenleme tarzının isabet taşıdığı söylenebilir. Bununla birlikte birtakım

¹ R.G. T. 14.02.2011, S. 27846.

² Ersin Çamoğlu (Reha Poroy ve Ünal Tekinalp), *Ortaklıklar Hukuku I* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), 361, N. 521a; Necla Akdağ Güney, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 3; Ayhan Kortunay, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve*

sakıncaların doğabileceğine de dikkat çekilmelidir. Nitekim yönetim kurulunu oluşturanların, sahip oldukları geniş yetkileri şirket menfaatine değil, kişisel menfaatlara uygun bir şekilde kullanmaları hâlinde şirket zarara uğrayabilir. Kanun koyucu, bu sakıncayı önlemek üzere yönetim yetkisini elinde bulunduranları çeşitli yükümlülüklerle tâbi kılmıştır. Bunlardan sadakat yükümlülüğüyle yöneticilerin şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun bir şekilde gözetmeleri gerektiği hükme bağlanmıştır (TTK m. 369). “Şirket menfaatinin gözetilmesi” ise bu menfaatin ön planda tutulması, kişisel menfaatlara feda edilmemesi gerektiğini ifade eder³. Bu hâliyle sadakat yükümlülüğü hem yönetim hem de temsil yetkisinin bir gereği olarak yapılan tüm iş ve işlemler hakkında, yönetici sıfatı devam ettiği sürece geçerli olan, hatta bu sıfatın kaybindan sonrası için de gündeme gelebilen⁴ genel bir davranış ölçüsü getirmektedir.

Sadakat yükümlülüğünün somutlaştığı birtakım yasakların da ayrıca düzenlendiği görülmektedir. Nitekim müzakereye katılma yasağı (TTK m. 393), şirketle işlem yapma yasağı (TTK m. 395/1), şirkete borçlanma yasağı (TTK m. 395/2) ve rekabet yasağı (TTK m. 396) sadakat yükümlülüğünün özel birer görünümüdür⁵. Bu çalışmada, söz konusu yasaklardan “müzakereye katılma yasağı” incelenmiştir.

Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), 10. Genel kurulun ticari hayatın gerektirdiği hıza ayak uydurabilecek, özellikle şirketin günlük işlerini çevirecek hareketliliğe sahip bir organ olmadığı yolunda bkz. Esra Kaşak, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 219.

³ Bu yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 205; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 415, N. 572 ve 424, N. 585; Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 76 ve 101-102; Fatih Aydoğan, *Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005), 8; Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıklar Hukuku, I. C.* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 491; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. II* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 1677, N. 333; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 203-204; Osman Nuri Çevik, *Anonim Şirketler* (Ankara: Seçkin, 2002), 473; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 288, N. 12-119; Abuzer Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar, (Mahkeme Kararları ile Birlikte), C. XI: 2010-2011* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013), 10. Keza limited şirket yöneticilerinin sadakat yükümlülüğü hakkında TTK m. 369’a benzer bir düzenleme içeren m. 626 gerekçesi için bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 274 (TBMM Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96), www.tbmm.gov.tr, E.T. 11.06.2023. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özge Ayan, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 29 vd.

⁴ Nitekim yöneticilik sıfatının hâlen bulunduğu esnada öğrenilen bilgilerin, bu sıfatın kaybindan sonra da şirket menfaati gerektirdiği sürece saklanması gerektiği yönünde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 119. Aynı yönde bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 425, N. 586; Ömer Korkut, *Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2007), 184; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1679, N. 339.

⁵ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 207; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 31; Çevik, *Anonim Şirketler*, 473; Erol Ulusoy, *Anonim Şirketlerde Şirketle İşlem Yapma Yasağı ve Çifte Temsil* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2005), 195 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 197; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 76; Çamoğlu

Bu inceleme, müzakereye katılma yasağının anonim şirketlerdeki uygulamasıyla sınırlı tutulmuştur. Bundan başka, çalışmanın odak noktası yönetim kurulu üyeleri olarak belirlenmiş, üyeler dışında yasağın kapsamına dâhil olanlardan kısaca bahsedilmekle yetinilmiştir. Bu itibarla çalışmanın adı “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakereye Katılma Yasağı” şeklinde tespit edilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde müzakereye katılma yasağının amacı, tarihî gelişimi, emredici niteliği, muhatapları ve benzer hukuki müesseselerle ilişkisine yer verilmiştir. İkinci bölümde yasağın yönetim kurulu üyelerine getirdiği yükümlülükler ve bu yükümlülüklerin, yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılma hakkı dışındaki haklarına ve yönetim kurulunun toplantı ve karar nisabına etkileri açıklanmıştır. Üçüncü bölüm müzakereye katılma yasağının uygulanma şartlarına ayrılmıştır. Nihayet dördüncü bölümde müzakereye katılma yasağının ihlâline bağlanan sonuçlar üzerinde durulmuştur.

(Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 424, N. 585; İsmail Kırcı (Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat), *Anonim Şirketler Hukuku, C. 1* (Ankara: BTHAE, 2013), 663; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 10; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 206 ve 208; Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar* (İstanbul: Yasa Yayınları, 1989), 231-232; Tamer Bozkurt, *Şirketler Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 311; Tuğrul Ansay, *Anonim Şirketler Hukuku* (Ankara: BTHAE, 1982), 134. Limited şirketlerde ortakların (TTK m. 613/2, c. 3) ve müdürlerin (TTK m. 626/2) rekabet yasağı ile bağlılık (sadakat) yükümlülüğü (TTK m. 613/1, c. 1 ve 2; m. 626/1 ve 3) arasındaki ilişki açısından bu yönde bkz. Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Limited Şirkette Rekabet Yasağının Kapsamının Değiştirilmesi veya Yasağın Kaldırılması”, içinde *Ticaret Hukuku Sempozyumu 2021, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 9-12 Şubat 2021, Bildiri Kitabı*, ed. Hamdi Gökçe Zabunoğlu, Ozan Can, Nurdan Orbay Ortaç, Emre Kalender, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 337.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ AMACI, TARİHİ GELİŞİMİ, EMREDİCİ NİTELİĞİ, MUHATAPLARI VE BAZI HUKUKİ MÜESSESELERLE İLİŞKİSİ

1.1. Yasağın Amacı

Yönetim kurulu, anonim şirketi yönetme yetkisini karar almak suretiyle kullanır⁶. Üye sayısı birden fazla ise karar alınırken TTK’da gösterilen usuller takip edilmelidir. Bunlardan biri de toplantı usulüdür (TTK m. 390). Bu usulde, karara bağlanmak istenen iş ve işlem hakkında üyelerce tartışma yapılır, görüş açıklanır, öneride bulunulur, kısaca müzakere yürütülür ve kararın ne yönde alınması gerektiğine ilişkin irade açıklanır, yani oy kullanılır⁷.

⁶ Fakat karar gerektirmeyen iş ve işlemler olduğu da belirtilmelidir. Bunların kanun ya da esas sözleşme emri olan ve dolayısıyla aksine davranılması mümkün bulunmayan [Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 364, N. 522] yahut şirket işlerinin yürümesi açısından asgari ve zorunlu olan [Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (İstanbul: Beta, 2022), 185], gündelik [Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 364, N. 522], olağan ve rutin [Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku* (Bursa: Dora, 2013), 402] veya üçüncü kişileri ilgilendirmeyen [Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1352, N. 67] iş ve işlemler olduğu söylenmektedir. Bu cümleden olarak; işçi ücretlerinin, kiraların, vergilerin ödenmesi, kanunun öngördüğü hâllerde tescil ve ilân işlemlerinin yapılması, ticari defterlerin tutulması, bilançonun, yılsonu finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi, memurların tayini ve bunlara talimat verilmesi, işlerin yürütümünün takibi, personelin gözetim ve denetimi, banka hesabından para çekilmesi sayılmaktadır. Bu örnekler için bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 185; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 402; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 364, N. 522; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1352, N. 67.

⁷ Müzakerede çeşitli fikirlerin ileri sürüleceği ve bunlardan istifade edilerek şirket yararına en uygun olan karara ulaşılabileceği düşüncesiyle kanun koyucu, toplantı esasını benimsemiştir [Akar Öcal, “Fransız, Belçika ve İsviçre Hukuklarında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılmaktan Yasaklanması”, *AÜEHFD*, 4/1-2 (2000): 335].

Bununla birlikte TTK m. 393 hükmüyle yönetim kurulu üyesi; kendisinin, eşinin, alt soyunun, üst soyunun ve üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının şirket dışı ve kişisel menfaati ile şirket menfaatinin çatıştığı konularda müzakereye katılmaktan ve oy kullanmaktan yasaklanmıştır. Anlaşılmaktadır ki üyenin, ilişkili olduğu menfaat ile şirket menfaati karşı karşıya geldiğinde tarafsız davranamayacağı, şirket menfaatini feda etmek uğruna ilgili bulunduğu menfaati koruyabileceği yönünde bir tehlike olduğu kabul edilmiş⁸ ve anılan yasakla bu tehlikenin önlenmesi amaçlanmıştır⁹.

Yönetim kurulu üyesi, yalnızca sahip olduğu oy gücüyle değil, müzakerede sarf edeceği sözlerle diğer üyelerin oylarını yönlendirerek de şirket menfaatini ihlâl eden bir karar alınmasına yol açabilir¹⁰. Bu bağlamda yasağın, diğer üyelerin etkilenmemiş bir iradeyle karar vermelerini sağlamak suretiyle de şirket menfaatini korumayı amaçladığına dikkat çekilmelidir¹¹.

⁸ Ne kadar objektif olurlarsa olsunlar üyelerin kendi yararları gündeme geldiğinde tarafsız davranmalarının güçlük arz ettiği hakkında bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 402. Birer insan olmaları dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin şirketle bir işlem yaparken şirket menfaatinden önce kendi menfaatlerini gözetmelerinin büyük bir ihtimal olduğu, insanın fitratı icabı her şeyden ve herkesten önce kendi menfaatini düşüneceği, şirketle bir işlem yaparken de aynı şekilde hareket edeceği yönünde bkz. Turhan Atan, *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti* (Ankara: BTHAE, 1967), 93-94. Ekonomik ve psikolojik sebeplerle bir yöneticinin, menfaatini, şirket menfaatinin önüne geçirmesiyle sık sık karşılaştığı yönünde bkz. Muhammed Sulu, *Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 146.

⁹ Benzer yönde bkz. Hayri Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II* (İstanbul: Temel Yayınları, 1988), 614; Öcal, “Müzakerelere Katılmaktan Yasaklanma”, 335; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 495; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 209-210; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 216; Sevgi Bozkurt Yaşar, *Anonim Şirketlerde İş Adamı Kararı İlkesinin (Business Judgment Rule) Uygulanması* (İstanbul: Beta, 2015), 90; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147; İbrahim Çağrı Zengin, “Effect of the Prohibition of Board Members of Joint Stock Companies from Participating in Negotiations (TCC 393) on Quorums”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78/4 (2020): 1750; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 121-122; Veliye Yanlı, *Yönetim Kurulu Üyesinin Müzakereye Katılması Yasağının İhlali Halinde Yetersayı Sağlanmaması Nedeniyle Kararın Geçersizliği* (İstanbul: Aristo, 2021), 7, www.ekitap.hukukegitim.com; Rifat Cankat, *Anonim Ortaklıklar Hukukunda İlişkili Taraf İşlemleri* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 292; Burak Adıgüzel ve Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılma Yasağı”, *AHBVÜHFD*, 27/4 (2023): 45.

¹⁰ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 495.

¹¹ Şirket ile menfaat çatışması içerisinde olan üyenin, diğer üyeleri, kendi menfaati doğrultusunda yönlendirebileceği veya bu konuda baskı kurabileceği endişelerinin de TTK m. 393 ile giderildiği yönünde bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1750. İlgili üyenin, diğer üyelerin bakış açılarını etkileyebileceği endişesiyle müzakereye katılımın yasaklandığı yönünde bkz. Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 89.

1.2.Yasağın Tarihî Gelişimi

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin müzakereye katılma yasağı ilk olarak TK (26)¹² m. 322’de düzenlenmişti. “*Anonim şirketler*” adlı dördüncü faslın “[m]eclisi idarenin tarzı teşekkül ve vezaifi” adlı ikinci kısmında yer alan söz konusu madde şu şekildeydi:

Meclisi idare azası menfaati şahsiyesine teallük eden hususatin müzakeresine iştirak edemez. Bu kabilden bir husus mevzu müzakere olunca alâkadar aza alâkasını meclise bildirmeğe ve keyfiyeti o içtimain zaptına dercettirmeğe mecburdur. Bundan başka keyfiyet ilk içtima edecek heyeti umumiyyeye bildirilir. Bu ahkâma muhalif hareket eden aza alâkadar olduğu muameleden şirketin husule gelen zararını tazmine mecburdur.

Ardından söz konusu düzenlemenin yerini TTK (56)¹³ m. 332 almıştı. Söz konusu madde “[i]dare meclisi toplantıları” başlığı altında “[m]üzakerelere iştirak edilememesi” kenar başlığıyla düzenlenmişti. Hükûmetin teklif ettiği metindeki m. 332 şu şekildeydi:

Yönetim kurulu üyeleri şahsi menfaatlerine taallük eden hususların müzakeresine iştirak edemezler. Böyle bir husus müzakere konusu olunca, ilgili üye, ilgisini kurula bildirmeye ve keyfiyeti o toplantının tutanağına yazdırmaya mecburdur [f. 1]. Bu hükümlere aykırı hareket eden üye, ilgili olduğu muameleden ortaklığın husule gelen zararını tazmine mecburdur [f. 2]¹⁴.

Görüldüğü üzere bahsi geçen madde, “[b]undan başka keyfiyet ilk içtima edecek heyeti umumiyyeye bildirilir” cümlesinin çıkarılması ve dilinin sadeleştirilmesi dışında TK (26) m. 322 ile aynıydı. Öte yandan Adliye Encümenince değiştirilen ve yasalaşan metin TK (26) m. 322’ye göre önemli farklılıklar göstermekteydi. Her şeyden önce kişinin yalnızca şahsına değil, aynı zamanda bazı yakınlarına ait menfaatler karşısında da tarafsızlığını koruyamayacağı dikkate alınarak bu hükme “veya [TK (56)] 349 ncü maddede¹⁵ sayılan yakınlarının menfaatlerine” ibaresi eklenmişti¹⁶. Böylece üyenin, kendi menfaatlerinin yanı sıra eşi, altsoyu, üstsoyu ve bu derece de dâhil, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının menfaatlerini ilgilendiren müzakerelere katılması da yasaklanmıştı. Ayrıca

¹² R.G. T. 28.06.1926, S. 406.

¹³ R.G. T. 09.07.1956, S. 9353.

¹⁴ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 124 (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: 10, C. 12, İçtima: 2, Sıra Sayısı: 198), www.tbmm.gov.tr, E.T. 11.06.2023.

¹⁵ “İdare meclisi azalarının usul ve fîruundan biriyle eşi ve üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) kan ve sıhri hısımları murakıplığa seçilemezler; seçilmişlerse derhal çekilmeye mecburdurlar”.

¹⁶ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 380.

elden dolaştırma yoluyla karar alma usulünün ilk kez TK (56)’da düzenlenmesinin (m. 330/2)¹⁷ bir sonucu olarak bu usulde alınan kararlarda durumun ne olacağı açıklığa kavuşturulmak istenmiş ve “330 ncu maddenin 2 nci fıkrasındaki halde bu cihet teklifi tesbit eden kâğıda yazılır” cümlesi eklenmişti¹⁸. Böylece madde şu hâli almıştı:

İdare meclisi azaları şahsi menfaatlerine veya 349 ncu maddede sayılan yakınlarının menfaatlerine taallük eden hususların müzakeresine iştirak edemezler. Böyle bir husus müzakere konusu olunca, ilgili âza, ilgisini kurula bildirmeye ve keyfiyeti o toplantının zaptına yazdırmaya mecburdur. 330 ncu maddenin 2 nci fıkrasındaki halde bu cihet teklifi tesbit eden kâğıda yazılır [f. 1]. Bu hükümlere aykırı hareket eden âza, ilgili olduğu muamele yüzünden şirketin husule gelen zararını tazmine mecburdur [f. 2].

Nihayet yasak TTK’da “[y]önetim kurulu toplantıları” başlığı altında “[m]üzakereye katılma yasağı” kenar başlığıyla 393. maddede yer bulmuştur. Madde şu şekildedir:

Yönetim kurulu üyesi, kendisinin şirket dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatiyle şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasak, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamaz. Menfaat uyuşmazlığı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır [f. 1]. Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler [f. 2]. Müzakereye, yasak nedeniyle katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır [f. 3]¹⁹.

¹⁷ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 34.

¹⁸ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 380.

¹⁹ Hükümetin teklif ettiği metinde TTK m. 393’ün f.1 hükmü şöyleydi: “Yönetim kurulu üyesi, kendisinin şirket dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin, eşinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatiyle şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasak, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamaz. Menfaat ihtilafı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır”. Bununla birlikte Adalet Alt Komisyonunca bu metinde bazı değişiklikler yapılmış ve bunlar “mevzuat hazırlama usullerine uygun değişikliklerin yanı sıra redaksiyon yapılmak suretiyle değişiklik” olarak ifade edilmiştir. Bu değişiklikler Adalet Komisyonu tarafından da uygun görülmüş (bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 492) ve madde bugünkü hâlini almıştır.

Yeni düzenlemenin gerekçesinde, TK (56) m. 332'nin esas itibariyle korunduğu, yalnızca tartışmalara yol açan bazı sözcük ve ibarelerin açıklığa kavuşturulmasına çaba sarf edildiği belirtilmiştir²⁰. Nitekim TK (56) m. 332'den ayrılan yönlerden bazılarının, öğretide ve Yargıtay kararlarında dile getirilen görüşlerin yansıması olduğu görülmektedir. Bir kere “*şahsi menfaate taallük*” yerine “*menfaat çatışması*” ibaresi tercih edilmekte ve yalnızca “*kişisel (şahsi)*” değil, aynı zamanda “*şirket dışı*” menfaatin yasağı harekete geçireceği düzenlenmektedir²¹. TK (56) döneminde de öğretide²² ve bazı Yargıtay kararlarında²³ kişisel menfaatin dar yorumlanması gerektiği ifade edilmekteydi. Bundan başka, yasağın dürüstlük kuralı gerektirdiği takdirde de uygulanacağı hükme bağlanmaktadır. Böylece yasağın uygulanmasına yol açan menfaatin kapsamının daraltılmasıyla meydana gelebilecek olumsuz sonuçlar törpülenmeye çalışıldığı gibi yasağın kapsamı menfaat sahipleri açısından genişletilmiştir²⁴. Nitekim TK (56) döneminde m. 332'de açıkça zikredilmemesine rağmen üyelerin temsil ettiği tüzel kişilere ait menfaatin yasağı harekete geçirmesi gerektiği ileri sürülmekteydi²⁵. Aynı görüş, temsil ilişkisi söz konusu olmasa da üyelerin pay sahibi veya yöneticisi bulunduğu şirketlere ait menfaat bakımından da dile getirilmekteydi²⁶. Bunun yanı sıra yalnızca yasağa aykırı hareket eden üyenin değil, onun yasağı ihlâl ederek toplantıya katılmasına engel olmayan diğer üyelerin de şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlü tutulmaları

²⁰ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187. Öte yandan haklı olarak farklılığın açıklığa kavuşturma çabasıyla sınırlı olmadığı, çünkü yeni hükümle hem yasağın kapsamının genişlediği hem de menfaat çatışması hâlinde izlenmesi gereken sürece ayrıntısıyla yer verildiği belirtilmektedir. Bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 284.

²¹ Bu düzenlemeyle şirket içi menfaatlerin hükmün uygulama alanı dışına çıkarıldığı yönünde bkz. Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 281. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Başlık 3.3.2 ve 3.4.

²² Bkz. Gönen Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler*, 2. C., *Ticaret Şirketleri-Madde 223-556* (Ankara: Seçkin, 2007), 1816.

²³ Y. 11. HD, 21.04.1998, E. 1997/10481, K. 1998/2634, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023; Y. 16. HD, 30.06.2009, E. 2008/5100, K. 2009/4848, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

²⁴ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Başlık 3.5.

²⁵ Bkz. Çamoğlu, *Hukukî Sorumluluk*, 89-90; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615; Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (2007), 2. C., 1817; Halûk Tandoğan, “Hükmî Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, *BATİDER*, 1/1 (1961): 29; İsmail Doğanay, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci C.* (İstanbul: Beta, 2004), 980; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 11; Mehmet Helvacı, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukukî Sorumluluğu* (İstanbul: Beta, 2001), 73; Ömer Teoman, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Görüşmelere Katılma Yasağı”, içinde *Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I: Hukukî Mütalâalar, Kitap 7: 1995-1996* (İstanbul: Beta, 1997), 71-73; Ünal Tekinalp, *Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili* (Ankara: BTHAE, 1965), 136.

²⁶ Bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615-616.

gerektiği yönündeki, TK (56) döneminde savunulan görüşün²⁷ TTK m. 393/2’de yer bulduğu gözlemlenmektedir²⁸.

Açıklığa kavuşturma çabasının dışında da birtakım değişiklikler yapıldığına rastlanmaktadır. Bir üyenin yasağa tâbiyeti hususunda tereddüt duyulduğu hâllerde ilgili üyenin müzakereye katılıp katılamayacağına yönetim kurulunun karar vermesi (f. 1, c. 3), ilgili üyenin bu oylamaya katılmaktan da yasaklı olması (f. 1, c. 4), menfaat çatışması yönetim kurulunca bilinmediğinde de ilgili üyenin bunu açıklayarak müzakereye katılmamakla yükümlü olması (f. 1, c. 5) ve müzakereye katılımı engelleyen menfaatin ve ilgili işlemlerin yönetim kurulu kararına yazılması (f. 3) hakkındaki hükümlerin eklenmesi ile elden dolaştırma usulüyle [TK (56) m. 330/2, TTK m. 390/4] karar almada yasağın uygulanmasına ilişkin TK (56) m. 332/1, c. 3 hükmünün çıkarılması bu tür değişikliklerdendir.

TTK m. 393’e karşı bazı eleştiriler yöneltildiği görülmektedir. Bu cümleden olarak; aile şirketleri gerçeği dikkate alınmaksızın menfaat sahiplerinin kapsamının geniş tutulması²⁹, TTK m. 553/1’in varlığına rağmen m. 393/2’ye yer verilmesi³⁰ ve hükmün ifade tarzındaki hatalar³¹ sayılabilir. Öte yandan tüzel kişi üye tarafından tescil edilen ve yönetim kurulu toplantılarına onun adına katılan gerçek kişinin yasağa tâbi olduğunun açıkça düzenlenmesi³², olağan ve piyasa koşullarına uygun işlemlerin yasağın uygulanmasına sebebiyet vermeyeceğine yönelik bir düzenleme getirilmesi³³, yasağın yalnızca müzakereye ve oylamaya katılmayı mı, yoksa toplantıda hazır bulunmayı mı

²⁷ Bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 188.

²⁸ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 4.1.

²⁹ Erdoğan Moroğlu, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 202.

³⁰ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211.

³¹ Birinci fıkranın ilk cümlesinde hem “*şirket dışı kişisel menfaat*” hem de “*kişisel ve şirket dışı menfaat*” ibarelerine yer verilmesi buna örnektir. Keza katılımın yasaklandığı süreç “*müzakere*” (f. 1, c. 1), “*oylama*” (f. 1, c. 4) ve “*toplantı*” (f. 2) gibi farklı kavramlarla anılmış, birlik sağlanamamıştır. İkinci fıkra da hem yasağa tâbi üyenin toplantıya katılmasına karşı çıkmayan “*üyeler*” hem de ilgili üyenin toplantıya katılmasına karar veren “*yönetim kurulu üyeleri*” ibarelerinin tercih edilmesi de bu hatalar arasında sayılabilir. Hükümdeki ifade hatalarına ilişkin bu ve diğer eleştiriler için bkz. Kendigelen, *İlk Tespitler*, 282, dn. 115.

³² Ali Murat Sevi, “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Tescil Edilen Gerçek Kişinin Hukukî Sorumluluğu”, *BATİDER*, 32/3 (2016): 51-52.

³³ Gizem Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi: Bir Yönetim Kurulu Üyesinin Yönetim Kurulu Toplantısına Çağrılmaması ve Alınan Kararlara Etkisi”, *DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertuş’a Armağan*, 19/Özel Sayı (2017): 2307.

engellediğinin maddede açık bir şekilde belirtilmesi, eğer yasakla müzakereye ve oylamaya katılım engellenmek isteniyorsa menfaat çatışması yaratan konuyla ilgili karar alınırken toplantı nisabının aranmayacağı ve(ya) karar nisabının bu oylamaya katılma hakkı bulunan üye sayısının çoğunluğu olduğu yönünde bir hüküm eklenmesi³⁴ önerilmektedir.

1.3. Yasağın Emredici Niteliği

“*Emredici hükümler*” kenar başlıklı TTK m. 340 gereğince, esas sözleşmenin TTK’nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden sapması, yine TTK’da buna açıkça izin verilmişse mümkündür³⁵. Böylece TTK’nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin kural olarak emredici nitelik taşıdıkları düzenlenmiş olmaktadır³⁶. TTK m. 393’te esas sözleşmeyle, genel kurul kararıyla veya başka bir yolla müzakereye katılma yasağının kapsamının daraltılabileceği veya ortadan kaldırılabileceği öngörülmediğinden, bahsi geçen hükmün m. 340 gereğince emredici nitelik taşıdığı sonucuna varılır.

Bunun yanı sıra bir hükmün emredici olup olmadığı, lafzı ve amacı incelenerek tespit edilebilir³⁷. Öyleyse emredici hükümler ilkesi mevcut olmasaydı dahi “*müzakereye katılamaz*” (f. 1, c. 1), “*ilgili üye katılamaz*” (f. 1, c. 4), “*yasağa uymak zorundadır*” (f. 1, c. 5) biçimindeki mutlak ifadeleri dolayısıyla TTK m. 393’ün emredici nitelikte olduğu söylenebilirdi³⁸.

Öte yandan TTK m. 393’ün tek taraflı emredici³⁹ olduğuna işaret edilmektedir. Başka bir deyişle yasağın genişletilmesinin (yani şirket lehine değiştirilmesinin) mümkün olduğu, böylece örneğin dördüncü dereceden kan ve kayın hısımları ile nişanlılara ait menfaatin

³⁴ Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 57.

³⁵ Emredici hükümler ilkesi (TTK m. 340) hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Rauf Karasu, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2015), 45 vd.

³⁶ Karasu, *Emredici Hükümler*, 45; Şehirali Çelik (Kırca ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 157; Özlem İlbasmış Hızlısoy, *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 42.

³⁷ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 360, N. 1006; Veysel Başpınar, *Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı* (Ankara: BTHAE, 1998), 126; Nagehan Kırkbeşoğlu, *Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011), 168.

³⁸ Yanlı, TTK m. 393’ün emredici niteliği haiz olduğu düşüncesini bu gerekçelere dayandırmaktadır. Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 26.

³⁹ Hukuki işlemin taraflarının tümünü koruyan, bunlardan herhangi biri lehine veya aleyhine aksi kararlaştırılamayan hükümler iki taraflı emredici iken taraflardan birini koruma amacı güden, yalnızca koruduğu taraf lehine değiştirilebilen hükümler tek taraflı emredicidir. Bu hususta bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), 538, N. 20; Eren, *Genel Hükümler*, 360-361, N. 1006.

de yasağın uygulanmasına sebebiyet vereceğinin iç yönergede düzenlenebileceği belirtilmektedir⁴⁰. Aslında böyle bir düzenlemeyle yasağın uygulanmasına yol açmayan bir durum yasağın kapsamına dâhil edilmiş olmamaktadır. Zira iç yönergede kararlaştırılmasa dahi hükümde sayılmayan bu kişilerin menfaati dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına yol açabilir⁴¹ ve bu uygulama bizatihi TTK m. 393/1, c. 2'den kaynaklanmaktadır. Şu hâlde değiştirilen, “[t]ereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir” hükmüdür (TTK m. 393/1, c. 3). Yani iç yönergede düzenlenen bu durumlarda yasağın uygulanması hususunda tereddüt doğarsa, yönetim kurulu kararı gerekmezsin üyenin toplantıya katılımı engellenecektir. Oysa toplantıya katılmak hem bir yükümlülük hem de bir haktır⁴². Söz konusu hakkın sınırlanması ve ortadan kaldırılması mümkün değildir⁴³. Gerçi müzakereye katılma yasağıyla bu hakka bir sınırlama getirilmekte ve dürüstlük kuralı bu sınırlamayı genişletmeye imkân tanımaktadır. Fakat dürüstlük kuralı gereği hükmün uygulanıp uygulanmayacağı meselesinde somut olayın özellikleri belirleyici olabilir⁴⁴. Öyleyse mutlak bir düzenleme, toplantıya katılma hakkının TTK m. 393'te öngörülenden daha katı bir biçimde sınırlanması anlamına gelir. Bu itibarla somut olayın özelliklerinin belirleyici olmadığı, menfaat bağlantısının bir yoruma ihtiyaç bırakmayacak kadar açık bulunduğu durumlarda yasağın tek taraflı emredici olduğu düşüncesindeyiz.

1.4. Yasağa Tâbi Olanlar

1.4.1. Yönetim Kurulu Üyeleri

1.4.1.1. Genel Olarak

Kanunda aranan şartlar gerçekleştiği takdirde müzakereye katılması yasaklananlar yönetim kurulu üyeleridir.

⁴⁰ Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 219.

⁴¹ Bkz. Başlık 3.5.1.1.

⁴² Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 387 ve 402; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 77; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 372, N. 526; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 71; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1493, N. 1; Raziye Aksu, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 282; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 478. Bunun bir yetki olduğu, hak niteliğinde bulunmadığı yolunda bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 283-284, N. 12-113.

⁴³ Hediye Bahar Sayın, *Paysahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 227.

⁴⁴ Bkz. Başlık 3.5.

Yönetim kurulu üyesi ile şirket arasındaki ilişkide üyelik sıfatı, seçimin veya atamanın üye tarafından (açıkça veya zımnen) kabul edildiği anda kazanılır⁴⁵ ve yasağın muhatabı olunmaya başlanır. Yönetim kurulu üyelerinin tescil ve ilânı, zorunlu olmakla⁴⁶ birlikte üye ile şirket arasındaki ilişkide üyelik sıfatının kazanılması bakımından kurucu değil, bildirici niteliktedir^{47,48}. Dolayısıyla yasağa tâbiyetin başlangıç ânı bakımından tescil ve ilânın önemi yoktur.

Bununla birlikte yasağa tâbiyetin başlangıcı, bazı üyeler açısından farklılık arz eder. Gerçekten yedek üyeler, yönetim kurulu üyeliğinde boşalma meydana gelmedikçe görev ifa etmemektedir⁴⁹. Bu pasif dönemde üyelerin sadakat yükümlülüğüne tâbi

⁴⁵ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 452; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 371. Ayrıca bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 20; Emre Kalender, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), 122; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 204; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 173. Kooptasyonda (TTK m. 363) atamadan sonraki ilk genel kurulda ret kararı verilse dahi kurulca atanalar, diğer üyelerle aynı hak ve yetkilere sahip oldukları gibi onların ret ânına değin yaptıkları tüm iş ve işlemler, kullandıkları oylar geçerlidir, yani genel kurulun ret kararı geçmişe etkili değildir. Bu hususta bkz. Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1960), 106; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 470; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 423; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 14; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 392, N. 547; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 68; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 204; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1270, N. 247; Oruç Hami Şener, *Teori ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* (Ankara: Seçkin, 2022), 356-357. Dolayısıyla kooptasyonda da üyelik sıfatı, atamadan sonraki ilk genel kurulda verilen onay ile değil, yönetim kurulunca seçilen kişinin bu görevi kabulü ânında kazanılır.

⁴⁶ Şirket esas sözleşmesinin tescil ve ilânı zorunlu tutulmuştur (TTK m. 354/1). İlk yönetim kurulu da esas sözleşmeyle atanacağından (TTK m. 339/3), üyelerin ismi de esas sözleşmede yer alacaktır. Böylece kurulda esas sözleşmeyle atanan üyelerin tescil ve ilânı da zorunlu hâle gelmektedir. Tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişikliğin de tescil edilmesi (TTK m. 31/1) ve tescil edilen hususların, kanunda veya (TTK m. 26 gereğince çıkarılan) TSY’de (R.G. T. 27.01.2013, S. 28541) aksine bir hüküm bulunmadıkça ilân edilmesi zorunluluğundan (TTK m. 35/3) ötürü, üyelik sıfatını sonradan edinenlerin de tescil ve ilânı gerekir. Dolayısıyla tüm üyelerin, bu sıfatı nasıl kazandığı fark etmeksizin tescil ve ilânının zorunlu olduğu sonucuna varılır. Bu açıklamalar için bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 111; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 204; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 452. Üyelerin tescil ve ilânının zorunlu olduğu hususunda ayrıca bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 20; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 203; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 371; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 407, N. 557; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1243, N. 185.

⁴⁷ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 20; Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 111; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 203; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 371; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 407, N. 557; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 204; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 452; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1243, N. 185.

⁴⁸ Öte yandan tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin belirlediği (sadece) bir adet gerçek kişinin de tüzel kişiyle birlikte ve tüzel kişi adına tescil ve ilân edileceği hükme bağlanmıştır (TTK m. 359/2, c. 1). Öğretideki hâkim görüş, buradaki tescilin kurucu nitelik taşıdığı yönündedir. Bkz. İsmail Kırca, “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”, *BATİDER*, 28/2 (2012): 53; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 403; Hülya Çoştan, “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği”, *BATİDER*, 29/1 (2013): 22; Cafer Eminoğlu ve Fatma Betül Çakır, “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması”, *AHBVÜHFD*, 18/3 (2014): 281; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 63; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 202. Aksi yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 20-23.

⁴⁹ Bkz. Başlık 2.2.3.2.2.8.

tutulmayacakları; bununla birlikte görev ifa etmeye başladıklarında, (asil) yönetim kurulu üyeleriyle aynı hak ve yükümlülüklerin, bu arada sadakat yükümlülüğünün muhatabı olacakları ifade edilmektedir⁵⁰. Bunun gibi, pasif dönemde yedek üyeler hakkında müzakereye katılma yasağının uygulanması da mümkün değildir. Diğer taraftan yedek üyeler, boşluğu doldurdıkları andan itibaren şartları varsa yasağa tâbi olacaklardır. Keza bu çalışmada, herhangi bir asil üyenin TTK m. 393 dolayısıyla bir veya birkaç toplantıya katılamaması hâline özgü olarak görev ifa edecek yedek üyelerin de belirlenebileceği savunulmaktadır⁵¹. Bu tür yedek üyelerin de yalnızca katıldıkları toplantılarla sınırlı olarak yasağa tâbiyetleri gündeme gelecektir.

Üyelik sıfatının kaybı yasağa tâbiyeti kural olarak sona erdirir. Ancak üyelik sıfatının kaybına rağmen karar alma sürecine katılanların da yasağın muhatabı olduğu kabul edilmelidir. Çünkü karar alma sürecine katılım dolayısıyla meydana gelebilecek menfaat çatışmalarında şirket menfaatinin geriye itilmesi tehlikesi burada da mevcuttur⁵².

1.4.1.2. Yasağa Tâbiyeti Özellik Arz Eden Bazı Yönetim Kurulu Üyeleri

1.4.1.2.1. Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi

Müzakereye katılma yasağı tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri⁵³ hakkında da uygulanır⁵⁴. Şöyle ki yönetim kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişi tarafından bir adet gerçek kişi belirlenir ve tüzel kişi adına, tüzel kişiyle birlikte tescil ve ilân edilir. Tüzel kişi üye adına sadece, tescil edilen bu gerçek kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir (TTK m. 359/2). Tüzel kişi üyeye ait kişisel ve şirket dışı menfaati ilgilendiren konularda TTK m. 393 dolayısıyla müzakerelere katılamayacak ve oy kullanamayacak olan da bahsi geçen gerçek kişidir.

⁵⁰ Bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 88.

⁵¹ Bkz. Başlık 2.2.3.2.2.8.

⁵² Bu çalışmada fiilî organın da yasağa tâbi olduğu kabul edilmektedir. Bkz. Başlık 1.4.2. Üyelik sıfatı sona erdiği hâlde tıpkı bir üye gibi yetki kullanmaya devam edenlerin de fiilî organ oldukları kabul edilebilir.

⁵³ TK (56)'da yönetim kurulunun pay sahibi üyelerden oluşacağı, pay sahibi tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olamayacakları, ancak bunların temsilcilerinin yönetim kurulu üyesi seçilebilecekleri öngörülmekteydi (m. 312/2, c. 1, 3 ve 4). TTK'da ise tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olmalarına cevaz verilmektedir (m. 359/2, 3 ve 5).

⁵⁴ Çoştan, "Yönetim Kurulu Üyeliği", 126; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 210; Emine Develi, *Tüzel Kişinin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği* (Ankara: Seçkin, 2016), 138; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147.

Burada kamu tüzel kişileri bakımından getirilen özel düzenlemelere de dikkat çekmek gerekir. Bunlardan TTK m. 359/5'e göre aynı zamanda pay sahibi olan kamu tüzel kişileri bizzat üye seçilebilecekleri gibi bunların gerçek kişi temsilcileri de üye seçilebilirler. Kamu tüzel kişisi de bizzat üye seçildiğinde bir gerçek kişi belirlemeli ve bu gerçek kişi, onun adına tescil ve ilân edilmelidir (TTK m. 359/2)⁵⁵. Bu durumda yukarıdaki açıklamalara koşut olarak, üye sıfatını haiz kamu tüzel kişisi adına tescil edilen gerçek kişi, kamu tüzel kişisine ait kişisel ve şirket dışı menfaati ilgilendiren konularda müzakereye katılamayıp oy kullanamayacaktır. Kamu tüzel kişisini temsilen yönetim kuruluna üye olarak seçilen gerçek kişiler üyelik sıfatlarından ötürü zaten yasağın kapsamındadırlar⁵⁶.

Ayrıca TTK m. 334/1 ile pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın kamu tüzel kişilerine, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurma hakkı tanınmıştır⁵⁷. Ayrıca söz konusu temsilcinin genel kurul tarafından seçilen üyeler ile aynı hak ve görevleri haiz olduğu düzenlenmiştir. Şu hâlde bahsi geçen temsilcinin de müzakereye katılma yasağına tâbi olacağı söylenebilir⁵⁸.

İşletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulunduran kamu tüzel kişisi hakkında yasağın uygulanıp uygulanmayacağı da incelenmelidir. Burada kamu tüzel kişisinin mi, yoksa temsilcisinin mi yönetim kurulu üyesi olduğu tartışmalıdır⁵⁹. Üyelik sıfatının kamu tüzel kişisinde bulunduğu kabul

⁵⁵ TTK m. 359/2 hükmünün gerek özel hukuk gerekse kamu hukuku tüzel kişileri açısından geçerli olduğu hakkında bkz. Eminoğlu ve Çakır, “Tüzel Kişiler”, 288; Çoştan, “Yönetim Kurulu Üyeliği”, 120-121.

⁵⁶ Kamu tüzel kişisinin değil, gerçek kişi temsilcisinin üye seçilmesi hâlinde üyelik sıfatının gerçek kişiye ait olduğu ve bu sıfatla bağlantılı tüm hak ve borçlarla gerçek kişinin muhatap kılındığı yönünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 72.

⁵⁷ Kamu tüzel kişisinin bu hakka sahip olması anonim şirketin esas sözleşmesinde buna ilişkin bir hükme yer verilmesine bağlıdır.

⁵⁸ Temsilcinin, örneğin özen ve sadakat yükümlülüğü (TTK m. 369/1) açısından diğer üyelerden farklı olmadığı yönünde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 420.

⁵⁹ Yönetim kurulu üyeliği sıfatının kamu tüzel kişisine ait olduğu yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 400, N. 548g; Çoştan, “Yönetim Kurulu Üyeliği”, 129-130; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 78; Develi de konuyu, “İşletme Konusu Kamu Hizmeti Olan Anonim Şirketlerde Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği” başlığı altında incelemektedir. Bkz. Develi, *Tüzel Kişi*, 52 vd. TK (56) döneminde bu yönde bkz. Tekinalp, *Tüzel Kişilerin Temsili*, 55 vd. Kamu tüzel kişisinin değil, temsilcinin üye kabul edilmesi gerektiği hakkında bkz. Abdurrahman Kayıklık, “Kamu Tüzel Kişilerinin Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili (TK m. 334)”, *GÜHFD*, 19/2 (2020): 1604-1607; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 11; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 204; Eminoğlu ve Çakır, “Tüzel Kişiler”, 288-289; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 418. Altay, kamu tüzel kişisinin yönetim kuruluna üye atamasından söz etmektedir [Sıtkı Anlam Altay, “Pay Sahibi Olmayan

edildiğinde, kamu tüzel kişisini ilgilendiren şirket dışı ve kişisel menfaatin yasağın uygulanmasına yol açacağı şüphesizdir. Fakat TTK m. 393/1, c. 2 ile dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanacağı öngörülmüştür. Bu yüzden temsilcinin üye olduğu kabul edildiğinde de kamu tüzel kişisine ait menfaatler, gerçek kişinin müzakereye katılıp oy kullanmasını engelleyebilir⁶⁰. Keza üyelik sıfatını kim taşırsa taşınsın, TTK m. 393/2’den kaynaklanan sorumluluğun muhatabı kamu tüzel kişisidir (bkz. TTK m. 334/3, c. 2)⁶¹. Şu hâlde bahsi geçen tartışmada varılacak sonuç TTK m. 393 bakımından önem arz etmemektedir.

1.4.1.2.2. Yönetim Kurulunu Oluşturan Tek Üye

TK (56)’dan farklı olarak TTK, anonim şirket yönetim kurulunun üye sayısı bakımından asgari bir sınır öngörmemiştir (bkz. 359/1)⁶². Dolayısıyla anonim şirket yönetim kurulunun bir adet üyeden oluşması mümkündür.

Anonim şirketlere ilişkin hükümler birden çok üyeli yönetim kurulu esas alınarak düzenlendiği için tek üyeli kurula imkân tanınması, bazı hükümlerin ne şekilde uygulanacağı tartışmasını beraberinde getirmektedir⁶³. Bu hükümler arasında TTK m. 393 de sayılabilir. Zira tek üye yasağa tâbi olduğunda menfaat çatışması yaratan konunun nasıl karara bağlanacağı sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bir görüş, yasağa tâbi tek üyenin toplantıya katılabileceği, buna karşılık şirketin bu katılım sebebiyle uğradığı zarardan sorumlu tutulacağı (TTK m. 393/2) yönündedir⁶⁴. Bu görüş çerçevesinde yönetim yetkisi devredilmemişse ilgili konuda karar alabilecek başka bir organ bulunmadığına dikkat çekilmekte, bu yüzden bahsi geçen sonuca ulaşmanın bir zorunluluk olduğu dile getirilmektedir⁶⁵. Başka bir görüş olarak, müzakereye katılma

Kamu Tüzel Kişisini Temsil Eden Yönetim Kurulu Üyesinin Azlinde Yetki Sorunu”, içinde *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 6 vd.].

⁶⁰ Bkz. Başlık 3.5.1.2.1.

⁶¹ Kamu tüzel kişisinin, ilgili gerçek kişiye rücuu mümkündür. Bkz. TTK m. 334/3, c. 3.

⁶² TK (56) m. 312/1, anonim şirket yönetim kurulunun en az üç üyeden oluşmasını zorunlu kılmaktaydı.

⁶³ Bu hususta ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 497-499, N. 6231-623n.

⁶⁴ Bkz. Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2307 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 20. Benzer şekilde, tek üyenin yasağa rağmen aldığı kararın geçerli olduğu, ancak bu karar sebebiyle şirketin uğradığı zarardan sorumluluğunun doğacağı yönünde bkz. Fatih Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), 267.

⁶⁵ Bkz. Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2307.

yasağının tek üye bakımından uygulanmayacağı ileri sürülmektedir⁶⁶. Üçüncü bir görüşe göre ise TTK m. 393'ün şartları oluştuğunda tek üyenin müzakereye katılması mümkün değildir⁶⁷.

Yönetim kurulu tek üyeden oluşan anonim şirketlerin menfaatinin, birden çok üyeli yönetim kuruluna sahip anonim şirketlerin menfaatinden daha az korunmasını haklı kılan bir gerekçe yoktur. Keza şirkete karşı sadakat yükümlülüğü (TTK m. 369/1) de tek üye bakımından yumuşatılmış değildir⁶⁸. Nihayet, karar alamama sorununa karşı önerilebilecek çeşitli çözümler de mevcuttur⁶⁹. Bu gerekçelerle TTK m. 393'ün şartları mevcutsa tek üyenin ilgili hususta karar alamayacağı görüşünü paylaşmaktayız.

Yönetim kurulunu oluşturan tek üye hakkında TTK m. 393'ün uygulanması sebebiyle ortaya çıkabilecek yegâne sorun karar alınamaması değildir. Gerçekten tek üyenin, menfaat çatışmasını yönetim kuruluna açıklamakla yükümlü olduğundan bahsedilemeyecektir. Başkaca üye bulunmadığı için tereddüt doğmayacak, tek üyenin katılımı hususunda yönetim kurulunca karar alınması gündeme gelmeyecek ve (menfaat sahibi olmayan) diğer üyelerin sorumluluğunu öngören hüküm (TTK m. 393/2) uygulama alanı bulamayacaktır⁷⁰.

⁶⁶ Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 497, N. 6231. Tek üyeli yönetim kurulunun müzakereye katılma yasağı gibi bazı hükümleri işlemez hâle getireceği hakkında bkz. Rıza Ayhan (Editör), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III* (Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2008), 70, 82, 338.

⁶⁷ Bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 500; Işık Özer, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Hukuki Sonuçları”, içinde *Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu*, ed. Murat Alışkan, Bilge Utkan Mersin, Sinan Sarıkaya, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 359; Tuğçe Nimet Yaşar, “Madde 393”, içinde *Şirketler Hukuku Şerhi C. II*, ed. Kemal Şenocak (Ankara: Seçkin, 2023), 2121. Tek kişilik “kurul” olamayacağı şeklindeki eleştirilere karşılık *Tekinalp*, buradaki “kurul” kelimesiyle üye sayısına değil, başka birtakım hususlara göndermede bulunulduğunu ifade etmektedir. Bunlardan biri de tek üyenin, kendisi ve yakınları ile anonim şirket arasında menfaat çatışması doğuran kararları alamamasıdır. Bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 233-234, N. 12-12. Tek üyeden oluşan yönetim kurulunda yasağın uygulanması sonucunda karar alınamaması sorununun nasıl aşılabacağına ilişkin çözümler sunan Yanlı'nın da bu görüşte olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 34-36.

⁶⁸ Tek üyenin TTK m. 393'ün uygulanmasını gerektiren hâllerde karar alamayacağı görüşünde olan Yaşar, bu sonucun sadakat yükümlülüğünün bir gereği olduğunu belirtmektedir. Bkz. Yaşar, “Madde 393”, 2121.

⁶⁹ Bkz. Başlık 2.2.3.2.2.

⁷⁰ Burada menfaat çatışmasının genel kurula açıklanması, tereddüt doğarsa yasaklı üyenin katılımına ilişkin müzakerenin ve oylamanın genel kurul tarafından yapılması çözümü de benimsenebilir. Fakat TTK m. 393/2 hükmünün pay sahipleri hakkında uygulanamayacak olması, bu çözümün aksayan bir tarafıdır. Öte yandan genel kurulun bu hususta aldığı karara karşı iptal davası (TTK m. 445 vd.) açılabilir. İptal davası kanuna (TTK m. 393'e) aykırılık sebebine (TTK m. 445) dayanır. Ayrıca

1.4.1.2.3. Şirketler Topluluğunda Bağlı Şirketin Yönetim Kurulu Üyesi Olan Hâkim Şirket

Bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketi üzerinde TTK m. 195/1 ve 2’de sayılan ölçütlere göre hâkimiyet tesis etmesi hâlinde bunlardan ilki “hâkim şirket” ikincisi ise “bağlı şirket” olarak adlandırılır. Bunlardan birinin merkezi Türkiye’de olduğu takdirde şirketler topluluğu hükümleri uygulama alanı bulur (TTK m. 195/1)⁷¹.

Şirketler topluluğunda hâkim şirket, bağlı şirket yönetim kuruluna talimatta veya yönlendirmede bulunarak bağlı şirket iradesini etkileyebilir. Öte yandan hâkim şirketin, bizzat bağlı şirket yönetim kurulu üyesi olmak suretiyle bağlı şirket iradesinin oluşumunda rol oynayabilmesi önünde bir engel yoktur. Bu ikinci ihtimalde, bağlı şirket yönetim kurulu üyesi olan hâkim şirketin, bağlı şirket dışı ve kişisel menfaatine ilişkin konularda müzakereye katılma yasağına tâbi olup olmayacağı incelenmelidir⁷². Öğretide⁷³ müzakereye katılma yasağının uygulanmasında şirketler topluluğuna özgü hususların dikkate alınması gerektiği, söz gelimi hâkim şirketin denkleştirme yükümlülüğü dolayısıyla (TTK m. 202) bağlı şirketin -aynı zamanda yönetim kurulu üyesi sıfatını haiz- hâkim şirket lehine kefil olmasına ilişkin müzakerede yasağın uygulanmayacağı ifade edilmektedir.

Soruya yanıt verilirken, şirketler topluluğunda hâkimiyetin kullanılmasına ve bunun sonuçlarına ilişkin birtakım hükümlere bakmak gerekir.

TTK m. 203’e göre tam hâkimiyet söz konusu ise hâkim şirket, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının bir gereği olmak kaydıyla bağlı şirketi kayba uğraticı talimat

tek üye aynı zamanda pay sahibi ise katılım hakkında verilecek kararda oy hakkından yoksundur (bkz. TTK m. 393/1, c. 4; m. 436/1).

⁷¹ Şirketler topluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fatma Beril Özcanlı, *Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 11 vd.; Gül Okutan Nilsson, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009), 7 vd.; İrfan Akın, *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku* (Ankara: Seçkin, 2014), 27 vd.; Kürşat Göktürk, *Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Esasları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 7 vd.; Murat Gürel, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluk” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2009), 6 vd.; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 623 vd., N. 23-01 vd.; Ünal Tekinalp (Reha Poroy ve Ersin Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku II* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023), 731 vd., N. 1991 vd.

⁷² Hâkim şirketin üye olması hâlinde, hâkim şirket adına tescil edilmiş gerçek kişi, bağlı şirket yönetim kurulu toplantılarına katılıp oy kullanabilecektir (bkz. TTK m. 359/2, c. 2).

⁷³ Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 218.

verebilir. Ancak TTK m. 204 gereğince bu talimatların bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşmaması veya varlığını tehlikeye düşürebilecek yahut önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşımaması gerekir. Hâkim şirket bu şartlara uygun talimatı sebebiyle bağlı şirkette bir kayıp yarattığı takdirde bağlı şirkete ve (örneğin sonradan tam hâkimiyetin ortadan kalkması hâlinde) onun pay sahiplerine karşı sorumlu değildir⁷⁴. Buna karşılık hâkim şirket, bağlı şirket alacaklılarına karşı sorumlu kalmaya devam eder. Bununla birlikte bağlı şirket alacaklıları, hâkim şirketin sorumluluğuna kaybın doğduğu anda başvuramazlar. Gerçekten TTK m. 206/1'e göre hâkim şirket, kaybın doğduğu hesap yılının sonuna kadar bu kaybı denkleştirmese veya yine aynı süre içerisinde bağlı şirkete kayba denk değerde bir talep hakkı tanımazsa bağlı şirket alacaklıları tazminat davası açabilirler. Şu hâlde hâkim şirket, kaybın meydana geldiği hesap yılının sonuna kadar herhangi bir tazminat davasının muhatabı olmayacak⁷⁵, bu süre zarfında kaybı denkleştirirse veya kayba denk değerde bir talep hakkı tanırsa sorumluluktan kurtulacaktır.

Kısmi hâkimiyette ise TTK m. 202/1(b) ve (c) gereğince hâkim şirket, yönlendirmeleriyle bağlı şirketi kayba uğrattığı takdirde onun pay sahiplerine ve alacaklılarına karşı sorumlu kılınmıştır. Hükümde anılmamakla birlikte bağlı şirketin de hâkim şirkete sorumluluk davası açabileceği kabul edilmektedir⁷⁶. Ancak TTK m. 202/1(a) uyarınca kısmi hâkimiyette de hâkim şirketin sorumluluğuna denkleştirme yapılmadığı takdirde başvurulabilmektedir.

⁷⁴ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 428; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 427. Dava açma hakkının yalnızca bağlı şirket alacaklılarına tanındığı yönünde bkz. Akın, *Şirketler Topluluğu*, 319. Bu görüşte olmakla birlikte TTK m. 204'teki sınırları aşan talimatlar dolayısıyla bağlı şirketin hâkim şirketin sorumluluğuna başvurulabileceği yönünde bkz. Zühtü Aytaç, "Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu", *BATİDER*, 29/4 (2013): 48. Bağlı şirketin ve pay sahiplerinin TTK m. 204'teki sınırlara uygun olmayan talimatlar sebebiyle hâkim şirkete başvurabileceği yönünde bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 690, N. 23-148; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 844, N. 2215. Bağlı şirketin ve (tam hâkimiyetin ortadan kalkması veya çok katlı hâkimiyet gibi hâllerde) bağlı şirket pay sahiplerinin sorumluluk davası açabileceği yönünde bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 278-280.

⁷⁵ Denkleştirme imkânının, sorumluluğun bir sonucu olarak gündeme gelen taleplerin ileri sürülebilmesini denkleştirme süresi boyunca ertelediği hakkında bkz. Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 294.

⁷⁶ Bkz. Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 355-356; Gürel, "Şirketler Topluluğu", 122; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 677, N. 23-113; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 827, N. 2166; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 210-213; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 391 vd. Bağlı şirket pay sahiplerinin ve alacaklılarının dava haklarını engellemek kaydıyla bağlı şirketin de dava açabileceği yönünde bkz. Akın, *Şirketler Topluluğu*, 259-260.

Bağlı şirket yönetim kurulu üyesi olan hâkim şirket hakkında müzakereye katılma yasağının uygulanması, denkleştirme hakkındaki hükümler [TTK m. 202/1(a), m. 206/1] ile tam hâkimiyette hâkim şirketi yalnızca alacaklılara karşı sorumlu kılan hükümleri (TTK m. 206/1) uygulanamaz hâle getirebilir. Zira müzakereye katılma yasağı uygulanırsa, yasağa aykırılık sebebiyle bağlı şirkette meydana gelen zarardan dolayı kaybın doğduğu hesap yılının sonu beklenmeksizin ve denkleştirme yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın bağlı şirkete, onun pay sahiplerine ve alacaklılarına karşı sorumluluk doğacaktır (bkz. TTK m. 393/2). Oysa bir hüküm başka bir hükmü anlamsız veya uygulanamaz hâle getirecek biçimde yorumlanamaz⁷⁷. Bu yüzden bağlı şirket yönetim kurulu üyesi olan hâkim şirketin bağlı şirket dışı ve kişisel menfaatini ilgilendiren işlemler hakkındaki müzakere ve oylamalarda TTK m. 393'ün uygulanmayacağı görüşüne katılmaktayız.

Buna karşılık birtakım kayıplar denkleştirme kabul etmediğinden, hâkim şirketin sorumluluğuna derhâl (kayıp doğar doğmaz) başvurulabilmektedir. Topluluk menfaatine hizmet etmeyen kayıplar⁷⁸, hâkim şirketin denkleştirebilecek durumda olmadığı kayıplar⁷⁹, tespit edilemeyen/ölçülemeyen/sayısallaştırılamayan kayıplar⁸⁰, TTK m. 203 ve m. 204'teki şartları taşımayan talimatlar veya yönlendirmeler dolayısıyla oluşan kayıplar⁸¹ vs. bu cümledendir. Bu tür kayıplara yol açan hususlarda denkleştirme imkânı

⁷⁷ İsmail Kırca, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Birleşmesi, *BankaD*, 79 (2011): 72; Murat Gürel, *Kredi Sözleşmelerinde Kredinin Geri Ödenmesini Sağlamak İçin Kullanılan Taahhütler (Covenants) ve Kredi Alacaklısının Kredi Alan Şirkete Karşı Sorumluluğu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 235-236.

⁷⁸ Aslı Elif Gürbüz Usluel, “Şirketler Topluluğunda Denkleştirme”, *MÜHFHAD*, 18/2 (2012): 286; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 150-152; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 232 ve 284; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 221-222 ve 295-296.

⁷⁹ Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 150.

⁸⁰ Bu hususta bkz. Akın, *Şirketler Topluluğu*, 230; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 152-154. Değeri ölçülemeyen bir kaybın, değeri ölçülemeyen bir fayda ile denkleştirilebileceğini belirterek bu yönde bkz. Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 297. Ölçülemeyen kayıp ile onun denkleştirilmesi için sağlanacak fayda “karşılaştırılabilir” ise denkleştirmenin mümkün olduğunu belirterek bu yönde bkz. Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 283-284.

⁸¹ Tam hâkimiyette “topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının bir gereği olma” şartı açısından bu yönde bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 122; Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 303; TTK m. 204'teki sınırlar açısından bu yönde bkz. Aytaç, “Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması”, 32; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 120, 290; Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 303; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 441. Kısmi hâkimiyette “topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının bir gereği olma” şartı açısından bu yönde bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 122-123; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 427-428; TTK m. 204'teki sınırlar açısından bu yönde bkz. Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 441-442.

devreye girmeyeceği için müzakereye katılma yasağının uygulanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır⁸².

Nihayet şirketler topluluğunun hâkimi, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan bir teşebbüs ise TTK'nın 195 ilâ 209. maddeleri ile şirketler topluluğuna ilişkin diğer hükümleri onun hakkında da uygulama alanı bulur (TTK m. 195/5, c. 1). Bu itibarla hâkim şirket bakımından yukarıda yapılan açıklamalar teşebbüsün hâkimiyeti bakımından da niteliğine uygun düştüğü ölçüde geçerlidir.

1.4.2. Yönetim Kurulu Üyeleri Dışında Yasağa Tâbi Olanlar

Daha önce ifade edildiği üzere anonim şirketlerde yönetim yetkisi devredilmediği müddetçe yönetim kurulu üyelerinin tümüne aittir (TTK m. 367/2) ve bu yetki, toplantı icra etmek yahut yazılı öneriye onay vermek suretiyle kullanılır (bkz. TTK m. 390). TTK m. 393'ün “[y]önetim kurulu toplantıları” başlığı altında düzenlendiği dikkate alındığında müzakereye katılma yasağının, yönetim yetkisinin tüm üyelere ait olduğu hâlleri kapsadığı görülmektedir. Hâlbuki yönetim yetkisini üyelere den biri veya birkaçı yahut üye sıfatını haiz olmayan kişiler de kullanabilir.

Burada akla ilk gelen, tüzel kişiler adına tescil edilen ve müzakerelere katılıp oy kullanan gerçek kişilerdir (TTK m. 359/2, 3). Bahsi geçen kişiler hakkında yasağın uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe⁸³ göre, yalnızca tüzel kişi adına toplantıya katılması ve yönetim kurulu üyesi sıfatını haiz olmaması dolayısıyla bu gerçek kişi hakkında yasağın uygulanması hükmün konulma amacıyla ve niteliğiyle bağdaşmaz, fakat tüzel kişinin tek ortaklı şirket olması ve tek ortağın bu şirket adına toplantılara katılan gerçek kişi olarak belirlenmesi hâlinde yasağın uygulanması düşünülebilir. Bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre ise bu gerçek kişinin de yasağa tâbi olduğu kabul edilmelidir, zira onun da sahip olduğu yetkiyi kötüye kullanarak şirket menfaatinin zedelemesi yönünde bir tehlike bulunmaktadır⁸⁴.

⁸² Mademki topluluk menfaatine hizmet eden kayıplar denkleştirmeye elverişlidir ve bu sebeple TTK m. 393 dışlanmaktadır, o hâlde müzakereye katılma yasağının uygulanmasına yol açan “şirket dışı kişisel menfaat”, şirketler topluluğunda “topluluk dışı kişisel menfaat” olarak anlaşılmalıdır.

⁸³ Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 46-47.

⁸⁴ Bkz. Çoştan, “Yönetim Kurulu Üyeliği”, 126; Eminoğlu ve Çakır, “Tüzel Kişiler”, 284; Kırca, “Tüzel Kişiler”, 57; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 407; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 357; Şener, *Ortaklıklar*, 359-360. Gerçek kişinin en az tüzel kişi kadar anonim şirketin

Gerçek kişinin gerek kendisine gerekse tüzel kişiye ait doğrudan veya dolaylı menfaati ilgilendiren konularda yasağı ihlâl etmesinden doğan zarardan sorumluluk tüzel kişiye aittir⁸⁵. Tüzel kişinin, aralarındaki iç ilişkiye göre ilgili gerçek kişiye rücu etmesi mümkündür⁸⁶.

Konuyu, yönetim ve temsil yetkisini devralan üyeler ve üçüncü kişiler (TTK m. 367/1, m. 370/2) bakımından da incelemek gerekir. Kuşkusuzdur ki yönetim kurulunun, devretmediği veya devredemediği (TTK m. 375) görev ve yetkilerinin kapsamındaki iş ve işlemler hakkında vereceği kararlarda, kendisine yönetim yetkisi devredilmiş olan üye de yasağı tâbidir⁸⁷. Yetki devralan üçüncü kişiler üye sıfatına sahip olmadıkları için yönetim kurulu toplantılarına katılamazlar ise de kurul, gerektiği takdirde onları da toplantılara çağırabilir ve kendilerinden bilgi alabilir⁸⁸. Bu durumda yetki devralan üçüncü kişinin, hakkında TTK m. 393'ün uygulanmasını gerektiren bir hususun müzakeresi esnasında yönetim kurulu toplantısında hazır bulunamayacağını kabul etmek amaçsal yorum gereğidir⁸⁹.

Ayrıca yönetim yetkisi devralan üyelerin ve üçüncü kişilerin (TTK m. 367/1), devraldıkları yetkinin kapsamında bulunan iş ve işlemler hakkında, TTK m. 393'teki

kararlarına yön verme gücüne sahip bulunduğu, korumayı gerektiren menfaat çatışmasının şirket ile gerçek kişi arasında da yaşandığını kabul etmek gerektiği hakkında bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 285. Aksi yöndeki bir yorumun hükmün amacıyla bağdaşmayacağı gerekçesiyle bu görüşte bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 210. Yasağın dürüstlük kuralı gerektirdiği takdirde de uygulanabildiğini gerekçe göstererek bu görüşte bkz. Yaşar, "Madde 393", 2118. Herhangi bir gerekçe dile getirmeksizin bu görüşte bkz. Develi, *Tüzel Kişi*, 138; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147. TTK'da açıkça yönetim kurulu üyesi yasağı tâbi kılınmış olduğundan, tüzel kişi adına tescil edilen (ve üye sıfatını taşımayan) gerçek kişi hakkında yasağın ancak amaçsal yorumdan hareketle uygulanabildiği, bu konuda herhangi bir tereddüde yer bırakmamak adına bu gerçek kişi bakımından da yasağın uygulanacağı yönünde bir düzenleme yapılmasının yerinde olacağı hakkında bkz. Sevi, "Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi", 51-52.

⁸⁵ Develi, *Tüzel Kişi*, 138; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147.

⁸⁶ Develi, *Tüzel Kişi*, 138-139; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147.

⁸⁷ Beşir Fatih Doğan, *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011), 224.

⁸⁸ Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 233; Ahmet Cemil Ünal, *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Konumu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 128.

⁸⁹ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 210. Buna karşılık yetki devralan üçüncü kişilerin şirket dışı ve kişisel menfaatlerine ilişkin konularda toplantıda bulunabilecekleri, zira yasağın toplantıya değil, müzakereye ve oylamaya katılımı engellediği, dolayısıyla yasağın uygulanması sayesinde bu kişilerin müzakereye katılmalarının engellenebileceği de ileri sürülmektedir. Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, "Müzakerelere Katılma Yasağı", 46. Yasağın muhatabı olanların, şartları gerçekleştiğinde, ilgili gündem maddesine özgü olarak toplantıyı terk etmeleri gerektiği kanaatini paylaştığımızdan (bkz. Başlık 2.2.1), bu görüşe katılmıyoruz.

şartlar sağlandığı takdirde karar alamayacakları kanaatindeyiz⁹⁰. Zira bu kişilerin de verecekleri kararlarla şirket menfaatini göz ardı etmeleri yönünde bir tehlike mevcuttur⁹¹. Burada yönetim yetkisi devralanların da tâbi oldukları sadakat yükümlülüğünün (TTK m. 369/1)⁹² şirkete bir koruma temin edeceği ve bunun yeterli olduğu savunulabilir. Fakat kanun koyucu, yönetim kurulu üyeleri için TTK m. 369/1'in varlığıyla yetinmemiş, ayrıca sadakat yükümlüğünden doğan birtakım yükümlülükleri ve bunların ihlâline bağlanan yaptırımını m. 393'te açıkça anmak suretiyle daha etkin bir koruma sağlamaya lüzum görmüştür. Bahsi geçenler için söz konusu korumadan vazgeçmeyi haklı kılan bir sebep yoktur⁹³. Özellikle menfaat çatışmalarında nasıl davranılacağı hususunda ayrıntılı hükümler içeren TTK m. 393'ün, m. 367/1 kapsamında aynı yetkinin birden fazla kişiye ya da bir komite veya komisyona devri hâlinde uygulanması faydalı olacaktır^{94,95}.

⁹⁰ TK (56) döneminde, üye olmayan fakat m. 319'a (TTK m. 366/2 ve 367/1'e) göre yönetim kurulunun yetkilerinden bir kısmını yüklenen genel müdürler için de müzakereye katılma yasağının uygulanmasının lâzım geldiği görüşü mevcuttu. Bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616-617.

⁹¹ Hatta aynı yetkinin birden fazla kişiye bırakılmadığı bir ihtimalde, bahsi geçen tehlike daha ciddidir. Çünkü bu ihtimalde yetki devralan kişi, vereceği kararla istediği hukuki sonucu tek başına meydana getirebilmektedir. Hâlbuki bir üyenin yönetim kurulunda kullandığı oy, ancak aynı yöndeki diğer oylarla beraber karar nisabını sağladığı takdirde istenilen hukuki sonucu doğurabilmektedir.

⁹² Cafer Eminoğlu, "Anonim Şirkette Özen ve Bağlılık Yükümlülüğünün Kişi Bakımından Kapsamına İlişkin Bazı Değerlendirmeler", *ABD*, 80/1 (2022): 88; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 593 ve 655.

⁹³ Kaldı ki bir iş ve işlem yönetim kurulunca karara bağlanırken şartları varsa TTK m. 393'e tâbi olacak üye, aynı iş ve işlem hakkında bu sefer devraldığı yetkiye istinaden karar verirken farklı bir hükmün kapsamına dâhil edilmemelidir.

⁹⁴ Eğer esas sözleşmede veya iç yönergede, yetki devralan kişilerin, devre konu yetkileri birlikte kullanmaları zorunlu hâle getirilmişse bir kurul oluşturulduğu sonucuna varılır. Bu hususta bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 59; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 596. Öğretide, birden fazla yetki devralanın birlikte "icra kurulu" (Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 58) veya "icra komitesi" (Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 95) oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu durumda bir komisyon (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 260, N. 12-66) oluşacağı da belirtilmektedir. Bununla birlikte söz konusu adlandırmalar mutlak değildir, oluşturulan kurula ne ad verileceği hususu iç yönergedeki düzenlemeye bağlıdır (Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 59).

⁹⁵ Öğretide, tek tek üyeler veya üçüncü kişiler yerine komite ve komisyonlara da TTK m. 367 bağlamında yetki devredilebileceği [bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 132; Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 234; Veliye Yanlı, "İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda "İşbölümü İlkesi" ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri", *İÜHFM*, 55/3 (1997): 269]; böylece, komite veya komisyonu teşkil eden kişilerin yetki devralmış olacakları ve söz konusu yetkileri birlikte kurul hâlinde kullanacakları (bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 234-235) belirtilmektedir. Fakat bu tür komite ve komisyonlar, TTK m. 366/2'de yer verilenlerden farklıdır. Zira bu hükmeye göre oluşturulan komite ve komisyonlara, TTK m. 367/1 anlamında yönetim yetkisi devredilmiş olmamaktadır. Bu hususta bkz. Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 32; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 382, N. 535; Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 79; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 479. TK (56) m. 318/2'de (TTK m. 366/2'de) sayılan işlerin komiteye devrinde TK (56) m. 319/1 (TTK m. 367/1) anlamında bir yetki devrine lüzum olmadığı hakkında bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 508.

Benzer gerekçelerle, yönetim kurulu üyesi olarak atanmamış veya seçilmemiş yahut usulüne uygun bir biçimde yetki devralmamış olduğu hâlde yönetim organına özgü yetkileri kullanarak şirket iradesinin oluşumuna önemli derecede katılanların, yani fiilî organın⁹⁶ da yasağa tâbi olduğu fikrindeyiz. Burada fiilî organın, şirket iradesinin oluşumuna müzakerelere katılmak, gündem konuları hakkında görüş bildirmek ve alınacak kararları dayatmak suretiyle etki edebildiğine⁹⁷ dikkat çekmek gerekir. Önemle belirtelim ki bu çalışmada şirketler topluluğu hakkındaki TTK m. 195 vd. hükümlerinin, m. 393’e göre öncelikle uygulanması gerektiği savunulmaktadır⁹⁸. Bu itibarla fiilî organ, ancak anılan hükümlerin kapsamında kalmıyorsa TTK m. 393’ün uygulama alanına girecektir⁹⁹.

1.5. Yasağın Bazı Hukuki Müesseseler ile İlişkisi

1.5.1. Kredi İşlemlerine İlişkin Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı ile İlişkisi

BankK¹⁰⁰ m. 51/3’e göre bankalarda kredi açma yetkisine sahip olanlar kendilerinin, eşlerinin, velâyeti altındaki çocuklarının ve (kendileri de dâhil) bu sayılanlarla aynı risk grubunda (BankK m. 49)¹⁰¹ bulunan herhangi bir gerçek ve tüzel kişinin tarafı olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarında yer alamaz ve bu hususu

⁹⁶ Bizim de katıldığımız üzere, bu kişilerin “fiilî organ” olarak adlandırılmasının uygun olacağı belirtilmektedir. Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 356, dn. 943; Ali Murat Sevi, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticilerin Özen Yükümlülüğü* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 99. Öte yandan, “fiilî yönetim kurulu üyesi” ya da “fiilî organ” [bkz. Ömer Korkut, “Anonim Şirketlerde Fiili Yönetim Kurulu Üyeliği”, içinde *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, I. C. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010), 1369-1370] veya “fonksiyonel organ” [bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Gülören Tekinalp, “Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu”, *İÜHF*, 45/1-4 (1981): 349] yahut “olgu organ” (bkz. Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 9, dn. 21) kavramının tercih edilmesi gerektiği de belirtilmektedir. Tanımı da dâhil, fiilî organ hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Korkut, “Fiili Yönetim Kurulu Üyeliği”, 1367 vd.; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 79 vd., 98 vd.

⁹⁷ Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 236.

⁹⁸ Bkz. Başlık 1.4.1.2.3 ve 3.5.1.2.5.

⁹⁹ Nitekim hâkim şirketin fiilî organ olarak nitelenmesi ve “yönetici” kavramının kapsamına dâhil edilerek TTK m. 553 vd. hükümleri uyarınca sorumluluğuna başvurulması, ancak şirketler topluluğunun özel sorumluluk hükümlerinin uygulama alanı bulmadığı hâllerde mümkün görülmektedir. Bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 338-340; Gürel, *Kredi Alacaklısı*, 235-236; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 102-105.

¹⁰⁰ RG. T. 01.11.2005, S. 25983 (Mükerrer).

¹⁰¹ Risk grubu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Seza Reisoğlu, *Bankacılık Kanunu Şerhi, C.1* (Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2015), 970 vd.; Yaşar Alıcı, *Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 815 vd.

yazılı olarak yetkililere bildirir¹⁰². BankK m. 51/3'e aykırı olarak kullanıldığı tespit edilen krediler, ilgili bankanın özkaynak hesabında indirim kalemi olarak dikkate alınır [BankK m. 51/4, BÖİY¹⁰³ m. 9/8(a)].

Bankalarda kredi açma yetkisi banka yönetim kuruluna aittir (BankK m. 51/1, c. 1). Yönetim kurulu bu yetkisini kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir (BankK m. 51/2)¹⁰⁴. Şu hâlde kredi açma yetkisini haiz olan yönetim kurulunun üyeleri, BankK m. 51/3'te düzenlenen kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarında yer alma yasağının muhataplarındandır¹⁰⁵.

Bankalar anonim şirket olduklarından [BankK m. 7/1(a)], TTK hükümlerinin bankalar hakkında da uygulanması mümkündür. Bunlardan biri de müzakereye katılma yasağına ilişkin TTK m. 393 hükmüdür¹⁰⁶.

Kredi açma işlemi, kişisel ve şirket dışı menfaatin bir görünümüdür. Bunun yanı sıra BankK m. 51/3'te sayılan kişilerin bir kısmının TTK m. 393'te açıkça anıldığı, diğer bir kısmının ise dürüstlük kuralı gereğince TTK m. 393'ün kapsamına dâhil edilebildiği görülmektedir. Öyleyse TTK m. 393, banka yönetim kurulu üyelerinin kendisi, eşi ve velâyeti altındaki çocukları ile bunların dâhil olduğu risk grubunda bulunan gerçek ve tüzel kişilerin taraf oldukları kredi işlemleri hakkında da uygulanabilecek niteliktedir¹⁰⁷. Başka bir deyişle aynı durum hem BankK m. 51/3'ün hem de TTK m. 393'ün kapsamına girmektedir.

Bununla birlikte TTK m. 330'da özel kanunlara tâbi anonim şirketlere, bu arada bankalara, özel hükümler dışında TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir. Anılan madde, TTK hükümlerinin özel kanunlarda

¹⁰² Anılan yasağa BKİİY (R.G. T. 01.11.2006, S. 26333) m. 5/4'te de yer verilmiştir. Bahsi geçen hükümde yetkililerin "denetim komitesi (BankK m. 24)" olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

¹⁰³ R.G. T. 05.09.2013, S. 28756.

¹⁰⁴ Genel müdürlük, devraldığı kredi açma yetkisini diğer birimler, bölge müdürlükleri veya şubeler aracılığıyla kullanabilir (c. 2).

¹⁰⁵ Özlem İlbasmış Hızlısoy ve Gökay Ağırbaş, "Banka Kredi Yetkililerinin Kredi İşlemlerine İlişkin Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı", *TFM*, 9/2 (2023): 258.

¹⁰⁶ TTK m. 393'ün bankalar hakkında da uygulanacağı yönünde bkz. Selim Servet Taşdelen, *Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), 328; İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, "Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı", 256.

¹⁰⁷ İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, "Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı", 257.

hüküm bulunmayan hâllerde uygulanacağı yönünde anlaşılmaya müsaittir¹⁰⁸, hatta özel kanun hükümlerinin TTK'ya aykırı olsa dahi uygulanma önceliğine sahip bulunduğu izlenimi doğurmaktadır¹⁰⁹. Ayrıca BankK m. 2/3 gereğince BankK'da hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler, bu arada TTK hükümleri uygulama alanı bulur.

TTK m. 330'dan yola çıkılarak, TTK m. 393 ve BankK m. 51/3 arasındaki ilişki bakımından birbirinden farklı şu iki sonuca varılabilir: İlk olarak BankK m. 51/3, TTK m. 393'ü tümüyle ortadan kaldıracaktır. İkinci olarak kapsamına dâhil konularda BankK m. 51/3 uygulanacak, BankK m. 51/3'te düzenleme bulunmayan konularda TTK m. 393 uygulama alanı bulacaktır. Öğretide¹¹⁰ bu sonuçlardan ikincisinin daha isabetli olduğu savunulmaktadır. Keza -TTK m. 393 ve BankK m. 51/3 arasındaki ilişkiden bağımsız olarak- öğretide¹¹¹ TTK m. 330'dan hareketle BankK'nın TTK'yı daima bertaraf edeceği sonucuna varılamayacağı belirtilmektedir.

Şu hâlde TTK m. 393'te sayılıp da BankK m. 51/3'te sayılmayan kişilerin, söz gelimi banka yönetim kurulu üyesinin üst soyu ve üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının taraf olduğu kredi işlemleri hakkında TTK m. 393 uygulanabilecek, bunun yanı sıra BankK m. 51/3'te suskun kalınan konularda TTK m. 393'ün hükümlerine başvurulabilecektir¹¹².

¹⁰⁸ Başak Şit, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Karşısında Banka Anonim Şirketi", *BATİDER*, 28/4 (2012): 176.

¹⁰⁹ Şehirli Çelik (Kırca ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 237.

¹¹⁰ İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, "Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı", 257. TTK m. 393 ve BankK m. 51/3'ün birlikte dikkate alınması gerektiği hakkında bkz. Alıcı, *Şerh*, 867.

¹¹¹ Şit, "Banka Anonim Şirketi", 176 vd.

¹¹² İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, "Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı", 257. Dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanacağına, yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt doğduğunda bu tereddüdün yönetim kurulu kararıyla giderileceğine ve bahsi geçen karara da ilgili üyenin katılamayacağına (TTK m. 393/1, c. 2, 3 ve 4), ilgili üyenin ve belirli şartlar altında diğer üyelerin yasağın ihlali dolayısıyla şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlü olduğuna (TTK m. 393/2) ilişkin hükümler bu cümledendir.

1.5.2. Halka Açık Anonim Şirketler Bakımından Getirilen Oy Kullanma Yasakları ile İlişkisi

Müzakereye katılma yasağı halka açık anonim şirketler¹¹³ hakkında da uygulanır¹¹⁴. Öte yandan, yönetim kurulu üyeleri ile halka açık anonim şirketler arasındaki bir kısım menfaat çatışmalarının özel olarak oy yasağı getirilmek suretiyle çözüme kavuşturulduğu düzenlemelere de rastlanmaktadır. Bunlar, KYT¹¹⁵ m. 9/3 ve m. 12/3 hükümleridir.

1.5.2.1. İlişkili Taraf İşlemlerine İlişkin Yönetim Kurulu Toplantılarında Oy Kullanma Yasağı ile İlişkisi

SPK¹¹⁶ m. 17/3'e göre halka açık anonim şirketlerin ilişkili tarafları ile yapacakları birtakım işlemlere¹¹⁷ başlanmadan önce, söz konusu işlemin esaslarını belirleyen bir yönetim kurulu kararı alınması zorunludur (c. 1). Ayrıca bu işlemin bağımsız yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğu tarafından da onaylanması gerekir (c. 2). Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunca onaylanmadığı takdirde işlem, bu defa genel kurulun onayına sunulur (c. 3). Bu işlemin onaylanmasına ilişkin genel kurul toplantısında işlemin

¹¹³ Halka açık anonim şirketler, “[k]itle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere, payları halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıkları” ifade eder [SPK m. 3/1(e)]. Payları borsada işlem gören anonim şirketler ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim şirketlerin payları halka arz edilmiş sayılır ve bunlar, halka açık şirket hükümlerine de tâbi olurlar (SPK m. 16/1). Ayrıntılı bilgi için bkz. Burak Adıgüzel, *Sermaye Piyasası Hukuku* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 67 vd.; Çağlar Manavgat, *Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz* (Ankara: BTHAE, 2016), 15 vd.

¹¹⁴ Cankat, *İlişkili Taraf*, 328.

¹¹⁵ RG. T. 03.01.2014, S. 28871.

¹¹⁶ RG. T. 30.12.2012, S. 28513.

¹¹⁷ SPK'da, ilişkili taraf işlemlerinin Sermaye Piyasası Kurulunca [m. 3/1(n)] belirleneceği ifade edilmiştir (bkz. m. 17/3, c. 1). Şirketler tarafından uygulanacak kurumsal yönetim ilkeleri ile ilişkili taraf işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla çıkarılan KYT m. 3/1(g)'ye göre ilişkili taraf, TMS 24'te tanımlanan ilişkili tarafı ifade eder. TMS 24 metni için bkz. www.kgk.gov.tr, E.T. 13.06.2023. İlişkili taraf hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 22 vd.; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 279-281. Bunun yanı sıra KYT m. 3/1(ğ)'de, ilişkili taraf işleminin, TMS 24'te tanımlanan ilişkili taraf işlemlerini ifade ettiği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere KYT'de, gerek ilişkili tarafın gerekse ilişkili taraf işleminin tespitinde TMS'ye göndermede bulunulmuştur. Bununla birlikte KYT m. 9/2 ve 3'te hem işlem türü üzerinden hem de işlem tutarı baz alınarak belirlenen birtakım oranlar üzerinden, ilişkili taraf işlemi kavramının çerçevesine sınır çizilmektedir. Şu hâlde ilişkili taraf işleminin ne olduğu, TMS 24 ile KYT m. 9/2 ve 3 beraber değerlendirilerek tespit edilecektir. İlişkili taraf işlemi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 63 vd. Ayrıca bkz. Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 281-282. İlişkili taraf ve ilişkili taraf işlemi kavramları hakkında ayrıca bkz. Bahar Şimşek, *Anonim Şirketlerde İlişkili Taraf İşlemleri* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 119 vd.

tarafı ve işlemin tarafıyla ilişkili kişiler oy kullanamazlar (c. 4). Bu esaslara uyulmadan alınan yönetim kurulu ve genel kurul kararı geçersizlik yaptırımına bağlanmıştır (c. 6).

Benzer bir düzenleme KYT m. 9/3'te de mevcuttur. Ancak, SPK m. 17/3'te bulunmayan bir oy yasağına KYT m. 9/3'te yer verildiği görülmektedir. Gerçekten KYT m. 9/3'e göre “[k]onunun görüşüleceği yönetim kurulu toplantılarında, ilişkili taraf niteliğinde olan yönetim kurulu üyeleri oy kullanamaz” (c. 2)¹¹⁸. Keza KYT m. 9/3'te belirtilen esaslara uygun olmayan genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının geçerli sayılmayacağı hükme bağlanmıştır (c. 7).

İlişkili taraf işlemleri, şirket dışı kişisel menfaati ilgilendirdiğinde veya bu nitelikleri taşımasa dahi dürüstlük kuralı gerektirdiğinde TTK m. 393'ün kapsamına dâhil edilebilir. Öyleyse KYT m. 9/3 ile TTK m. 393 hükümlerinin bir kesişim alanından söz etmek mümkündür. Fakat yasağın ihlâl edildiği yönetim kurulu toplantısında alınan kararı doğrudan geçersiz kılmayan TTK m. 393, bu hususta aksine bir çözüm benimseyen KYT m. 9/3'ten ayrılmaktadır. Yukarıda da değinilen TTK m. 330'un ikincil mevzuat açısından da geçerli olduğuna işaret edilmelidir. Başka bir deyişle, özel kanunlara tâbi anonim şirketler hakkında ikincil mevzuat ile özel hükümler öngörülmüşse, TTK'nın anonim şirketler hakkındaki hükümleri, bu özel hükümler dışında uygulama alanı bulabilecektir¹¹⁹. Nitekim SPK m. 2/2 gereğince SPK'da veya SPK'ya istinaden yürürlüğe giren ikincil mevzuatta hüküm yoksa yahut diğer kanunlarda SPK'nın uygulanmayacağı öngörülmüşse genel hükümler uygulanır. Öyleyse KYT m. 9/3 hükmünün TTK m. 393 hükmünü dışlayıp dışlamayacağı incelenmelidir.

KYT m. 9/3'te SPK'da düzenlenmemiş bir oy yasağına yer verilmiş olmasından dolayı, KYT m. 9/3'ün yaptırımını yerine TTK m. 393'ün yaptırımının uygulanması gerektiği yönünde bir görüş¹²⁰ mevcuttur. Bu görüşe göre TTK m. 393'ün uygulanması sonucunda,

¹¹⁸ Öğretide yalnızca oy kullanmanın değil, müzakereye katılımın da yasaklandığı -haklı olarak- kabul edilmektedir. Bkz. Mehmet Ali Aksoy, “Sermaye Piyasası Kanunu'nun İlişkili Taraf İşlemi Düzenlemelerinin 6102 Sayılı TTK'nın Ortaklıklar Topluluğu Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi”, *TFM*, 3/2 (2017): 28; Şimşek, *İlişkili Taraf*, 254-255.

¹¹⁹ Bu hususta bkz. Ali Paşlı, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (I) YTK Kitap 2-Kısım 4-Bölüm I, Genel Hükümler ve Temel İlkeler”, *BATİDER*, 27/3 (2011): 143-144; Şehirli Çelik (Kırca ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 235-236; Şit, “Banka Anonim Şirketi”, 178-181. TTK m. 330'da özel kanun veya ikincil mevzuat hükümlerinin TTK'ya göre öncelikli olduğunun vurgulandığı hususunda bkz. Adıgüzel, *Sermaye Piyasası*, 74.

¹²⁰ Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 282.

yasağın ihlâl edildiği yönetim kurulu toplantısında alınan karar geçersiz olmayacak, yalnızca bu ihlâl nedeniyle şirketin uğradığı zarardan ilgili üyenin sorumluluğuna başvurulacaktır (f. 2).

Benzer bir görüş¹²¹ olarak, SPK'da oy kullanma yasağına ilişkin bir hükme yer verilmemesinden ötürü KYT m. 9/3'te yer alan oy kullanma yasağına ilişkin hükmün TTK m. 393'ü bertaraf etmediği ifade edilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere SPK m. 17/3, yönetim kurulunca verilecek onay kararında, ilişkili taraf konumundaki üyeler hakkında oy kullanma yasağı getirmemiştir. Dolayısıyla anılan fıkranın “[...] belirtilen esaslara uygun olarak alınmayan yönetim kurulu ve genel kurul kararları geçerli sayılmaz” şeklindeki altıncı cümlesi, yönetim kurulunun onay kararında gündeme gelen oy kullanma yasağının ihlâli hâlinde uygulanabilecek bir yaptırım değildir. Kanun koyucu, bir defa yönetim kurulunun onay kararında bağımsız üyelerin çoğunluğunun olumlu oyu elde edilmişse artık şirket menfaatine uygunluğun sağlandığını varsaymış, bu yüzden ilişkili taraf konumunda bulunan diğer üyelerden birinin veya birkaçının yönetim kurulunun onay kararında oy kullanmış olmasını, geçersizlik yaptırımına bağlanması gereken bir aykırılık olarak görmemiş olabilir. Dolayısıyla KYT m. 9/3, c. 7 hükmünün oy yasağına aykırılık hâlinde göz ardı edilmesi ve TTK m. 393'ün yaptırımının (f. 2) uygulanması gerektiği görüşüne katılmaktayız¹²².

KYT m. 9/3, c. 2 hükmü ilişkili taraf konumundaki yönetim kurulu üyelerini hedef almaktadır. Bununla birlikte, ilişkili taraf sıfatını taşıyan üyelerden ancak işlemin karşı yanında bulunanlar bu yasağa tâbi olacaktır¹²³. Ayrıca, işlemin karşı yanında bulunmayan, buna karşılık işlemin karşı yanındaki üyenin etki alanına dâhil (örneğin aile üyesi) olan diğer üyeler de yasağın muhatabıdır¹²⁴. Keza ilişkili taraf olmadığı hâlde ilişkili tarafın aday göstermesi akabinde seçilen üye de müzakereye katılamaz ve oy kullanamaz¹²⁵. Ek olarak genel kurulda oylanacak işlemin, ilişkili taraf olan pay sahibi

¹²¹ Şimşek, *İlişkili Taraf*, 253.

¹²² Yalnızca ilişkili taraf konumunda olup da yasağı ihlâl eden üyenin değil, ilgili üye tarafından yasağın ihlâl edilmesine menfaat çatışmasını bildiği hâlde ses çıkarmayan diğer üyelerin de sorumluluğuna başvurulacağı -haklı olarak- belirtilmektedir. Bkz. Şimşek, *İlişkili Taraf*, 258.

¹²³ Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 282. Aynı yönde bkz. Şimşek, *İlişkili Taraf*, 258.

¹²⁴ Cankat, *İlişkili Taraf*, 329.

¹²⁵ Aksoy, “İlişkili Taraf”, 28; Cankat, *İlişkili Taraf*, 329; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 282. Bu düşüncenin yalnızca TTK m. 360 gereğince aday gösterilen üyeler açısından kabul edilebileceği yönünde bkz. Şimşek, *İlişkili Taraf*, 257.

ile yapılmasa dahi onun lehine sonuç doğurması hâlinde de amaçsal yorum gereği, ilgili pay sahibinin oy yasağına tâbi olduğu ifade edilmektedir¹²⁶. Yönetim kurulundaki karar alma sürecinde, ilişkili taraf olan üye lehine sonuç doğuran işlemler bakımından da aynı sonuca varılmalıdır.

Esasların belirlenmesi hakkındaki kararın, bağımsız üyelerin çoğunluğunun olumlu oyuyla alınması gerektiği belirtilmiştir. Bağımsızlık ölçütleri, KYT'nin ekinde yer alan KYİ'nin 4.3.6 no.lu ilkesinde sayılmıştır. Bunlar bağımsızlığı temin edeceği varsayılan ölçütlerdir; dolayısıyla bu varsayımın aksinin ortaya çıkması, diğer bir ifadeyle bu ölçütleri sağlayan üyenin de somut bir olayda bazı menfaatler karşısında bağımsız hareket edememesi, geçici olarak bağımsızlığını yitirmesi mümkündür¹²⁷. Şu hâlde bağımsızlık sıfatı, üyelerin, şartları mevcutsa müzakereye katılma ve oy kullanma yasağına tâbi olmalarına engel değildir¹²⁸.

KYT m. 9/3, ilişkili taraf konumundaki üyelerin toplantıya katılmaları sonucunda nisapların nasıl belirleneceği hakkında bir açıklama getirmemektedir¹²⁹. Bu hususta TTK

¹²⁶ Bkz. Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 285.

¹²⁷ Bu hususta bkz. Çağlar Manavgat, “Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler”, *BATİDER*, 30/1 (2014): 49-50; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 110.

¹²⁸ Manavgat, “Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri”, 50; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 110. Ayrıca bkz. Şimşek, *İlişkili Taraf*, 254. Örneğin, desteklediği spor kulübüne veya ilgili olduğu vakfa bağış yapılırsa yahut ilişkili olduğu şirketlerle ticari ilişki kurulursa üye, şeklen bağımsızlık niteliklerine sahip olsa bile özünde bağımsız hareket edemeyebilir ve dürüstlük kuralı gereği yasağın muhatabı olabilir (Manavgat, “Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri”, 50; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 110-111).

¹²⁹ Bağımsız üyelerin çoğunluğunun onay vermemesi hâlinde yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabının aranmayacağı ve karar nisabının da oy hakkı bulunanların basit çoğunluğuyla sağlanacağı hükme bağlanmıştır (SerPK m. 17/3, c. 5; KYT m. 9/3, c. 5 ve 6). Hükümde “oy hakkı bulunanların basit çoğunluğu” denilmişse de anonim şirket bir sermaye şirketi olduğundan, buradaki karar nisabı pay sahibi sayısına göre değil, oy sayısına göre belirlenecektir. Bkz. Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 284. Aynı yönde bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 332; Şimşek, *İlişkili Taraf*, 264-265. Keza gerek SerPK m. 17/3, c. 5'te “oy hakkı bulunanların basit çoğunluğu” denilmesinden gerekse anılan hükmün amacından hareketle, genel kurulda hazır bulunan ve oy hakkından yoksun olmayan pay sahiplerinin oylarının çoğunluğuyla karar nisabının elde edileceği kabul edilmelidir. Bkz. Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 284. Aynı yönde bkz. Şimşek, *İlişkili Taraf*, 266. Buna karşılık toplantıda mevcut olup olmadığına bakılmaksızın oy hakkı bulunan tüm pay sahiplerinin oylarının dikkate alınacağı yönünde bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 333-334. Kanaatimizce, bağımsız üyelerin çoğunluğunun onay vermemesi akabinde yapılacak genel kurul toplantısı hakkında öngörülen nisaplar ve bu nisapların nasıl hesaplanacağına ilişkin açıklamalar, yönetim kurulu kararı açısından aynen benimsenemeyecektir. Zira kanun koyucu, yönetim kurulunda zaten görüşülmüş olmasına rağmen bir de genel kurulda görüşülen bu konunun, pay sahiplerinin düşük katılımı sebebiyle sürüncemede kalmaması amacıyla genel kurulda toplantı nisabının aranmayacağını öngörmüş olabilir. Karş. TTK m. 418/1, c. 3. Halka açık anonim şirketlerde, pay sahibi sayısının çokluğu nedeniyle genel kurula katılımın düşük olduğu ve bu sebeple güç boşluğu doğduğu hakkında bkz. Ünal Tekinalp, *Halka Açık Anonim*

m. 393 de suskundur. Bununla birlikte TTK m. 393'ün nisaplara etkisi bakımından bu çalışmada benimsediğimiz esasların¹³⁰, KYT m. 9/3 için de uygulanmasının önünde bir engel bulunmadığı düşüncesindeyiz. Fakat SPK m. 17/3, c. 2 ve KYT m. 9/3, c. 1 gereğince bu karar nisabının içerisinde bağımsız üyelerin çoğunluğunun oylarının da mevcut olması gerektiğine dikkat edilmelidir. Bağımsız üyeler müzakereye ve oylamaya katılmaktan yasaklı olurlarsa, karar için aranan bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayı, “yasağa tâbi olmayan bağımsız üye sayısının çoğunluğunun onayı” olarak anlaşılmalıdır. Yasağın uygulanması sebebiyle, geriye karar alabilecek nisapta bağımsız üye kalmazsa, bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayından söz edilemez. Dolayısıyla SPK m. 17/3, c. 3 ve KYT m. 9/3, c. 3 gereğince ilgili kararın doğrudan genel kurulca alınması yoluna başvurulacaktır¹³¹.

Yatırım şirketlerinin ilişkili taraflarından aldıkları portföy yönetimi, yatırım danışmanlığı ve sermaye piyasası araçlarının alım-satımına aracılık hizmetleri için bu madde hükmünün, bu arada yönetim kurulu toplantılarında oy yasağının uygulanmayacağı düzenlenmiştir (KYT m. 9/7).

1.5.2.2. Üçüncü Kişiler Lehine Verilen Teminat, Rehin, İpotek ve Kefalet İşlemlerine İlişkin Yönetim Kurulu Toplantılarında Oy Kullanma Yasağı ile İlişkisi

KYT m. 12/1 gereğince halka açık anonim şirketlerin ve bunların bağlı şirketlerinin, kural olarak üçüncü kişiler lehine teminat, rehin, ipotek ve kefalet vermesi yasaktır. Buna karşılık birtakım kişiler bu yasaktan hariç tutulmuştur. Bunlardan biri de olağan ticari faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla teminat, rehin, ipotek ve kefalet verilen üçüncü kişilerdir [KYT m. 12/1(c)]¹³². Bu kişiler ile yapılacak söz konusu işlemlerin yönetim kurulunca nasıl karara bağlanacağına ilişkin olarak bazı özel düzenlemeler getirilmiştir. Nitekim KYT m. 12/3, ilgili kararın alınabilmesi için bağımsız üyelerin çoğunluğunun

Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1979), 3 vd. Fakat konunun ilk kez görüşüldüğü yönetim kurulu toplantısı açısından buna ihtiyaç yoktur.

¹³⁰ Bkz. Başlık 2.2.3.1.2.

¹³¹ Bağımsız olup olmadıklarına bakılmaksızın, nisabın yitirilmesine yol açacak sayıda üyenin yasaklı olması hâlinde de kararın doğrudan genel kurulca alınabileceği -haklı olarak- ileri sürülmektedir. Bkz. Aksoy, “İlişkili Taraf”, 28-29.

¹³² Keza şirketlerin/bağlı şirketlerinin (1) kendi tüzel kişilikleri, (2) finansal tablolarında tam konsolidasyon kapsamına dâhil ettikleri şirketler de istisna tutulmuştur [KYT m. 12/1(b) ve (c)]. Ayrıca, sermayelerine doğrudan katılmış olan iştirakler ve iş ortaklıkları lehine, doğrudan katılan sermaye payı oranında teminat, rehin, ipotek ve kefalet verilmesi mümkündür (KYT m. 12/2).

olumlu oyunun aranacağını¹³³ ve bu yönetim kurulu toplantılarında, ilişkili taraf niteliğinde olan yönetim kurulu üyelerinin oy kullanamayacağını öngörmektedir. Bu yasağa tâbi olan yönetim kurulu üyeleri, herhangi bir nedenle ilişkili taraf sıfatını taşıyanlar değil, lehine teminat verilen üçüncü kişiler ile bağlantısı bulunanlardır¹³⁴.

Yasağın uygulanması sonucunda toplantı ve karar nisabının nasıl belirleneceğine dair bir hüküm bulunmadığından, yukarıdaki açıklamalar burada da geçerlidir. KYT m. 12/3, yasağın yaptırımını hususunda da sessiz kalmaktadır. KYT m. 9/3 hakkında yaptığımız açıklamaların burada da geçerli olması gerektiği fikrindeyiz.

Yatırım şirketlerinin, bankaların ve finansal kuruluşların üçüncü kişiler lehine verdikleri teminat, rehin, ipotek ve kefaletler hakkında bu madde hükümleri, dolayısıyla müzakereye ve oylamaya katılma yasağı uygulanmaz (KYT m. 12/6).

1.5.3. Oy Hakkından Yoksunluk ile İlişkisi

Anonim şirketlerde her pay sahibi oy hakkını haizdir (TTK m. 434/2, c. 1). Bu hak vazgeçilemez niteliktedir [TTK m. 447/1(a)]. Ne var ki pay sahibi ile şirket arasında ortaya çıkan bazı menfaat çatışmalarına ilişkin konularda oy hakkının kullanılması, bizihi kanun koyucu tarafından engellenmiştir. Nitekim oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK m. 436/1 gereğince pay sahibi, kendisi veya bağlantılı bulunduğu birtakım kişiler¹³⁵ ile şirket arasındaki kişisel iş ve işlemlere yahut bir yargı kurumundaki veya hakemdeki davaya ilişkin genel kurul toplantılarında oy kullanamaz. Hükümün ikinci fıkrasında ise şirket yöneticilerinin, ibralarının görüşüldüğü genel kurul toplantılarında kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacakları öngörülmüştür.

Gerek müzakereye katılma yasağı gerekse oy hakkından yoksunluk, menfaat çatışması temeline oturtulduğu ve oy yasağı getirdiği için bir hayli benzerdir. Bu yüzden oy hakkından yoksunlukta nisapların nasıl belirleneceği ve menfaatin kişiselliğinin ne

¹³³ Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunun onayı olmadığı takdirde muhalefet gerekçesinin Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda açıklanması zorunlu tutulmuştur (KYT 12/3, c. 3). Öğretide (Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 291) bağımsız üyelerin çoğunluğunun olumlu oyunun olmaması hâlinde dahi işlemin yapılabilceği, KAP'ta açıklanan gerekçeye göre yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun pay sahiplerince değerlendirilebileceği belirtilmektedir.

¹³⁴ Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 291.

¹³⁵ Pay sahibinin eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri.

anlama geldiği konusundaki yorumlar, müzakereye katılma yasağı bakımından da yol gösterici olabilir.

Bu iki hukuki müessese arasında önemli farkların da mevcut olduğu belirtilmelidir. Nitekim oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK m. 436 genel kurul toplantılarında uygulanırken, müzakereye katılma yasağı hakkındaki TTK m. 393 yönetim kurulu toplantılarında uygulama alanı bulmaktadır¹³⁶. Ayrıca TTK m. 436’da oy hakkından yoksun pay sahibinin genel kurul müzakerelerinde oy kullanamayacağı düzenlendiği için yoksunluk yalnızca oylamayı konu edinmekte, müzakereye katılımı engellemektedir¹³⁷. Bununla birlikte TTK m. 393, yönetim kurulunda hem müzakereye katılmayı hem de oy kullanmayı yasaklamaktadır¹³⁸. Bu iki hukuki müessesenin nisaplara etkisi de mukayese edilmelidir. Genel kurul karar nisabının toplantıda temsil edilen oyların çoğunluğu olduğu durumlarda (TTK m. 418/2), toplantıda temsil edilen toplam oy sayısından, oy hakkından yoksun payların temsil ettiği oy sayısının çıkarılması sonucunda elde edilen sayının çoğunluğu karar nisabıdır¹³⁹. Genel kurul karar nisabının şirketin toplam sermayesi üzerinden belirlendiği durumlarda¹⁴⁰ ise oy hakkından yoksun paylar toplam sermayeden dışlanmak suretiyle karar nisabı hesaplanır¹⁴¹. Öte yandan öğretide oy hakkından yoksunluğun genel kurul toplantı

¹³⁶ Yöneticilerin kendi ibralarında oy kullanamayacakları sonucuna varırken TTK m. 393’ten hareket eden hatalı bir karar için bkz. Y. 11. HD, 06.01.2020, E. 2019/1740, K. 2020/23; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

¹³⁷ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 256; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 496; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 608, N. 741c; Erdoğan Moroğlu, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 122; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. III* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 2007, N. 234; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 137; Ömer Teoman, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu* (Ankara: BTHAE, 1983), 173-175; Şener, *Ortaklıklar*, 512-513.

¹³⁸ Bu sebeple TTK m. 393’ün, m. 436’ya nazaran daha ağır bir yasak getirdiği yönünde bkz. Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 362.

¹³⁹ Mehmet Bahtiyar, ‘Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının “Toplantı Süresince Korunması” Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükümünün Değerlendirilmesi’, içinde *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 63-64. Aynı yönde bkz. Emek Toraman Çolgar, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Oy Hakkının Özellikleri ve Kullanılması”, içinde *Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, C. II* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 1737; Levent Biçer ve Esra Hamamcıoğlu, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Uygulanan Yetersayılar ve Bazı Değerlendirmeler”, *BÜHFD*, 12/149-150 (2017): 113; M. Fahrettin Önder ve Halis Karademir, “İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk”, *ÖHÜİBFD*, 10/4 (2017): 183; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 460, N. 614b ve 566, N. 697f; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 256.

¹⁴⁰ TTK m. 421/3 ve 4; m. 456/3; m. 473/3, c. 1; m. 504, c. 2; m. 505, c. 2; m. 529 (d); m. 538/2, c. 2.

¹⁴¹ Abuzer Kendigelen, “Anonim Şirketlere İlişkin Hükümlerde Benimsenen Bazı Ağırlaştırılmış Nisaplar Bilinçli Bir Tercihin Ürünü Mü?”, içinde *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı* (Ankara: BTHAE, 2015), 132. Oy hakkından yoksun pay sahibinin oylarının karar nisabının hesabında göz önünde bulundurulmayacağı görüşünde olan Biçer ve Hamamcıoğlu da bu görüşün, TTK

nisabına etkisi hususunda fikir birliği yoktur. Oydan yoksun pay sahiplerinin de hazır bulunduğu genel kurul toplantılarında, karar nisabının yanı sıra toplantı nisabında da oydan yoksun payların hesaba katılmayacağı yönünde bir görüş¹⁴² mevcuttur. Fakat baskın görüş¹⁴³, oy hakkından yoksun payların, genel kurul toplantı nisabının hesabında dikkate alınacağı yönündedir. Müzakereye katılma yasağının uygulandığı hâllerde nisapların nasıl hesaplanması gerektiği sorunu hakkında, oy hakkından yoksunluğun nisaplara etkisine paralel görüşler mevcut olmakla birlikte, aynı soruna ilişkin olarak bu çalışmada savunulan görüş farklıdır. Tekrardan kaçınmak üzere, ilgili başlığa¹⁴⁴ atıfta bulunmakla yetiniyoruz.

1.5.4. Borçlanma, İşlem Yapma ve Rekabet Yasağı ile İlişkisi

Sadakat yükümlülüğünü somutlaştıran TTK m. 358 ve m. 395/2 hükümlerinde, üyenin şirkete borçlanması dolayısıyla gündeme gelen menfaat çatışması düzenlenmiştir. TTK m. 395/1 hükmünde ise bu çatışma, üyenin kendisi veya başkası adına şirket ile işlem yapması sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra TTK m. 396 hükmü, üyenin, şirketin işletme konusuna giren bir işlemi kendisi veya başkası hesabına yapması yahut aynı tür işlemlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla girmesi, kısaca şirket ile rekabet etmesi şeklinde tezahür eden menfaat çatışmasını kapsamaktadır. Oysa bu hükümlerin uygulanmasını gerektiren menfaat çatışmaları, müzakereye katılma yasağının da uygulama alanına dâhil olmaktadır. Farklı bir ifadeyle TTK m. 393, yukarıdaki hükümlere göre genel nitelik arz etmektedir¹⁴⁵.

Nitekim sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmiş olan pay sahibi üyeler, şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde ise şirkete borçlanabilirler (TTK m. 358). Bir zorunluluk olmamakla birlikte bu

m. 421/3 ve 4 gibi, karar nisabının şirketin toplam sermayesi üzerinden belirlendiği hâllerde önem kazandığını ifade etmekte ve *Kendigelen*'in bu dipnotta gösterilen eserinin ilgili sayfalarındaki açıklamalarına yer vermektedirler. Bkz. Biçer ve Hamamcıoğlu, “Yetersayılar”, 113-114.

¹⁴² Yahya Deryal, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği”, içinde *Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan* (İstanbul: Beta, 2003), 397.

¹⁴³ Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 181; Toraman Çolgar, “Oy Hakkının Özellikleri”, 1737; Bahtiyar, “Toplantı Yetersayı”, 63, dn. 6; Önder ve Karademir, “Oy Hakkından Yoksunluk”, 183; Biçer ve Hamamcıoğlu, “Yetersayılar”, 113; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 256.

¹⁴⁴ Bkz. Başlık 2.2.3.1.

¹⁴⁵ TK (56) m. 322 ile m. 334 ve m. 335 arasındaki ilişki bakımından aynı yönde bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615.

borçlanma işlemi yönetim kurulunda müzakere edilip oylanmak istenebilir. İşte, şirkete borçlanmak mümkün olsa dahi kişisel ve şirket dışı menfaati ilgilendiren borçlanma işleminin müzakere ve oylamasına ilgili üye TTK m. 393 gereği katılamaz¹⁴⁶. Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ise şirkete hiçbir surette borçlanamazlar (TTK m. 395/2). Borçlanma işleminin dayanağı olan karara katılım hakkında yukarıda söylenenler burada da geçerlidir.

Bunun gibi, şirketle işlem yapma yasağı ile rekabet yasağı kaldırılmış olsa bile bu yasakların kapsamına dâhil iş ve işlemler hakkındaki müzakerelere ilgili üyenin katılımı TTK m. 393 gereği yasaktır¹⁴⁷. Fakat burada bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki üye, yönetim kurulu toplantısında müzakere ve oylamasına katılmadığı bir işlemi, kendisi veya başkası adına şirket ile yapabilmektedir¹⁴⁸. Yine rekabet teşkil eden iş ve işlem yapılabildiği hâlde buna ilişkin müzakereye ve oylamaya katılım mümkün olmamaktadır. Anlaşılmaktadır ki ilgili üyenin, yönetim kurulu toplantısında hazır bulunmadığı sırada karara bağlanmış bir işlemi yapabilmesi sakıncalı görülmemektedir. Bunun için işlemin şirket menfaatine aykırılık taşımaması gerektiği de şüphesizdir¹⁴⁹.

Bu çalışmada müzakereye katılma yasağına aykırı hareket eden üyenin katılımı olmasaydı nisaplar sağlanamayacak idiyse kararın yok hükmünde olacağı savunulmaktadır¹⁵⁰. Bununla birlikte aynı olayda hem müzakereye katılma yasağı hem de bahsi geçen yasaklardan herhangi biri ihlâl edildiğinde, daha özel nitelikteki bu yasakların yaptırımlarının uygulanmasının yerinde olacağı düşüncesindeyiz. Aksi takdirde şirketle

¹⁴⁶ Emek Toraman Çolgar, *Şirkete Borçlanma Yasağı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 262.

¹⁴⁷ Cankat, *İlişkili Taraf*, 288; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 11; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 496; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 373-374. Rekabet yasağı hakkında bu istikamette bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 125; Sulu, *Şirket Menfaati*, 151. Şirketle işlem yapma yasağı bağlamında, genel nitelikteki iznin yanı sıra somut bir işlem için verilen izin bakımından da aynı sonuca varılması gerektiği -kanaatimizce haklı olarak- ifade edilmektedir. Buna göre genel kurulca ilgili üyenin kendisi veya başkası adına şirketle karşı karşıya gelmesine izin verilmektedir, anılan işlemin şirket menfaatine uygun olduğu tespit edilmemektedir. Bu uygunluğu denetleme hususunda görevli ve yetkili organ yönetim kuruludur. Buna ilişkin yönetim kurulu toplantısında ise müzakereye katılma yasağı öngörülmüş, doğrudan veya dolaylı menfaat sahibi üyenin katılımı engellenmiştir. Bu görüş için bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 288-289.

¹⁴⁸ Ulusoy, *Şirketle İşlem Yapma Yasağı*, 232.

¹⁴⁹ Şirketle işlem yapmaya veya rekabet etmeye izin verildiğinde bile ilgili üyenin şirket menfaatini gözetmek, şirket menfaatine aykırı bir işlem yapmamak zorunda olduğu hakkında bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 143 ve 156; Aydoğan, *Rekabet Yasağı*, 114-115; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 11; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 667-668; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 211; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1687, N. 364; Sulu, *Şirket Menfaati*, 156; Ulusoy, *Şirketle İşlem Yapma Yasağı*, 194-196.

¹⁵⁰ Bkz. Başlık 4.2.1.2.

işlem yapma yasağına aykırılık hâlinde geçersizliği ileri sürme hakkını yalnızca şirkete tanıyan düzenleme (TTK m. 395/2, c. 2) anlamsız hâle gelecektir. Keza rekabet yasağının ihlâline bağlanan yaptırımlar (TTK m. 396/1, c. 2), geçersizlik yaptırımına başvurmak gerekmezsiniz, yasağın amacına ulaşmaya elverişlidir¹⁵¹.

Öte yandan, pay sahibi olan üyelerin şirkete borçlanma yasağı hakkındaki TTK m. 358'e aykırı işlemlerinin geçersizliği zaten ileri sürülebilmektedir¹⁵². Pay sahibi olmayan üyelerin şirkete borçlanma yasağına aykırı işlemin akıbeti hususunda ise fikir birliği yoktur. Bir görüş, TTK m. 1530/1 ve TBK¹⁵³ m. 27 gereğince söz konusu işlemin geçersiz olduğu yönündedir¹⁵⁴. İkinci bir görüş olarak “şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklılarının yasağa tâbi olanları, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilmesi” (TTK m. 395/2, c. 3) şeklinde özel bir yaptırım öngörüldüğü, bu yüzden geçersizliğin gündeme gelmeyeceği savunulmaktadır¹⁵⁵. Fakat söz konusu yaptırımın yalnızca alacaklıların menfaatini gözettiği, TTK m. 395/2'nin pay sahiplerini ve şirketi de korumaya yönelik amacını gerçekleştirmekte yeterli olmadığı gerekçe gösterilerek bu ikinci görüşe karşı çıkıldığı da görülmektedir¹⁵⁶. İkinci görüş kabul edildiği takdirde, şirketle işlem yapma yasağı ile rekabet yasağı hakkında söylenenler, burada da geçerli olacaktır.

¹⁵¹ Bkz. Başlık 4.2.1.2.

¹⁵² Bkz. Ahmet Tamer, ‘Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: “Pay Sahiplerinin (Ortakların) Şirkete Borçlanma Yasağı” (TTK. m. 358)’, *TBBD*, 25/102 (2012): 122; Sevda Bora, *Şirkete Borçlanma Yasağı* (Ankara: Seçkin, 2017), 88-89; Toraman Çolgar, *Borçlanma Yasağı*, 262-263.

¹⁵³ R.G. T. 04.02.2011, S. 27836.

¹⁵⁴ Bu görüşte bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 192; Toraman Çolgar, *Borçlanma Yasağı*, 374 vd.

¹⁵⁵ Bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 397-398; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 677; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 288, N. 12-122; Paslı, “Yeni Türk Ticaret Kanunu”, 161, dn. 44. İşlemin geçerliliğini koruduğu kanaatinde olmakla birlikte yaptırım hususunda TTK m. 358 ile m. 395/2 arasında oluşan bu farklılığı eleştiren yazar için bkz. Tamer, “Borçlanma Yasağı”, 112-113. Bu kanaati taşıdıkları hâlde, bahsi geçen yaptırımın sermayenin korunması ilkesi bağlamında elverişli olmadığını, bu sebeple yapılacak değişiklik bu ilkeye uygun bir yaptırımın, söz gelimi yasağı ihlal eden işlemin geçersiz sayılması yönünde bir hüküm öngörülmesinin yerinde olacağını ileri süren yazarlar için bkz. Mehmet Özdamar ve İlker Doğan, “Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı”, *BankaD*, 24/86 (2013): 9-10.

¹⁵⁶ Bkz. Toraman Çolgar, *Borçlanma Yasağı*, 375.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ DOĞURDUĞU YÜKÜMLÜLÜKLER

2.1. Menfaat Çatışmasını Açıklama Yükümlülüğü

Herhangi bir yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasında müzakereye katılma yasağının uygulanmasını gerektirecek bir menfaat çatışmasının mevcut olup olmadığı yönetim kurulunca bilinmeyebilir. Her müzakerede yönetim kurulunun bu tür bir çatışmanın mevcudiyetini araştırması da ticari hayatın nitelikleriyle bağdaşmaz. Bu hususları dikkate aldığı anlaşılan kanun koyucu, menfaat çatışmasının yönetim kurulunca bilinmediği hâllerde dahi ilgili üyeyi bunu açıklamakla yükümlü tutmuştur (TTK m. 393/1, c. 5). Ayrıca bu yükümlülük sayesinde diğer üyelerin müzakere ve oylama konusunun başkaca kişilerin menfaatine ne ölçüde dokunduğunu bilmeleri ve şirket menfaati açısından daha sağlıklı bir karar alma süreci yürütebilmeleri sağlanmıştır.

Açıklama yükümlülüğünün yalnızca ilgili üyeye ait olduğundan söz edilemez. Menfaat çatışmasını bilen diğer üyelerin de bunu açıklaması gerekir¹⁵⁷. Menfaat çatışmasının bilinmesi hâlinde diğer üyelerin de yasağın ihlâli nedeniyle şirketin uğradığı zarardan sorumlu olacağını öngören TTK m. 393/2 bu hususa işaret etmektedir¹⁵⁸. Sadakat yükümlülüğünden (TTK m. 369) hareketle de bu sonuca varılabilir.

¹⁵⁷ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2307; Cankat, *İlişkili Taraf*, 291; Yaşar, “Madde 393”, 2120; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 49.

¹⁵⁸ Cankat, *İlişkili Taraf*, 291.

Açıklama yükümlülüğünün kapsamına gelince, öğretide çeşitli görüşlere tesadüf edilmektedir. Bir görüşe¹⁵⁹ göre (ayrıntılara girmeden) bir menfaat çatışması olduğunu açıklamak yeterlidir. Zira menfaat çatışması, örneğin ilgili üyenin menfaat sahibinin avukatı olmasından ileri gelebilir. Bu durumda sır saklama yükümlüğü (Avukatlık Kanunu¹⁶⁰ m. 36/1¹⁶¹) dolayısıyla çatışmanın tüm ayrıntılarıyla açıklanması beklenemez, aksi hâlin kabulü bu yükümlülüğün, meslek sırrının ihlâline sebebiyet verir.

Benzer bir görüş, inançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisi çerçevesinde de ileri sürülmektedir. Bu görüşe¹⁶² göre gizli bir inançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisi mevcutsa menfaat çatışması sebebiyle müzakereye iştirak edilemeyeceğinin belirtilmesi yeterli olup söz konusu ilişkinin açıklanmasına gerek yoktur. Buna karşılık (müzakereye katılma yasağından bağımsız olarak) inançlı üyenin, bu ilişkinin varlığını şirkete açıklamakla yükümlü olduğu yönünde bir görüşün¹⁶³ mevcut olduğuna da işaret edilmelidir. Bu görüş kabul edilirse menfaat çatışmasına dolaylı taraf olan inançlı üyenin, TTK m. 393 uyarınca bu ilişkiyi açıklaması evleviyetle zorunludur¹⁶⁴.

Burada şirket menfaatinden hareketle bir sonuca varılması gerektiği düşüncesindeyiz. Gerçekten şirket menfaatine uygun bir karar alınması, menfaat çatışması doğuran ilişkinin ne olduğunun bilinmesini gerektirebilir. Örneğin yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt yaratan, menfaatin sahibi ile ilgili üye arasındaki ilişki olabilir. Bu hâlde katılım hususunda yönetim kurulunca bir karara varılması (TTK m. 393/1, c. 3), bu ilişkinin adıyla dahi olsa bilinmesini zorunlu kılar. Fakat ilgili üyeyi bu ilişkiyi açıklamaya hukuken zorlamak da mümkün değildir¹⁶⁵. Öyleyse şirket menfaati

¹⁵⁹ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 129; Sulu, *Şirket Menfaati*, 151.

¹⁶⁰ R.G. T. 07.04.1969, S. 13168.

¹⁶¹ “Avukatların, kendilerine tevdi edilen [...] görevleri dolayısıyla öğrendikleri hususları açığa vurmaları yasaktır”.

¹⁶² Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 188, dn. 89.

¹⁶³ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 103; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 234.

¹⁶⁴ Kortunay’ın genel bir açıklama yükümlülüğünün varlığını savunurken dayandığı bir gerekçe bu sonucu desteklemektedir. Nitekim yazara göre, müzakereye katılma ve rekabet yasağının dolanılmasını engellemek amacıyla inançlı üyenin bu ilişkisini şirkete açıklaması gerekir. Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 234.

¹⁶⁵ Bilgi alma hakkının (TTK m. 392) konusu, *şirketin* iş ve işlemlerine ilişkin bilgidir (bkz. f. 1, c. 1). Şu hâlde şirketle ilgili olsa bile başka gerçek ve tüzel kişilerden bilgi alınması, onların iş ve işlemlerinin incelenmesi, bu hususta onların hukuken zorlanması mümkün değildir [Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 707; ayrıca bkz. Kalender, *Bilgi Alma*, 208]. Bu yüzden menfaat çatışması içinde olduğunu açıklayan üyeden menfaat sahibi ile aralarındaki ilişkiyi açıklamasının, bilgi alma hakkının kullanılması yoluyla talep edilemeyeceği düşüncesindeyiz.

gerektirdiği hâlde menfaatin sahibi ile arasındaki ilişkiyi açıklamayan ve açıklamaya da hukuken zorlanamayan ilgili üyeyi, bu sebeple şirketin uğradığı zarardan sorumlu tutmakla (bkz. TTK m. 393/2) yetinmek uygun gözükmektedir. Şirket menfaati gerektirmediğinde ise bir menfaat çatışması içerisinde bulunulduğunu açıklamak yeterli görülmelidir.

Diğer üyelerce bilinmeyen menfaat çatışması müzakereye katılımı engelleyecek nitelikte olmasa bile açıklanmalıdır¹⁶⁶. Bu çerçevede üyenin, menfaatin kişisel ve şirket dışı olup olmadığını incelemeksizin çatışmayı açıklamasında fayda vardır. Aynı kanı, menfaatin, maddede sayılanlardan başka kişilere ait olması hâlinde de geçerlidir. Ek olarak, menfaat çatışmasının yoğunluğu, karara bağlanacak konunun ekonomik boyutu açıklama yükümlülüğünü etkilemez¹⁶⁷.

Öğretide¹⁶⁸, açıklama yapılması gereken sürenin yönetim kurulu toplantısından önce makul bir süre olduğu, zira açıklamanın iletilebilmesi ve değerlendirilerek bir sonuca bağlanabilmesi için belirli bir süreye ihtiyaç duyulacağı belirtilmektedir¹⁶⁹. Toplantının birden fazla konunun müzakeresini ve oylamasını barındırabileceği dikkate alındığında bildirimin, en geç menfaat çatışmasına ilişkin konunun müzakeresine başlanmadan önce yerine getirilmesinin gerekli ve yeterli olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca müzakere edilecek konu toplantı esnasında üyelerden biri tarafından önerilmiş olabilir. Bu durumda toplantıdan önce bildirim yapılması imkânsız olacaktır. Şüphesiz konu, gündem olarak önceden duyurulmuşsa ve gündemden menfaat çatışmasının varlığı anlaşılabiliriyorsa ilgili üye, henüz bu konunun müzakere ve oylamasının yapılacağı toplantı icra edilmeden de menfaat çatışmasını açıklayabilir.

Açıklamanın yönetim kuruluna yapılması gerekir. Ancak menfaat çatışmasının toplantıda açıklanması ile toplantı dışında açıklanması hâllerini ayrı ayrı incelemekte fayda vardır. Menfaat çatışması, toplantı açıldıktan sonra ve fakat ilgili konunun müzakeresinden hemen önce açıklanacaksa, bu durumda söz konusu açıklamanın yönetim kurulu toplantısında hazır bulunanların tümüne yöneleceği ortadadır. Öte yandan toplantı

¹⁶⁶ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99; Yaşar, “Madde 393”, 2120.

¹⁶⁷ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128; Sulu, *Şirket Menfaati*, 151.

¹⁶⁸ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128.

¹⁶⁹ Açıklamanın en geç toplantı başlangıcına kadar yapılması gerektiği yönünde ayrıca bkz. Sulu, *Şirket Menfaati*, 151.

dışında, yönetim kurulu başkanına açıklama yapılması yeterli görülmelidir. Zira başkan, yönetim kuruluna yapılan açıklama ve bildirimleri alma, bu hususlarda üyeleri bilgilendirme görev ve yetkisini haizdir¹⁷⁰. Menfaat çatışmasının tarafı başkan ise, gerekli açıklamayı TTK m. 366/1 gereğince vekiline yapabilir¹⁷¹. Başkanla beraber menfaat çatışmasına taraf olan diğer üyelerin de aynı hüküm uyarınca başkan vekiline açıklama yapmaları mümkündür.

İlgili üyenin, başkan veya vekilinin yanı sıra diğer üyelerden herhangi birine açıklama yaptığı da söz konusu yükümlülüğü yerine getirmiş sayılacağına ilişkin bir görüş¹⁷² mevcuttur. Kanaatimizce açıklamanın yönetim kuruluna yapılması zorunluluğu bu görüşün kabulüne engeldir. Yalnızca bir üyeye bildirimde bulunmak, onu menfaat çatışmasından haberdar etmekten, dolayısıyla bildirimde bulunmakla yükümlü hâle getirmekten ve aksi hâlde şirket zararından sorumlu kılmaktan (bkz. TTK m. 393/2) öteye geçmeyecektir.

Kanunda herhangi bir şekil şartı öngörülmediğinden, menfaat çatışmasının sözlü, yazılı veya elektronik yolla bildirilmesi arasında fark yoktur¹⁷³.

Elden dolaştırma usulünde ilgili üye bu yükümlülüğünü, menfaat çatışmasını öneride belirtmek suretiyle yerine getirecektir [bkz. TK (56) m. 332/1]¹⁷⁴.

¹⁷⁰ Başkanın söz konusu görev ve yetkiye sahip olduğu hakkında bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 224; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1283, N. 278.

¹⁷¹ Ayan, menfaat çatışması içinde kalan üyenin, durumu tek tek tüm üyelere açıklamak yerine yönetim kurulu başkanına açıklamasının yeterli olduğu görüşündedir. Ayrıca menfaat çatışmasına taraf olan başkanın, vekiline açıklama yapacağını ifade etmektedir. Bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128. Yazarın bu görüşlerini, menfaat çatışmasının toplantı açılmadan önce açıklanması ihtimalini dikkate alarak ileri sürdüğü söylenebilir. Zira yazar, menfaat çatışmasının toplantı öncesinde açıklanması gerektiğini savunmaktadır. Bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128.

¹⁷² Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128. Yazarın bu görüşü de menfaat çatışmasının toplantı açılmadan önce açıklanması ihtimalini dikkate alarak ileri sürdüğü tekrar edilmelidir.

¹⁷³ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 128.

¹⁷⁴ Kübra Ercoşkun Şenol, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantıları”, *MÜHFHAD*, 19/2 (2013): 1713; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 359; Yaşar, “Madde 393”, 2121. Yasağın elden dolaştırma usulünde de uygulanması gerektiği hususunda bkz. Başlık 2.2.1.

Elektronik yolla katılımda üye, ilgili gündeme ilişkin görüşlerini elektronik toplantı sistemi¹⁷⁵ üzerinden yazılı veya sesli olarak iletir (EKT m. 10/2). Üye, menfaat çatışmasını da müzakereden hemen önce bu yolla açıklayacaktır¹⁷⁶.

2.2. Müzakereye Katılmama ve Oy Kullanmama Yükümlülüğü

2.2.1. Genel Olarak

TTK m. 393 “[m]üzakereye katılma yasağı” kenar başlığını taşımaktadır¹⁷⁷. Keza yönetim kurulu üyesi yasağın şartları oluştuğunda anılan maddenin birinci fıkrasına göre “müzakerelere” katılamaz (c. 1). Yine aynı fıkra uyarınca ilgili üyenin “müzakereye” katılmamasının dürüstlük kuralı gereği olan durumlarda da yasak uygulanır (c. 2). Üçüncü fıkra göre, yönetim kurulu kararına “müzakereye” yasak nedeniyle katılmamanın sebepleri yazılır. Bahsi geçen hükümlerden TTK m. 393’e tâbi olan üyelerin müzakereye katılmamakla yükümlü kılındığı anlaşılmaktadır. “Müzakereye katılmamak” ile kastedilen, oylamaya¹⁷⁸ geçmeden önce oylama konusu olacak hususun tartışmalarına ilgili üyenin katılmamasıdır¹⁷⁹.

Öğretide haklı olarak, yasakla müzakerenin yanı sıra oylamaya katılımın da engellendiği kabul edilmektedir¹⁸⁰. Gerçekten müzakerede tarafsız davranamayan üye, oylamada da

¹⁷⁵ Elektronik toplantı sistemi “[s]ermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu toplantılarına, [k]ollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ortaklar kurulu veya genel kurul toplantılarına, elektronik ortamda katılmayı, öneride bulunmayı, görüş açıklamayı ve oy vermeyi teminen 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1527 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca şirketlerin kuracakları veya bu konuda hizmet alımı yapabilecekleri bilişim sistemini” ifade eder [EKT (RG, 29.08.2012, 28396) m. 4/1(ç)].

¹⁷⁶ Yasağın elektronik ortamda yapılan toplantılarda da uygulanacağı hakkında bkz. Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 359; Yaşar, “Madde 393”, 2117-2118.

¹⁷⁷ TTK’da kenar başlıklar madde metnine dâhildir (m. 1534/1).

¹⁷⁸ “Oylama”, görüşülüp tartışılan konu hakkında oy verilmesi/kullanılması faaliyetidir. “Oy verme/kullanma”, bir öneri hakkında oylama sona erinceye kadar toplantı başkanına yahut oylamayı yapan kişiye yönelen, varması gerekli irade açıklamasıdır [Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, A. Giriş-Adi Şirket-Ticaret Şirketleri (Kollektif-komandit-limited-kooperatif şirketler)* (Ankara: Sevinç Matbaası, 1973), 124]. Karara ulaşılması, oy verme işlemine dayanmaktadır (Karayalçın, *Şirketler*, 124).

¹⁷⁹ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499.

¹⁸⁰ Bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 89; Oğuz İmregün, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”, içinde *Prof. Dr. Hayri Domanıç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I*, ed. Abuzer Kendigelen (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2001), 287; Ömer Teoman, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılma Yasağına (TTK 332) Aykırılığın Yaptırımı Nedir?”, *BATİDER*, 26/4 (2010): 10; Ercoşkun Şenol, “Yönetim Kurulu”, 1711; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 129; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 507-508; Sulu, *Şirket Menfaati*, 147; Özer,

tarafsız davranamaz¹⁸¹. Bundan başka kanun koyucu, tereddüt uyandıran hâllerde verilecek yönetim kurulu kararının oylamasına ilgili üyenin katılamayacağını belirtmiştir (TTK m. 393/1, c. 3). Tereddüt bulunan durumlarda oy kullanamayan üyenin, asıl konu hakkında da oy kullanamaması gerekir¹⁸². Üyenin yasaklı olduğu konu hakkında vekil aracılığıyla müzakereye katılıp oy kullanması da TTK m. 390/2 karşısında mümkün değildir¹⁸³.

Yasağa tâbi olan üyenin müzakerede söz almaksızın ve oy kullanmaksızın yalnızca toplantıda hazır bulunup bulunamayacağı da incelenmelidir. Öğretide bir görüş¹⁸⁴, yasaklı üyenin toplantıya katılamayacağı yönündedir. Bu çerçevede üyenin, ilgili hususun müzakeresi (ve oylaması) sırasında toplantıdan çıkması gerektiği¹⁸⁵, fakat yasağın, aynı toplantıda müzakere edilecek (ve oylanacak) diğer hususları kapsamadığı¹⁸⁶, üyenin başkaca hususların müzakeresinde (ve oylamasında) toplantıda hazır bulunabileceği¹⁸⁷ ifade edilmektedir. Keza ilgili üyenin tartışmalarda söz almaksızın yalnızca hazır bulunabileceği düşüncesinin hükmün amacıyla bağdaşmayacağı¹⁸⁸, zira bu hâlde diğer üyelerin sağlıklı düşünemeyeceği, objektif hareket edemeyeceği¹⁸⁹ gerekçelerine dayanılmaktadır.

“Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360-362; Yaşar, “Madde 393”, 2118; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 51.

¹⁸¹ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 361.

¹⁸² Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 361; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 51.

¹⁸³ Yasaklı üyenin konu hakkında asaleten veya vekâleten oy kullanamayacağına dair bkz. Çevik, *Anonim Şirketler*, 430.

¹⁸⁴ Bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 89 ve 91; Çevik, *Anonim Şirketler*, 430; Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 10; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 209; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 7-8. TK (56) m. 332’yi “toplantılara iştirak yasağı” olarak adlandıran yazar için bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 119.

¹⁸⁵ Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 508; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148.

¹⁸⁶ Cankat, *İlişkili Taraf*, 292, dn. 993 ve 293; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148; Yaşar, “Madde 393”, 2117.

¹⁸⁷ Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2306.

¹⁸⁸ Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 10; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 8; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360.

¹⁸⁹ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 8. İlgili üyenin toplantıdaki varlığının dahi diğer üyeleri etkileyebileceği, bu üyenin hazır bulunması sebebiyle diğer üyelerin konu hakkındaki görüşlerini açıklamaktan, konuyu özgürce tartışmaktan kaçınmak zorunda hissedecekleri yahut diledikleri istikamette oy kullanamayacakları yönünde bkz. Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360.

İkinci bir görüş¹⁹⁰ olarak yasaklı üyenin toplantıya katılabileceği ileri sürülmektedir.¹⁹¹ Bu bağlamda yasağın kapsamının TTK m. 393'ün birinci fıkrasında belirlendiği, bu fıkra müzakereye katılmamaktan söz edildiği, müzakere kelimesinin ise bir hususta fikir alışverişinde bulunmak anlamına geldiği, öyleyse üyenin toplantıda hazır bulunup bulunmadığı önemsenmeden ilgili hususta fikir açıklamaktan yasaklandığı, üyenin toplantıda fiziken yer almasının diğer üyeleri etkileyeceği düşüncesine iştirak edilemeyeceği¹⁹² belirtilmektedir. Bunun yanı sıra TK (56) m. 332 döneminde, m. 332'de yazılı işlemleri yaptırma borcunun ilgili üyeye ait olduğu gerekçesiyle toplantıya katılımın bir zorunluluk teşkil ettiği¹⁹³ söylenmekteydi.

Yasağın diğer üyelerin etkilenmemiş bir iradeyle karar vermelerini sağlama amacını dikkate alarak, üyenin ilgili hususun müzakeresi ve oylaması esnasında toplantıyı terk etmesi gerektiği görüşünü paylaşmaktayız. Elbette üye, ilgili olduğu menfaati açıklama yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra toplantıyı terk edecektir. Diğer üyelerin sağlıklı bir karar verebilmeleri için menfaat çatışmasını ilgilendiren konuda bilgilendirilmeye ihtiyaçları varsa yasaklı üyenin, bu konunun müzakeresi ve oylamasından önce dinlenilmesi de mümkündür¹⁹⁴. Üyenin, müzakere ve oylama sona erince toplantıya dönerek diğer hususlarla ilgili karar alma sürecine katılabileceği, hatta katılması gerektiği kuşkusuzdur.

TTK m. 393'ün muhtelif hükümlerinde katılımın yasaklandığı süreç “müzakere” (f. 1, c. 1 ve 2 ile f. 3) veya “toplantı” (f. 2) olarak adlandırılmaktadır. Fakat yasağın elden dolaştırma usulünde (TTK m. 390/4) de uygulanacağı ve yasaklı üyenin karar şeklinde yazılmış öneriye katılamayacağı -haklı olarak- kabul edilmektedir¹⁹⁵. Gerçekten bu

¹⁹⁰ Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 402; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 50-51.

¹⁹¹ İmregün, yasaklı üyenin toplantıya katılması gerektiği ve toplantı nisabında dikkate alınacağı görüşündedir. Bkz. İmregün, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 287. Fakat yazarın bu görüşü, bahsi geçen üyenin menfaatini ilgilendiren hususun müzakeresi esnasında değil, toplantının açılışında mevcut olması gerektiği anlamına da gelebilir. Zira yazar, toplantı nisabının yalnızca toplantının açılışında aranacağını, açılıştan bir kere sağlanan nisabın üyelerden biri sonradan toplantıyı terk etse dahi bozulmayacağını ileri sürmektedir. Bkz. İmregün, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 287.

¹⁹² Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 50-51.

¹⁹³ Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74.

¹⁹⁴ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 8.

¹⁹⁵ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 209; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 90; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 359; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 11; Cankat, *İlişkili Taraf*, 293; Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1757-1758; Yaşar, “Madde 393”, 2118.

usulde de yasaklı üye, öneriyi onaylamak veya reddetmek suretiyle şirket menfaatine aykırı bir karar alınmasına katkıda bulunabilir.

2.2.2. Yükümlülüğün Diğer Hak ve Yetkilere Etkisi

Yasağa tâbi üyenin müzakereye katılma ve oy kullanma hakkının sınırlanması dolayısıyla başka hak ve yetkilerinin de sınırlanıp sınırlanamayacağı incelenmelidir. Bu çerçevede ilkin, gündemde yalnızca menfaat çatışması yaratan konu bulunsa dahi ilgili üyenin toplantıya çağırılması gerektiği belirtilmelidir¹⁹⁶. Yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt doğduğunda katılım hakkındaki kararı yönetim kurulunun vereceğini öngören TTK m. 393/1, c. 3 hükmü de bu düşünciyi desteklemektedir¹⁹⁷. Gerçekten tereddüt yaşanacak ve yönetim kurulu kararına ihtiyaç duyulacak hâllerden biri de ilgili üyenin, müzakereye katılamayacağı ve oy kullanamayacağı düşüncesine itiraz etmesidir¹⁹⁸. İlgili üye, ancak toplantıya çağırıldığı takdirde TTK m. 393'ün kendisi hakkında uygulanmasına itiraz edebilecektir¹⁹⁹. Ayrıca yönetim kurulu toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi geçerli olmadığından, gündemde yer almayan konuların da müzakere edilip oylanması mümkündür²⁰⁰. Şu hâlde ilgili üyenin, yasağa tâbi olduğu

¹⁹⁶ Ömer Teoman, “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, içinde *Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukukî Mütalâalar, Kitap 10: 2000-2002* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2003), 64-65; Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2305; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 360. Aksi yönde bkz. Y. 11. HD, 02.07.2014, E. 2014/6772, K. 2014/12693, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Yargıtay'ın bu kararına konu somut olayda özetle davacı, davalı şirketlerde pay sahibi, yönetim kurulu üyesi ve genel müdür olduğunu, dava konusu yönetim kurulu kararının alındığı toplantı için kendisine haber verilmediğini (çağrı yapılmadığını) ve bu toplantıda genel müdürlük görevini sınırlayan kararlar alındığını iddia etmiştir. Davalılar ise bir yönetim kurulu üyesinin kendisi ile ilgili konuda yapılan müzakereye katılmasının ve bu konuda oy kullanmasının hukuken mümkün olmadığını ifade ederek davanın reddini talep etmişlerdir. İlk derece mahkemesi, “dava konusu kararın davacı yönetim kurulu üyesinin diğer bir yönetim kurulu üyesi ile yaşadığı ihtilaf nedeni ile alınması ve aynı ihtilaf üzerine davacı hakkında ayrıca ceza davası açılmış olması nedeniyle davacının toplantıya çağırılmamasının haklı neden olarak görüldüğü gerekçesiyle” davanın reddine karar vermiş, anılan karar Yargıtay tarafından onanmıştır.

¹⁹⁷ Kılıç Akyıldız, “Karar İncelemesi”, 2306-2307.

¹⁹⁸ Nitekim Zengin'e göre TTK m. 393, ilgili üyenin yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda konuşma hakkı olmadığı şeklinde yorumlanamaz. İlgili üye, menfaat çatışması bulunmadığını düşünüyorsa gerekçeleriyle kendini savunabilir. Buna rağmen diğer üyeler aksini düşünüyorlarsa tereddüt doğacak ve kararı yönetim kurulu verecektir. Bu çözüm yolu, özellikle böyle durumlar için getirilmiştir. Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1758-1759.

¹⁹⁹ Teoman, “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, 65.

²⁰⁰ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 250; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 187; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 403; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 375-376, N. 530; Coştan, “Karar Alma”, 175; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 211; İmregün, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 282; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 151-152.

gerekçesiyle çağrılmadığı toplantıda gündem dışı konular da müzakere edilip oylanırsa toplantıya katılma hakkı elinden alınmış olur²⁰¹.

Ek olarak, çağrıya yetkili olan kişilerin²⁰², kendilerinin doğrudan veya dolaylı taraf oldukları menfaat çatışmasına ilişkin maddenin bulunduğu gündemle yönetim kurulunu toplantıya çağırabileceği kabul edilmelidir. Çünkü kanunda, menfaat çatışmasına ilişkin konuların müzakere edilip oylanması değil, ilgili üyenin bu süreçlere katılımı yasaklanmıştır. Ayrıca bu konunun müzakere edilip oylanması, üye gibi şirketin de menfaatine olabilir. Yasağın ihlâlinden dolayı sorumluluğun söz konusu olabilmesi için şirketin zarara uğraması gerektiğini şart koşan TTK m. 393/2'den hareketle, bu ihtimalin kanun koyucu tarafından da dikkate alındığı söylenebilir. Bundan başka, menfaat çatışmasına sebebiyet verse de konu hakkında karar alınması gerekebilir. Toplantı çağrısı yapılmasının üyelerin özen yükümlülüğü (TTK m. 369/1) ile ilişkisi²⁰³, üyenin doğrudan veya dolaylı menfaati hakkındaki konularda da geçerlidir. Söz gelimi, çağrıya yetkili üye ile onun TTK m. 393'te sayılan yakınları yahut dürüstlük kuralı gereği ilişkili olduğu kişilerden biri, anonim şirketin bağlı nama yazılı payını devralabilir veya devredebilir. İleride²⁰⁴ açıklanacağı üzere, bu durumda bağlı nama yazılı payın devrinin, esas sözleşmede öngörülen sınırlamalara uygun olup olmadığı hakkındaki toplantıda ilgili üye bulunamaz. Fakat bu konunun yönetim kurulunda görüşülmesi ve oylanması da lâzımdır, zira onay talebi üç ay içerisinde yanıtlanmazsa bu talebin kabul edilmiş sayılacağı düzenlenmiştir (TTK m. 494/3). Zaten gerekli olan bu toplantının çağrısının sırf yasaklı olduğu için ilgili üye tarafından yapılamayacağı sonucuna ulaşılmamalıdır. Öte yandan

²⁰¹ Bu hususta ayrıca bkz. Kılıç Akyıldız, “Karar İncelemesi”, 2304 ve 2305.

²⁰² Yönetim kurulunu toplantıya çağrıya yetkili kişiler hakkında ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Hülya Çoştan, “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”, *BATİDER*, 28/3 (2012): 160 vd.; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Başkanın Yönetim Kurulunu Toplantıya Çağırmasının Yaptırımı ve Toplantısız Karar Alınmasında Bazı Sorunlar”, içinde *Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 109 vd.; Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunu Toplantıya Çağrıya Yetkili Olanlar ve Yetkisiz Kişilerce Yapılan Çağrıyla Toplanan Yönetim Kurulunda Alınan Kararların Hukuki Akıbeti”, *TFM*, 8/1 (2022): 118 vd.

²⁰³ Toplantıya çağrıda bulunmanın bir hak olmasının yanı sıra bir görev niteliği de taşıdığı hakkında bkz. İlbasmış Hızlısoy, “Çağrıya Yetkili Olanlar” 120. Şirketin menfaatine olduğu hâlde toplantı çağrısında bulunmamanın veya hiç değilse elden dolaştırma usulüyle karar alınmasını sağlamamanın, başkanın hukuki sorumluluğunu doğurabileceği (bkz. TTK m. 553 vd.) gibi, aynı zamanda başkanlık görevinden azli hususunda haklı sebep sayılabileceği yönünde bkz. Bahtiyar, “Toplantısız Karar Alınması”, 111.

²⁰⁴ Bkz. Başlık 3.5.2.

şirketin hiçbir menfaatinin bulunmadığı, yalnızca şahsi menfaatin gözetildiği bir konuda kurulun karar almaya sevk edilmesinin TMK²⁰⁵ m. 2/2'ye takılabileceği söylenebilir.

Müzakereye katılma yasağı, ilgili üyenin başkandan veya vekilinden yahut çağrıya yetkili diğer bir kişiden menfaat çatışması yaratan konu hakkında çağrıda bulunulmasını talep etme hakkını (TTK m. 392/7) da kısıtlamamaktadır. Yasaklı üyenin menfaat çatışmasına ilişkin konunun tartışılacağı bir toplantıya çağrıda bulunabileceği hakkındaki açıklamalar burada da geçerlidir²⁰⁶. Çağrıya yetkili kişinin, ilgili üyenin salt müzakereye katılmaktan yasaklı olması nedeniyle bu talebi reddetmemesi gerekir. Burada da ölçü, hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığıdır (bkz. TMK m. 2/2)²⁰⁷. Benzer gerekçelerle -hakkın kötüye kullanılması hâli dışında- müzakereye katılması yasak olan üyenin çağrısı yapılacak toplantının gündemine menfaat çatışması yaratan konu hakkında madde ekletme talebinde bulunması²⁰⁸ ya da toplantı sırasında, menfaat çatışmasına sebebiyet veren yeni bir gündemi tartışmaya açması da mümkündür²⁰⁹. Elbette ilgili üye, menfaat çatışmasını açıklayarak bu konuların müzakeresine ve oylamasına katılamayacaktır.

Toplantıya elektronik ortamda katılım (TTK m. 1527/1) için de benzer yorumlar yapılabilir. Bununla birlikte, toplantıya elektronik ortamda katılım söz konusu olduğunda yapılması gereken birtakım işlemler mevcuttur. Söz gelimi çağrıyla beraber elektronik ortamda toplantıya katılma ve oy kullanmaya ilişkin bilgi ve belgeler şirketin internet sitesinde erişime hazır bulundurulmalıdır (EKT m. 9/1, c. 2). Üyeler, bu belgeler arasında yer alan toplantıya katılım talepnameini toplantı tarihinden bir gün öncesine kadar

²⁰⁵ R.G. T. 08.12.2001, S. 24607.

²⁰⁶ Özellikle toplantı çağrısında bulunmak gibi bunu talep etme hakkı da özen yükümlülüğü ile ilgilidir [Çoştan, “Karar Alma”, 163; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 483-484; İlbasmış Hızlısoy, “Çağrıya Yetkili Olanlar”, 119].

²⁰⁷ Talep, hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2/2) niteliğinde bulunmadıkça çağrıya yetkili kişi bu talebi yerine getirmelidir. Bu hususta bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 248; Çoştan, “Karar Alma”, 166; İlbasmış Hızlısoy, “Çağrıya Yetkili Olanlar”, 121; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 485]. Çağrı talebinin reddedilmesi hâlinde başvurulabilecek yollar hakkında ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. İlbasmış Hızlısoy, “Çağrıya Yetkili Olanlar”, 121 vd.

²⁰⁸ Yönetim kurulu başkanından toplantıya çağrı talebinde bulunabilen (TTK m. 392/7) üyenin, zaten çağrısı yapılacak toplantının gündemine madde ekletme hakkı da mevcuttur [Çoştan, “Karar Alma”, 163; İlbasmış Hızlısoy, “Çağrıya Yetkili Olanlar”, 120; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), *Anonim Şirketler*, 484].

²⁰⁹ Üyelerin haklarından biri de toplantıda müzakere edilmek üzere öneride bulunmaktır. Bkz. Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 228; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 478.

güvenli elektronik imza ile imzalayarak şirketin KEP hesabına²¹⁰ iletirler. (EKT m. 9/2). Şirket bu talebi alınca, üyenin toplantı ânında elektronik toplantı sistemine erişebilmesi için gerekli tanımlamaları yapacağı gibi üyenin KEP hesabına bu durumu bildirmekle yükümlüdür (EKT m. 9/3). Toplantıya elektronik ortamda katılmak istediğini beyan eden üyeler için çağrıda belirtilen gün ve saatten bir saat önce elektronik toplantı sistemi erişime açılır (EKT m. 10/1, c. 1). Toplantıya elektronik ortamda katılacak üyeler güvenli elektronik imzalarıyla²¹¹ sisteme giriş yaparlar (EKT m. 10/1, c. 2). Üye tarafından şirketin KEP hesabına iletilen talebe karşı elektronik toplantı sistemine erişim için gerekli tanımlamaların yapılması ve üyenin KEP hesabına bu durumun bildirilmesi yükümlülüğü yasağa rağmen devam etmelidir. Elektronik toplantı sistemi, örneğin fiziki toplantıya elektronik ortamda katılmayı isteyen yasaklı üye için de erişime açılmalıdır.

Toplantı usulünde yasağın toplantıya çağrılmayı engellemediği belirtilmiş ise de elden dolaştırma usulünde (TTK m. 390/4) çağrı söz konusu değildir. Bununla birlikte öğretilde haklı olarak belirtildiği üzere müzakereye katılma yasağı, elden dolaştırma usulünde ilgili üye de dâhil tüm üyelere öneri sunulması zorunluluğunu ortadan kaldırmamalıdır²¹². Toplantı usulünde yasaklı üyenin menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkındaki toplantıya çağrılması gerektiği görüşü lehine ileri sürülen gerekçelere burada atıfta bulunmak mümkündür²¹³. Zira çağrı, belirli hususların müzakere edilip oylanacağından üyelerin haberdar edilmesi anlamına gelmektedir. Elden dolaştırma usulünde bu işlevi, önerinin tüm üyelere yapılması zorunluluğu görmektedir. Nitekim önerinin tüm üyelere yapılması, bu usulde alınacak kararın geçerlilik şartıdır (TTK m. 390/4, c. 2)²¹⁴.

²¹⁰ KEP tanımı için bkz. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliği (R.G. T. 25.08.2011, S. 28036) m. 4/i. KEP hesabı tanımı için bkz. EKT m. 4/1-g göndermesiyle Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliği m. 4/l.

²¹¹ Güvenli elektronik imza tanımı için bkz. EKT m. 4/1(d) göndermesiyle Elektronik İmza Kanunu (R.G. T. 23.01.2004, S. 25355) m. 4.

²¹² Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1759.

²¹³ Nitekim Zengin’e göre, yasağın uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin düşüncelerini dile getirip kendisini savunabileceği dikkate alındığında ilgili üyeye önerinin sunulmaması kabul edilemez. Ayrıca ilgili üye toplantıya katılmadığında dahi en azından tartışılan konuyu bilebilmekte, kararın sonuçlarını öğrenebilmektedir. Oysa yasaklı olduğu için kendisine öneri sunulmayan üye bu usulde alınan karar hakkında bilgi sahibi olamayacaktır. Bundan başka, aksine yorumlar, üyeyi şirket yönetiminden dışlamak amacıyla suistimal edilebilir. Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1759.

²¹⁴ Önerinin tüm üyelere sunulmaması hâlinde kararın yok hükmünde olduğu yönünde bkz. Aksu, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 56; Coştan, “Karar Alma”, 159; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 434. Batıl olduğu yönünde bkz. Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 246.

Ayrıca, elden dolaştırma usulüyle karar alınabilmesi için üyelere herhangî birinin toplantı yapılması talebinde bulunmaması gerekir (TTK m. 390/4, c. 1)²¹⁵. Üye, müzakereye katılmaktan yasaklı olsa dahi dolaşımdaki bir öneri için toplantı talebinde bulunabilmelidir. Çünkü üye toplantıya katılamayacaksa bile, ilgili konu hakkında diğer üyelere görüşme, tartışma yürütülmesi hâlinde daha sağlıklı bir şekilde karar verilebileceğini düşünebilir²¹⁶. Kuşkusuz yasaklı üye, yapılmasını istediği toplantıya kendisi katılamayacaktır. Elden dolaştırma usulünde yasaklı üyenin hakkın kötüye kullanılmasına vücut vermediği müddetçe ilgili konu hakkındaki karar önerisini diğer üyelere sunması da mümkün olmalıdır. İlgili üye öneriye onay vermeyecek, yasaklı olduğunu öneride belirtecektir.

Müzakereye katılma yasağının bilgi alma ve inceleme hakkını sınırlayıp sınırlamadığı da değerlendirilmelidir. TTK m. 392’de, bu hakkın toplantı sırasında ve dışında kullanılması ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bununla birlikte anılan maddede üyenin toplantı öncesinde bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Fakat öğretide, üyenin karara aydınlanmış bir şekilde katılımının önemi dikkate alınarak, toplantı öncesinde de bu hakka sahip olduğu kabul edilmektedir²¹⁷.

Bir görüşe²¹⁸ göre TTK m. 393 ile, yönetim kurulu kararının müzakere ve oylama, başka bir deyişle oluşum safhasına ilgili üyenin katılması engellenmek istenmiştir ve bu amaç gözetildiğinde ilgili üyenin, menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkında toplantı öncesinde bilgi alma hakkını kullanamayacağı sonucuna varılması gerekir. Keza toplantıya katılamadığı için ilgili üye toplantı sırasında bilgi alma hakkını kullanamayacaktır. Bununla birlikte ilgili üyenin toplantıya katılmamasıyla kanun koyucunun izlediği amaca erişilmiş olduğundan, söz konusu karar tutanakları ilgili üye tarafından incelenebilir.

²¹⁵ Toplantı talep edilmesine rağmen bu usulde alınmış bir kararın yok hükmünde olduğu yönünde bkz. Aksu, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 56; Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 245; Çoştan, “Karar Alma”, 158. Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, 22.06.2016, E. 2015/14147, K. 2016/6936, www.lexpera.com.tr; E.T. 10.06.2023.

²¹⁶ Önerinin tartışılması gerektiği veya karar konusu hakkında verilen bilginin yetersiz olduğu düşünülüyorsa toplantı talep etmek özen borcunun bir gereğidir [Çoştan, “Karar Alma”, 157]

²¹⁷ Bkz. Hasan Pulaşlı, “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, *MÜHFHAD*, 18/2 (2012): 588-589; Kalender, *Bilgi Alma*, 153-154; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 338-341; Savaş Bozbel, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı (6102 Sayılı TTK m. 392)”, *ABÜHFD*, 1/1 (2013): 83-84.

²¹⁸ Kalender, *Bilgi Alma*, 189.

Aksine bir yorum, yasağın amacını aşacak ve bilgi alma hakkını hukuka aykırı bir şekilde sınırlayacaktır.

Yasak, üyenin görüş beyan ederek ve oy kullanarak karara katkısını engellemektedir. Bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak, yasağın engellediği surette bir katkı değildir. Dolayısıyla kararın oluşum aşamasına katılmaya izin vermediği gerekçesiyle TTK m. 393'ün toplantı öncesi bilgi alma ve inceleme hakkını ortadan kaldırdığı söylenemeyecektir. Bunun yanı sıra bilgi alma ve inceleme hakkının toplantı sırasında kullanılması, üyenin bu hakkı bilgi almak istediği gündem maddesi görüşülürken kullanması gerektiği anlamına gelmemelidir. Üye, menfaat çatışmasını ilgilendiren konunun müzakere ve oylaması bittikten sonra toplantıya yeniden katıldığında bu konu hakkında bilgi alma ve inceleme talebinde bulunabilmelidir²¹⁹. Talebin menfaat çatışması dolayısıyla reddedilmesinin lâzım gelip gelmediği ise farklı bir meseledir. Bu itibarla TTK m. 393'ün müzakere ve oylama sürecinden ilgili üyeyi dışlayan yönü, tek başına, yasaklı üyenin bahsi geçen hakkı toplantı sırasında kullanamayacağı düşüncesinin gerekçesi olamaz.

Ancak iştirak etmediğimiz düşünce, TTK m. 393'ün getirdiği müzakereye katılmama ve oy kullanmama yükümlülüğü ile bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılamaması arasında sebep-sonuç ilişkisi kurulmasıdır. Yoksa yasağın uygulandığı hâller ile bilgi alma ve inceleme hakkının sınırlandığı hâller örtüşebilir. Nitekim kanun koyucu, bilgi alma ve inceleme hakkının toplantı sırasında kullanılmasına herhangi bir sınırlama getirmemiştir (TTK m. 392/1 ve 2). Toplantı dışında bilgi alma hakkının kullanılabilmesi başkanın iznine bağlanmış, inceleme hakkının kullanılabilmesi başkanın izni yanında “görevin ifası için gerekli olma” kaydına tâbi tutulmuştur (TTK m. 392/3)²²⁰. Yönetim kurulu başkanının toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmesi ise

²¹⁹ Yönetim kurulu toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi geçerli olmadığından, ilgili üyenin gündemde bulunmayan bir konuda dahi (toplantı sırasında) bilgi alma ve inceleme talebinde bulunabileceği -hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2/2) teşkil etmedikçe- kabul edilmektedir. Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 711. Şu hâlde üyenin, görüşülüp oylanmış bir gündem maddesi hakkında, sonraki gündem maddeleri görüşülürken (toplantı sırasında) bilgi alma ve inceleme talebinde bulunabilmesi de -hakkın kötüye kullanılması niteliğinde değilse- tabii karşılanmalıdır.

²²⁰ Toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına başkan tarafından izin verilmemesi hâlinde konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurul toplanamaz veya bu talebi reddeder ise üye, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme bu talebi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir. Mahkemenin kararı kesindir (TTK m. 392/4).

ancak yönetim kurulunun izniyle mümkündür (TTK m. 392/5)²²¹. Bununla birlikte ister toplantı sırasında ister toplantı dışında olsun, her hak gibi bilgi alma ve inceleme hakkı da hakkın kötüye kullanılması yasağı (TMK m. 2/2) ile sınırlıdır²²². Keza öğretide, esasen bilgi alma ve inceleme hakkının kötüye kullanılmasının somut örnekleri olarak görülebilecek²²³ başka birtakım sınırlardan da bahsedilmektedir. Bu çerçevede “bahsi geçen hakkın şirket menfaatleri ile çatışan şahsi menfaatleri gözetmek üzere kullanılamaması sınırı”ndan da söz edilmektedir²²⁴. Öyleyse menfaat çatışması olgusu, aynı konuda hem müzakereye katılma ve oy kullanma hakkının hem de bilgi alma hakkının kullanılmasını sınırlandırabilir. Fakat bilgi alma ve inceleme hakkının sınırlandırılmasına, müzakereye katılmama ve oy kullanmama yükümlülüğü yol açmamakta, sadece TTK m. 393’ün uygulanma sebebi ile bilgi alma ve inceleme hakkının sınırlandırılması sebebi ayniyet gösterebilmektedir²²⁵.

Son olarak belirtelim ki kayıtlı sermaye sistemine tâbi anonim şirketlerde²²⁶, TTK m. 393 dolayısıyla müzakereye ve oylamaya katılamamış olan üye de menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkında alınan yönetim kurulu kararının iptalini (TTK m. 460) dava edebilir²²⁷.

²²¹ Yönetim kurulu izin vermediği takdirde başkan da TTK m. 392/4 gereğince mahkemeye başvurabilir.

²²² Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 708; Kalender, *Bilgi Alma*, 195-197.

²²³ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 708.

²²⁴ Bu sınır ile diğerleri için bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 708; Kalender, *Bilgi Alma*, 195 vd.; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 330 vd.; Pulaşlı, “Bilgi Alma ve İnceleme”, 591-592; Bozbel, “Bilgi Alma ve İnceleme”, 87-88.

²²⁵ Hakkın toplantı öncesinde kullanılmasının, toplantı sırasında ve toplantı dışında kullanılması ayrımında nereye dâhil olduğu tartışmalıdır. Toplantı sırasında kullanılmış sayılacağı görüşü için bkz. Kalender, *Bilgi Alma*, 153. Toplantı dışında kullanılmış sayılamayacağı hakkında bkz. Bozbel, “Bilgi Alma ve İnceleme”, 83, dn. 8. Aksi yönde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 340-341. Fakat şirket menfaatleri ile çatışan şahsi menfaatleri gözetmek üzere kullanamama sınırı, hakkın hem toplantı sırasında hem de toplantı dışında kullanıldığı durumlar için geçerlidir. Öyleyse bahsi geçen hakkın toplantı öncesinde kullanılmasının bu tasnifte nerede yer aldığı tartışmasında varılacak sonuç konumuz açısından önem arz etmemektedir.

²²⁶ Bu sistemde bir tavan sermaye belirlenmekte ve sınırlı bir süreyle yönetim kuruluna, bu tavana kadar sermayeyi artırma ve bununla bağlantılı konularda karar alma yetkisi verilmektedir. Bu sistem, genel kurul toplantısı yapılmasına gerek olmadan, daha süratli ve az masraflı bir şekilde sermaye artırımı kararı alınmasına imkân tanımaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Esra Cenkcı, *Kayıtlı Sermaye Sistemi* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), 5 vd.; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 446 vd.

²²⁷ Cenkcı, *Kayıtlı Sermaye*, 418; Yaşar Can Göksoy, “Madde 460”, içinde *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III*, ed. Kemal Şenocak (Ankara: Seçkin, 2023), 2755.

2.2.3. Yükümlülüğün Nisaplara Etkisi

2.2.3.1. Yasağın Uygulandığı Hâllerde Nisapların Nasıl Hesaplanacağı Sorunu

Esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmemişse, yönetim kurulunun toplantı nisabı “üye tam sayısının çoğunluğu”, karar nisabı ise “toplantıda hazır bulunanların çoğunluğu”dur (TTK m. 390/1). Elden dolaştırma usulünde ise yazılı önerinin tüm üyelere sunulması gerektiği (TTK m. 390/4, c. 1), kararın ise en az üye tam sayısının çoğunluğunun onayı ile alınabileceği düzenlenmiştir (TTK m. 390/4, c. 1).

Öğretide yasağın uygulandığı hâllerde toplantı ve elden dolaştırma usulündeki bu nisapların nasıl hesaplanması gerektiğine ilişkin olarak çeşitli görüşler mevcuttur.

2.2.3.1.1. Öğretideki Görüşler

İmregün, TTK m. 393 [TK (56) m. 332] gereğince yönetim kurulu toplantısı gündemindeki bir konunun müzakeresine katılamayacak olsalar dahi üyelerin toplantıya katılması ve toplantı nisabının hesabında dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır²²⁸. Buna karşılık yazar, ilgili üyelerin menfaat çatışması yaratan konunun müzakeresine katılamayıp oy kullanamayacaklarını ve karar nisabının hesabında gözetilmeyeceklerini belirtmektedir²²⁹.

İkinci bir görüş, yasaklı üyenin toplantı nisabı²³⁰ hesaplanırken göz ardı edilmesi gerektiği yönündedir.

Görüşün temsilcilerinden *Yanlı* tarafından, yasağın uygulanması hâlinde pay sahipliği haklarının donmasındaki hesaplamanın örnek alınabileceği yönünde bir gerekçe ileri sürülmektedir²³¹. Bu çerçevede, pay sahipliği haklarının donduğu düzenlemelerden TTK m. 201/1 ile m. 389’a değinilmektedir. TTK m. 201/1’e göre karşılıklı iştirakte pay sahibi sermaye şirketi, iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oy hakkının dörtte birini kullanabilir, diğer oy hakları donar. Oy hakkı donan paylar toplantı ve karar nisabının hesaplanmasında göz ardı edilir (c. 1 ve 2). Öte yandan TTK m. 389 uyarınca şirketin

²²⁸ Bkz. *İmregün*, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 287.

²²⁹ Bkz. *İmregün*, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 287.

²³⁰ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 252; *Yanlı*, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 32-33.

²³¹ Bkz. *Yanlı*, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 32.

iktisap ettiği kendi payları ile bağlı şirket tarafından iktisap edilen hâkim şirketin payları, genel kurul toplantı nisabının belirlenmesinde dikkate alınmaz (c. 1). İşte bu hükümlerden hareketle TTK m. 393'ün uygulandığı durumlarda toplantı nisabının, yasaklı üyenin dışında kalan toplam üye sayısı üzerinden hesaplanması gerektiği ifade edilmektedir²³².

Üçüncü bir görüş olarak, yasaklı üyenin hem toplantı hem karar nisabı²³³ hesaplanırken göz ardı edileceği belirtilmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, Yargıtay'ın bu yönde bir kararı mevcuttur²³⁴.

Görüşün temsilcilerinden Zengin, TTK m. 393'e aykırılığın yönetim kurulu kararının geçersizliğine yol açmayacağı, yalnızca ikinci fıkradaki hukuki sorumluluğun gündeme geleceği görüşünü taşımakta²³⁵ ve yasağın nisaplara etkisini de bu görüş doğrultusunda gerekçelendirmektedir. Yazara göre anılan görüşün dolaylı sonucu, yasağı ihlâl etmek suretiyle menfaat çatışması yaratan konunun müzakere ve oylamasına katılan üyenin toplantı ve karar nisabına dâhil edilmesidir²³⁶. Örneğin menfaat çatışmasına yol açan gündem maddesi, yönetim kurulunu oluşturan beş üyeden yasaklı olan üçünün katıldığı bir toplantıda, bunlardan ikisinin olumlu oyuyla karara bağlandığında bu görüşe göre karar geçersiz olmayacak, yalnızca ilgili üyelerin hukuki sorumluluğu doğacaktır²³⁷. Oysa yasağı ihlâl eden üyeler nisaplara dâhil edilmeseydi, nisapların oluşmaması sebebiyle geçerli bir karar alınamadığı sonucuna ulaşılmalıydı²³⁸. Bununla birlikte yasağa uyulduğunda üyeler, müzakere ve oylamada bulunmamış olacakları için nisaplara dâhil edilemeyecek ve nisap yetersizliği sebebiyle geçerli bir karar alınamayacaktır. Görüldüğü üzere bu görüş esas alındığında benzer şartlar altında yasağa aykırılığa rağmen nisaplar bakımından geçerli bir karar alınabilirken yasağa uygun davranıldığında nisap eksikliği

²³² Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 32.

²³³ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 91; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 418, N. 578; Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (2007), 2. C., 1816; Sami Karahan, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Nisapları", içinde *Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan* (İstanbul: Beta, 2006), 185; Kılıç Akyıldız, "Karar İncelemesi", 2306, dn. 15; Yaşar, "Madde 393", 2121; Zengin, "Effect of the Prohibition", 1753 vd.

²³⁴ Y. 11. HD, 28.01.1999, E. 1998/8236, K. 1999/201; www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023. Karar kooperatifler hakkındadır, fakat KoopK (R.G. T. 10.05.1969, S. 13195) m. 98 gereğince anonim şirket yönetim kurulu için düzenlenmiş TTK m. 393'ün [TK (56) m. 332'nin] kooperatiflere de uygulanması suretiyle verilen bu kararın, anonim şirketler bakımından da geçerli olacağına tereddüt yoktur.

²³⁵ Bkz. Zengin, "Effect of the Prohibition", 1751-1753.

²³⁶ Bkz. Zengin, "Effect of the Prohibition", 1755.

²³⁷ Bkz. Zengin, "Effect of the Prohibition", 1755.

²³⁸ Bkz. Zengin, "Effect of the Prohibition", 1755.

sebebiyle geçerli bir karar verilememekte; yasağa uyulmaması, uyulmasından daha avantajlı hâle gelmektedir²³⁹. Yazar bu durumun adalet duygusunu zedelediğini, zira yasağa aykırılığın neredeyse normal karşılandığını, herhangi bir ihlâl yokmuş gibi sonuçlar doğduğunu, buna karşılık yasağa uygun davranışın cezalandırıldığını, şirketin karar alma kabiliyetinden yoksun bırakıldığını belirtmektedir²⁴⁰. İşte yazar bunu önleyebilmek adına, menfaatler dengesi ve adalet duygusu gözetilerek, yasağa uyan üyelerin nisapların belirlenmesinde ihmâl edilmesi gerektiğini dile getirmektedir²⁴¹.

Dördüncü bir görüş²⁴² ise yasağa aykırı davranan üyenin katılımı dolayısıyla karar nisabının sağlanması hâlinde alınan kararın yok hükmünde olacağı görüşü üzerine kurgulanmıştır. Bu çerçevede, yasağın müzakereye ve oylamaya katılmayı kapsadığı, bu sebeple menfaat çatışması yaratan konu hakkında görüş beyan edemeyen, oylamaya katılamayan, yani oyu kararın alınmasına etki etmeyen üyenin toplantıya katılmasının veya katılmamasının bir anlam ifade etmediği, dolayısıyla böyle bir durumda toplantı nisabının aranmasına gerek olmadığı belirtilmektedir²⁴³. Bu yüzden geçersizliğin, yasağa aykırı davranışın yalnızca karar nisabına etkisi bağlamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmekte²⁴⁴ ve buna koşut olarak, yasağın uygulandığı hâllerde yalnızca karar nisabının nasıl hesaplanacağı sorunu üzerinde durulmaktadır. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak, karar nisabının toplantıda hazır bulunan ve yasaklı olmayan üye sayısının çoğunluğu şeklinde değil, oy hakkı bulunan üye sayısının çoğunluğu şeklinde belirlenmesinin daha isabetli olacağı savunulmaktadır²⁴⁵. Aksi takdirde, örneğin beş üyeli bir yönetim kurulunun ikisi yasaklı olan üç üyesi toplantıda hazır bulunduğunda, yasaklı olmayan bir adet üyenin olumlu oyu ile karar alınabilmesi gibi sonuçların ortaya çıkabileceğine dikkat çekilmektedir²⁴⁶.

Elden dolaştırma usulüne gelince, yasaklı üye hariç tutulduğunda kalan üye sayısının çoğunluğuyla karar nisabının sağlanacağı yönünde bir görüş²⁴⁷ bulunmaktadır.

²³⁹ Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1756.

²⁴⁰ Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1755.

²⁴¹ Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1756.

²⁴² Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56-57.

²⁴³ Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56.

²⁴⁴ Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56.

²⁴⁵ Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 57.

²⁴⁶ Bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 57.

²⁴⁷ Bkz. Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1760.

2.2.3.1.2. Değerlendirmeler

Yasağın uygulandığı hâllerde toplantı nisabı belirlenirken “üye tam sayısı”nın esas alınması, yasağın amacına uygun olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Gerçekten üye tam sayısına yasaklı üye dâhil edilerek hesap yapılırsa, bazı durumlarda nisap eksikliği gündeme gelecek ve menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkında karar alınamayacaktır. Örneğin beş üyeli bir yönetim kurulunda toplantı nisabı üç üye ile sağlanır. Beş üyeden üçünün yasağa tâbi olduğu varsayıldığında bu üç üye toplantıda hazır bulunamayacaktır. Yasağa tâbi olmayan, kalan iki üye toplantıda hazır bulunsan bile toplantı nisabı sağlanamayacak ve geçerli bir karar alınamayacaktır. Hemen belirtelim ki bu sonucun ortaya çıkmasında yasağın ihlâl edilip edilmediğinin önemi yoktur. Çünkü bu çalışmada savunulan görüşe göre ilgili üye, yasağı ihlâl etmemiş, yani toplantıya katılmamış ve oy kullanmamış olsaydı nisaplar sağlanamayacak idiyse, alınan karar yok hükmündedir²⁴⁸.

Öte yandan müzakereye katılma yasağının amacı, menfaat çatışması yaşandığında karar alınamaması değil, ilgili üyenin toplantıda hazır bulunmadığı, müzakereye katılmadığı ve oy kullanmadığı bir süreç sonucunda karar alınmasıdır. Öyleyse yasağın uygulandığı hâllerde toplantı nisabı açısından farklı bir hesaplama yönteminin benimsenmesi gerekmektedir. Bu yüzden toplantı nisabının “üye tam sayısının çoğunluğu” değil, “yasağa tâbi olmayan üye sayısının çoğunluğu” üzerinden belirlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Ancak önemle belirtelim ki toplantı nisabının hangi anda sağlanması gerektiği sorusuna verilecek cevaba göre yasağın toplantı nisabını etkileyip etkilemeyeceği sorusuna verilecek cevap da değişecektir. Nitekim yasaklı üyenin toplantı nisabının hesabında dikkate alınacağını ileri süren *İmregün*, herhangi bir üyenin toplantıya katıldıktan sonra toplantıyı terk etmesi hâlinde dahi toplantı nisabının bozulmayacağı görüşündedir²⁴⁹. Şu hâlde yazarın, yasağın nisaplara etkisine ilişkin görüşü toplantı nisabının ne zaman aranacağı görüşünün dolaylı bir sonucu olabilir. Daha açık bir ifadeyle TTK m. 393’e tâbi üye(ler) toplantıya katılmış ve bu üyelerin katılımı sayesinde toplantının açılışı esnasında

²⁴⁸ Bkz. Başlık 4.2.1.2.

²⁴⁹ Bkz. *İmregün*, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 287. Genel kurul toplantı nisabı için -özel toplantı nisabına tâbi gündem maddeleri dışında- *de lege feranda* bu yönde Bahtiyar, “Toplantı Yetersayıları”, 99.

toplantı nisabı elde edilmiş olsun. Bu durumda yasaklı üyelerin, toplantı açıldıktan sonra ve fakat menfaat çatışması yaratan konu görüşülmeden önce TTK m. 393 gereği toplantıyı terk etmeleri ve bu yüzden toplantı nisabının bozulması önemli değildir, zira bu nisabın toplantının açılışında bir kere elde edilmesi gerekli ve yeterlidir. Dolayısıyla bahsi geçen üyeyi toplantı nisabının belirlenmesinde göz ardı etmeye ihtiyaç kalmayacaktır.

Ne var ki toplantı nisabının ne zaman aranacağı hususunda öğretideki hâkim görüş²⁵⁰, bu nisabın her bir gündem maddesinin müzakeresinde ayrı ayrı sağlanması gerektiği yönündedir. İlk olarak toplantı nisabının öngörülme amacının bunu icap ettirdiği söylenmektedir²⁵¹. Keza esas sözleşmede bazı kararlar için daha ağır nisapların düzenlenmiş olabileceği dile getirilmektedir²⁵². Yargıtay'ın da bu görüş doğrultusunda verdiği bir karara tesadüf edilmektedir²⁵³.

Toplantı nisabının esas sözleşme ile hafifletilmesine niçin izin verilmediğine ilişkin olarak TTK m. 390/1'in gerekçesinde şu açıklamalar yer almaktadır:

*[A]zınlıkta kalan üyelerle toplanabilen bir yönetim kurulunun içerideki üyelerinin çoğunluğu ile karar verebilmesi genel kurulun seçimi ile oluşan organ kavramı ile bağdaşmaz. Meselâ, dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulunun, üç üye ile toplanıp iki üye ile karar alabilmesi bu yönden kabulü güç bir sonuçtur*²⁵⁴.

Anlaşılmaktadır ki herhangi bir veya birkaç üyenin “yönetim kurulu toplantısı” adı altında bir araya gelmesini ve bunların çoğunluğunun karar almasını önlemek üzere

²⁵⁰ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 252; Halil Ali Dural, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Toplantı ve Karar Yetersayıları”, içinde *İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), 328; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 501-502.

²⁵¹ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 252; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 501-502. Dural'a göre, bu nisapla, her bir karar için gerekli tartışma ortamının yaratılması, fikirlerin serbestçe beyan edilmesi, oylama yapılmadan önce konunun görüşülmesi ve böylece şirket menfaatine en uygun kararın alınması amaçlanmıştır. Bkz. Dural, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 328.

²⁵² Dural, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 328.

²⁵³ Yönetim kurulunun yedi üyeden oluştuğu, şirket esas sözleşmesinin 11. maddesine göre yönetim kurulu toplantı nisabını asgari beş üyenin, karar nisabını ise asgari dört üyenin sağladığı, bir yönetim kurulu toplantısında gündemin 5. maddesi görüşülürken ortaya çıkan anlaşmazlık sonucu üç üyenin toplantıyı terk etmesi üzerine geriye kalan dört üyenin gündemin diğer maddelerini görüşüp karara bağladıkları ve toplantıyı sonuçlandırdıkları somut olayda ilk derece mahkemesi, üç üyenin toplantıyı terk olgusu karşısında karar nisabı olsa dahi toplantı nisabı kalmadığından, alınan kararların butlanının tespitinin istenebileceği gerekçesiyle gündemin 5. maddesinin yokluğunun-butlanının (!) tespitine karar vermiştir. Karar, Yargıtay tarafından onanmıştır Bkz. Y. 11. HD, 07.11.2005, E. 2004/13206, K. 2005/10609, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

²⁵⁴ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 184.

toplantı nisabı getirilmiştir. Toplantı nisabı yalnızca başlangıçta aranırsa üyelerin toplantıyı terk etmeleri sonucunda azınlıkta kalan üye sayısının çoğunluğuyla karar alınabilmesi sonucu doğacaktır. Dolayısıyla bizce de toplantı nisabının her bir gündem maddesinin müzakeresinde ayrı ayrı sağlanması gerekir. Bunun dolaylı sonucu yasağın toplantı nisabını da etkilemesidir.

Yasağın karar nisabını etkileyip etkilemediği ise yasağa uyulup uyulmadığına göre belirlenmelidir. Nitekim yasağa uygun davranışın karar nisabı üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır. Zira karar nisabı “toplantıda hazır bulunan üye sayısı” esas alınarak belirlenir. Oysa yasağa riayet eden üye toplantıda hazır bulunmamıştır. Örneğin beş üyeden oluşan bir yönetim kurulunda iki üyenin yasaklı olduğu ve kalan üç üyenin toplantıya katıldığı varsayılın. Bu durumda karar nisabı da yasağa tâbi olmayan, kalan üç üye üzerinden belirleneceği için yasaklı üyeyi karar nisabının belirlenmesinde hariç tutmaya lüzum yoktur.

Fakat karar nisabı, “hazır bulunanlar” gibi değişken bir sayı üzerinden değil, sabit bir sayı üzerinden belirlenmişse veya bizzatıhi sabit bir sayı ise bu yorum geçerli olmayabilir, yani yasağın uygulanması dolayısıyla karar nisabının elde edilememesi sorunu ortaya çıkabilir. Altı üyeden oluşan bir kurulun bazı kararları üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla alacağının şart koşulması ve üyelere üçünün yasağa tâbi olması bu duruma örnek gösterilebilir. Öyleyse bu tür durumlarda karar nisabı yasaklı üye hariç tutularak hesaplanmalıdır²⁵⁵.

Yasağın ihlâl edildiği hâllerde de bu hesaplama yöntemine başvurmak gerekecektir. Örneğin beş üyeli bir yönetim kurulunda üç üyenin yasaklı olduğu, ikisi yasaklı dört üyenin toplantıya katıldığı ve bu dört üyenin olumlu oylarıyla menfaat çatışması yaratan konunun karara bağlandığı varsayılın. Bu varsayımda karar nisabının (hazır bulunan dört üyenin çoğunluğu olarak) üç üye ile sağlanacağı kabul edilirse, (yasağın ihlâlinin kararın yokluğuna yol açabileceği görüşünden²⁵⁶ dolayı) yasaklı üyeler hariç tutulduğunda karar

²⁵⁵ BankK m. 50/4 gereğince bankanın dâhil olduğu risk grubunda (m. 49/2) yer alan gerçek ve tüzel kişilere kredi kullandırılmasına ilişkin yönetim kurulu kararları, üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile alınmalıdır. Kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarına katılma yasağı (BankK m. 51/3) uygulandığında ise “üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu” değil, “anılan yasağa tâbi olmayan üyelerin üçte iki çoğunluğu” karar nisabını oluşturmaktadır.

²⁵⁶ Bkz. Başlık 4.2.1.2.

nisabı bozulacak, üstelik (yönetim kurulunu oluşturan beş üyeden üçü yasaklı olduğu için) bu nisabın elde edilmesi mümkün olmayacaktır. Öyleyse yasağın ihlâlî hâlinde karar nisabı, toplantıda hazır bulunan üye sayısından toplantıda hazır bulunan yasaklı üye sayısı düşüldüğünde elde edilen sayının çoğunluğu olarak hesaplanmalıdır.

Son olarak, elden dolaştırma usulünde alınan kararlarda yasak uygulandığında, karar nisabının “ilgili üye dışlandığında kalan üyelerin çoğunluğu” olarak anlaşılması gerektiği yönündeki görüşe katıldığımızı belirtmeliyiz.

2.2.3.2. Yasak Dolayısıyla Nisaplar Elde Edilemediğinde Nasıl Karar Alınabileceği Sorunu

2.2.3.2.1. Sorunun Kaynağı

TTK m. 393’ün müzakereye katılmayı ve oy kullanmayı engellemesi, nisaplar bağlamında bir sorunu daha beraberinde getirmektedir. Gerçekten yönetim kurulunu oluşturan tek üye müzakereye katılmaktan yasaklı olduğunda, menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkında karar alınamayacaktır. Birden fazla üyeden oluşan yönetim kurulunda tüm üyelerin yasaklı olması ihtimalinde de aynı sonuç geçerlidir.

Bu ihtimallerin yanı sıra, birden fazla üyeli yönetim kurulunda geriye yasaklı olmayan en az kaç üye kaldığında karar alınabileceği sorusu da yöneltilebilir. Nitekim öğretilde menfaat çatışması yaratan konunun karara bağlanabilmesi için yasağa tâbi olmayan üye sayısının asgari karar nisabını sağlaması gerektiği yönünde bir görüş²⁵⁷ mevcuttur. Örneğin beş üyeli bir yönetim kurulu en az üç üyenin varlığıyla toplanabilir ve üç üye ile toplandığı takdirde bir konuyu en az iki üyenin olumlu oylarıyla karara bağlayabilir (bkz. TTK m. 390/1). Şu hâlde beş üyeli bir yönetim kurulunda asgari karar nisabı ikidir²⁵⁸. Beş üyeli bir yönetim kurulunda yasaklı üye sayısı üç ise, kalan iki üye, menfaat çatışması yaratan konuda oybirliğiyle karar alabilirler. Bununla birlikte yasaklı üye sayısının üçten fazla olması hâlinde karar alınması mümkün olmayacaktır.

Birden fazla üyeden müteşekkil yönetim kurulunda geriye yasağa tâbi olmayan yalnızca bir üye kaldığında, menfaat çatışması yaratan konunun tek başına bu üye tarafından karara

²⁵⁷ Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 33.

²⁵⁸ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 33.

bağlanması bizce de mümkün olmamalıdır. Zira kararların bir kişinin iradesine terk edilmemesi gerektiği, tartışma neticesinde karar alınması hâlinde bunun şirketin menfaatine daha uygun olduğu gibi mülâhazalar, kurulun birden fazla üyeden oluşturulması tercihinde rol oynamış olabilir.

Öte yandan geriye yasaklı olmayan birden fazla üye kalmasına rağmen bunların sayısının asgari karar nisabını sağlamadığı hâllerde de karar alınamayacağı görüşü tartışmaya açıktır. Bahsi geçen görüş, kanun koyucunun toplantı nisabının hafifletilmesine izin vermeme gerekçesiyle desteklenebilir. Nitekim dokuz üyeli bir yönetim kurulunda yedi üye veya yedi üyeli bir yönetim kurulunda beş üye yasağa tâbi ise, yasaklı olmayan iki üye ile karar alınabilecektir ki bu sonucun kanun koyucu tarafından arzu edilmediği gerekçeden anlaşılmaktadır.

Ne var ki kuruluşa veya sonradan esas sözleşmeye konulan bir hükümle (yani iradi olarak) değil, yasağın uygulanmasının zorunlu bir sonucu olarak toplantı nisabının daha az sayıda üye üzerinden hesaplanması yoluna başvurulmaktadır. Keza anılan görüş, yasağın uygulandığı hâllerde toplantı nisabının ilgili üye hariç tutularak belirlenmesi çözümünü bir ölçüde önemsiz hâle getirmektedir. Örneğin yedi üyeden oluşan bir yönetim kurulunun üç üyesi yasaklı ise, kalan üyeler toplantı nisabını sağlamaktadır. Yasağın uygulandığı hâllerde benimsenen nisap hesaplama yöntemi sayesinde, dört üye yasaklı olduğunda da kalan üç üye ile toplantı nisabı elde edilmektedir. Fakat asgari karar nisabının altına inilemeyeceği kabul edilirse, beş üyenin yasağa tâbiyeti durumunda karar alınamamaktadır. Bu yüzden toplantı nisabının yasaklı üye hariç tutularak hesaplanması, yalnızca üç üye yerine dört üyenin yasaklı olması hâlinde anlam kazanmaktadır.

Yasağın nisap yetersizliğine yol açtığı hâllerde menfaat çatışmasına yaratan konunun nasıl karara bağlanabileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte yasağın yaptırımının yalnızca tazminat sorumluluğu doğurduğu, dolayısıyla yasağa aykırı bir katılıma rağmen alınan kararın geçersiz sayılmayacağı kabul edilirse, çözüm arayışının da bir anlamı kalmayacaktır. Zira ilgili üye tazminat ödemeyi göze alarak yasağa rağmen müzakereye katılıp oy kullanabilecektir²⁵⁹. Keza yönetim kurulunu oluşturan tek üyenin

²⁵⁹ Bkz. Teoman, “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, 65.

menfaat çatışması yaratan konu hakkında aldığı karar geçerli olacak, fakat yasağın ihlâli nedeniyle şirketin uğradığı zarardan sorumluluğu doğacaktır²⁶⁰. Ne var ki bu çalışmada yasağa aykırılık hâlinde kararın yok hükmünde olabileceği kabul edilmektedir²⁶¹.

2.2.3.2.2. Çözüm Önerileri

2.2.3.2.2.1. Menfaat Çatışmasına İlişkin Konunun Genel Kurulda Karara Bağlanması

Yönetim kurulunu oluşturan tek üye yasaklı olduğunda menfaat çatışmasına ilişkin konuda karar alınamayacağı yönündeki görüşün temsilcisi olan yazarlar²⁶², bu hususta karar verme yetkisinin genel kurulda bulunduğu görüşünü ileri sürmektedirler.

Görüşü açıklığa kavuşturmak adına, bahsi geçen yazarlardan *Kırca*’nın genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki yetki dağılımına ilişkin görüşlerine de değinmekte fayda vardır. Yazara göre yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri kapsamında kalan iş ve işlemler²⁶³ hakkında genel kurul karar alamayacaktır²⁶⁴. Öte yandan işin niteliği icabı, bilhassa bir icra organı olmaması sebebiyle genel kurula devredilemeyecek, sırf yönetim kurulunca yapılabilecek iş ve işlemler için de genel kurul yetkilendirilemez²⁶⁵. Nihayet yazar, bunların dışında kaldığı hâlde şirketin işletme konusunun gerçekleştirilebilmesi için yapılması lâzım gelen iş ve işlemlere ilişkin yetkilerin genel kurula bırakılıp bırakılamayacağını sormakta ve bu soruya olumsuz yanıt

²⁶⁰ Bkz. Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 267; Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2307, dn. 20.

²⁶¹ Bkz. Başlık 4.2.1.2.

²⁶² Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 500; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 359.

²⁶³ Bunlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 147 vd.; Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 170 vd.; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 538 vd.; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 102 vd.

²⁶⁴ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 533. Aynı yönde bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 21-22; Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 171 vd.; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 103 ve 139; TTK m. 408/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 198.

²⁶⁵ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 533. TTK m. 374 gerekçesinde, hükmün üç sorunun çözümünü öğreti ile mahkeme kararlarına bıraktığı belirtilmiştir. Bu sorunlardan biri de TTK m. 375’te sayılmamakla beraber, “*genel kurulun niteliğiyle hiç bağdaşmayan, aksine yönetim kavramının kapsamında bulunduğundan şüphe edilmeyen konuların, meselâ, olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağitlanmasının esas sözleşme ile genel kurula bırakıp bırakılmayacağıdır*” (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 172). *Kırca*’nın görüşüne koşut olarak, bir kısım yazar, gerekçedeki bu örnekte ifade edilen yetkinin genel kurula bırakılamayacağını ileri sürmektedir. Emredici hükümler ve TTK’nın benimsediği işlevler ayrılığı ilkesi gerekçeleriyle bu yönde bkz. Doğan, *Yönetim yetkisinin Devri*, 22-23. Söz konusu yetkinin, bir yönetim yetkisi olduğu gerekçesiyle bu yönde bkz. Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 246-247.

vermektedir²⁶⁶. Fakat yazara göre, işin niteliğinin icap ettirdiği bazı istisnai hâllerde genel kurulun yönetim kuruluna ait yetkileri kullanması kaçınılmazdır²⁶⁷. Örneğin şirketi temsil edenlerce yapılan işlemin muhatabı konumundaki üçüncü kişilerin, işlemin işletme konusuna dâhil olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği ispat edildiğinde (bkz. TTK m. 371/2) yetkisiz temsil hükümleri uygulanacağından, böyle bir işlemin şirketi bağlaması, şirketin işleme icazet vermesiyle mümkün olur²⁶⁸. İşte yazar, söz konusu icazet için genel kurul kararının aranması gerektiğini ileri sürmektedir²⁶⁹. Anlaşılmaktadır ki tek üyenin yasaklılığı hâlinde menfaat çatışması yaratan konunun genel kurulca karara bağlanması da yazar tarafından bu istisnalardan biri olarak mütalâa edilmektedir²⁷⁰.

Fakat genel kurulun kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülen hâllerde karar alacağını hükme bağlayan TTK m. 408/1'in bu görüşün kabulüne engel olduğu²⁷¹, söz konusu çözüm önerisinin organlar arası eşitlik/işlevler ayrılığı ilkesi karşısında mümkün

²⁶⁶ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 533 vd. TTK m. 374'te belirtilen iş ve işlemlere ilişkin yetkilerin genel kurulca devralınamayacağı yönünde bkz. Doğan, *Yönetim yetkisinin Devri*, 22; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 141. Yönetim kuruluna tanınan "yönetim" yetkisi ile örtüşmeyen, TTK m. 374 sebebiyle yönetim kurulunun yetkisine bırakılan, fakat genel kurulun yapısına uygun olan bazı konularda esas sözleşme ile genel kurulun yetkili kılınabileceği istikametinde bkz. Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 245. Bu çerçevede yazar, TTK m. 374 gereğince yönetim kuruluna ait olan bağlı nama yazılı payların devrine onay verme yetkisinin (TTK m. 492/1) genel kurula bırakılabileceğini belirtmektedir. Bkz. Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 245-246. Bu hususta yetki devrinin mümkün olduğu yolunda ayrıca bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 149, N. 1150a; Necdet Uzel, *Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013), 57-58; Murat Yusuf Akın, *Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 185.

²⁶⁷ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 537. Yazar bazı durumlarda ise genel kurulun, kanun gereği, esasen yönetim kuruluna ait olan yetkileri kullanabildiğini belirtmekte ve üyelerin şirketle işlem yapmalarının genel kurul iznine bağlanmasını buna örnek göstermektedir. Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 537. Bu izni ve benzeri durumları "*Genel Kurulun Sahip Olduğu Yetkiler Dolayısıyla Etki İmkânları*" başlığında değerlendiren yazar için bkz. Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 282 vd.

²⁶⁸ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 537-538.

²⁶⁹ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 538 ve 643. Bu yönde bkz. Kırca, "Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti", 72-73, (metni 78'de yer alan) dn. 17; Burçak Yıldız, "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği", *BATİDER*, 27/3 (2011): 129, dn. 49; Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 318. *De lege lata* onay vermeye yetkili organın genel kurul olduğu, fakat *de lege ferenda* temsil yetkisinin devredildiği durumlara özgülenmek kaydıyla onay yetkisinin yönetim kuruluna bırakılabileceğine ilişkin bir düzenleme getirilmesi gerektiği yönünde bkz. Gizem Alper, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), 167-170.

²⁷⁰ Benzer bir şekilde, Çamoğlu'na göre yönetim kurulunu oluşturan tek üye rekabet yasağını ihlâl ettiği takdirde TTK m. 396/1'de sayılan hakların hangisinin seçileceği hususu, "diğer üyeler" söz konusu olmadığı için genel kurul gündemine getirilebilir ve orada değerlendirilebilir. Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 498, N. 623m. Aynı yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 242-243; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1694, N. 382. Buna karşılık yaptırımı seçme yetkisinin yönetim kurulunun münhasır yetkileri arasında bulunduğu, bu sebeple genel kurulun, seçilecek yaptırım hususunda kurula talimat veremeyeceği gibi bu hususta karar da alamayacağı yönünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 215.

²⁷¹ Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 35.

olmadığı²⁷² dile getirilerek, bu görüşe karşı çıkıldığına da rastlanmaktadır. Öte yandan bu görüşe karşı çıkan yazarlardan *Yanlı*'ya göre münhasıran yönetim kurulunun yetkisine bırakılanlar haricindeki konularda genel kurulun karar alabileceği esas sözleşmeyle öngörülebilir²⁷³.

Kanaatimizce yönetim organının karar alma mekanizmasının sekteye uğramasına karşı münferit olaylarda -yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerine dâhil olmayan hususlarda- genel kurulun karar almasına olanak tanınması engellenmemelidir. Gerçekten öğretilde, işlevler ayrılığı ilkesini benimseyen kanun koyucunun genel kurul ve yönetim kurulunun işlevlerini yerine getirebilecek durumda olduğu varsayımından hareket ettiği, ne var ki yönetim kurulunun görev yapamaz hâle geldiği yahut kilitlendiği hâllerde genel kurulun devreye girmesine ihtiyaç duyulabileceği, bu tür hâllere özgü olmak kaydıyla sorun giderilinceye kadar genel kurulun yönetim kuruluna ait yetkileri kullanabilmesinin uygun olacağı, bununla birlikte sorunun giderilmesinin ardından tekrar işlevler ayrılığına dönülebileceği -kanaatimizce haklı olarak- ileri sürmektedir²⁷⁴. Ancak ilkenin aşınmasına sebebiyet vermemek adına, karar alma mekanizmasını açmazdan kurtaracak, menfaatler dengesine uygun başkaca bir çözüm kalmaması şartının da aranması gerektiği kanaatindeyiz²⁷⁵.

Bu durumda genel kurul kararına karşı iptal davası açabilme olanağının elde edildiğine dikkat çekilmelidir. Fakat karar genel kurul tarafından verildiğinde pay sahipleri bu karar sebebiyle sorumlu tutulamayacaktır. Keza yönetim kurulu ile genel kurulu meydana getiren kişilerin örtüştüğü anonim şirketlerde konunun genel kurulda karara bağlanması, TTK m. 436/1 karşısında elverişli bir çözüm olmaktan çıkabilir.

²⁷² Bkz. Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2307; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 218-219. Genel kurul ile yönetim kurulu arasında altlık-üstlük ilişkisi olmadığından hareketle bu yönde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 130.

²⁷³ Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 36.

²⁷⁴ Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 20-21.

²⁷⁵ Örneğin ilgili konuda karar alabilme kabiliyetine sahip genel kurul, söz konusu üyeyi azlederek, karar alabilecek yeni bir üye belirleyebilecektir. Buna karşılık, işlevler ayrılığı ilkesiyle temin edilmek istenen menfaat ile bu yollara başvurulmasının şirket menfaati açısından ne kadar uygun olduğu kıyaslanmalı; uygun olmadığı yanıtı veriliyorsa, yine bahsi geçen konuda genel kurulun karar alabileceği kabul edilmelidir.

2.2.3.2.2. Yönetim Kurulunda Pay Sahibi Sıfatını Haiz Olmayan Üyelere Yer Verilmesi

Öğretide²⁷⁶, müzakereye katılma yasağının özellikle çoğunluk payları elinde bulunduran pay sahibinin aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olduğu anonim şirketlerde sorun teşkil ettiği, oysa üyelerin pay sahibi olmasını şart koşmayan TTK m. 359 ile uzman ve profesyonel yönetim kurullarının oluşturulmasının önünün açıldığı²⁷⁷, dolayısıyla asgari karar nisabını teşkil edecek kadar üye profesyonel yöneticiler arasından belirlenmek suretiyle yasağın yol açacağı tıkanmanın engellenebileceği ileri sürülmektedir.

Yasağın uygulanması sonucunda menfaat çatışmasına ilişkin konu hakkında ne şekilde karar alınabileceği sorunu, aynı aileye mensup kişilerden oluşan ve bunların hem pay sahibi hem de yönetim kurulu üyesi sıfatını taşıdığı anonim şirketler bakımından sıklıkla gündeme gelecektir. Zira aralarındaki hısımlık sebebiyle, bu sayılanların çoğu kez aynı anda yasağa tâbi olmaları kaçınılmazdır. Dolayısıyla söz konusu çözüm, bu tür şirketler açısından da elverişli olabilir. Kuşkusuz anılan çözüm, yukarıda tasvir edilenler haricindeki anonim şirketler bakımından da benimsenebilir.

2.2.3.2.3. Menfaat Çatışması Yaratan Konuda Yönetim Yetkisinin Devri

TTK m. 367/1'e göre, anonim şirket esas sözleşmesinde izin verildiği takdirde yönetim kurulu, düzenleyeceği bir iç yönergeyle, yönetim yetkisini, kısmen ya da tamamen, bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine yahut üçüncü kişiye devredebilir²⁷⁸. Yönetimin devriyle kastedilen, devralanlara, yönetim kurulunca alınan kararların icrası safhasında görev verilmesi değil, doğrudan doğruya karar alma yetkisinin bırakılmasıdır²⁷⁹. Buradan hareketle, esas sözleşmede izin verilmişse yönetim kurulunun, menfaat çatışması yaratan konuda karar alma yetkisini -münhasıran kendisine bırakılan bir iş ve işleme ilişkin olmadıkça- devretmesi ve böylece müzakereye katılma yasağının uygulandığı hususta

²⁷⁶ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 35-36.

²⁷⁷ Bkz. TTK m. 359/1(b) gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 165.

²⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 113 vd.

²⁷⁹ Yetki devriyle üyeye veya üçüncü kişiye organsal işlevin, başka bir deyişle karar alma yetkisinin geçirildiği hakkında bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 115; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 592; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1416, N. 167; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 87; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 253, N. 12-49; Ünal, *CEO'nun Hukuki Konumu*, 121. Ayrıca bkz. TTK m. 367/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 168.

karar alınmasını temin etmesi önerilmektedir²⁸⁰. Menfaat çatışmasından uzak bir kişiye yetki devredilerek karar alma mekanizmasına işlerlik kazandırılmasını amaçlayan bu öneri bizce de yerindedir.

2.2.3.2.2.4. Karar Almaktan Kaçınılması veya İlgili Üyenin İstifası

Yasak sebebiyle yönetim kurulunun karar verememesi hâlinde, kurulun söz konusu kararı almaktan kaçınması veya yoğun menfaat çatışması içindeki üyelerin istifa etmesi çözümleri de tavsiye edilmektedir²⁸¹.

2.2.3.2.2.5. İlgili Yönetim Kurulu Üyesinin Azli

Öğretide, genel kurulun mevcut üyeleri azletmesi ve seçilen yeni üyelerin konu hakkında karar alması çözümü de önerilmektedir²⁸². Bu çözüm önerisini yerinde bulmakla birlikte, aksayabilecek yönlere dikkat çekmek adına, azil müessesesi hakkında açıklama yapmakta fayda vardır.

Esas sözleşmeyle atananlar da dâhil olmak üzere yönetim kurulu üyelerini azletme yetkisi genel kurula verilmiştir (TTK m. 364/1)²⁸³. Azil, genel kurulun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerindedir [TTK m. 408/2(b)].

İlk olarak toplantı gündeminde azil maddesi veya bununla ilgili bir madde bulunması hâlinde azle olanak tanınmıştır. Bizatihi TTK'da, finansal tabloların müzakeresine yönelik gündem maddesinin azille ilgili olduğu belirtilmiştir (m. 413/3)²⁸⁴. Bundan başka öğretide, özel denetçi raporunun görüşülmesine²⁸⁵ ve ibraya²⁸⁶ ilişkin gündem

²⁸⁰ Bkz. Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 36.

²⁸¹ Bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 130.

²⁸² Kortunay, rekabet yasağının ihlâline karşılık hangi yaptırımın uygulanacağı hususunda, yasağı ihlâl eden üyenin/üyelerin katılamaması sebebiyle yönetim kurulunca karar alınamadığı takdirde, ilgili üyelerin azledilebileceğini ve yeni seçilenlerin bu hususta karar alabileceğini belirtmektedir. Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 215. Ardından yazar, aynı çözümün, müzakereye katılma yasağı sebebiyle ilgili konuyu karara bağlayacak sayıda üye kalmaması hâlinde de benimsenebileceğini ifade etmektedir. Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 219.

²⁸³ Kuşkusuzdur ki kooptasyon (TTK m. 363/1) yoluyla bu sıfatı kazananlar için de aynı husus geçerlidir. Bu konuda bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 479-480; Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1715, dn. 4.

²⁸⁴ Buna karşılık, finansal tabloların müzakeresine ilişkin madde ilgili kabul edilse dahi bu durumda da azlin haklı sebebe dayanması gerektiği yönünde bkz. Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 972-973, N. 243.

²⁸⁵ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 401, N. 549; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 460; Şener, *Ortaklıklar*, 367.

²⁸⁶ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 401, N. 549.

maddesinin de bu niteliği taşıdığı kabul edilmektedir. Bu ihtimalde genel kurula mutlak bir azil yetkisi tanınmış olduğu için azil kararı, haklı bir sebebe dayanmasa bile geçerli kabul edilmelidir²⁸⁷. Başka bir deyişle salt haklı sebeple verilmediği gerekçesiyle azil kararının hükümsüzlüğü ileri sürülemez²⁸⁸.

İkinci olarak, gündemde açık yahut ilgili bir madde bulunmuyorsa, ancak haklı sebeplerin varlığı hâlinde azil kararı verilebilir²⁸⁹. Hangi sebeplerin “haklı” olduğu somut olayın özelliklerine göre hâkim tarafından takdir edilir²⁹⁰. Bununla birlikte gerekçede²⁹¹; yolsuzluk, yetersizlik, sadakat yükümlülüğünün ihlâli, birçok şirkette yönetim kurulu üyeliği sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması haklı sebeplere örnek olarak gösterilmiştir. Gündemde açık yahut ilgili bir madde yer almamasına rağmen haklı bir sebep gösterilmeden verilen azil kararının geçersiz olacağı ileri sürülmekte ise de bu geçersizliğin türü üzerinde görüş birliği bulunmamaktadır²⁹².

²⁸⁷ Bu yönde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 460.

²⁸⁸ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 463; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1276, N. 266. Azil için haklı sebep gösterilmesine gerek olmadığı için ancak şekli aykırılıklar nedeniyle iptal davası açılabilirliği, fakat azınlığı veya belirli pay sahibi gruplarını temsil eden üyeler (TTK m. 360) tarafından, azlin haklı sebeplere dayanıp dayanmadığının da iptal davasına konu edilebileceği yönünde ayrıca bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 249. “Haklı sebeple azil-haksız azil” ayrımının yer almadığı TK (56) döneminde (m. 316), genel kurulun azil yetkisinin mutlak nitelik taşıdığı ve azil kararının içerik itibarıyla haksız olması sebebiyle iptalinin talep edilemeyeceği yönünde bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 204.

²⁸⁹ Haklı sebeplerle azlin gündeme bağlılık ilkesinin (TTK m. 413/2) istisnalarından biri olduğu hakkında bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 140. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 294; Bozkurt, *Şirketler*, 345; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 561, N. 695a; Özge Karaege, “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”, *ABD*, 69/1 (2014): 76 ve 80; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 459; Moroğlu, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 106-107; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 256; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 974, N. 246; Şener, *Ortaklıklar*, 366; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 283-284.

²⁹⁰ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 401, N. 549; Karaege, “Görevden Alma”, 87.

²⁹¹ TTK m. 364/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 168.

²⁹² Bir görüş, genel kurulun anılan kararının iptalinin talep edilebileceği (TTK m. 445) yönündedir. Bkz. Karaege, “Görevden Alma”, 102; Şener, *Ortaklıklar*, 368. Genel kurul tarafından verildiği için azil kararının, şartlar mevcut olduğu takdirde iptal edilebileceği yolunda ayrıca bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 61. Başka bir görüş ise azil kararının, (bozucu) yenilik doğuran bir hakkın kullanımı niteliği taşımasından hareket etmektedir. Bu görüşe göre bazı yenilik doğuran hakların kullanılabilmesi kanunda belirtilen sebeplerin mevcudiyetine bağlıdır. Bu sebepler bulunmamasına rağmen yenilik doğuran hak kullanılırsa butlan yaptırımından söz edilir. Dolayısıyla haklı sebeplere dayanmayan azil kararının da iptal edilebilir değil, batıl olduğu düşüncesi hukuk tekniğine daha uygundur. Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 462. Belirli sebeplere dayanılarak kullanılacağı öngörülen yenilik doğuran hakların, bu sebepler hiç veya yeterli oranda mevcut değilken kullanılması hâlinde, uygulanması gereken geçersizlik türünün butlan olduğu hususunda bkz. Vedat Buz, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2005), 238 vd.

Azil kararı (açık veya ilgili bir maddenin mevcut olup olmadığına bakılmaksızın) haklı bir sebebe dayanmadan verildiğinde üye, şirkete karşı tazminat talebi ileri sürebilir (TTK m. 364/2)²⁹³.

Müzakereye katılma yasağı sebebiyle karar alınamadığı takdirde ilgili üyenin/üyelerin azli, gündemde açık veya ilgili bir maddeye yer verilmişse yahut haklı sebep varsa her zaman istenebilir ve aynı toplantıda yeni üyelerin seçimi de sağlanarak²⁹⁴ menfaat çatışmasına ilişkin konuda karar alınmasının önü açılabilir. Ancak, üyelerin müzakereye katılmaktan yasaklı olması sebebiyle nisapların sağlanamamasının tek başına haklı sebep teşkil etmeyeceği kanaatindeyiz. Zira karar alma kabiliyetini sekteye uğratan, ilgili üyelerin yasağa uygun davranışdır, başka bir deyişle şirket menfaatini gözetmesidir. Bununla birlikte söz konusu üyeler hakkında yasağın sıklıkla uygulanması dolayısıyla karar alma mekanizması tekrar tekrar tıkanıyorsa haklı sebep bulunduğu kabul edilebilir.

Bunun gibi, üye hakkında salt yasağın uygulanması, daima (gündemde açık veya ilgili madde yer almasa bile azle olanak tanınmasına gerekçe gösterilen) “genel kurulun güvenini yitirme” hâli²⁹⁵ olarak nitelenemeyecektir. Burada şirket dışı ve kişisel menfaatin ne olduğu, menfaat sahibi ile üye arasındaki ilişkinin niteliği, yasağın üye hakkında sıklıkla uygulanıp uygulanmadığı gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Örneğin Yargıtay 11. Hukuk Dairesi bir kararında, üyenin aynı alanda faaliyet gösteren bir şirket kurmasını haklı sebep kabul etmiştir²⁹⁶. Bu durum yasağın dürüstlük kuralı gereği uygulanmasına da sebebiyet verirse azil haklı sebebe dayanır. Keza başka şirketlerdeki

²⁹³ Haksız azil hâlinde tazminatın gündeme geleceği hakkında bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 65. Azil haklı sebeplere dayanmakta ise tazminat talep edilemeyeceği yönünde bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 412. Tazminat talebi ileri sürülebilmesi için azlin haklı gerekçeye dayanmaması gerektiği yönünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 251. Daha çok gündemde madde bulunup da haklı sebebin söz konusu olmadığı durumlarda tazminattan bahsedileceği; öte yandan gündemde madde yer almamasına rağmen haklı sebebe dayanmadan verilen azil kararına karşı butlanın tespiti dava edilmemişse veya dava edilmekle birlikte kararın icrası geri bırakılmaksızın butlanın tespitine hükmedilmiş ve yargılamanın uzun sürmesi sebebiyle üyenin görev müddeti bitmişse yine tazminattan söz edilebileceği hususunda bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 463.

²⁹⁴ Azil kararı verildiği takdirde yeni üye seçiminin, gündemde buna ilişkin madde yer almasa dahi mümkün olduğu yönünde bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 141; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 411, dn. 871; Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1715, dn. 5; Karaege, “Görevden Alma”, 80.

²⁹⁵ TTK m. 364/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 167-168.

²⁹⁶ Y. 11. HD, 02.12.2019, E. 2019/689, K. 2019/655 [Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 401, N. 549]

üyelik dürüstlük kuralı gereği müzakereye katılımı sürekli engelliyorsa, başka bir deyişle görevin ifası güçleşiyorsa, azil haklı sebebe dayanır²⁹⁷.

Şu hâlde gündemde madde yer almıyorsa, somut olayın şartları elvermemesine rağmen yalnızca yasağın uygulanması ve bu yüzden nisapların sağlanamaması gerekçesine dayalı bir azil kararı geçersizdir. Keza burada tazminat talebinin ileri sürülmesi de söz konusu olabilir.

Gündemde açık veya ilgili bir madde yer aldığında, aynı gerekçeye dayanan azil kararı, tazminat talebi ileri sürülmesine yol açabilir ise de geçerlidir. Fakat gündemde azle ilişkin bir maddeye yer verilmesinin her zaman imkân dâhilinde olmadığına işaret edelim. Nitekim gerek olağan gerekse olağanüstü genel kurul toplantısının gündemi çağrıda bulunan kişilerce belirlenir (TTK m. 413/1). Dolayısıyla gündemi de -kural olarak çağrıya yetkili olan- yönetim kurulu (TTK m. 410/1) hazırlar²⁹⁸. Ne var ki yönetim kurulu üyelerinin kendi azilleri için gündeme madde koyması, gerçekleşmesi güç bir beklentidir²⁹⁹. Olağan genel kurul toplantılarında finansal tabloların müzakeresi maddesinin gündeme koyulmasının şart koşulması (TTK m. 409) ve bahsi geçen maddenin azille ilgili bulunması sebebiyle bu tür toplantılarda azlin daima mümkün olduğu³⁰⁰ akla gelebilir. Ancak, müzakereye katılma yasağı sebebiyle karar alınamamasının hemen ertesinde olağan genel kurul toplantısı yapılmayabilir. Olağanüstü toplantıların gündeminde ise, azille ilgili bir maddenin yer alması şart koşulmamıştır. Bununla birlikte TTK m. 393 nedeniyle karar alınamadığında azınlık, yönetim kurulundan, genel kurulun azil gündemiyle toplantıya çağrılmasını veya zaten yapılacak bir toplantının gündemine azil maddesinin eklenmesini talep edebilir (TTK m. 411, m. 412)³⁰¹.

²⁹⁷ Birden fazla şirkette yönetim kurulu üyeliği görevi yürüten üyenin sürekli olarak menfaat çatışmasına taraf olması hâlinde bu durumun azil için haklı sebep teşkil edeceği yönünde bkz. Tekin Memiş, “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği ve Sorumluluk Halleri”, *THD*, 14/151 (2019): 43.

²⁹⁸ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 557, N. 692.

²⁹⁹ Bu hususa dikkat çeken yazarlar için bkz. Bozkurt, *Şirketler*, 279; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 459; Şener, *Ortaklıklar*, 366.

³⁰⁰ Bozkurt, *Şirketler*, 279-280; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 256, dn. 77; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 459-460; Şener, *Ortaklıklar*, 367.

³⁰¹ Burada incelenen; yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması değil, yönetim kurulunun nisapları sağlar biçimde toplanma kabiliyetini haiz olduğu hâlde salt bir konu hakkında müzakereye katılma yasağı sebebiyle karar

TTK m. 393 nedeniyle karar alınamamasının ardından, tüm pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması şartıyla, olağan veya olağanüstü fark etmeksizin, genel kurul toplantısının çağrısız yapılması da olanaklıdır (TTK m. 416/1). Bu tür toplantılarda oybirliğiyle gündeme madde eklenmesine izin verilmiştir (TTK m. 416/2). Bu itibarla, toplantı gündemine yönetim kurulu üyelerinin azli ve yenilerinin seçimi maddesi oybirliğiyle eklenebilir³⁰². Ancak, yasağa tâbi olanlar arasında pay sahibi üyeler de varsa, oybirliğiyle madde ekleme imkânının ne kadar elverişli olacağı tartışmalı hâle gelecektir.

Ayrıca, bir an için gündemde açık ya da ilgili bir madde bulunduğu veya oybirliğiyle eklendiği yahut haklı sebebin mevcut olduğu varsayılrsa dahi pay sahibi olan üyelerin kendi azillerine ilişkin oylamada oy hakkından yoksun (bkz. TTK m. 436) olmadıkları kabul edilmektedir³⁰³. Bu yüzden menfaat çatışmasına taraf olan üyenin aynı zamanda oy haklarının çoğunluğunu elinde tutması, hatta tek pay sahibi konumunda bulunması azil kararı alınmasını engelleyecektir.

Ek olarak, tüzel kişilerin yönetim kurulu üyeliğinde (TTK m. 359/2, 3 ve 5) veya kamu tüzel kişileri tarafından yönetim kuruluna temsilci atanmasında (TTK m. 334) birtakım sorunlarla karşılaşılabilir. Hemen belirtelim ki kamu tüzel kişilerini temsilen yönetim kuruluna seçilen gerçek kişi (TTK m. 359/5) üye sıfatını haiz olduğu için, onun azli bakımından yukarıda yapılan açıklamalar geçerlidir. Hakkında yasağın uygulandığı tüzel kişi üyeler için de aynı sonuca varılır. Ancak bunlar adına tescil edilen gerçek kişilerin kendi menfaatini ilgilendiren konularda yasağın uygulanması hâlinde durum farklıdır. Nitekim TTK m. 364/1, c. 2 gereğince bu gerçek kişilerin görevden alınmasına genel kurul yerine ilgili tüzel kişi yetkili kılınmıştır³⁰⁴. Keza TTK m. 364/2’de m. 334 saklı tutulmuştur. Dolayısıyla, kamu tüzel kişileri tarafından yönetim kuruluna atanan temsilcileri genel kurul değil, ancak kendilerini atayan kamu tüzel kişileri azledebilir (TTK m. 334/2).

alamamasıdır. Dolayısıyla tek bir pay sahibinin, yukarıda anılan durumlarda mahkemenin izniyle genel kurul azil maddeli bir gündemle toplantıya çağırması (bkz. TTK m. 410/2) ihtimaline değinilmemiştir.

³⁰² Karaege, “Görevden Alma”, 81-82.

³⁰³ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 61; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 411; Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 464; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 249.

³⁰⁴ Karaege, “Görevden Alma”, 83; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 250. Aynı yönde bkz. TTK m. 359/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 166.

Buna karşılık tüzel kişi, adına tescil edilen gerçek kişiyi değiştirmeye veya kamu tüzel kişisi, atadığı temsilciyi azle yanaşmayabilir. Öte yandan TTK m. 359/2 gerekçesinde, haklı sebepler söz konusuysa şirketin, tüzel kişiden değiştirme talebinde bulunma hakkına sahip olduğu ifade edilmektedir³⁰⁵. Ayrıca öğretide haklı sebepler mevcutsa TTK m. 334 gereği atanan temsilcinin azlinin kamu tüzel kişisinden talep edilebileceği ve gerekirse kamu tüzel kişisinin dava yoluyla azle zorlanabileceği belirtilmektedir³⁰⁶.

2.2.3.2.2.6. Şirkete Kayyım Atanması

Öğretide³⁰⁷, yasak sebebiyle yönetim kurulunun karar alamaması sonucunda kayyım atanmasına ilişkin kuralların uygulanamayacağı, zira kayyım atanabilmesi için şirketin organsız kalmasının gerektiği, burada ise organ eksikliğinin değil, yönetim kurulunun bir konuda karar alamamasının söz konusu olduğu ifade edilmektedir.

Bunun yanı sıra, yasağa tâbi üyenin azli yoluna başvurulmasıyla beraber şirkete temsil kayyımı atanmasına ihtiyaç kalmayacağına, fakat bahsi geçen üyenin aynı zamanda hâkim pay sahibi konumunda bulunduğu ve genel kurulun azil kararı almasına engel olduğu durumlarda temsil kayyımı atanmasının bir çözüm sunabileceğine ilişkin görüş³⁰⁸ de mevcuttur.

Yukarıda bahsedilen ilk görüşün, kayyımlık tesisini, yönetim organının boşluğu durumunda gündeme gelen yönetim kayyımlığına [TMK m. 427(4)] hasrettiği görülmektedir. Oysa yukarıdaki sorun, anonim şirketin belirli bir işinin görülmesi için kayyım atanıp atanamayacağı noktasında toplanmaktadır. Dolayısıyla çözümün temsil kayyımlığı (TMK m. 426) çerçevesinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır³⁰⁹.

³⁰⁵ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 166.

³⁰⁶ Bkz. Karaege, “Görevden Alma”, 84; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 464; Tandoğan, “Hükmî Şahıslar”, 14; Tekinalp, *Tüzel Kişilerin Temsili*, 105.

³⁰⁷ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 130.

³⁰⁸ Kortunay, rekabet yasağının ihlâline karşılık hangi yaptırımın uygulanacağı hususunda yönetim kurulunca karar alınamadığı hâllere ilişkin olarak önerdiği bu çözümün (bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 215-216), müzakereye katılma yasağı sebebiyle ilgili konuda karar verebilecek sayıda üye kalmaması hâlinde de benimsenebileceğini ifade etmektedir (bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 219).

³⁰⁹ Temsil kayyımlığı, kişinin belirli ve acil işlerde temsil edilmesine dayalı, kişisel yahut malvarlıksal açıdan korunmasına yönelik iş görme faaliyetine odaklanan bir kayyımlık türüdür. Bkz. Mustafa Alper Gümüş, *Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006), 13. Benzer yönde bkz. Bilge Öztan, *Aile Hukuku* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2015), 1326; Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), 471, N. 2224; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, İkinci C.* (İstanbul: Beta,

Temsil kayyımlığına ilişkin TMK m. 426'nın lafzı incelendiğinde bahsi geçen maddenin gerçek kişilere uygulanmak üzere düzenlendiği sonucu çıkmaktadır³¹⁰. Fakat gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilere de belirli ve acil işlerinin görülmesi için TMK m. 426'ya kıyasen temsil kayyımı atanabileceği kabul edilmektedir³¹¹. Şu hâlde tüzel kişi ile yönetim organı arasında belirli ve acil bir işe ilişkin menfaat çatışması söz konusu ise, TMK m. 426(2) kıyasen uygulanmak suretiyle bahsi geçen işi tüzel kişi adına görececek bir temsil kayyımı atanması mümkündür³¹². Kanımızca, müzakereye katılma yasağı sebebiyle menfaat çatışması yaratan konu hakkında karar alabilecek nisapta yönetim kurulu üyesi kalmamışsa, TMK m. 426(2) kıyasen uygulanarak mahkemeden temsil kayyımı ataması talep edilebilmeli ve ilgili konuda temsil kayyımınca karar alınabilmelidir.

Bu hususta İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi'nin bir kararı³¹³ dikkat çekicidir. Karara konu olayda, yüzde ellişer paya sahip iki ortağın bulunduğu anonim şirkette, yönetim kurulunu da bu iki ortak oluşturmakta ve şirketin temsili, bu iki ortağın müşterek imzası ile mümkün olmaktadır. Şirketi zarara uğrattığı iddiasıyla ortaklardan birinin eşine karşı tazminat davası açılması teklifi yönetim kurulunda görüşülmek

2022), 498]. Gerçekten (1) ergin bir kişi hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi işini kendisi görebilecek veya temsilci atayabilecek durumda değilse, (2) bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa, (3) yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa, vesayet makamı ilgilinin isteği üzerine yahut re'sen temsil kayyımı atar (TMK m. 426). Görüldüğü üzere temsil kayyımının atanabileceği hâller bakımından ortak nokta, belirli ve acil bir işi görececek olan kişinin bu işi görmeye yönelik hareket etme kabiliyetinden yoksun olmasıdır [Gümüş, *Kayyımlık*, 13; Ferah Türkoğlu, "Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu ve Ortaklığa Kayyım Atanması", *MÜHFD*, 9/2 (2010): 138] ve söz konusu işin görülmesi amacıyla, geçici nitelikte bir vesayet koruma önlemi olarak temsil kayyımı atanmaktadır (Gümüş, *Kayyımlık*, 13). Temsil kayyımının yapmakla görevlendirildiği işin bitmesiyle temsil kayyımlığı da sona erer (TMK m. 477/1).

³¹⁰ Gümüş, *Kayyımlık*, 24 ve 103; Türkoğlu, "Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu", 140 ve 143.

³¹¹ Bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 476, N. 2246; Gümüş, *Kayyımlık*, 24 ve 103; Türkoğlu, "Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu", 140 ve 143. TMK'da tüzel kişiler için yönetim kayyımı atanacağı belirtilmiş olmakla birlikte temsil kayyımı atanmasının da mümkün bulunduğu yönünde bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, 1334.

³¹² Gümüş, *Kayyımlık*, 120-121. Örneğin tek üyeli yönetim kurulunda bu tek üye, birden çok üyeli yönetim kurulunda tüm üyeler yahut kurulun çoğunluğunu oluşturan üyeler (azınlık pay sahibi sıfatıyla) anonim şirketin haklı sebeple feshi davası açtıklarında bu davada şirketi temsil etmek üzere mahkeme tarafından kayyım atanması gerekir [İlbasmış Hızlısoy, *Haklı Sebeple Fesih*, 219]. Aynı zamanda pay sahibi olup şirketi temsile yetkili kılınan yönetim kurulu üyesinin, oyda imtiyazına getirilen sınırlamanın (TTK m. 479/1) haklı sebeple kaldırılmasını (TTK m. 479/2) talep ettiği somut olayda Yargıtay, söz konusu üyenin şirket adına davaya cevap sunduğunu, keza sonradan davalı şirketi temsil etmek üzere vekil tayin ettiğini, bu durumda üye ile şirket arasında menfaat çatışması bulunduğunu belirterek şirketi bu davada temsil etmek üzere temsil kayyımı atanması için süre verilmesi gerektiğini karara bağlamıştır. Bkz. Y. 11. HD, 05.03.2015, E. 2014/17667, K. 2015/3000, www.lexpera.com, E.T. 10.06.2023. Ayrıca bkz. Başlık 4.1.3.2.1.1.

³¹³ İstanbul BAM 14. HD, 07.11.2019, E. 2018/1596, K. 2019/1416, www.lexpera.com, E.T. 10.06.2023.

istenmektedir. İki üyeden oluşan yönetim kurulunda, üyelerden biri dava açılacak kişinin eşi olduğundan menfaat çatışması ortaya çıkmış ve menfaat çatışmasına taraf olan üye dava açılmasına muvafakat etmemiştir. Diğer üye, müşterek imza kuralı nedeniyle şirket adına davayı tek başına açmadığını ileri sürerek, anonim şirkete söz konusu davayı açmak üzere temsil kayyımı atanmasını talep etmiştir.

İlk derece mahkemesinin davayı reddetmesi üzerine davacı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi, davanın karşı tarafındaki kişinin yönetici ortaklardan birinin eşi olduğunu, bu yüzden söz konusu davanın görüşülüp oylanacağı bir toplantıda TTK m. 393 sebebiyle bahsi geçen yönetici ortağın ilgili konunun müzakere ve oylamasına katılamayacağını belirtmiştir. Keza kararda, menfaat çatışmasına taraf olmayan yönetim kurulu üyesinin bu konuda tek başına karar alıp alamayacağı sorununa da değinilmiş ve fakat bu hususta herhangi bir görüş ileri sürülmemiştir. Ancak, üyenin tek başına karar alabileceği düşünülse bile bu kez dava açılmasında temsil ve ilzamin birlikte yapılacağına dair esas sözleşme hükmü uyarınca yasağa tâbi olmayan üyenin tek başına dava açmasının da mümkün olmayacağı ifade edilmiştir. Bu durum karşısında, menfaat çatışması yaratan bu konuyla sınırlı olarak, başka bir deyişle salt bahsi geçen dava sürecini yürütmek üzere temsil kayyımı atanmasından başka hukuki bir çare bulunmadığı ve buna ilişkin talebin reddi yerine kabulüne karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2.2.3.2.2.7. Menfaat Çatışmasına Konu İşlemin Yasağa Tâbi Olmayan Kişi(ler) Tarafından Temsil Yoluyla Yapılması

Anonim şirketi temsile yetkili olanlar, bir yönetim kurulu kararı olmasa dahi karara konu edilmek istenen işlemi üçüncü kişilerle yapabilir ise de temsile yetkili üye, TTK m. 393 gereği müzakere ve oylamaya katılmaktan yasaklı olduğu bir konuda kendisinin katılmadığı bir yönetim kurulu kararı alınmadan işlem yapamaz³¹⁴.

Bununla birlikte TTK m. 370/1'de getirilen çift imza kuralından sapılmış, örneğin münferiden temsil esası benimsenmiş olabilir³¹⁵. Bu durumda yasağa tâbi olmayan

³¹⁴ Bkz. Başlık 2.4.

³¹⁵ TTK m. 370/1, çift imza ile temsile yetkili olduğundan söz ediyorsa da esas sözleşmeyle, örneğin münferiden temsil esası kabul edilebilir veya ikiden çok imza ile şirketin temsil edebileceği vs. öngörülebilir. Bu hususta bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 114; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 198; Bozkurt,

temsilci üye, menfaat çatışması yaratan işlemi, bu işlem hakkında alınmış (dayanak) bir karar olmaksızın da yapabilir³¹⁶. Keza devredilen temsil yetkisinin kapsamında ise murahhas müdür(ler) (TTK m. 370/2) de bu işlemi gerçekleştirebilir. Çift imza kuralından sapılmamış veya birlikte temsil kaydı getirilmiş (TTK m. 371/3), başka bir deyişle temsilciler münferiden hareket etmeye mezu kılınmamış olabilir. Üstelik temsilcilerden biri veya birkaçı yasağın kapsamında bulunabilir. Bu tür hâllerde yasağa tâbi temsilcinin/temsilcilerin, yasağa tâbi olmayan diğer temsilciye menfaat çatışmasına konu işlemi tek başına yapması için izin verip veremeyeceği hususu da önem arz eder.

Birlikte temsilde, temsile yetkili olanların birlikte hareket etmek koşuluyla yapabilecekleri her türlü işlemi, tek başına yapabilmesi için içlerinden birine *genel* bir yetki vermeleri mümkün görülmemektedir³¹⁷. Bu durumun birlikte temsilin temsil edileni (şirketi) koruyucu özelliğini ortadan kaldırdığı ve işin niteliğine aykırı olduğu, zira temsile yetkili kişinin organ konumunu devretmesi anlamına gelen bu sonucun ona bu yetkiyi veren şirketin iradesiyle bağdaştırılamayacağı, bu suretle bahsi geçen iradenin dolanılmış ve temsile yetkili organı atama yetkisinin gasbedilmiş olacağı gerekçelerine dayanılmaktadır³¹⁸. Fakat izin veren tarafından bilinebilir bir biçimde, içeriği ana unsurlarıyla belli, somut bir işlem için birlikte temsilcilerden birinin diğerine söz konusu işlemi tek başına yapması hususunda izin verebileceği ileri sürülmektedir³¹⁹. Böyle bir hâlde birlikte temsilin temsil olunanı koruma amacına ulaşıldığı söylenmektedir³²⁰.

Şirketler, 296; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 384, N. 538; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 517-518; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 219-220; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 625; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 128; Şener, *Ortaklıklar*, 380; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 453.

³¹⁶ Borsaya kote edilmemiş bağlı nama yazılı pay devrinin onaylanması (TTK m. 493), ıskat (TTK m. 482/2) gibi bir yönetim kurulu kararı aranan hususların bu karar olmaksızın temsile konu edilemeyeceğinde kuşku yoktur.

³¹⁷ Bkz. İsmail Kırca, “Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri” *AÜHFD*, 57/3 (2008): 459. Genel temsil hukukuna ilişkin olarak bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 664, N. 50.

³¹⁸ Bkz. Kırca, “Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi”, 459.

³¹⁹ Bkz. Kırca, “Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi”, 460. Birlikte temsile yetkili yönetim kurulu üyelerinden birinin, genel bir vekâlet niteliğini taşımamak kaydıyla, belirli bazı işlemlerin yerine getirilmesi için diğerini temsil edebileceği hakkında bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 134, dn. 108. Genel temsil hukukuna ilişkin olarak yukarıdaki açıklamalarla aynı yönde bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 664, N. 50. Ayrıca bkz. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022), 242, N. 736. Buna karşılık, birlikte temsilcilerin birbirlerini kaim temsilci tayin edemeyecekleri gibi bir hukuki işlemi tek başına bağımsız olarak yapma yetkisi de veremeyecekleri, zira bu durumda birlikten beklenen faydanın ortadan kalkacağı hususunda bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 500, N. 1373.

³²⁰ Bkz. Kırca, “Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi”, 460.

Kanaatimizce benzer esasların çift imza ile temsilde de benimsenmesinde bir sakınca yoktur³²¹. Şu hâlde temsilcilerin münferiden hareket etmeye mezun olmadıkları bu hâllerde, menfaat çatışmasına konu işlem izin verence bilinebilir bir şekilde, içeriği ana hatlarıyla belli, somut bir işlem ise yasaklı temsilci(ler), yasağa tâbi olmayan diğer(ler)ine bu işlemi tek başına yapma izni verebilir(ler). Böylece, içeriği ilgili üye tarafından belirlenmemiş bir işlem bulunduğundan yasağa aykırılık gündeme gelmeyecektir.

Bu çözüm, temsile yetkili olanların tümünün TTK m. 393'e tâbi olması hâlinde uygulanmaya elverişli değildir. Ayrıca menfaat çatışmasına taraf olan üye izin vermeyi reddedebilir. Özellikle eşit oranda (%50-%50) paya sahip olup aynı zamanda birlikte temsile yetkili kılınan ortakların yer aldığı anonim şirketlerde, ortaklar arasındaki çekişmelerin bu iznin veya icazetin verilmesine engel teşkil etmesi muhtemeldir.

2.2.3.2.2.8. Karara Yasaklı Üye Yerine Yedek Üyenin Katılması

KoopK m. 55/2 ile yönetim kurulunun en az üç üyeden oluşacağı, üyelerin ve yedeklerinin kooperatif ortağı sıfatı taşımalarının şart olduğu hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra KoopK m. 56/4'e göre kanunda veya ana sözleşmede öngörülen nedenlerle yönetim kurulu toplantı nisabını kaybettiği takdirde boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu üyelerince gecikilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırılır. Asil üyeler yanında yedek üyelere de yer veren kanun koyucu, üyelikte boşalma olması nedeniyle yönetim kurulunun görevini yapabilmesinde karşılaşılan zorlukları önleme amacı gütmektedir³²².

Bunun yanı sıra TMK m. 84/1 gereğince dernek yönetim kurulu beş asil ve beş yedek üyeden az olmamak kaydıyla dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur. Yönetim kurulunun görev süresi içerisinde asil üyelikte bir boşalma olursa yerine yedek üye geçer³²³.

³²¹ Çift imza ile temsilde üyelerden herhangi ikisinin bir araya gelmesi yeterli olduğundan, böyle bir imkânı ihtiyaç duyulması ihtimali düşüktür. Bu yüzden söz konusu imkânın birlikte temsil için düşünülmesi tabiidir.

³²² Bilal Özel ve Mustafa Eser Cinbaş, "Kooperatif Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Oluşumu", *SÜHFD*, 21/2 (2013): 259.

³²³ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 385, N. 1193; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 326, N. 1421.

TK (56)'da anonim şirketler bakımından yedek yönetim kurulu üyeliğine yer verilmemişti. Buna karşılık (asil) üyeliklerdeki boşalma hâlinde görev ifa edecek bir yedek üyenin genel kurulca seçilmesi, anonim şirketler için de mümkün görülmekteydi³²⁴.

Yönetim kurulunu oluşturan tek üyenin görevinin herhangi bir nedenle sona ermesi hâlinde, genel kurulun yeni üye seçmek üzere toplanmasına kadar geçecek sürede görev yapacak bir yedek üye seçme zorunluluğunun getirilmesi, TTK tasarı hâlindeyken öğretide³²⁵ önerilmişti. Önerilen türden bir düzenlemeye TTK'da yer verilmemiştir. Ancak emredici hükümler ilkesi çerçevesinde dile getirilen bir çekince³²⁶ dışında, TTK döneminde de yedek üyeliğe imkân tanıyan görüş benimsenmektedir³²⁷.

Anonim şirket yönetim kurulu bakımından da benimsenen yedek üyelik kurumu, KoopK m. 56/4 ve TMK m. 84/1'e koşturularak asil üyelikteki boşalmalara özgüdür. Üyelikte boşalma ile kastedilen asil üyenin bu sıfatını kaybettiği hâllerden biridir, dolayısıyla asil üyenin bu sıfatını kaybetmeksizin geçici mazereti nedeniyle bir veya birkaç toplantıya katılamaması, üyelikte boşalma olarak nitelenmemektedir³²⁸. Bununla birlikte üyenin, müzakereye katılma yasağı sebebiyle bir veya birkaç toplantıya katılmama hâline özgü olarak yedek üyelik çözümüne başvurulup başvurulamayacağı da değerlendirilmelidir. Bu hususta bankacılık mevzuatının bazı hükümlerini incelemekte fayda vardır.

Bankalarda, yönetim kurulunun kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere kredi komitesi kurulabilir. Kredi komitesi, süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan en az iki yönetim kurulu üyesi ile banka genel müdürü veya vekilinden oluşur (BKİİY m. 6/1, c. 1). Komitenin oybirliği ile verdiği kararlar doğrudan doğruya,

³²⁴ Bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 106; Doğanay, *Şerh*, 932; Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1682, 1706; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 194-195; Mehmet Somer, "Türk Anonim Ortaklıklar Hukukunda Yedek Yönetim Kurulu Üyeliği Sorunu", *MÜİİBFD*, Prof. Dr. Mübeccel Kıray'a Armağan, 7/1-2 (1990): 457-459; Tarık Başbuğoglu, *Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu*, 1. C. (Ankara: Yetkin Yayınları, 1988), 446.

³²⁵ Bkz. Mehmet Bahtiyar, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *TBBD*, 61, (2005): 74.

³²⁶ Bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 205, dn. 426.

³²⁷ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 7; Kalender, *Bilgi Alma*, 123 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 55; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 383. TK (56) döneminde açık bir düzenleme olmadığı hâlde genel kurulca yedek üye seçilebileceğine ilişkin esas sözleşme hükümlerinin geçerli olduğu yönündeki görüşlerin, farklı bir düzenleme getirmeyen TTK döneminde de kabul edilebileceği hakkında bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 401.

³²⁸ Somer, "Yedek Yönetim Kurulu Üyeliği", 463, (metni 467'de yer alan) dn. 31.

oyçokluğu ile verdiği kararlar ise ancak yönetim kurulunun onayından sonra uygulanır (BKİİY m. 7/2). Şu hâlde kredi komitesi için karar nisabının oyçokluğu olduğu söylenebilir. Bu nisap, bünyesinde toplantı nisabı da barındırır.

Kredi komitesi, yönetim kurulunun devrettiği kredi açma yetkisi (BankK m. 51/2) çerçevesinde kredi kararları da alabilmektedir. Öyleyse komitenin üyeleri de kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarına katılma yasağına (BankK m. 51/3 ve BKİİY m. 5/4) tâbi olacak³²⁹, yasaklı komite üyesi kendisinin veya ilişkili olduğu birtakım gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredilere ilişkin kararların müzakeresine ve oylamasına katılamayacaktır. Bunun sonucunda, müzakereye katılma yasağının yönetim kurulunun toplantı ve karar nisabını etkilemesinde olduğu gibi, kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarında yer alma yasağının da kredi komitesinin toplantı ve karar nisabını etkilemesi gündeme gelebilecektir.

Öte yandan bankacılık mevzuatında bu sorunu çözüme kavuşturan bir düzenleme mevcuttur. Nitekim BKİİY m. 6/1, c. 2 gereğince yönetim kurulunca, süre dışında genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki adet kredi komitesi yedek üyesi seçilir ve yedek üyeler, herhangi bir toplantıya katılamayacak kredi komitesi asil üyesi yerine görev yaparlar. Öyleyse kredi komitesi asil üyesinin, kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarında yer alma yasağı sebebiyle katılamadığı kredi komitesi toplantısına, BKİİY m. 6/1 gereğince yedek üye katılacaktır³³⁰.

Kanaatimizce, müzakereye katılma yasağı sebebiyle meydana gelen geçici nisap eksikliğine karşı da aynı çözüm benimsenebilir. Bu çözüm yolunu anonim şirket yönetim kurulu üyeliğine uyarlamak gerekir. Bu çerçevede yedek üyeler, esas sözleşmeyle atanmalı veya genel kurul kararıyla seçilmeli ve asil üyeler ile aynı şartları taşımalarıdır.

Öte yandan bu çözüm yolunun da emredici hükümler ilkesine ilişkin TTK m. 340'a aykırılık teşkil edebileceği çekincesi ileri sürülebilir. Ancak anılan hüküm esas sözleşmenin kanunda düzenlenen hususlardan sapmasını engellediğinden, bilinçli susma niteliği taşımayan düzenleme boşluklarının doldurulması emredici hükümler ilkesine

³²⁹ İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, “Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı”, 258.

³³⁰ Himmet Koç, “TTK m. 367 Kapsamında Banka Kredi Komitesinin Konumu ve Hukuki Niteliği”, *GaziÜHFD*, 21/3 (2017): 251; İlbasmış Hızlısoy ve Ağırbaş, “Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı”, 261.

aykırı değildir³³¹. Şu hâlde böyle bir çözüme yer verilmemesinin bilinçli bir susma olup olmadığı incelenmelidir.

TTK m. 393 ile bir yandan şirket menfaatine uygun bir şekilde ilgili üyenin karara katılması engellenirken, diğer yandan şirketin menfaatine aykırı olabilecek şekilde karar alma mekanizması sekteye uğratılabilmektedir. Özellikle tek üyeli yönetim kurulunda bu sonuç kaçınılmaz olmaktadır. Hâlbuki anılan hükümle menfaat çatışması yaratan konunun karara bağlanması engellenmemiş, bu konunun menfaat çatışmasıyla doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan üyelerin yokluğunda karara bağlanması amaçlanmıştır. Öyleyse yasağın karar alma mekanizmasında yol açtığı tıkanmayı bertaraf edecek çözümler, kanun koyucu tarafından reddedilmiş olamaz. Dolayısıyla buradaki düzenleme boşluğunun bilinçli olmadığı kanaatindeyiz³³².

Şu hâlde toplantıya çağrıya yetkili olan başkan veya vekili, daha önce belirlenmiş olan yedek üyeyi, TTK m. 393 uygulandığında menfaat çatışması yaratan konu hakkındaki müzakere ve oylamaya çağıracaktır. Henüz yedek üye belirlenmemişse yönetim kurulu yedek üye seçilmesi gündemiyle genel kurula toplantı çağrısında bulunabilecektir. Menfaat çatışmasına doğrudan veya dolaylı olarak taraf bulunması hâlinde yedek üye de bu durumu açıklayarak ilgili müzakere ve oylamaya katılmayacaktır.

2.3. Müzakereye Katılmama Sebebinin ve İlgili İşlemlerin Yönetim Kurulu Kararına Yazılması Yükümlülüğü

TTK m. 393/3'e göre müzakereye, yasak dolayısıyla katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır.

³³¹ Bu yönde bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. I* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 748, N. 28; Karasu, *Emredici Hükümler*, 62; Şehirali Çelik (Kırca ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 158-159 ve 166-167. Kanunda esas sözleşmenin düzenlediği konuyla ilgili herhangi bir düzenleme mevcut değilse ve bu durum bir kanun boşluğu anlamına geliyorsa, bu boşluğun esas sözleşmeyle doldurulmasında bir sakınca olmaması gerektiği, fakat TTK m. 340, c. 2'nin “[d]iğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar” düzenlemesinin, bu kanun çerçevesinde esas sözleşmeye tamamlayıcı hükümler konulmasına da imkân vermediği yönünde bkz. Mehmet Bahtiyar, “Anonim Şirketlerde Azınlık Oranlarının Anasözleşme ile Değiştirilmesi Sorunu”, içinde *Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yıl Sempozyumu, 8-10 Kasım 2017, Hakem Denetiminden Geçmiş Tebliğler Kitabı* (Ankara: Türkiye Adalet Akademisi, 2018), 388.

³³² Yönetim kurulu üyeliğinin boşalması hâlinde yedek üyelerin görev yapabileceğine ilişkin görüşün emredici hükümler ilkesine aykırı düşmeyeceğini ileri süren *Kalender*, anılan ilkenin TTK'da düzenlenen hususlardan sapmayı yasakladığı, TTK'da yedek üyeliği yasaklayan bir hüküm bulunmadığı gerekçesine dayanmaktadır. Bkz. *Kalender, Bilgi Alma*, 123, dn. 55.

Hüküm, kamuyu aydınlatma ve kurumsal yönetim ilkesinin bir gereğidir³³³. Gerçekten menfaat çatışmasının yönetim kuruluna açıklanması yeterli görülmemiş, bunun yönetim kurulu tarafından nasıl ele alındığının da şeffaf bir biçimde ortaya konulması amaçlanmıştır³³⁴. Ayrıca hüküm sayesinde tereddüt doğuran durumlarda hangi üyenin ne yönde kanaate sahip olduğu toplantı tutanağından anlaşılabilecektir³³⁵.

İlgili karara işlenecek olan ilk husus, hükümde kullanılan ifadeyle “*yasak nedeniyle müzakereye katılmamanın sebebi*”dir³³⁶. Buna karşılık bahsi geçen ifade eleştirilmektedir. Nitekim, müzakereye katılmama sebebinin zaten yasağın kendisi olduğu, bu sebeple ayrıca açıklanmasına lüzum bulunmadığı, dolayısıyla *yasağın uygulanmasına yol açan kişisel ve şirket dışı menfaatin ne olduğunun* karara yazılması gerektiği belirtilmektedir³³⁷.

Niteliği itibariyle üyenin katılımını engellemeyen (örneğin kişisel ve şirket dışı olmayan) menfaat çatışmaları da açıklanmak zorunda olduğundan, bunların da kararda belirtilmesi uygun olacaktır³³⁸.

İkinci olarak karara yazılması gerekenler “*ilgili işlemler*”dir. “İşlem” ibaresiyle kastedilen, yalnızca (tereddüt nedeniyle yapılan toplantıda verilen karar gibi) hukuki işlemler değildir. Gerçekten ilgili üyenin menfaat çatışmasını bildirdiği ve toplantıya katılmaktan kaçındığı, öneri dolaşımdayken (TTK m. 390/4) yasaklılığı da tartışmak isteyen üyelerden birinin talebi üzerine toplantı yapıldığı, tereddüt nedeniyle yapılan toplantıda ilgili üyenin bilgisine başvurulduğu, asıl konu hakkındaki müzakere ve oylamada ilgili üyenin bulunduğu/bulunmadığı gibi hususlar da bu cümledendir.

Nihayet hükmün gerekçesinde ilgili kararın bir yetkilendirmeyi içermesi hâlinde yetkilendirilen kişinin ve önemli noktaların da belirtileceği ifade edilmektedir³³⁹.

³³³ TTK m. 393/3 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

³³⁴ Cankat, *İlişkili Taraf*, 293.

³³⁵ Cankat, *İlişkili Taraf*, 293.

³³⁶ Hükmün gerekçesinde de benzer şekilde “*müzakereye katılmamanın sebebi*” denilmektedir. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

³³⁷ Bkz. Kendigelen, *İlk Tespitler*, 282, dn. 115.

³³⁸ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, 12-99.

³³⁹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

TK (56) m. 332/1, c. 2, müzakereye katılma yasağının uygulanmasını gerektiren bir durum söz konusu olduğunda “*ilgili aza, ilgisini kurula bildirmeye ve keyfiyeti o toplantının zaptına yazdırmaya mecburdur*” hükmünü içermektedir. Keza aynı fıkranın üçüncü cümlesinde, elden dolaştırma usulünde [TK (56) m. 330/2], “*bu cihet teklifi tesbit eden kağıda yazılır*” denilmektedir. Anlaşıldığı üzere keyfiyeti, toplantı usulünde tutanağa ve elden dolaştırma usulünde yazılı öneriye yazdırma yükümlülüğü üyeye aitti³⁴⁰.

TTK m. 393/3’te, belirtilen işlemleri yaptırma yükümlülüğünün kime ait olduğu açıklanmadan “*yazılır*” ifadesi kullanılmıştır. Öte yandan TK (56) m. 332/1, c. 2’ye koşut olarak, yasağın uygulanmasına yol açan menfaati ve toplantıya iştirak edilemediğini yazdırma yükümlülüğünün ilgili üyeye ait olduğunu kabul etmek önünde bir engel yoktur. Zaten elden dolaştırma usulüyle alınan kararlarda bu sonuca varılması bir zorunluluktur. Zira yasaklı üye, ilgisini yazılı öneride belirtmek suretiyle açıklama yükümlülüğünü yerine getirmektedir³⁴¹.

Öte yandan ilgili üye menfaat çatışmasını açıkladıktan sonra toplantıda hazır bulunamayacaktır. Aynı şekilde yasağın uygulanıp uygulanmayacağına tereddüt ortaya çıktığında, katılıma ilişkin olarak yapılacak müzakere ve oylama sırasında da ilgili üye toplantıyı terk edecektir. Öyleyse menfaat çatışması yaratan konunun oylaması sona erinceye kadar geçen süreç hakkında ilgili üyenin tam manasıyla bilgi sahibi olması mümkün değildir. Bu itibarla yasağın uygulanmasına yol açan menfaatin ne olduğu ve toplantıya iştirak edilemediği hususları dışında, örneğin tereddüt hâlinde yapılan müzakere ve oylamada ne karar alındığı gibi hususları yazdırmak, toplantıyı idareye yetkili yönetim kurulu başkanına (veya yokluğunda vekiline) ait bir yükümlülük olmalıdır. Bu yükümlülük yerine getirilmezse ve şirket bundan dolayı bir zarara uğrarsa, başkan (veya vekilinin) hukuki sorumluluğu doğacaktır (bkz. TTK m. 553/1). Örneğin tereddüt üzerine yapılan müzakere ve oylamada, ilgili üyenin katılımı lehine oy kullanan üyeler tespit edilemediği için yasağın ihlâli dolayısıyla şirketin uğradığı zararın tazmini

³⁴⁰ TK (56) m. 332/1’deki işlemleri yaptırma borcunun ilgili üyeye ait olduğu yönünde bkz. Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74.

³⁴¹ Bkz. Başlık 2.1.

(bkz. TTK m. 393/2) güçleşiyorsa, başkanın veya vekilinin sorumluluğuna başvurulabileceği kanaatindeyiz.

2.4. Menfaat Çatışmasına İlişkin Konu Hakkında Yönetim Kurulu Kararı Alınmadan Temsil Yetkisini Kullanmama Yükümlülüğü

Yönetim kurulunca karar alınması, üçüncü kişilerle yapılacak hukuki işlemlere şirket içi dayanak oluşturma amacı taşır³⁴². Öte yandan temsil yetkisini haiz üyeler, dayanak bir karar mevcut olmadan da bu karara konu edilmek istenen birtakım işlemleri üçüncü kişilerle gerçekleştirebilir³⁴³. Örneğin bir taşınmazın satın alınıp alınmayacağına ilişkin yönetim kurulu kararı bulunmasa dahi temsilci üye söz konusu işlemi yapabilir³⁴⁴.

Buna karşılık öğretide³⁴⁵ temsile yetkili üyenin, şirket ile karşı karşıya geldiği menfaat çatışmalarına ilişkin konularda, kendisinin katılmadığı bir yönetim kurulu kararı bulunmadan temsil yetkisini kullanamayacağı ileri sürülmektedir. Böyle bir hâlde temsile yetkili üyenin katılmadığı bir toplantıda karar alınması ve söz konusu üyenin temsil yetkisini bu kararın sınırları içinde kullanması gerektiği belirtilmektedir³⁴⁶. Kanaatimizce de aksi hâlin kabulü, TTK m. 393'ün temsil yetkisiyle dolanılmasına yol açacaktır.

³⁴² Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 120; Ercoşkun Şenol, “Yönetim Kurulu”, 1717; Ernst E. Hirsch, *Ticaret Hukuku Dersleri* (İstanbul: Hak Kitabevi, 1948), 315; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 214; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 495.

³⁴³ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 495.

³⁴⁴ Kuşkusuz bunun için TTK m. 356 ve m. 408/2(f) hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir durum olmamalıdır.

³⁴⁵ Domanıç, *Anonim Şirketler*, 616; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 495, dn. 307.

³⁴⁶ Bkz. Domanıç, *Anonim Şirketler*, 616

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜZAKEREYE KATILMA YASAĞININ UYGULANMA ŞARTLARI

3.1. Genel Olarak

Müzakereye katılma yasağının uygulanma şartları TTK m. 393/1, c. 1’de düzenlenmiştir. Bahsi geçen hükme göre yasağın uygulanma şartları şunlardır: (1) Yönetim kurulu üyesinin kendisine, eşine, alt ve üst soyundan veya üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birine ait bir menfaatin varlığı, (2) söz konusu menfaatin kişisel ve şirket dışı olması ve (3) şirket menfaati ile çatışması.

Öte yandan TTK m. 393/1, c. 3 gereğince yasak, dürüstlük kuralının (TMK m. 2) gerektirdiği hâllerde de uygulanır. Öyleyse dürüstlük kuralının, şartları sağlanmasa bile yasağın uygulanmasına yol açması söz konusudur.

3.2. Yönetim Kurulu Üyesinin Kendisine ve Bazı Yakınlarına Ait Bir Menfaatin Varlığı

Yasağın uygulandığı hâllerden *ilki*, yönetim kurulu üyesine ait bir menfaatin mevcut olmasıdır. Yönetim kurulu üyesinin, üyelik sıfatını kazanmadan önceki safhada tarafı olduğu menfaat çatışması dolayısıyla da yasağın uygulanması gündeme gelebilir. Henüz üye olmadığı sırada bağlı nama yazılı payını devreden pay sahibi, daha sonra üyelik sıfatını kazanmışsa, bu devrin onaylanması talebinin görüşüldüğü yönetim kurulu toplantısında yasağın uygulanması gerekir.

İkinci olarak, yönetim kurulu üyesinin eşinin menfaati yasağın uygulanmasına sebebiyet verir. Ayrılık kararı verilmesi (TMK m. 170) hâlinde evlilik birliği ortadan kalkmamış olduğundan³⁴⁷, eşe ait menfaat yasağın uygulanmasını gerektirir³⁴⁸. Eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi (TMK m. 197) söz konusu ise, evlilik birliği hâlen mevcut olduğu için yasağın uygulanması bakımından aynı sonuca varılır. Keza üye ile eşi arasında sürmekte olan boşanma davasının bulunması, yasağın uygulanmasını engellemez³⁴⁹. Zira evlilik, boşanma kararının kesinleşmesiyle birlikte ortadan kalkar³⁵⁰.

Yok hükmünde bir evlilik hiçbir zaman hukuki sonuç doğurmamış olduğundan³⁵¹, bu tür bir evliliğin taraflara “eş” sıfatı kazandırdığını söylemek mümkün değildir. Öte yandan, yoklukla malûl bir evlilik birliğinin karşı tarafına ait menfaatin, dürüstlük kuralı gereği hükmün uygulanmasını gerektiren durumlar arasında mütalâa edileceğinde kuşku yoktur. Evliliğin butlanında ise butlan kararı kesinleşinceye kadar geçerli olan bir evlilik söz konusudur (TMK m. 156)³⁵². Diğer bir ifadeyle butlan kararının kesinleşmesine kadar geçen sürede evlilik birliğinin tarafları “eş” sıfatını haizdir. Bunun bir sonucu olarak butlanla malûl bir evlilikte üyenin eşinin menfaati, müzakereye katılmamayı gerektirecektir. TMK m. 156’da mutlak butlan hâlinde dahi batıl bir evliliğin, hâkimin kararına kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğuracağı düzenlenmiş, görüldüğü üzere nispî ve mutlak butlan hâlleri arasında bu hususta bir ayırım yapılmamıştır³⁵³. Dolayısıyla müzakereye katılma yasağının tatbiki bakımından nispî butlan ile mutlak butlan için aynı açıklamalar geçerlidir.

Üçüncü olarak, üyenin altsoy-üstsoy kan hısımlarının menfaati de yasağı harekete geçirir. Biri diğerinden gelenler arasındaki hısımlık³⁵⁴ altsoy-üstsoy hısımlığıdır (TMK m. 17/2).

³⁴⁷ Öztan, *Aile Hukuku*, 708; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 138, N. 718.

³⁴⁸ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 126.

³⁴⁹ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 126.

³⁵⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 141, N. 729; Öztan, *Aile Hukuku*, 762.

³⁵¹ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2022), 58-59; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 206; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 79, N. 418; Nazlı Hilal Çelik, *Evlenmenin Hükümsüzlüğü* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 52; Öztan, *Aile Hukuku*, 571.

³⁵² Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 230; Çelik, *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*, 102-104; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 98, N. 528; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 78; Öztan, *Aile Hukuku*, 577.

³⁵³ Çelik, *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*, 156; Öztan, *Aile Hukuku*, 620.

³⁵⁴ Hısımlık, doğal yollarla yahut belirli ilişkilerin kurulması suretiyle meydana gelen ve hukuki sonuçları bulunan bağı ifade eder [Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 189, N. 926].

Bu bağlamda büyükanne-büyükbabasına, çocuğuna, torununa vs. ait olan menfaat şirket menfaati ile çatıştığı takdirde üyenin müzakerelere katılması mümkün değildir.

Dördüncü olarak, üyenin üçüncü dereceye kadar (bu derece de dâhil) yansoy kan hısımlarına ait menfaat müzakereye katılımı engeller. Ortak kökten gelenler arasındaki hısımlık yansoy kan hısımlığı olarak ifade edilir (TMK m. 17/2). Söz gelimi kardeşler arasındaki kan hısımlığı yansoy kan hısımlığıdır. Keza hala, amca, teyze ve dayı ile yeğeni arasındaki kan hısımlığı da yansoy kan hısımlığı şeklindedir. Kuzenler arasındaki kan hısımlığında da durum aynıdır.

Üçüncü dereceye kadar (bu derece de dâhil) kan hısımlarının menfaatleri yasağın kapsamına alınmıştır. Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısına göre belirlenir (TMK m. 17/1). Üyenin kardeşi, ikinci dereceden yansoy kan hısımlarıdır. Üyenin yeğeni ile arasındaki yansoy kan hısımlığı ise üçüncü derecedendir. Dolayısıyla üyenin kardeşi ve yeğenine ait menfaatin şirket menfaati ile çatışması yasağın uygulanmasını gerektirir.

Yansoy kan hısımlığında her iki kök de ortaksa tam kan hısımlığı gündeme gelir³⁵⁵. Örneğin hem ana hem de babası aynı olan kardeşler arasında tam kan hısımlığı mevcuttur³⁵⁶. Buna karşılık iki kökten yalnızca biri ortaksa yarım kan hısımlığından söz edilir³⁵⁷. Sadece anası veya sadece babası ortak olan kardeşler arasındaki hısımlık böyledir³⁵⁸. Kanunda herhangi bir ayırım yapılmadığından gerek tam gerekse yarım kan hısımlığının müzakereye katılma yasağının uygulanması açısından farklılık yaratmayacağını kabul etmek gerekir.

Son olarak, üyenin üçüncü dereceye kadar (bu derece de dâhil) kayın hısımlarının menfaati yasağın uygulanmasına yol açar. Evlenmeyle birlikte eşlerden biri ile diğerinin kan hısımları arasında kurulan hısımlık kayın hısımlığı olarak adlandırılır (TMK m. 18/1).

³⁵⁵ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 191, N. 937; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 145, N. 442.

³⁵⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 191, N. 937.

³⁵⁷ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 191, N. 937; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 145, N. 442.

³⁵⁸ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 191, N. 937.

Kayın hısımlığı, yalnızca eşlerden biri ile diğerinin kan hısımları arasında mevcuttur, yoksa eşler arasında ve eşlerin kan hısımları arasında kayın hısımlığı mevcut değildir³⁵⁹.

Evlilikle birlikte kurulan kayın hısımlığı, evlilik sona erse dahi varlığını sürdürür (TMK m. 18/2). Öyleyse üyenin evliliği sona ermiş olsa bile kayın hısmına ait menfaat yasağın uygulanmasını gerektirir³⁶⁰.

Keza batıl bir evlilik, butlan kararı verilinceye kadar geçerli bir evliliğin hüküm ve sonuçlarını doğurduğu için kayın hısımlığı kurulmasını engellemez³⁶¹. Dolayısıyla bu tür durumlarda da kayın hısımlığı yasağı harekete geçirebilir.

Bununla birlikte evlilik sona ermesine rağmen devam eden kayın hısımlığı yalnızca evlilik süresince kurulmuş olan kayın hısımlığıdır, başka bir deyişle evliliğin bitiminden itibaren yeni kayın hısımlığı kurulmaz³⁶². Söz gelimi evliliğin bitiminden sonra (eski) eşlerden birinin yeğeni olmuşsa diğer (eski) eş ile yeğen arasında kayın hısımlığı mevcut değildir. Eski eşin yeğenine ait menfaat, ancak dürüstlük kuralları gerektiriyorsa yasağın uygulanmasına yol açar.

Menfaatin, üyenin üçüncü dereceye kadar (bu derece de dâhil) kayın hısmına ait olması gerektiği öngörülmüştür. Kayın hısımlığının derecesi, kan hısımlığına sahip eşin derecesine göre belirlenir (TMK m. 18/1). Eş ile kan hısımları arasındaki derece kaç ise diğer eşin kayın hısımlarıyla derecesi de odur. Örneğin üyenin eşi ile amcası üçüncü dereceden yansoy kan hısımlarıdır. Bu yüzden üye ile eşin amcasının kayın hısımlığı da üçüncü derecedendir. Eşin ana-babası, kardeşi, amcası, halası, teyzesi ve dayısı, yeğeni ve büyükanne-büyükbaları, yönetim kurulu üyesinin üçüncü dereceye kadar kayın hısımlarıdır. Dolayısıyla sayılanlara ait menfaatin varlığı hâlinde de yasak uygulanır. Buna karşılık üyenin eşinin kuzenleri, dördüncü dereceden kayın hısımları olduğu için ancak dürüstlük kuralı gereği hükmün kapsamına dâhil edilebilirler.

³⁵⁹ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 192, N. 950; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 147, N. 455.

³⁶⁰ Cankat, *İlişkili Taraf*, 286.

³⁶¹ Çelik, *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*, 346; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 147, N. 456. Evlenmenin geçerli veya geçersiz olmasının, kayın hısımlığının kurulmasında önem arz etmediği yönünde bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 192, N. 951.

³⁶² Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 192, N. 951; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 147, N. 456.

3.3. Menfaatin Kişisel ve Şirket Dışı Olması

TTK m. 393/1, yukarıda sayılan kişilere ait her türlü menfaati değil, şirket dışı ve kişisel menfaati kapsamına almaktadır. Oysa TK (56) m. 332/1, menfaatin yalnızca “*kişisel (şahsi)*” olmasını arıyordu. Yeni maddeyle menfaatin “şirket dışı” nitelik de taşınması gerektiği düzenlenmiş, böylece “*kişisel menfaat*” kavramı daraltılmıştır³⁶³.

3.3.1. Menfaatin Kişisel Olması

TTK m. 393/1’in gerekçesinde³⁶⁴ kişisel menfaat, “*hükümde sayılan kişileri konu alan veya bu kişilerle ilgili olan menfaat*” şeklinde tanımlanmıştır. Ardından bir topluluğu ilgilendiren ve hükümde sayılan kişilerin de bu toplulukta bulunmaları nedeniyle yararlanabilecekleri kazanç, avantaj yahut zararın önlenmesi vb. durumların, kişisel menfaat kapsamında mütalâa edilmediği belirtilmiştir.

Buradan hareketle bir topluluğu ilgilendiren ve o topluluğa dâhil olmaktan ötürü istifade edilen menfaat değil, doğrudan TTK m. 393’te sayılanları hedefleyen menfaat “*kişisel menfaat*” olarak tanımlanabilir. Yönetim kurulu üyesine ait bir taşınmazın devralınıp devralınmayacağına ilişkin kararın müzakeresi bu duruma örnektir. Keza üye, şirketin de katılımcılar arasında yer aldığı ihaleye katılacaksa, buna ilişkin müzakere kişiseldir³⁶⁵. Bunun gibi üyeye ait bir araziye komşu arazide alışveriş merkezi kurulması, üyenin arazisinin değerlendirilmesine yol açacağından, kişisel menfaatle ilgilidir.

Öğretide işçilerin ücretine yapılacak zammın belirlenmesine ilişkin müzakere konusunun bir topluluğu ilgilendirdiği, dolayısıyla şirketteki işçilerin temsilcisi (TTK m. 360) olarak yönetim kurulunda yer alan ve kendisi de işçi olan üyenin bu konu hakkındaki müzakereye katılıp oy kullanabileceği; aynı sebeple, bayilere verilecek kâr marjının belirleneceği müzakereye, bayileri oluşturan pay sahibi grubunu temsilen yönetim

³⁶³ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 496, dn. 310; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 45.

³⁶⁴ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

³⁶⁵ Şirketin açtığı ihaleye teklif sunan firmalar arasında yönetim kurulu üyesinin de firması bulunuyorsa kişisel menfaatten söz edileceği hakkında bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 218.

kuruluna seçilen ve kendisi de bayi olan pay sahibi üyenin katılmasının mümkün olduğu ileri sürülmektedir³⁶⁶.

3.3.2. Menfaatin Şirket Dışı Olması

“Şirket dışı menfaat” kavramının ne anlama geldiğini tanımlamayan TTK m. 393/1’in gerekçesinde şirket dışı olmayan/şirket içi işlere yönetim kurulu üyesinin kendisinin, eşinin, alt veya üst soyundan birinin bir şirket görevine seçimi, atanması, görevden alınması ve yolluk belirlenmesi konuları örnek gösterilmiş, ardından bu işler için “şirketi ilgilendiren bir iş” ifadesi kullanılmıştır³⁶⁷.

Öğretide ise “şirket dışı menfaat” kavramının tanımlandığına rastlanmaktadır. Bir tanımda “şirket dışı menfaat” kavramı, pay sahipliği haklarından veya yönetim kurulu üyeliğinden yahut bir komisyona katılmaktan kaynaklananlar dışında kalan menfaat olarak ifade edilmektedir³⁶⁸. Benzer bir tanıma göre ise “şirket dışı menfaat”, pay sahipliği haklarından veya idari haklardan kaynaklanmayan işler kapsamındaki menfaattir³⁶⁹.

Bunun yanı sıra Yargıtay 16. Hukuk Dairesi’nin 30.06.2009 tarihli ve 2008/5100 esas, 2009/4848 karar sayılı kararına³⁷⁰ konu olayda davacının kooperatif üyeliğine kabulüne ilişkin yönetim kurulu kararı alınmış, ne var ki yönetici olarak davacının kardeşinin imzasının bulunması sebebiyle bu karar genel kurulca iptal edilmiş³⁷¹, akabinde genel kurulun bu kararının iptali ve üyeliğe kabule hükmedilmesi talep edilmiştir. İlk derece mahkemesi, davacının üyeliğe kabulüne ilişkin yönetim kurulu kararında yönetici olarak kardeşinin imzası yer aldığından, yönetim kurulu kararının geçersiz olduğu gerekçesiyle davanın reddine dair hüküm kurmuştur. Yargıtay 16. Hukuk Dairesi ise kooperatiflerde “açık kapı ilkesi”³⁷² olmasının yanında konumuzla ilgili şu gerekçeye dayanarak ilk

³⁶⁶ Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 217-218.

³⁶⁷ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

³⁶⁸ Bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99.

³⁶⁹ Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 418, N. 578; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 47.

³⁷⁰ Karara erişim için bkz. www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

³⁷¹ Kooperatif yönetim kurulu kararlarının iptal edilebilirliği hakkında bkz. Burak Adıgüzel ve Özge Demirdelen, “Kooperatiflerde Organlar ve Organ Kararlarının Hükümsüzlüğü”, *ERÜHFD*, 14/2 (2019): 252.

³⁷² “Açık kapı ilkesi” hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 660-662, N. 1799-1806

derece mahkemesinin kararını bozmuştur: “[M]ahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda TTK’nun 332. maddesi hükmüne dayanılmış ise de; yerleşmiş Yargıtay uygulamaları doğrultusunda, bu madde kapsamında yer alan menfaat kavramının dar yorumlanması gereklidir”³⁷³. Bahsi geçen dar yorumla, kooperatif üyeliği sıfatından kaynaklı menfaatlerin “şahsi menfaat” kavramından dışlanması kastedildiği söylenebilir.

Bu hususta, oy hakkından yoksunluğa ilişkin olarak öğretilde dile getirilen düşünceleri de incelemekte fayda vardır. Oy hakkından yoksunluğun düzenlendiği TTK m. 436/1’in TK (56)’daki karşılığı olan m. 374/1’e göre “[p]ay sahiplerinden hiçbiri, kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile şirket arasındaki şahsi bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde, rey hakkını kullanamaz”. Öğretilde³⁷⁴, “şahsi” nitelik arz eden her konuda pay sahibinin oy hakkından yoksun olup olmayacağı sorusu sorulmuş ve bu hususta “özel menfaat” ve “pay sahipliği sıfatına bağlı menfaat” ayrımına gidilmişti. Bu görüşe göre, pay sahipliği sıfatına sahip olunmasından ötürü ortaya çıkan menfaatler yoksunluğa yol açmamalıdır, zira pay sahibinin bu sıfatına bağlı menfaatlerini korumaması düşünülemez³⁷⁵. Örneğin pay sahibinin yönetim kuruluna seçilmesine ilişkin genel kurul toplantısında oy kullanması, onun bu sıfatından doğan, ortaksal bir menfaattir³⁷⁶. Fakat kuruluştan sonra anonim şirkete malvarlığı değerlerini devrettiğinde gündeme gelen menfaat pay sahipliği sıfatıyla ilgisiz, özel bir menfaattir ve pay sahibi bu işlemin görüşüleceği toplantıda oy hakkından yoksundur³⁷⁷. Yine bu hükümde geçen “dava” ibaresi bakımından da şahsiliğin aranacağı ve pay sahibinin şirket ile üçüncü bir kişi gibi karşı karşıya geldiği hukuki işlemlere ilişkin davalarda oy hakkını kullanamayacağı belirtilmektedir³⁷⁸. Benzer esaslar TTK m. 436/1 açısından da savunulmaktadır³⁷⁹.

³⁷³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin başka bir kararına konu olayda, babası tarafından başkanlık edilen yönetim kurulu toplantısında ortaklığa kabul edilmiş olduğu gerekçesiyle davacı, kooperatiften ihraç edilmiştir. İlk derece mahkemesi, KoopK m. 98’deki yollama sebebiyle uygulanması gereken TK (56) m. 332 gereğince, yönetim kurulu toplantısının hukuka aykırı, bu sebeple ihraç kararının hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır. Yargıtay, “açık kapı” ilkesi gerekçesiyle, ilk derece mahkemesinin bu kararını bozmuştur. Bkz. Y. 11. HD, 04.11.2010, E. 2009/10673, K. 2010/11267, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

³⁷⁴ Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 102 vd.

³⁷⁵ Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 104.

³⁷⁶ Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 104.

³⁷⁷ Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 104.

³⁷⁸ Bkz. Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 105-106

³⁷⁹ Bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 40, N. 989a.

Şu hâlde pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin, komite veya komisyon gibi birimlerde (TTK m. 366/2) görevli olanların, yönetim veya temsil yetkisi devralanların (TTK m. 367/1, m. 370/2) anonim şirket ile bu sıfat ve konumları dolayısıyla karşı karşıya geldikleri hususlar “şirket içi” kabul edilebilir³⁸⁰. Başka bir ifadeyle kanun koyucu, hükümde sayılan kişilerin şirket karşısında herhangi bir üçüncü kişi gibi yer aldığı durumları ifade etmek üzere “şirket dışı” kavramını tercih etmiştir.

Bu çerçevede birtakım örnekler verilebilir. Bilindiği üzere yönetim kurulu toplantısı dışında bilgi alma hakkını kullanmak isteyen üyenin buna ilişkin talebi yönetim kurulu başkanı tarafından reddedilirse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir (TTK m. 392/4). Bilgi alma talebi şirket içi menfaate ilişkin olduğundan, bu talebin değerlendirileceği yönetim kurulu toplantısına talebi reddedilen üye de katılabilir³⁸¹. Bilgi alma talebini reddetmiş başkan açısından da bu sonuca varılır³⁸².

Yönetim kurulu üyesinin veya TTK m. 393'te sayılanların yönetim veya temsil yetkisi devralması (m. 367/1, m. 370/1)³⁸³ yahut söz konusu yetkilerine son verilmesi³⁸⁴, yetkilerinin sınırlanması³⁸⁵, TTK m. 371/7 gereğince sınırlı yetkili ticari vekil veya diğer bir tacir yardımcısı olarak tayin edilmesi³⁸⁶, bir komite veya komisyona seçilmesi³⁸⁷,

³⁸⁰ Çalışmalarının karşılığında mümkün olan en yüksek ücreti elde etme ve bulundukları konumu kaybetmeme beklentisi, yöneticilerin temel menfaattir [Feyzan Hayal Şehirali Çelik, *Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler* (Ankara: BTHAE, 2008), 25]. Yöneticiler açısından “şirket içi” olarak nitelenen menfaatler de çoğu kez bu beklentilere ilişkindir. Ancak ibra, azil vs. gibi genel kurulun yetkisinde bulunan [TTK m. 408/2(b)] hususların, TTK m. 393'ün kapsamı dışında bulunduğu kuşkusuzdur. Pay sahiplerinin temel menfaati ise kazanç elde etmektir (Şehirali Çelik, *Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler*, 20). Bununla birlikte kâr dağıtımı gibi genel kurulun görev ve yetkisinde olan [TTK m. 408/2(d)] hususlar, konumuz açısından bahse değer menfaatlerden değildir. Şu hâlde yönetim kurulunun yetki alanına giren, söz gelimi iskāt (TTK m. 482-483), borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların devri (TTK m. 493), kayıtlı sermaye sistemine tâbi anonim şirketlerde sermaye artırımı, rüçhan hakkının sınırlanması (TTK m. 460) gibi hususlar, TTK m. 393 çerçevesinde incelenebilir.

³⁸¹ TTK m. 392/4 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

³⁸² Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 378.

³⁸³ Kendisinin de adaylar arasında bulunduğu Murahhas üye seçimine ilişkin müzakere ve oylamada ilgili üyenin yer alabileceği hakkında bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 217.

³⁸⁴ Murahhasların görevden alınmasına ilişkin toplantıya ilgili Murahhas üyenin de katılabileceği, burada TTK m. 393/1 hükmünün uygulanmayacağı hakkında bkz. Yurdal Özatlan, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Üst Gözetim Görevi ve Yetkisi* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 372.

³⁸⁵ Genel müdüre verilen yetkilerin sınırlandırılmasının, bu görevi yürüten üye bakımından şirket içi olduğu yönünde bkz. Kılıç Akyıldız, “Karar incelemesi”, 2306.

³⁸⁶ İsmail Kırca, “TTK M. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB’ye Üyelik Yolunda Geri Adım”, *BATİDER*, 30/3 (2014): 34, dn. 19.

³⁸⁷ Örneğin bir üyenin risk komitesi başkanlığına tayini şirket içidir (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276-277, N. 12-99).

yönetim kurulu başkanı veya başkan vekili seçilmesi yahut bu görevlerden alınması³⁸⁸ da şirket içi menfaate misal verilebilir.

Buna karşılık üyenin şirkete mal satması, hizmet sunması, bir dairesini kiralaması, aynı şekilde şirketten mal veya hizmet alması³⁸⁹, şirkete ait araçlar üzerinde üyenin oğlu yararına intifa hakkı tesis ettirilmesi³⁹⁰, üyeye ait taşınmazların devralınması veya şirketin önemli bir fabrikasının üyenin kardeşine devredilmesi³⁹¹ şirket dışı menfaati ilgilendirmektedir.

Üyenin bir yakınına karşı şirket adına açılan davadan feragat (HMK³⁹² m. 307 vd.)³⁹³, üyenin yakını tarafından şirkete açılan davanın şirketçe kabulü (HMK m. 308 vd.)³⁹⁴, rekabet etme yasağına aykırı davranan üye hakkında şirketin hangi yaptırıma başvuracağını belirlenmesi (TTK m. 396/2), üyeye karşı açılacak sorumluluk davası³⁹⁵ veya bu davanın açılmasına ilişkin genel kurul kararına karşı yönetim kurulunca ikame edilecek iptal davası [TTK m. 446(c)]³⁹⁶, üyenin yakınına ait marka başvurusuna (SMK³⁹⁷

³⁸⁸ Türk hukukunda anonim şirket yönetim kurulu başkanının üstün oyunun kabul edilmediği gerekçesiyle başkanın azli açısından bu yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 80. Menfaatin şirket içi olması ve başkanın üstün oyunun bulunmaması gerekçesiyle bu yönde bkz. Cafer Eminoğlu, “Madde 366”, içinde *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. II*, ed. Kemal Şenocak, (Ankara: Seçkin, 2023), 1744; Cafer Eminoğlu ve Zehra Avcı, “Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Başkanının Niteliklerine, Seçilmesine ve Yönetim Kurulunun Başkansız İşleyişine İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *YBHD*, Prof. Dr. M. Fatih UŞAN’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı/2022-2 (2022): 1054. Menfaatin şirket dışı olması şartı getirildiğinden, başkanın görevden alınmasına ilişkin toplantıya katılmasının TK (56) m. 332’ye aykırılık teşkil edeceği yönündeki Yargıtay içtihadının (Y. 11. HD, 28.01.1999, E. 1998/8236, K. 1999/201, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023) artık geçerli olmayacağı yönünde bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 496, dn. 311. Buna karşılık başkanın, görevden alınması hakkındaki toplantıya katılmayacağı görüşünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 226.

³⁸⁹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 47.

³⁹⁰ Y. 11. HD, 11.07.2005, E. 2004/10878, K. 2005/7451, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

³⁹¹ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 125.

³⁹² R.G. T. 04.02.2011, S. 27836.

³⁹³ YHGK, 13.02.2020, E. 2017/21, K. 2020/142, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Karar, limited şirketler hakkında olmakla birlikte TTK m. 393’ün kıyasen uygulanması sonucu verildiğinden anonim şirketler hakkında da geçerlidir.

³⁹⁴ Y. 11. HD, 19.10.2020, E. 2020/6391, K. 2020/4244 (karşı oy yazısı); Y. 11. HD, 23.10.2019, E. 2018/5475, K. 2019/6673 (karşı oy yazısı); www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

³⁹⁵ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 441, N. 602b; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 266; Mehmet Helvacı, “Anonim Ortaklık Tarafından Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu -Düşünce ve Değerlendirmeler-”, içinde *Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu*, ed. Abuzer Kendigelen, Numan S. Sönmez, İ. Çağrı Zengin, Buğra Kesici, F. Pelin Tokcan, M. Halil Çonkar (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 165.

³⁹⁶ Domaniç, *Anonim Şirketler*, 893.

³⁹⁷ R.G. T. 10.01.2017, S. 29944.

m. 11 vd.) karşı şirket adına itiraz yöneltilmesi (SMK m. 17 vd.) şirket dışı menfaate örnektir.

Yargıtay, pay sahibi olan yönetim kurulu üyesinin şirketle hesaplaşması ve neticede alacak ve borçların belirlenmesi hakkındaki müzakereye ilgili üyenin katılmasının TTK m. 393 [TK (56) m. 332] kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini içtihat etmiştir³⁹⁸.

Üyelerin kendilerine veya yakınlarına mali haklar sağlanmasına ilişkin müzakere konusunun şirket dışı olup olmadığı da incelenmelidir. TTK m. 394'te yönetim kurulu üyelerinin mali hakları; huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay (kazanç payı) olarak sayılmıştır³⁹⁹. Aynı hükümde bu hakların miktarının esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmesi şart koşulmuştur⁴⁰⁰. Keza yönetim kurulu üyelerinin ücreti, huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, genel kurulun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır [TTK m. 408/2(b)].

Sayılan mali haklar esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlendiğinden, yönetim kurulu kararlarında gündeme gelen müzakereye katılma yasağının tatbik kabiliyetini tartışmaya gerek olmadığı düşünülebilir. Bununla birlikte genel kurulca mali hakların toplam miktarı belirlendikten sonra bunun üyeler arasında nasıl paylaşılacağına tespiti yetkisinin yönetim kuruluna bırakılabileceği savunulmaktadır⁴⁰¹. Öte yandan TTK

³⁹⁸ Y. 11. HD, 06.12.1973, E. 1973/4455, K. 1973/4865, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023. Aynı yönde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 496. Buna karşılık, karara konu olaydaki menfaatin şirketin işleyişinden kaynaklandığı, şirket içi bir menfaati ilgilendirdiği yönünde bkz. Sulu, *Şirket Menfaati*, 150.

³⁹⁹ Lafızdan, sayımın tahdidi olduğu sonucu çıkmaktaysa da TTK m. 408/2(b) ve m. 516/2(c) hükümlerinin mali hakları sınırlamadığı, buradan hareketle esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla m. 394'te sayılanlardan başka mali hakların da tanınabileceği yönünde bkz. Işık Özer, *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 219-220. Aynı yönde bkz. Mehmet Bahtiyar, "Halka Kapalı Anonim Şirketlerde Pay Sahibi Dışındaki Kişilere Kârdan Ödeme Yapılmasına İlişkin Bazı Sorunlar", içinde *Prof. Dr. H. Ercüment Erdem'e Armağan*, C. I, ed. Tolga Ayoğlu, Sıtkı Anlam Altay, Fülürya Yusufoglu Bilgin (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 255-257. Buna karşılık TTK m. 394'teki sayımın tahdidi olduğu yönünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 190-191; TTK m. 394 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

⁴⁰⁰ Fakat yönetim kurulu üyelerine şirket kârından sağlanacak menfaatler esas sözleşmenin zorunlu içeriği arasına dâhil edilmiştir [TTK m. 339/2(f)]. Buradan yola çıkılarak, TTK m. 394'te de sayılan kazanç payının yalnızca esas sözleşmeyle, diğer mali hakların ise genel kurul kararıyla belirlenebileceği yönünde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 741. Aynı yönde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 195; Bahtiyar, "Kârdan Ödeme", 260. Buna karşılık esas sözleşmede hüküm olmasa bile genel kurulun TTK m. 511'deki koşulları gözeterek kazanç payı dağıtılmasına karar verebileceği yönünde bkz. Pulaşlı, *Şerh*, C. II, 1521, N. 61.

⁴⁰¹ Bkz. Özer, *Mali Haklar*, 219, dn. 554.

m. 394'te sayılmamakla birlikte, bir komite veya komisyon üyeliğine atanma, temsil ve(ya) yönetim yetkisinin devralınması gibi yönetim kurulu üyeliği dışında verilecek ek görevler sebebiyle tanınacak mali hakların yönetim kurulunca karara bağlanacağı belirtilmektedir⁴⁰².

TTK m. 394'te sayılıp sayılmadığına bakılmaksızın anılan haklar yöneticilik sıfatından kaynaklandığı için şirket içi menfaati ilgilendirmektedir⁴⁰³ ve bu hususta alınacak yönetim kurulu kararlarında -dürüstlük kuralı gerektirmedikçe- m. 393 uygulanmayacaktır. Yargıtay da TK (56) döneminde, murahhas üyelere bu görevleri dolayısıyla verilecek ücretin yönetim kurulu tarafından belirleneceğinin kararlaştırıldığı somut olayda, buna ilişkin kararın alındığı müzakereye ilgili üyenin katılmasını TK (56) m. 332'ye aykırı bulmamıştır⁴⁰⁴.

Nihayet tek pay sahipli anonim şirketlerde, birtakım mali hakların yasağın uygulanmasına yol açıp açmayacağı konusuna değinmekte fayda vardır. Bu hususta ilk olarak TTK m. 371/6'ya işaret edilmelidir. Anılan hükme göre, tek pay sahibi ile şirket arasında yapılan sözleşmeler, şirketin bu pay sahibi tarafından temsil edilip edilmediğine bakılmaksızın yazılı bir şekilde yapılmalı hâlinde geçerlidir (c. 1). Belirtelim ki söz konusu şekil şartı, piyasaya göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde aranmaz (c. 2). Hükümün amacı anonim şirketin menfaatlerinin korunması olup bu bağlamda pay sahibinin malvarlığı ile şirketin malvarlığının iç içe geçmesi ve yolsuzluk yapılması engellenmek istenmektedir⁴⁰⁵.

⁴⁰² Bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 284, N. 12-113. TTK m. 375/1 hükmünün (b), (d) ve (e) bentlerinden hareketle aynı yönde bkz. Veliye Yanlı, “Yönetim Kurulu Üyelerine Sağlanacak Mali Haklar ile İlgili Bazı Değerlendirmeler”, *BATİDER*, 33/4 (2017): 61. Özer ise *de lege feranda* üst düzey yöneticilerin de TTK m. 394 kapsamında sayılması gerektiğini ifade etmektedir. Zira yazara göre, yönetim kurulu üyelerinin mali haklarının esas sözleşme ve genel kurul kararıyla belirlenirken, üst düzey yöneticilerin mali haklarının kendilerini atayan yönetim kurulu üyeleri tarafından belirlenmesi, menfaatler dengesine uygun değildir. Bkz. Özer, *Mali Haklar*, 221.

⁴⁰³ Üyelik dışındaki ek görevler sebebiyle tanınan mali haklar açısından bu yönde bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Yanlı, “Mali Haklar”, 67; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 357-358. Buna karşılık üyeye özel bir görev verilmesine ve üyenin bu nedenle mali haklar elde etmesine ilişkin önerinin müzakereye katılma yasağının uygulanmasına yol açacağı hakkında bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 418, N. 578. Keza Yanlı, üyelere tanınacak mali hakların belirlenmesine ilişkin genel kurul toplantısında ilgili pay sahiplerinin oy hakkından yoksun olacaklarını ifade etmektedir. Çünkü yazara göre mali hakların belirlenmesi, pay sahibinin bu sıfatından ötürü değil, üçüncü kişi olarak şirket ile karşı karşıya geldiği bir konudur. Bkz. Yanlı, “Mali Haklar”, 51-53.

⁴⁰⁴ Y. 11. HD, 18.01.1989, E. 1988/4303, K. 1989/38, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023.

⁴⁰⁵ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 271, N. 12-90. Benzer yönde bkz. Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 181-182.

Hüküm, temsilcinin kendisiyle işlem yapması hakkındaki kuralları da genişletmekte, bu doğrultuda anonim şirketi tek pay sahibi temsil etmese dahi onunla yapılan sözleşmeler temsilcinin kendisiyle yaptığı bir işlem olarak kabul edilmektedir⁴⁰⁶. Bunun sonucu ise açık menfaat çatışması yaratan ve anonim şirket aleyhine tek pay sahibini kayıran sözleşmelerin, şirketin kimin tarafından temsil edildiği önemsenmeksizin yazılı bir şekilde yapılırsa dahi geçersiz olmasıdır⁴⁰⁷.

*Tekinalp*⁴⁰⁸, madde kapsamına şirket içi haklara ilişkin sözleşmeleri ve esas sözleşmeyi de dâhil etmekte, dolayısıyla yönetim kurulu üyesi olan tek pay sahibine ödenecek ve emsallerine göre yüksek olan ücret, ikramiye, prim, yolluk, emeklilik tazminatı vs.nin geçersiz sayılacağını ifade etmektedir⁴⁰⁹. Yazar, şirket içi nitelikteki bu hususlara ilişkin yönetim kurulu müzakerelerine de TTK m. 371/6'nın amacı gereği üye sıfatını haiz tek pay sahibinin katılamayacağı sonucuna varmaktadır⁴¹⁰. Bunun yanı sıra yazar, tek pay sahibi bakımından TTK m. 393'ün sıkı bir surette özen ve dürüstlük kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmekte ve kendisine tanınacak Murahhaslık ücreti, yolluk, temsil ödeneği gibi mali menfaatlere ilişkin müzakerelere tek pay sahibi üyenin katılamayacağını savunmaktadır⁴¹¹.

Görüldüğü üzere menfaat çatışması yaratan sözleşmeler tek pay sahibinin kendisiyle işlem yapmasına izin verilmeyen hâller arasında mütalâa edilirken, bu defa aynı sözleşmeye ilişkin yönetim kurulundaki müzakereye tek pay sahibinin üye sıfatıyla katılabilmesine izin vermek -haklı olarak- isabetli görülmemektedir. Dolayısıyla TTK m. 393'ün tek pay sahipli şirketlerde daha sıkı bir şekilde uygulanması gerektiği, başka bir deyişle diğer şirketlerde yasağın uygulanmasına -dürüstlük kuralı gerektirmedikçe- sebebiyet vermeyen şirket içi menfaatin tek pay sahipli şirketlerde yasağı harekete

⁴⁰⁶ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 272, N. 12-90.

⁴⁰⁷ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 272, N. 12-90.

⁴⁰⁸ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 272, N. 12-90.

⁴⁰⁹ Aydoğan ise, TTK m. 371/6'da yalnızca sözleşmelerden bahsedildiğini, dolayısıyla esas sözleşmelerin ve (bir hukuki işlem olan) genel kurul kararının hükmün kapsamında bulunmadığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile belirleneceği öngörülen mali haklar (TTK m. 394) açısından, TTK m. 371/6'daki yazılılık şartına ihtiyaç bulunmadığını ifade etmektedir. Bkz. Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 183, dn. 582. Kanaatimizce, TTK m. 371/6'nın koruduğu menfaat esas sözleşme ve genel kurul kararları ile de ihlâl edilebileceğinden, bunlar da hükmün kapsamında mütalâa edilmelidir. Hükmün amacı gereği fesih gibi tek taraflı hukuki işlemlere de uygulanmasının lâzım geldiği yönünde ayrıca bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 653.

⁴¹⁰ Bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 272, N. 12-90.

⁴¹¹ Bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99.

geçireceği söylenmektedir. Kuşkusuz, menfaat çatışmasına yol açmamak ve yazılı şekle uyulmak kaydıyla tek pay sahibinin şirket ile bir sözleşme akdetmesi engellenmediğinden, bir çatışmanın söz konusu olmadığı durumlarda mali menfaatlere ilişkin müzakere de yasağın uygulanmasına yol açmayacaktır. Menfaat çatışması bulunup bulunmadığı ise ancak mali menfaatin yönetim kurulundaki görüşmelerden önce belli ve örneğin, aynı alanda faaliyet gösteren yöneticilerin mali menfaatleri ile emsal nitelikte olduğu hâllerde tespit edilebilir.

3.4. Menfaat Çatışması

Müzakereye katılma yasağı, TTK m. 393/1’de açıkça belirtildiği üzere şirket dışı ve kişisel menfaat ile şirket menfaatinin “*çatıştığı*” konuları kapsamına almıştır. Başka bir deyişle müzakereye katılma yasağı menfaat çatışması temeline oturtulmuştur⁴¹². Ancak menfaat çatışmasından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin bir açıklama ne madde metninde ne de gerekçede yer almaktadır.

TTK tasarısı üzerinde yapılan bir toplantıda konu tartışılmış ve bu çerçevede çatışmadan, örneğin bir sözleşmedeki farklı menfaatlerin mi anlaşılması gerektiği sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya olumlu yanıt verildiği gibi aksine, yasağın mutlak bir nitelik arz etmediği, zira zarar doğduğu takdirde sorumluluğun gündeme geldiği, dolayısıyla piyasa rayicine uygun veya (şirket lehine) rayicin altındaki işlemler sebebiyle zarar doğamayacağı ve katılımın mümkün olduğu yanıtı da verilmiştir⁴¹³.

TK (56) m. 332/1, üye ile yakınlarının kişisel ve şirket dışı menfaati ile şirket menfaatinin *çatıştığı* konular yerine, şahsi menfaatlerine *taallük eden* hususları kapsamına almaktaydı. Ayrıca TTK m. 393 gerekçesine⁴¹⁴ göre bu madde düzenlenirken TK (56) m. 332’de tartışmalara yol açan bazı ibarelerin açıklığa kavuşturulmasına çaba sarf edilmiştir. Şu hâlde TK (56) döneminde dile getirilen düşünceler incelenerek, *taallük etme* ibaresinin de *çatışma* olarak açıklığa kavuşturulup kavuşturulmadığı anlaşılabilir.

⁴¹² Yasağın uygulanması için üyelerin veya yakınlarının şirket dışı menfaati ile şirket menfaatinin çatışması gerektiği, aksi takdirde yasağın devreye girmeyeceği yönünde bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 357; Yaşar, “Madde 393”, 2120; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 44 ve 45.

⁴¹³ Tartışma için bkz. Ayhan (Editör), *Tasarı*, 755-756. Bahsi geçen soru oturum başkanı Rıza Ayhan tarafından yöneltilmiş, soruya Mehmet Bahtiyar tarafından olumlu yanıt verilmiş, akabindeki düşünceler ise İbrahim Arslan tarafından dile getirilmiştir.

⁴¹⁴ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

Varılacak sonuç, menfaat çatışması kavramından ne anlaşılması gerektiği sorusunun yanıtlanmasına da yardımcı olacaktır.

TK (56) döneminde ileri sürülen bir görüşe⁴¹⁵ göre *şahsi menfaat* kavramının tayininde üyenin veya yakınlarının yararı ile şirketin zararı düşünölmeli, ticari ilişkilerin giriftliği ve ekonomik gelişmelerin engellenmemesi bakımından kavram dar yorumlanmalı idi. Bu çerçevede üyeye veya sayılan kişilere yapılan pay devrinin yönetim kurulunca onaylanmasına ilişkin müzakerelere ilgili üyenin katılabileceği, zira burada bahsi geçenlerin yararı var ise de şirketin bir zararı olmadığı belirtilmişti⁴¹⁶. Göröldüğü üzere anılan görüş çerçevesinde, müzakere konusunun sırf şahsi menfaate taallük etmekle kalmayıp, şirketin zararına da olması gerektiği aranmıştır.

Bu hususta Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 21.04.1998 tarihli ve 1997/10481 esas, 1998/2634 karar sayılı kararına⁴¹⁷ da değinmek gerekir. Karara konu olayda davacılar, davalı şirketin pay sahipleridir. Davalı şirkete dava dışı C. A.Ş. tarafından kredi kullandırılmasına ilişkin bir işlem, davalı şirket yönetim kurulunda karara bağlanmıştır. Ayrıca davalı şirketin üç yönetim kurulu üyesinden ikisi, dava dışı C. A.Ş.de pay sahibi konumundadırlar. Dava dışı şirketle ilişkili bulunan iki yönetim kurulu üyesi dışlandığında nisapların bozulduğu gerekçesiyle davacılar, söz konusu kararın batıl olduğunun tespitine karar verilmesini talep ve dava etmişlerdir. Davalı şirket ise dava dışı şirket tarafından kullandırılan kredi sayesinde mali krizden kurtulduğu savunmasında bulunmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ise, kararının ilgili kısmında *şahsi menfaat* kavramının dar yorumlanması gerektiğine ilişkin şu ifadelere yer vermiştir:

TTK'nin 332. maddesi hükmü uyarınca, anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, kendi kişisel menfaatlerine ilişkin konulardaki kararların müzakerelerine ve oylamalarına katılamazlar. Ancak, kişisel menfaat kavramının oldukça dar yorumlanması gerekmektedir. Davaya konu edilen 7.9.1995 tarih ve 18 no.lu kararı alan davalı şirketin üç yönetim kurulu üyesinden ikisi, bu kararın doğrudan ilişkili bulunduğu dava dışı C. A.Ş.nin de ortağıdırlar. Eğer bu kararla adı geçen şirkete ve dolayısı ile davalı şirketin

⁴¹⁵ Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (2007), 2. C., 1816.

⁴¹⁶ Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (2007), 2. C., 1816.

⁴¹⁷ Karara erişim için bkz. www.kazanci.com, E.T. 11.06.2023.

iki yönetim kurulu üyesine haksız menfaat ve ayrıcalıklar sağlıyorsa, alınan karar da, toplantı ve karar nisabı içermediğinden batıl sayılmak gerekir.

Bu esası getirdikten sonra, haksız menfaat ve ayrıcalık sağlanıp sağlanmadığının nasıl tespit edileceğini de içeren şu açıklamaları yapmıştır:

Davalı şirket vekili, davalı şirketin çek yasağına maruz kaldığını, kredi alamaz duruma geldiğini, batma tehlikesi ile karşı karşıya iken, dava dışı şirket aracılığı ile alınan bu karara dayanılarak kredi ihtiyacına kavuştuğunu ve düzlüğe çıktığını savunmuştur. Mahkemece, bu savunma üzerinde durularak, ekonomi, şirket muhasebesi ve hukuk uzmanlarından seçilerek oluşturulacak bilirkişi kuruluna ilgili dönemlerdeki şirket kayıtları incelettirilerek davalı şirketin özvarlığı alacak ve borçları, kredibilitesi, fiziki ve nakdi sermayesine nazaran karara öngelen kesitte böylesi bir karar alınmasını, yani başka bir şirket aracılığı ile kredi temini ve ihracat işlemi gerçekleştirilmesi zorunluluğu içine girip girmediği, dava dışı şirkete karar altına alınan hususların ifa edilip edilmediği, dolaylı kredi temininde dava dışı şirkete verilen pay ve ihracat işleminde ödenmesi öngörülen komisyon oranının piyasa teamüllerine, benzer uygulamalardaki oranlara uygun düşüp düşmediği konusunda ayrıntılı görüş alındıktan sonra söz konusu kararın TTK'nin 332. ve 349. maddeleri karşısındaki durumu belirlenerek sonucuna göre bir karar vermek gerekir.

İlgili Yargıtay kararında müzakere konusunun şahsi menfaate taallûk etmesi yeterli görülmemiş; davalı şirketin kredi teminine gerçekten ihtiyaç duymaması, bu kredi temini dolayısıyla dava dışı şirkete ödenmesi gereken komisyon oranının benzer uygulamalarda gündeme gelen oranlara uygun düşmemesi, kısaca menfaat sahibi dava dışı şirkete bir ayrıcalık sağlanması da aranmıştır.

Öyleyse kanaatimizce *taallûk etme* yerine *çatışma* ibaresine yer verilmesi, TK (56) m. 332'nin yürürlükte olduğu dönemde dile getirilen bu düşüncelere koştur olarak, üyenin menfaati lehine/şirket menfaati aleyhine bir sapmanın/dengesizliğin arandığı hususunu açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır. Buradan hareketle menfaat çatışması kavramının da iki menfaatten üyeye ait olan lehine/şirkete ait olan aleyhine bir sapmanın/dengesizliğin mevcut olduğu durumları ifade etmek üzere kullanıldığı söylenebilir. Şu hâlde üçüncü kişilerle yapılan işlemlerin tâbi olduğu şartlar ile aynı şartları taşıyan işlemler yasağın kapsamında olmamalıdır.

Bununla birlikte üçüncü kişilerin tâbi oldukları ile aynı şartları taşıyan veya piyasa rayicine uygun ve hatta bu rayicin altındaki işlem sebebiyle menfaat çatışması yaşanmadığı sonucuna varılabilmesi için bu işlemin şirket açısından gereksiz bulunduğu takdir olunmaması gerektiği kanaatindeyiz. Örneğin şirketin izlediği politikalar, planladığı yatırımlar vs. göz önünde tutulduğunda bir sözleşmedeki karşı edime ihtiyaç duyulmuyorsa, bunun karşılığında bir miktar para ödeme borcu altına girilmesi, şirketten nakit çıkışına sebebiyet verilmesi şirket menfaatine uygun değildir.

Menfaat çatışmasından ne anlaşılması gerektiği TTK döneminde farklı bir sorun çerçevesinde daha incelenmiştir. Nitekim bir görüşe⁴¹⁸ göre “menfaat” kelimesi geniş yorumlanmamalı, ancak çok yoğun menfaat çatışmalarında müzakereye katılma yasağı uygulanmalıdır. Bu bağlamda şirkete ait oldukça değerli bir arazinin mülkiyetinin yönetim kurulunda görevli hâkim pay sahibi tarafından devralınmak istenmesi durumunda yasağın uygulanabileceği, gerekçede kavramın dar yorumlanması ve menfaatin şirket dışı olması gerektiğine ilişkin ifadelerin⁴¹⁹ de bu hususa işaret ettiği söylenmektedir⁴²⁰.

Yasağın uygulanması bakımından menfaat çatışmasının yoğunluğunu esas alan bir ayırım yapılamayacağı düşüncesindeyiz. Her şeyden önce hükmün gerek lafzında böyle bir sınırlama olmaması gerekse amacı dar yoruma mahal vermemektedir. Keza gerekçedeki ifadeler, TTK m. 393’ün menfaatin “*kişisel (şahsi)*” olmasının yanı sıra “*şirket dışı*” nitelik taşıması gerektiğini de düzenleyen yönüne ilişkin açıklamalardır, başka bir deyişle zaten hükümde yer alan bir sınırlamaya ilişkindir. Gerçi TK (56) m. 332’den farklı olarak TTK m. 393’ün menfaati daraltmak yönündeki eğilimi, çatışmanın yoğun olması gerektiği görüşüne dayanak oluşturabilir. Ancak yasağın, dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de uygulanacağı öngörülerek kapsamı genişletilmiş, böylece duruma göre şirket dışı olmayan menfaatler de uygulama alanına dâhil edilmiştir. Nihayet yukarıda belirtildiği üzere TK (56) m. 332’de tartışmalara yol açan bazı ibarelerin açıklığa kavuşturulma çabası, TTK m. 393 ihdas edilirken etkili olmuştur. Anılan düzenlemenin yürürlükte

⁴¹⁸ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 210; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 48.

⁴¹⁹ “Menfaatin şirket dışı olması gerekir; yoksa, bir üye kendisinin, eşinin alt veya üst soyundan birinin bir şirket görevine seçimi, atanması, görevden alınması, yolluk belirlenmesi vs. gibi şirketi ilgilendiren bir işte müzakerelere katılabilir” (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187).

⁴²⁰ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 210.

olduğu dönemde öğretide ve bazı Yargıtay kararlarında yasağın dar yorumlanmasına ilişkin düşüncelerin mevcut olduğu ve bu düşünceleri dikkate aldığı anlaşılan kanun koyucunun, mevcut düzenlemede “menfaat çatışması” ve “şirket dışı menfaat” kavramlarına yer vererek yasağın kapsamını daraltmaya çalıştığından da söz edilmişti. Eğer kanun koyucu menfaat çatışmasının yoğunluğu ölçütüyle de yasağın tatbikini sınırlamak isteseydi, buna ilişkin bir düzenleme getirirdi.

3.5. Dürüstlük Kuralının Yasağın Uygulanma Şartlarına Etkisi

Dürüstlük kuralı (TMK m. 2/1), hakları, kanun koyucu tarafından açıkça veya zımnen takip edilen amaca ulaşmak üzere kullanmayı gerektirir⁴²¹. Bu çerçevede hakların “görev yükleyen haklar” ve “kişisel amaçlı haklar” olarak ikiye ayrılacağı⁴²², görev yükleyen hakların korunması gündeme gelen kişinin yararına olmak üzere öngörüldüğü ve dolayısıyla bu hakların korunacak kişinin yararı ile sınırlandığı ifade edilmektedir⁴²³. Şu hâlde görev yükleyen haklar amaçlarına aykırı bir şekilde, yani yararını gözetmediği kişilerin aleyhine kullanılırsa, bu hakların sahipleri doğrudan doğruya kanuna aykırı davranmış olurlar⁴²⁴.

Yasağın uygulanabilmesi için *üyeye veya TTK m. 393/1’de sayılan yakınlarına* ait bir menfaatin bulunması, bu menfaatin *kişisel ve şirket dışı* olması ve şirket menfaati ile *çatışması* gerektiği şart koşulmuş, bu şartlar sağlanmadığı takdirde yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılma hakkının varlığını sürdüreceği öngörülmüştür. Öte yandan görev yükleyen haklar arasında sayılabilecek olan toplantıya katılma hakkının⁴²⁵ amacı da şirket yararının korunmasıdır. Ne var ki menfaat, üyeye veya TTK m. 393/1’de sayılan yakınlarına ait olmadığında, kişisel ve(ya) şirket içi nitelik taşımadığında ve şirket menfaati ile çatışmadığında dahi şirket menfaatinin göz ardı edilmesine yönelik bir tehlike varsa söz konusu hakkın kullanılması, amacına uygun düşmeyecektir. Şu hâlde dürüstlük kuralı, böyle bir tehlike mevcut olduğu takdirde müzakereye ve oylamaya

⁴²¹ Seyfullah Edis, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1989), 304.

⁴²² Bu ayrım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 304 vd.

⁴²³ Bkz. Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 304.

⁴²⁴ Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 304.

⁴²⁵ Görev yükleyen hakların bir özelliği de sahiplerinin söz konusu hakları kullanmakla yükümlü olmaları, şartları mevcut ise bu hakları kullanma zorunluluğunun bulunmasıdır (Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 305). Toplantıya katılma hakkı, bu açıdan da görev yükleyen bir hak olarak mütalâa edilebilir.

iştirak edilmemesini, başka bir deyişle şartları sağlanmamasına rağmen TTK m. 393'ün uygulanmasını gerektirecektir⁴²⁶. İşte “[b]u yasadak, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır” hükmünü içeren TTK m. 393/1, c.2 ile bu husus teyit edilmiştir.

Buna karşılık aksi yönde bir görüş olarak, dürüstlük kuralı dolayısıyla yalnızca hükümde sayılan kişilerin kapsamının genişleyeceği, kişisel ve(ya) şirket dışı olmayan menfaatin yasağın kapsamına dâhil olmayacağı, dürüstlük kuralının yasağın kapsamını genişletici işlevi hakkında hükmün gerekçesinde verilen örneklerin de bu hususu teyit ettiği, ayrıca yönetim kurulu toplantılarına katılımın bir hak ve yükümlülük olması sebebiyle yasağın dar yorumlanması lâzım geldiği ileri sürülmektedir⁴²⁷.

Üyenin ekonomik veya psikolojik sebeplerle, başka bir menfaati şirket menfaatinin önüne geçirebileceği her hâli, dürüstlük kuralı sayesinde yasağın kapsamına dâhil etmek mümkündür^{428,429}. Şirket menfaatinin arka plana itilmesi tehlikesinin mevcut olup olmadığı hususunda önem arz edebilecek noktalar, söz gelimi menfaatinin kayırılmasının üye bakımından sonuçları, (menfaat başkasına aitse) menfaatin sahibi ile üye arasındaki ilişkinin niteliği vs. her bir somut olayda değişkenlik gösterebilir. Öyleyse dürüstlük kuralının hangi hâlleri yasağın kapsamına dâhil edeceğinde somut olayın özellikleri belirleyici role sahiptir⁴³⁰.

⁴²⁶ Dürüstlük kuralı dolayısıyla hükümde sayılmayan kişilerin yahut kişisel ve şirket dışı nitelik taşımayan menfaatlerin yasağın uygulanmasına yol açabileceği hususunda bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 497. Menfaat çatışmasına sebebiyet vermeyen durumlarda dahi dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanabileceği hususunda bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 358.

⁴²⁷ Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 48-49.

⁴²⁸ Bu hususta bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 127; Cankat, *İlişkili Taraf*, 290 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 988. Yazarlar bu esası dürüstlük kuralı sayesinde yasağın kapsamına dâhil edilebilecek kişilerin tespiti konusunda zikretmiş gözükmektedirler. Bununla birlikte anılan esasın dürüstlük kuralı gereğince yasağın uygulanabileceği tüm hâllerin tespitinde kullanılabileceği kanaatindeyiz.

⁴²⁹ Memiş, dürüstlük kuralının genişletici işlevi sonucunda kimlere ait menfaatin yasağın kapsamına dâhil olabileceği sorununun çözümünde, oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK m. 436'ya başvurulabileceğini belirtmektedir Bkz. Memiş, “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği”, 42. Anılan hükümden yararlanılması mümkün ise de tek başına yeterli olmayacaktır.

⁴³⁰ Dürüstlük kuralı gereğince yasağın kapsamına dâhil edilebilecek kişilerin tespiti konusunda aynı yönde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 127; Cankat, *İlişkili Taraf*, 290; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 48.

3.5.1. TTK M. 393/1 Hükümünde Sayılmayan Kişilere Ait Menfaatin de Yasağın Uygulanmasına İmkân Tanınması

Dürüstlük kuralı, TTK m. 393'te sayılmayan kişilere ait menfaatler gündeme geldiğinde dahi yasağın uygulanmasına sebebiyet verebilmektedir. Bununla birlikte somut olayın özelliklerinin belirleyici olması nedeniyle, dürüstlük kuralı gereğince yasağın kapsamına kimlerin dâhil edilebileceğine dair eksiksiz bir liste hazırlamak imkânsızdır. Dolayısıyla bunların, aşağıda incelenenler ile sınırlı olmadığını önemle belirtelim. Nitekim haklı olarak öğretilir⁴³¹, somut olayın özellikleri dikkate alınmak kaydıyla, TMS 24 uyarınca yönetim kurulu üyesi ile ilişkili taraf kabul olunanların dürüstlük kuralı gereğince yasağın kapsamına dâhil edilebileceği belirtilmektedir. Fakat bunların tümünü ayrı ayrı incelemek bu çalışmanın kapsamını aşacağı için, önemli bulduğumuz örneklerle yer vermeyi uygun görüyoruz.

3.5.1.1. Dürüstlük Kuralı Gereği Yasağın Kapsamına Dâhil Olanlara Genel Bir Bakış

TTK m. 393/1, c. 1'de üye dışındaki menfaat sahipleri belirlenirken, yalnızca evlilik ve hısımlık ilişkisi dikkate alınmıştır. Bununla birlikte dürüstlük kuralı, üyenin nişanlısına (bkz. TMK m. 118 vd.)⁴³² ait menfaatin de yasak kapsamında mütalâa edilmesini gerektirir⁴³³.

Dürüstlük kuralı gereği eski eş bakımından da yasağın uygulanması gündeme gelebilir⁴³⁴. Fakat konu eski eş için dikkatle değerlendirilmelidir. Zira ilgili üye her durumda eski eşinin menfaatini şirket menfaatine tercih etmeyebilir. Evlilik birliği çekişmeli bir boşanma sebebiyle bitmişse ilgili üyenin eski eşinin menfaatini önceleyip öncelemeyeceği tartışılabilir. Fakat mutlak butlan nedenlerinden birinin varlığı dolayısıyla sona eren evlilikte ilgili üye şirket menfaatini göz ardı edebilir.

⁴³¹ Cankat, *İlişkili Taraf*, 290.

⁴³² İleride evlenmeyi isteyen ve evlenmeleri önünde herhangi bir hukuki engel bulunmayan farklı cinsiyetten iki kişinin, bu husustaki iradelerini açıklayıp özel ailevi ilişkiler içerisine dâhil olmaları, “nişanlılık” olarak adlandırılır (Öztan, *Aile Hukuku*, 25; aynı yönde bkz. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 23; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 10).

⁴³³ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 127; Bozkurt, *Şirketler*, 312; Ercoşkun Şenol, “Yönetim Kurulu”, 1712; Sulu, *Şirket Menfaati*, 151.

⁴³⁴ TTK m. 393/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

Dinî merasimle yapılan nikâh, söz gelimi imam nikâhı⁴³⁵ da dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına yol açan bağlantıyı kurar. Evlilik dışı beraberlikte de yasağın uygulanması söz konusu olur.

Evlât edinme sonucunda evlât edinen ile evlâtlık arasında hâkim kararıyla (yapay) bir hısımlık ilişkisi kurulmaktadır⁴³⁶. Evlâtlık ile evlât edinen arasındaki bu hısımlık kan bağına dayanmadığından⁴³⁷, ortada bir (altsoy-üstsoy) kan hısımlığının bulunduğundan söz edilemez. Buna karşılık dürüstlük kuralı, evlâtlık ilişkisi bakımından da yasağın uygulanmasını gerektirir⁴³⁸.

Kanun, yasağın kapsamına üçüncü dereceye kadar olan kan ve kayın hısımlarını dâhil etmiştir. Bununla birlikte somut olayın özellikleri, üyenin daha ileri derecedeki kan ve kayın hısımlarının menfaatine de kayıtsız kalamayacağı yönünde yorum yapmaya elverişli ise dürüstlük kuralı gereği yasak uygulanacaktır⁴³⁹.

TTK m. 393/1, c. 1’de yalnızca evlilik ve hısımlık ilişkisinin dikkate alınmasından hareketle denilebilir ki üyenin veya menfaat sahiplerinin daima gerçek kişi olacağı varsayılmıştır⁴⁴⁰. Bununla birlikte tüzel kişilerin menfaati de yasağın dürüstlük kuralı gereği uygulanmasına yol açabilir. Menfaat, üyenin ortağı olduğu bir şahıs şirketine⁴⁴¹ ait bulunduğu durumda durum böyledir⁴⁴². Üyenin eşi, altsoyu ve üstsoyunun ortağı olduğu şahıs şirketleri bakımından da aynı sonuca ulaşılabilir (karş. TTK m. 436/1).

⁴³⁵ Bu tür bir evliliğin yok hükmünde olduğu hakkında bkz. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 205; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 78, N. 408; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 60.

⁴³⁶ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 384; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 148, N. 459.

⁴³⁷ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 384; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 321-332, N. 1515; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 444.

⁴³⁸ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 126.

⁴³⁹ Dördüncü dereceden kan ve kayın hısımlarına ait menfaatin de yasağın uygulanmasına yol açabileceği yönünde bkz. Sulu, *Şirket Menfaati*, 151.

⁴⁴⁰ TK (56) m. 332/1 bakımından aynı yönde bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615.

⁴⁴¹ Şahıs şirketinden, kolektif şirket ile adi komandit şirketin yanı sıra adi şirket de anlaşılmalıdır. Adi şirketin de şahıs şirketi olduğu hakkında bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 16; Bozkurt, *Şirketler*, 27; Karayalçın, *Şirketler*, 78.

⁴⁴² TTK m. 393/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187. Ayrıca bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 497; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 358; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 440. TK (56) m. 332’de dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanacağı yönünde bir hüküm bulunmamakla birlikte, amaçsal yorumla, ortak olunan şirkete, söz gelimi kolektif şirkete ait menfaatin de yasağın uygulanmasına yol açacağı ileri sürülmekteydi. Bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 615-616.

Öğretide üyenin hâkimiyeti altındaki sermaye şirketlerine ait menfaatin de dürüstlük kuralı gereği yasağı harekete geçireceği ifade edilmektedir⁴⁴³. Şirket tüzel kişisi üyenin hâkim şirketi ile bağlı şirketine ait menfaat bakımından da aynı sonuca varılmaktadır⁴⁴⁴. Gerçekten TTK m. 436/1 uyarınca pay sahibinin gerek kendisinin gerekse eşi, altsoyu ve üstsoyunun hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketlerine ait menfaat dolayısıyla oy hakkından yoksunluğu söz konusu olabilmektedir. Anılan hükmün gerekçesine göre “hâkimiyet altında olmak” ile neyin kastedildiği, TTK m. 195/1 ve 2’nin kıyasen uygulanmasıyla tespit edilebilir⁴⁴⁵.

Bununla birlikte yönetim kurulu üyesinin, TTK m. 195/1 ve 2 anlamında hâkimiyet tesis etmese dahi iştirak ettiği sermaye şirketinin menfaatini gözetmesi yönünde bir tehlike mevcuttur. Bu yüzden hâkimiyet söz konusu olmadığında da iştirak edilen sermaye şirketine ait menfaat sebebiyle yasağın uygulanabileceği kanaatindeyiz. Ancak iştirak cüzi oranda kaldığında bile yasağın uygulanması, toplantıya katılma hakkının orantısız biçimde kısıtlanması anlamına gelir⁴⁴⁶. Burada çeşitli hükümlere başvurularak, her somut olay bakımından yapılacak değerlendirme için bir ölçüt belirlenebilir.

Örneğin şirketler topluluğunda bildirim yükümlülüğüne ilişkin TTK m. 198/1’de teşebbüsün ve (bağlı) sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleri ile yöneticilerinin, sermayelerinin en az *yüzde yirmisine* sahip bulundukları ticaret şirketlerinin, (bağlı) sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunmaları gerektiği düzenlenmiştir.

Bunun yanı sıra TTK m. 395/2, c. 1’in 6335 sayılı Kanun m. 17 ile değiştirilmeden önceki metninde⁴⁴⁷ üyenin kendisinin ve TTK m. 393’te sayılan yakınlarının *yüzde yirmisine*

⁴⁴³ Bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 289; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 497.

⁴⁴⁴ Develi, *Tüzel Kişi*, 138; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 6; Yaşar, “Madde 393”, 2118-2119.

⁴⁴⁵ TTK m. 436/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 209. Aynı yönde bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 40, N. 989a.

⁴⁴⁶ Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette (TTK m. 564 vd.) bu yorum komanditer ortak için benimsenebilir ise de şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket ortağı gibi sorumlu kılınan komandite ortak (TTK m. 564) için geçerli olmamalıdır. Başka bir deyişle komandite ortak sıfatı tek başına yasağa tâbi olmak için yeterlidir.

⁴⁴⁷ “Yönetim kurulu üyesi, onun 393üncü maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar”.

katıldıkları sermaye şirketlerinin de şirkete borçlanma yasağına tâbi olduğu belirtilmekteydi.

Bundan başka, kimlerin denetçi olamayacağını düzenleyen TTK m. 400/1'de, denetlenecek şirkette *yüzde yirmiden fazla* paya sahip olanlar da sayılmıştır [TTK m. 400/1(c)]. Keza denetçi olunacak şirkette *yüzde yirmiden fazla* paya sahip olan bir gerçek kişinin yanında hizmet verenler de bu kapsamda zikredilmiştir [TTK m. 400/1(d)]. Ayrıca son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin mesleki faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirketin *yüzde yirmi* sermayesinden fazlasına iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde edenlerin de denetçi olamayacağı hükme bağlanmıştır [TTK m. 400/1(h)].

Ayrıca ilişkili taraf işlemlerinde (SPK m. 17/3) ilişkili taraf sayılabilmek için dikkate alınan ölçütlerden “önemli etki”, TMS 28.3'te “[y]atırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü” olarak tanımlanmıştır⁴⁴⁸. Ardından TMS 28.5'te “[b]ir işletmenin doğrudan ya da dolaylı olarak (örneğin bağlı ortaklıkları vasıtasıyla) yatırım yapılan işletmenin oy hakkının yüzde 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu işletmenin önemli etkisinin bulunduğu kabul edilir” açıklamasına yer verilmiştir.

SPK m. 82'de Sermaye Piyasası Kurulunun, yatırım kuruluşlarının sermaye piyasası faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getiremediğinin veya kısa sürede yerine getiremeyeceğinin tespit edilmesi hâlinde yatırımcıları tazmin kararı alacağı belirtilmiştir. SPK m. 84/4'te ise tazmin edilmeyecek kişi ve kurumlar sayılmıştır. Buna göre, yatırımcılarını tazmin kararı verilen yatırım kuruluşlarının yüzde beş veya daha fazla payına sahip ortakların *yüzde yirmi beş* veya daha fazla paya sahip olduğu şirketler de tazmin edilmez [m. 84/4(c)]⁴⁴⁹.

⁴⁴⁸ İlişkili tarafın belirlenmesinde KYT m. 3/1(ğ) atfıyla uygulanan TMS 24'te “önemli etki” ölçütüne de başvurulmuş [bkz. 9(a)(ii) ve 9(b)(vii)], “önemli etki” teriminin TMS 28'deki anlamıyla kullanıldığı ifade edilmiştir. TMS 28 metni için bkz. www.kgk.gov.tr, E.T. 06.06.2023. İlişkili taraf sayılmanın diğer ölçütleri ve özellikle önemli etki hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 22 vd.

⁴⁴⁹ Bu hususta bkz. Adıgüzel, *Sermaye Piyasası*, 315-316.

Öte yandan BankK m. 50/1’de banka yönetim kurulu üyelerinin, genel müdürünün, genel müdür yardımcılarının, kredi açmaya yetkili mensuplarının ve bunların eş ve velâyet altındaki çocuklarının tek başlarına ya da birlikte sermayesinin *yüzde yirmi beşine* veya fazlasına sahip oldukları şirketlere⁴⁵⁰ nakdî ve gayrinakdî kredi verilemeyeceği, bunların tahvil ya da benzeri menkul kıymetleri satın alamayacakları hükme bağlanmıştır⁴⁵¹.

Kanunda benzeri durumlarda sermaye şirketine en az yüzde yirmi yahut yirmi beş oranında iştirak veya oy hakkının yüzde yirmisine sahip olma ölçütünün arandığı görülmektedir. Bahsi geçen oranlar bir ölçüt olarak dikkate alınabilir ise de somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerektiğini hatırlatalım. Örneğin anonim şirket yönetim kurulu üyesinin, pay sahibi bulunduğu anonim şirketin yönetim kurulunda temsil edilme hakkı (TTK m. 360) varsa, yukarıdaki oranlardan bağımsız olarak yasağa tâbiyeti söz konusu olabilir. Anonim şirket yönetim kurulu üyesinin ortağı bulunduğu limited şirkette veto hakkı veya üstün oy hakkına [TTK m. 577/1(e)] sahip olup olmadığı veya (bu soruya olumlu yanıt veriliyorsa) bahsi geçen hakların kapsamı da yapılacak değerlendirmede gözetilmelidir.

Bununla birlikte halka açık anonim şirketlerde pay sahibi olduğu takdirde aynı ölçütlerden yararlanılamaz. Zira bu tür şirketlerde pay senetleri, geniş halk kitlelerine yayılmış olup yüzde otuz ve hatta daha düşük sermaye oranlarıyla hâkimiyet tesis edilmesi mümkündür⁴⁵². Dolayısıyla bu tür şirketlerde yukarıda belirtilenlerden daha düşük bir oran üzerinden değerlendirme yapılabilir⁴⁵³.

Yönetim kurulu üyesinin dolaylı ortağı olduğu şirketin menfaatine ilişkin müzakereye de dürüstlük kuralı gereği katılmaması gerekebilir. Yukarıda ifade edilen ölçütlerden burada da istifade edilebilir.

⁴⁵⁰ Kimlerin en az yüzde yirmi beş sermayesine sahip olduğu şirketlere kredi kullandırılmayacağı hükümden açıkça anlaşılamıyorsa da hükmün konuluş amacından hareketle gerek banka yönetim kurulu üyelerinin (ve sayılan diğer kişilerin) gerekse bunların eşinin veya velâyet altındaki çocuklarının tek başlarına ya da birlikte sermayesinin en az yüzde yirmi beşine sahip olduğu ortaklıkların yasak kapsamında bulunduğunu kabul etmek gerekir (Özdamar ve Doğan, “Şirkete Borçlanma Yasağı”, 12-13).

⁴⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özdamar ve Doğan, “Şirkete Borçlanma Yasağı”, 3 vd.

⁴⁵² Bkz. TTK m. 195/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 136.

⁴⁵³ Halka açık anonim şirketlerde yüzde yirmiden daha düşük orandaki oy hakkıyla da önemli etki tesis edilebileceği yönünde bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 39-40.

Şirket tüzel kişisi üyenin ortağına ait menfaatin de dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına yol açacağı TTK m. 393/1 gerekçesinde ifade edilmiştir⁴⁵⁴. Gerekçede sermaye şirketi üyenin ortağının iştirak oranı hakkında herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Yukarıdaki yorum ölçütlerinden burada da yararlanılabilir.

Haklı olarak öğretide⁴⁵⁵, yönetim kurulu üyesi tüzel kişinin, belirlediği gerçek kişiye talimat vermeye yetkili organının üyelerine ait menfaatin de dürüstlük kuralı gereğince yasağı harekete geçireceği ileri sürülmekte, ancak burada her durumda yasağın uygulanmayacağı, somut olayın şartlarına göre yorum yapılması gerektiği, özellikle bu organın tek kişiden oluştuğu hâllerin önem arz edeceği eklenmektedir.

Üyenin organ sıfatını haiz olduğu şirketlerin menfaatine ilişkin müzakereye katılımı da dürüstlük kuralı gereğince yasaktır⁴⁵⁶.

3.5.1.2. Bağımlı Yönetim Kurulu Üyeliği İlişkisinden Dolayı Yasağın Kapsamına Dâhil Olanlar

Yönetim kurulu üyesinin, görevini bizzat ve sorumluluğu kendisine ait olmak üzere, başka bir deyişle bağımsız bir şekilde yürütmesi esastır⁴⁵⁷. Bununla birlikte üye bir kanun hükmünden, sözleşmeden yahut fiilî durumdan doğan ve yoğunluğu değişkenlik gösteren bir bağımlılık ilişkisine girebilmektedir⁴⁵⁸. Bu ilişki sebebiyle, şirket menfaatinin yanı sıra üçüncü kişilerin menfaatinin de gözetmek durumunda kalabilen üye “bağımlı yönetim kurulu üyesi” olarak adlandırılır⁴⁵⁹.

Bu ilişkinin karşı tarafında bulunan kişilerin menfaatleri ile şirket menfaati karşı karşıya geldiğinde üyenin, bahsi geçen bağımlılık dolayısıyla şirket menfaatinin göz ardı etmesi

⁴⁵⁴ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

⁴⁵⁵ Çoştan, “Yönetim Kurulu Üyeliği”, 126-127.

⁴⁵⁶ Birden fazla şirkette yönetim kurulu üyeliği görevi yürüten üyenin menfaat çatışmasına taraf olması hâlinde dürüstlük kuralı gereği müzakereye katılma yasağına tâbi olacağı hakkında bkz. Memiş, “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği”, 42-43.

⁴⁵⁷ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 9. Aynı yönde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 94.

⁴⁵⁸ Bağımlılık ilişkisinin kanundan, sözleşmeden veya fiilî durumdan doğabileceği hakkında bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 94. İlişkinin bir kanun hükmüne, açık veya gizli bir sözleşmeye, pay çoğunluğunu elinde bulundurma gücüne, ticari ilişkilere, akrabalık ilişkisine vs. dayanabileceği hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 11.

⁴⁵⁹ Benzer yönde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 94; Esra Edig, “Belirli Gruplar ve Azınlığın Yönetim Kurulunda Temsili”, *THD*, 12/125 (2017): 25; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 9.

yönünde bir tehlike mevcuttur. Dürüstlük kuralı gereğince yasağın kapsamında mütalâa edilebilecek bu hâller, aşağıda ayrı ayrı incelenmiştir.

3.5.1.2.1. Yönetim Kuruluna Temsilci Atama Hakkını Haiz Kamu Tüzel Kişileri (TTK M. 334)

Genel kurul tarafından seçilen üyeler ile aynı hak ve görevleri haiz olduğu düzenlendiğinden (TTK m. 334/3, c. 1), işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kuruluna kamu tüzel kişilerinin atadığı temsilci yasağa tâbidir. Keza kamu tüzel kişinin mi, yoksa temsilcinin mi üye olduğu tartışmasında temsilcinin bu sıfata sahip olduğu görüşü benimsenirse, kamu tüzel kişisine ait menfaatin de TTK m. 393'ün uygulanmasına yol açıp açmayacağı sorusunun gündeme geleceğinden söz edilmiştir.

Kamu menfaatini ilgilendiren anonim şirketlerin, (kamu menfaati bakımından) ilgili oldukları kamu tüzel kişilerince daimî surette takip edilmeleri ve bu suretle halkın (kamunun) menfaatinin korunması amacıyla TTK m. 334 düzenlenmiştir⁴⁶⁰. Gerçi TK (56)'dan farklı olarak TTK'da tüzel kişilerin, bu arada kamu tüzel kişinin de genel kurul tarafından seçilerek yönetim kurulu üyesi olması mümkündür (TTK m. 359/2)⁴⁶¹. Fakat kamu tüzel kişinin pay sahibi olmasına rağmen genel kurulda yeterli çoğunluğu elinde bulunduramaması ihtimali dikkate alınarak, yönetim kurulu üyesi seçimlerinde kendisini ve dolayısıyla kamu menfaatini etkili biçimde temsil edebilmesi sağlanmıştır⁴⁶².

Hükmün amacı gözetildiğinde temsilcinin, kendisini atayan kamu tüzel kişinin talimatıyla, diğer bir ifadeyle kamu tüzel kişisine bağımlı bir şekilde hareket edeceği söylenebilir⁴⁶³. İşte bu bağımlılık ilişkisi, temsilci ile kamu tüzel kişisi arasında müzakereye katılma yasağının dürüstlük kuralı gereği uygulanmasını gerektiren bir

⁴⁶⁰ TTK m. 334'ün TK (56)'daki karşılığı olan m. 275 hakkındaki gerekçeye bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 32. Hükmün amacının kamu menfaatini korumak yönünde olduğu hakkında ayrıca bkz. Altay, “Kamu Tüzel Kişisi”, 7; Coştan, “Yönetim Kurulu Üyeliği”, 133, dn. 63; Eminoğlu ve Çakır, “Tüzel Kişiler”, 287; Kayıklık, “Kamu Tüzel Kişileri”, 1591.

⁴⁶¹ Altay, “Kamu Tüzel Kişisi”, 5; Kayıklık, “Kamu Tüzel Kişileri”, 1592.

⁴⁶² Eminoğlu ve Çakır, “Tüzel Kişiler”, 287.

⁴⁶³ Söz konusu üyenin, bağımlı yönetim kurulu üyesi olduğu hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 14.

bağlantı kurulmasına sebebiyet vermektedir. Daha açık bir anlatımla kamu tüzel kişinin menfaati ile şirket menfaati çatıştığında, ilkinin ön plânda tutulması tehlikesi mevcuttur.

Ne var ki bu tür bir menfaat çatışmasında temsilcinin müzakereye katılmasının her hâlükârda yasak olduğu sonucuna varmamak gerekir. Hüküm, kamu menfaatini koruma amacına matuf olduğuna göre hangi durumlarda bu menfaatin korunmasına ihtiyaç duyulacağı ortaya koyulmalıdır. Kanımızca şirketin menfaati ile kamu menfaatinin çatıştığı müzakereler, kamu menfaatinin korunmasına yönelik denetim ihtiyacının hâsıl olacağı durumlardandır. Dolayısıyla kanun koyucunun, özellikle bu tür müzakerelerde temsilcinin bulunmasını amaçladığı söylenebilir. Böyle bir durumda temsilcinin müzakerelere katılmasını engellemek TTK m. 334'ü anlamsız hâle getireceğinden, m. 393'ün uygulanmayacağı sonucuna varılmalıdır⁴⁶⁴.

Bununla birlikte, anonim şirketin kamu hizmetine ilişkin işletme konusuyla ilgili olan kamu tüzel kişi sıfatıyla değil, herhangi bir üçüncü kişi olarak anonim şirket ile karşı karşıya geliniyorsa müzakereye katılma yasağı uygulanmalıdır. Örneğin (A) ilinin elektrik dağıtım işini yürüten (B) şirketine büyükşehir belediyesinin atadığı temsilci, tertip edilecek bir etkinlik için büyükşehir belediyesine taşınmaz kiralanması hakkındaki müzakereye katılamamalıdır.

3.5.1.2.2. Yönetim Kuruluna Temsilcisi Seçilen Kamu Tüzel Kişileri (TTK M. 359/5)

Bağımlılık ilişkisinin ortaya çıktığı durumlardan bir diğeri, pay sahibi olan kamu tüzel kişinin gerçek kişi temsilcisinin yönetim kuruluna seçilmesine imkân veren TTK m. 359/5 hükmüdür⁴⁶⁵. Yönetim kuruluna seçilen kişinin, kamu tüzel kişilerinin “*temsilcileri*” olduğu belirtilerek bu bağımlılık ilişkisi vurgulanmıştır. Söz konusu

⁴⁶⁴ İlgili kamu tüzel kişisini veya kamu hizmetini ilgilendiren konularda eğer çatışan başka bir menfaat de söz konusu değilse, temsilcinin müzakereye katılabileceği yönünde bkz. Kayıklık, “Kamu Tüzel Kişileri”, 1610. Kamu menfaati ile anonim şirket menfaatinin çatıştığı konularda temsilcinin kamu menfaatini ön plânda tutması gerektiği, genel kurulun seçtiği yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü varken kamu tüzel kişinin atadığı temsilcinin kamu menfaatine karşı sadakat yükümlülüğünün bulunduğu hakkında bkz. Tekinalp, *Tüzel Kişilerin Temsili*, 56-57. Benzer yönde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 79. Yönetim kurulu üyelerinin tâbi oldukları yasaklara ilişkin düzenlemelerin, kamu yararı aleyhine olmamak koşuluyla, kamu tüzel kişileri hakkında da uygulanacağına dair bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 78.

⁴⁶⁵ TK (56) döneminde yönetim kurulu üyesi olmaları yasaklanan tüzel kişi pay sahiplerini temsilen üye seçilen gerçek kişi temsilcilerin (m. 312/2, c. 3 ve 4) bağımlı yönetim kurulu üyesi oldukları hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 13.

bağımlılık ilişkisi, kamu tüzel kişisi ile gerçek kişi temsilci arasında dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına yol açan bağlantıyı kurmaktadır. Bu nedenle kamu tüzel kişisine ait menfaatin şirket menfaati ile çatıştığı müzakerelerde TTK m. 393 uygulanacaktır.

Burada TTK m. 334'te bahsedilen istisnai durumun gündeme gelip gelmeyeceği de ele alınmalıdır. İşletme konusunun kamu hizmeti olup olmadığına bakılmaksızın ve esas sözleşmede herhangi bir hükme yer verilmeksizin, kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna doğrudan üye seçilmeleri yerine temsilcilerini görevlendirmelerine olanak sağlamak amacıyla TTK m. 359/5 öngörülmüştür⁴⁶⁶. İşletme konusunun niteliği önemsenmeksizin uygulanabilmesinden ötürü TTK m. 359/5'in kamu menfaatini koruma amacına özgülenmediği anlaşılmaktadır. Ancak, hükmün anılan amaca hizmet etmesi önünde bir engel yoktur. Nitekim işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketin esas sözleşmesinde TTK m. 334 gereği temsilci atamaya izin veren bir hüküm bulunmadığı için (kamu menfaati ile ilgili olan) pay sahibi kamu tüzel kişisi, bu defa m. 359/5 gereği temsilcisinin seçilmesi yoluna başvurmak suretiyle kamu menfaatini gözetmeyi amaçlayabilir. Bu tür hâllerde, TTK m. 334 ile m. 359/5 arasında müzakereye katılma yasağı bakımından ayırım yapılmasının haklı bir gerekçesi olmadığı kanaatindeyiz. Öyleyse, ancak belirtilen hâller dışında, üye sıfatını haiz kamu tüzel kişisini temsilen üye seçilen gerçek kişi temsilci, kamu tüzel kişisine ait şirket dışı ve kişisel nitelikteki menfaati ilgilendiren konularda TTK m. 393'e tâbi olmalıdır. Aynı sonuç, kamu tüzel kişisinin üye seçilmesi durumunda da geçerlidir.

3.5.1.2.3. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkını Haiz Pay Sahipleri (TTK M. 360)

TTK m. 360 gereğince esas sözleşmede öngörülmek kaydıyla belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleri itibarıyla belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azınlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınması mümkündür (f. 1, c. 1). Bu hak, iki şekilde kullanılabilir. İlk olarak yönetim kurulundaki belirli sayıda üyenin, bahsi geçen pay sahipleri arasından seçileceği öngörülebilir. İkinci olarak bunların, yönetim

⁴⁶⁶ Bkz. "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile [...] Plan ve Bütçe Komisyonu Rapor[u]", 55 (Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 437), www.tbmm.gov.tr, E.T.11.06.2023.

kuruluna aday önermesi yönünde düzenleme yapılabilir (f. 1, c. 2). Genel kurul, belirtilen gruplara veya azınlığa mensup olan yahut bunlar tarafından önerilen kişiyi haklı bir sebep bulunmadıkça seçmek zorundadır (f. 1, c. 3). Temsil hakkı tanınan bu payların imtiyazlı sayılacağı kabul edilmiştir (f. 2)⁴⁶⁷.

TTK m. 360 kapsamında seçilen üyeler, diğer üyeler ile aynı hakların ve yükümlülüklerin muhatabı olup sadakat yükümlülüğü (TTK m. 369/1) onlar için de geçerlidir⁴⁶⁸. Şu hâlde bahsi geçen üyeler de kendilerinin ve TTK m. 393'te sayılan yakınlarının kişisel ve şirket dışı menfaatine ilişkin müzakerelere katılmaktan yasaklıdır.

Bununla birlikte belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleri itibariyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azınlığa ait kişisel ve şirket dışı menfaat söz konusu olduğunda da ilgili üyenin, dürüstlük kuralı gereği müzakereye katılma yasağına tâbi olup olmayacağı incelenmelidir.

TK (56) döneminde *Teoman*, soruya olumlu yanıt vermektedir. Gerçekten, (X) anonim şirketinin (B) grubu paylarının yönetim kuruluna üç aday gösterme imtiyazına sahip olduğu ve söz konusu payların tümüne (Y) limited şirketinin malik bulunduğu somut olayda yazar, (X) anonim şirketinin yönetim kurulunda, bu şirketin iştigal konularından biri olan madenî yağ üretim faaliyetinin terkine ve bu amaçla kullanılan fabrika, tesis ve demirbaşların Türkiye'de yeni bir şirket kuracak olan (Y) limited şirketine devrine ilişkin olarak yürütülecek müzakerede (B) grubu payları temsilen seçilen üç üye hakkında yasağın uygulanacağını mütalâa etmişti⁴⁶⁹. Ancak belirtelim ki yazar, (B) grubu payların tümünün (Y) limited şirketine ait olmasından ve (Y) limited şirketinin tüzel kişiliği haiz bulunmasından ötürü, üyeleri “tüzel kişi pay sahibinin yönetim kuruluna seçilen

⁴⁶⁷ Belirli pay grupları, özellik ve nitelikleri itibariyle belirli bir grup oluşturan pay sahipleri ve azınlığın yönetim kurulunda temsil edilme hakkına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Abuzer Kendigelen, *Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz* (İstanbul: Beta, 1999), 181 vd.; Candemir Baltalı, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunda Temsil Edilme İmtiyazı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 5 vd.; Edig, “Belirli Gruplar”, 14 vd.; Fatih Ölmez, *Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 7 vd.; İpek Okucu Taftalı, *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyaz* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 81 vd.; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 425 vd.; Rauf Karasu, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı”, *TFM*, 2/1 (2016): 31 vd.

⁴⁶⁸ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 438; Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 271. Söz konusu üyelerin diğer üyeler ile aynı hükümlere tâbi oldukları hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 16.

⁴⁶⁹ Bkz. Teoman, “Görüşmelere Katılma Yasağı”, 65 vd.

temsilcisi” [bkz. TK (56) m. 312/2, c. 3 ve 4] olarak ele almak suretiyle sorunu incelemiştir⁴⁷⁰. Keza olayda bu üç üye aynı zamanda (Y) limited şirketinin üst düzey yöneticisi olup yazar, bu sebeple de yasağın uygulanacağını ileri sürmüştü⁴⁷¹.

TTK döneminde *Baltalı* ise inançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisi söz konusu olmadıkça ilgili üyenin, tek başına TTK m. 360 gereğince seçilmesi nedeniyle müzakereye katılma yasağına tâbi olmayacağını ifade etmektedir⁴⁷².

Yazarın, üye ile temsil edilenler arasındaki ilişkiden hareketle anılan kanaate vardığı anlaşılmaktadır. Zira yazar, inançlı yönetim kurulu üyeliği ihtimaline şerh düşerek söz konusu sonuca ulaşmıştır. Bu bağlamda yazarın, bahsi geçenler arasında mevcut olan ilişki hakkındaki görüşüne değinmekte fayda vardır. Yazar, bu ilişkinin her somut olayda farklılık arz edeceğini, öte yandan ilgili üye ile temsil edilenler arasında güvene dayalı bir ilişki bulunduğunu ve ilgili üyenin temsil edilenlerin menfaatini gözetebileceğini, fakat bunun bir yükümlülük olmadığını, temsil edilenler arasından aday gösterilmenin veya seçilmenin, onların menfaatini korumakla yükümlü kılan bir hukuki ilişki kurmaya tek başına yeterli olmadığını dile getirmektedir⁴⁷³.

İlgili üye ile temsil edilenler arasındaki ilişkinin niteliği hakkında öğretide başka görüşler de ileri sürülmüştür. Bir görüş⁴⁷⁴, seçimden önce herhangi bir sözleşmesel ilişki bulunmadığını fakat seçilen kişinin bu görevi kabul etmesinin ardından ilgili üye ile temsil edilenler arasında vekâlet yahut vekâlet benzeri bir hukuki ilişki kurulduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre TTK m. 360 kapsamında seçilen kişi, işin doğası gereği bahsi geçen grupların yahut azınlığın menfaatlerinin temsilcisi olarak yönetim kurulunda bulunmaktadır⁴⁷⁵. Bu bağlamda ilgili üyenin, şirket menfaati izin verdiği ölçüde temsil edilenlerin menfaatini korumakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir⁴⁷⁶.

⁴⁷⁰ Bkz. Teoman, “Görüşmelere Katılma Yasağı”, 69.

⁴⁷¹ Bkz. Teoman, “Görüşmelere Katılma Yasağı”, 74.

⁴⁷² Bkz. Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 304-305.

⁴⁷³ Bkz. Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 315 vd.

⁴⁷⁴ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 54; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 96; Kendigelen, *İmtiyaz*, 290; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 16; Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 269.

⁴⁷⁵ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 206.

⁴⁷⁶ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 54; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 97; Kendigelen, *İmtiyaz*, 289; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 16. İlgili üyenin, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleri itibarıyla belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine veya azınlığa ait menfaatleri, şirket menfaatine aykırılık söz

Başka bir görüş⁴⁷⁷ olarak, madde metninde yer alan “temsil” ibaresine rağmen ilgili üyenin menfaat temsilcisi olmadığı, zira pay sahipleri arasında menfaatlerin korunması açısından herhangi bir fark yaratılmadığı, dolayısıyla ilgili üyenin sadece temsil edilenlerin değil, tüm pay sahiplerinin menfaatlerini korumakla yükümlü olduğu belirtilmektedir.

Üçüncü bir görüşe⁴⁷⁸ göre ise TTK m. 360 sonucu seçilmek, temsil olunanlar ile ilgili üye arasında inançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisi bulunduğundan söz etmek için yeterli değildir. Buna karşılık temsil olunanlar ile üye arasında talimatlara uyma ve bu sebeple meydana gelebilecek zararların tazmini edimlerini konu edinen bir sözleşme akdedildiğinde inançlı yönetim kurulu üyeliğinden söz edilebilecektir⁴⁷⁹. Keza bu görüş çerçevesinde anılan ilişki bağımlı yönetim kurulu üyeliği olarak nitelenmektedir⁴⁸⁰. Zira ilgili üyenin temsil edilenlere karşı doğal bir bağlılık içinde olduğunun inkâr edilemeyeceği, dolayısıyla belirli gruplar ile azınlığın menfaatlerini koruyacağı ileri sürülmektedir⁴⁸¹. Fakat işin doğası gereği gündeme gelen bu bağlılığın, inançlı yönetim kurulu üyeliğinde olduğu gibi bir talimata uyma yükümlülüğü doğurmayacağı da ilâve edilmektedir⁴⁸².

Yukarıda da belirtildiği üzere kanundan, sözleşmeden veya fiilî durumdan kaynaklı olarak, şirket menfaatinin yanı sıra üçüncü kişilerin menfaatini de gözetmek durumunda kalabilen üyeler, “bağımlı yönetim kurulu üyesi” olarak adlandırılır. Öyleyse seçimle birlikte vekâlet veya vekâlet benzeri bir hukuki ilişki kurulduğu görüşü, aynı zamanda ilgili üyenin “bağımlı yönetim kurulu üyesi” olduğu anlamına gelmektedir⁴⁸³.

Kanaatimizce, seçimle birlikte talimata uyma yükümlülüğüne tâbi kılan bir hukuki ilişkinin oluşmadığı varsayımında dahi fiilî durum, ilgili üyeyi temsil olunanlara ait

konusu olmadıkça koruyabileceği yolunda ayrıca bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 438.

⁴⁷⁷ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 427, N. 587; Ünal Tekinalp, *Tek Kişilik Ortaklık, C.I: Tek Paysahipli Anonim Ortaklık* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011), 120, N. 12-20.

⁴⁷⁸ Ediş, “Belirli Gruplar”, 25; Okucu Taftalı, “İmtiyaz”, 101.

⁴⁷⁹ Ediş, “Belirli Gruplar”, 25; Okucu Taftalı, “İmtiyaz”, 101.

⁴⁸⁰ Bkz. Ediş, “Belirli Gruplar”, 25; Okucu Taftalı, “İmtiyaz”, 103.

⁴⁸¹ Bkz. Ediş, “Belirli Gruplar”, 25.

⁴⁸² Bkz. Ediş, “Belirli Gruplar”, 25.

⁴⁸³ Nitekim aradaki ilişkiyi vekâlet veya vekâlet benzeri olarak niteleyen bir kısım yazar, söz konusu ilişkinin aynı zamanda “bağımlı yönetim kurulu üyeliği” olduğunu da belirtmektedir. Bu yazarlar için bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 96-97; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 15.

menfaatleri korumaya itecektir. İmtiyazın birtakım amaçları ve işlevleri ile ilgili üyenin seçilme ve görevden alınma biçimi bu sonuca götürmektedir.

Her şeyden önce hakkın tanınmasındaki amaçlardan biri, (geniş anlamda) azınlığın menfaatinin korunmasıdır⁴⁸⁴. Daha açık bir ifadeyle, çoğunluk ilkesinin bir sonucu olarak genel kurulda çoğunluğu elde eden, şirket yönetimini de elde edebilir⁴⁸⁵. Dolayısıyla (geniş anlamda) azınlık pay sahipleri, iradelerini şirket yönetimine yansıtacak ve dolayısıyla menfaatlerini gözetecek üyeleri belirleme imkânından yoksun kalmaktadır. Azınlık pay sahipleri aleyhine olan bu durum, yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmak suretiyle törpülenmektedir⁴⁸⁶.

Keza bu hak, TTK m. 195/1(a)(2)'de⁴⁸⁷ düzenlenen hâkimiyet ölçütünün gerçekleşmesine hizmet eder⁴⁸⁸. Nitekim bu hakla oy çoğunluğuna sahip olmadan yönetimi ve karar alma mekanizmasını etkileme imkânı elde edilmiş olur⁴⁸⁹.

Söz konusu hak, hâlihazırda şirket yönetiminde etkin olan pay sahiplerinin, sermaye yapısındaki değişikliklere rağmen bu etkinliklerini sürdürebilmesine imkân tanıma işlevi de görmektedir⁴⁹⁰. Diğer bir deyişle söz konusu imtiyaz, yönetim kontrolünün el değiştirmesine karşı bir önlemdir⁴⁹¹. Nitekim sermaye artırımını nedeniyle şirkete yeni pay sahiplerinin katılması, yönetim kurulunun yapısında değişikliğe sebep olabileceğinden, şirket yönetiminde etkin olan pay sahipleri, yeni pay sahiplerinin iştirakine çekinceyle yaklaşabilir⁴⁹². Özellikle aile şirketlerinde aile mensubu olmayanların yönetim kurulunda yer alması yahut çoğunluğu oluşturmaları istenmeyebilir⁴⁹³. İşte pay sahiplerinin yönetim kurulunda temsiline ilişkin hükümlerle pay sahipliği yapısındaki değişikliklere rağmen

⁴⁸⁴ Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 187-188; Kendigelen, *İmtiyaz*, 183-184; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 432; Sıtkı Anlam Altay, *Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), 525.

⁴⁸⁵ Oğuz İmregün, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumî Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilâfları ve Bunları Telif Çareleri* (İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1962), 1.

⁴⁸⁶ Bu yönde bir hükmün mevcut olmadığı TK (56) döneminde böyle bir hakkın menfaatler dengesini sağlayacağı yönünde bkz. İmregün, *Menfaat İhtilâfları*, 63.

⁴⁸⁷ Söz konusu hükme göre esas sözleşmede, yönetim kurulunda karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilme hakkına sahip olmak, bir şirketin, diğer bir şirket üzerinde hâkimiyet kurduğu anlamına gelir.

⁴⁸⁸ Altay, *Ortak Girişimler*, 375-376; Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 191.

⁴⁸⁹ Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 191.

⁴⁹⁰ Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 55. Ayrıca bkz. Kendigelen, *İmtiyaz*, 187-188.

⁴⁹¹ Şehirali Çelik, *Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler*, 320.

⁴⁹² Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 56.

⁴⁹³ Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 56.

söz konusu pay sahiplerine bu etkinliklerini sürdürme olanağı verilmektedir⁴⁹⁴. Örneğin aile şirketlerinde yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu teşkil eden sayıda üyenin, aile bireylerinden oluşan grup arasından seçilmesi yönünde esas sözleşmede düzenleme yapılarak ailenin yönetimdeki gücü korunmuş olur⁴⁹⁵.

Ayrıca üyenin, yönetim kuruluna salt kendi oy gücüyle değil, söz konusu imtiyazın da katkısıyla seçilebildiğini vurgulamak gerekir. Elbette üyenin seçimine ilişkin kararı vermeye tek başına ilgili pay sahipleri değil, genel kurul yetkilidir (TTK m. 408). Buna karşılık haklı bir sebep bulunmadığı takdirde bahsi geçen üyenin seçilmesinin zorunlu olduğu (TTK m. 360/1, c. 3) hükme bağlandığından genel kurulun yetkisi sınırlandırılmış ve pay sahiplerinin iradesi, olağan düzene nispeten ön plana çıkmış olmaktadır⁴⁹⁶. İlgili üyenin, konumunu elde etmesinde etkin rol oynayan pay sahiplerinin -yukarıda bir kısmı sıralanan- menfaatlerin gözetilmesi beklentisine kayıtsız kalamayacağı şüphe götürmez.

Ek olarak, söz konusu imtiyazı anlamsız kılmamak adına gündemde madde bulunsa dahi haklı neden yoksa ilgili üyenin azledilemeyeceği belirtilmektedir⁴⁹⁷. Hatta söz konusu imtiyazı elde bulunduran pay sahiplerinin dolaylı azil yetkisine sahip olduğu, daha açık bir ifadeyle anılan pay sahiplerinin haklı sebep bulunmasa bile temsilci üyenin azlini talep edebileceği, fakat genel kurulun bu talep karşısında şirket menfaatini de gözeterek karar vereceği, azil talebinin genel kurulca reddedilmesi ihtimalinde temsilci üyenin artık pay sahiplerini temsilen değil, herhangi bir üye olarak görevini sürdüreceği, dolayısıyla yeni bir temsilci üye seçilmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁹⁸. Anlaşılmaktadır ki tıpkı seçimde olduğu gibi azilde de temsil olunanların iradesi önem kazanmaktadır. Menfaatlerinin gözetilmesi beklentisinin ne ölçüde başarıyla karşılandığı, bu iradenin kullanılıp kullanılmamasında belirleyici rol oynayacaktır.

⁴⁹⁴ Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 56.

⁴⁹⁵ Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 56-57. Bu hususta ayrıca bkz. Karasu, *Emredici Hükümler*, 148; Karasu, “Temsil Edilme Hakkı”, 33.

⁴⁹⁶ Bu nedenle *Kırca*, yönetim kurulu üyesini seçmeye veya atamaya yetkili kişiler yahut organlar bakımından yaptığı tasnifte belirli grupların (veya azınlığın) temsilini, üyenin genel kurulca seçilmesi ile genel kurul dışında başkaca özneler tarafından atanması arasında yer alan karma bir yapı olarak değerlendirmektedir. Bkz. *Kırca* (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 426 ve 436.

⁴⁹⁷ Bkz. Kendigelen, *İmtiyaz*, 285-286; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 53; Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 377; Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 280-282; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1276, N. 267.

⁴⁹⁸ Bkz. Kendigelen, *İmtiyaz*, 286; Baltalı, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 379 ve 387-388. Aksi yönde bkz. Ölmez, *Yönetim Kurulunda Temsil*, 283.

Temsil olunanların menfaatini korumaya iten bu durum, onlara ait menfaatler ile şirket menfaati karşı karşıya geldiğinde ilgili üye tarafından birincisinin tercih edilmesi tehlikesini de doğurabilir. Bu itibarla tek başına TTK m. 360 kapsamında seçilmek, ilgili üyenin, temsil olunanların şirket dışı ve kişisel menfaatine ilişkin müzakerelere katılmasını dürüstlük kuralı gereği engelleyebilir.

Nihayet, temsil olunanlara ait menfaat gündeme geldiğinde TTK m. 393'ün uygulanması m. 360'ı anlamsız hâle getirmeyecektir. Zira TTK m. 360, temsil olunanlar ile şirket arasındaki değil, pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmalarını konu edinir gözükmektedir. Bu nedenle TTK m. 360, temsil olunanlara ait menfaat ile şirket menfaati arasındaki çatışmanın birincisi lehine çözüme kavuşturulduğu bir düzenleme değildir. Bu tür bir menfaat çatışmasında da ilgili üyenin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü istisnasız devam etmektedir.

3.5.1.2.4. İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliğinde Menfaat Sahibi Taraf

Yönetim kurulu üyeliği görevi, bir sözleşme ilişkisi çerçevesinde bir pay sahibinin veya üçüncü kişinin menfaati ve talimatı doğrultusunda icra edilirse “inançlı yönetim kurulu üyeliği”nden söz edilir⁴⁹⁹.

İnançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisini doğuran çeşitli ihtiyaçlar vardır⁵⁰⁰. Gerçekten, pay sahipleri veya üçüncü kişiler; yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlere tâbi olmamak⁵⁰¹, anonim şirket bünyesinde meydana gelen menfaat çatışmalarından kaçınmak⁵⁰² gibi sebeplerle, şirket yönetimine katılmayı amaçladıkları hâlde yönetim kurulunda yer almak istemeyebilirler. Kaldı ki bu sayılanların, üye sıfatını kazanmaları mümkün olmayabilir. Örneğin kanunda veya esas sözleşmede öngörülen nitelikleri haiz olmayan kişiler (bkz. TTK m. 359/4 ve m. 363/2), yönetim kuruluna üye seçilemezler. Buna rağmen inançlı yönetim kurulu üyeliği ilişkisi sayesinde yönetim kurulunda yer işgal etmeksizin, şirket yönetimini etkileyebilme imkânı elde edilebilir⁵⁰³.

⁴⁹⁹ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 5; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 231.

⁵⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 32 vd.

⁵⁰¹ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 35-36; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 232.

⁵⁰² Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 33; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 232.

⁵⁰³ Bu hususta bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 36 vd.

Şirketler topluluğunda hâkim şirket ile bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişki, inançlı yönetim kurulu üyeliğine örnek verilebilir⁵⁰⁴. Aralarında talimat verme ve buna uyma yükümlülüğü doğuran bir ilişki tesis edildiğinde belirli grupları temsil eden üye de inançlı üye olarak anılabilir⁵⁰⁵. Tek pay sahipli şirketlerde de yönetim kurulu üyesi/üyeleri açısından aynı yorum yapılabilir⁵⁰⁶.

Bu sözleşme ilişkisinde inanan (pay sahibi veya üçüncü kişi), inanılanın (yönetim kurulu üyesinin) seçilmesini sağlamakla yükümlüdür⁵⁰⁷. Zira ancak bu durumda inananın talimatları yerine getirilebilecek ve menfaatleri korunabilecektir⁵⁰⁸. Şirkete yabancı menfaatler gözetilmesi ve talimatlara uyulması sonucunda şirketin, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının uğradığı zarardan dolayı inanılan üyenin sorumluluğuna başvurulması ve tazminat ödemekle yükümlü kılınması muhtemeldir. Bu nedenle inanan, inanılanın tazminat ödemek zorunda kalması sebebiyle ortaya çıkan zararını giderme borcunu da üstlenmektedir⁵⁰⁹.

İnanılanın yükümlülüklerinden biri ise inananın menfaatleri ve talimatları doğrultusunda hareket etmektir⁵¹⁰. Bunun yanı sıra inanılan, inananın talimatlarını yerine getirmede ve menfaatlerini korumada gerekli özeni gösterme borcu altındadır⁵¹¹. Ayrıca üye, (şirket menfaati ile çatışmadığı sürece) inananın menfaatini öncelemek ve onu zarara uğratacak

⁵⁰⁴ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 25; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 225, N. 11-16.

⁵⁰⁵ Edig, “Belirli Gruplar”, 25; Okucu Taftalı, “İmtiyaz”, 101.

⁵⁰⁶ Bu hususta bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 82-85.

⁵⁰⁷ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 129. İnançlı yönetim kurulu üyeliğinin işleyişinde inananın, üyenin yönetim kurula seçilmesini sağladığı yönünde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 232. Bu seçimin hangi yöntemlerle sağlanabileceği hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 28-31.

⁵⁰⁸ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 129.

⁵⁰⁹ Hasan Pulaşlı, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunda Yönetim Kurulu Üyeliğinin Temsili”, içinde *Prof. Dr. Fahman Tekil’in Anısına Armağan* (İstanbul: Beta, 2003), 167; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 130-133; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 231; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1288, N. 296; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 106; Veliye Yanlı, “İnançlı Yönetim Kurulu Üyeleri ve Konzernlerdeki Durumu”, içinde *Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998), 657.

⁵¹⁰ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 134-136; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 231; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1288, N. 296; Pulaşlı, “Yönetim Kurulu Üyeliğinin Temsili”, 167; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 106. İnançlı yönetim kurulu üyesinin görevini talimat altında yerine getirdiği hakkında bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 225, N. 11-16.

⁵¹¹ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 136.

davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür⁵¹². Keza talimatların sağlıklı bir biçimde verilebilmesi amacıyla inanılanın bilgi verme borcu da bulunmaktadır⁵¹³.

Gerek inançlı yönetim kurulu üyeliğinin ortaya çıkış sebepleri gerekse bu ilişkideki edimler dikkate alındığında inanan ile üye arasında müzakereye katılma yasağını harekete geçiren bir bağlantının kurulduğu söylenebilir. Daha açık bir ifadeyle ilgili üyenin, inananın menfaatleri ile şirket menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelerde inananın menfaatlerini gözetmesi tehlikesi mevcut olduğundan, inananın şirket dışı ve kişisel menfaati gündeme geldiğinde üyenin müzakereye katılması TTK m. 393 gereğince mümkün değildir⁵¹⁴.

3.5.1.2.5. Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket

Şirketler topluluğundaki denkleştirme imkânı sebebiyle, bağlı şirket yönetim kurulu üyesi olan hâkim şirket hakkında yasağın -kural olarak- uygulanmayacağı, buna karşılık denkleştirmeye elverişli olmayan kayıplar söz konusuysa yasağa tâbiyetin devam edeceği açıklanmıştı⁵¹⁵.

Öte yandan hâkim şirketin bağlı şirkette bizzat yönetim kurulu üyesi olmaması ihtimalini de değerlendirmek gerekir. Bu ihtimalde hâkim şirkete ait kişisel ve (bağlı) şirket dışı menfaatin, bağlı şirket yönetim kurulu üyesinin dürüstlük kuralı gereği müzakereye katılma yasağına tâbi olmasına yol açıp açmayacağı incelenmelidir.

Şirketler hukukuna ilişkin düzenlemeler, şirketlerin hukuki ve ekonomik anlamda bağımsız oldukları, kendi menfaatleri doğrultusunda bağımsız yöneticiler tarafından yönetildikleri, dış etkilere kapalı oldukları varsayımı üzerine inşa edilmiştir⁵¹⁶. Bununla birlikte bir şirketler topluluğunda (TTK m. 195 vd.) bağlı şirketler, hukuki açıdan bağımsız oldukları kabul edildiği hâlde ekonomik anlamda bağımsızlıklarını yitirerek

⁵¹² Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 136.

⁵¹³ Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 136-138. Üyenin sır saklama ve diğer borçları için bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 139-140.

⁵¹⁴ TK (56) döneminde aynı görüşte bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 161 ve 187-188.

⁵¹⁵ Bkz. Başlık 1.4.1.2.3.

⁵¹⁶ Cumhuriyet Boyacıoğlu, *Konzern Kavramı* (Ankara: Nobel, 2006), 41. Aynı yönde bkz. Veliye Yanlı, *Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması* (İstanbul: Beta, 2000), 119; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 731, N. 1992.

hâkim şirketten gelen talimatlarla veya yönlendirmelerle yönetilmektedirler⁵¹⁷. Bu yönetim, hâkim şirket tarafından bağlı şirketin değil, topluluğun menfaati gözetilerek gerçekleştirilmektedir⁵¹⁸. Bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri, genellikle hâkim şirket tarafından atandığından yahut seçildiğinden⁵¹⁹, işlerini kaybetmek istememeleri nedeniyle, bağlı şirket menfaatine uygun olmasa dahi hâkim şirketin talimatlarına veya yönlendirmelerine uymak zorunda kalmaktadırlar⁵²⁰. Nitekim şirketler topluluğu hakkındaki TTK m. 195 vd.nın bir amacı, bağlı şirket menfaatinin topluluğa yahut topluluğa mensup diğer bir şirkete ait menfaate feda edilmesi tehlikesinin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak yahut hafifletmektir⁵²¹.

Şu hâlde bu bağımlılık ilişkisi⁵²² sebebiyle şirketler topluluğunda bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, hâkim şirkete ait kişisel ve şirket dışı menfaat ile bağlı şirket menfaatinin çatıştığı konuların müzakere ve oylamasında hâkim şirket menfaatinin gözetmeleri yönünde bir tehlike mevcuttur. Bu tehlike, müzakereye katılma yasağını dürüstlük kuralı gereğince harekete geçirecek niteliktedir.

Tam hâkimiyette hâkim şirket, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının bir gereği olan talimatları verebilir. Bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri, bağlı şirketi kayba uğratacak nitelikte olsa bile bu talimatlara uymak zorundadır (TTK m. 203). Elbette bu

⁵¹⁷ Bkz. 195 ilâ 209. Maddelerle İlgili Genel Açıklamalar, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 133. Şirketler topluluğuna dâhil şirketlerin dogmatik gerçeklikte bağımsız olduğunun kabul edilmesi ile ekonomik gerçeklikte bağımlı olmaları bir çelişki yaratmaktadır. Bu durumun “çelişki sorunsalı” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bkz. Cafer Eminoğlu, “Kuram-Uygulama İkileminde Şirketler Topluluğu Hukuku ve (Normatif) Şirketler Topluluğu Meydana Getirmeyen Hâkimiyet İlişkileri-TTK’nın Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümleri ve TSY m. 105 Bağlamında Bir İnceleme”, içinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, XXXI (Ankara: BTHAE, 2018), 18; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 731, N. 1992. “Hukuki çokluk-ekonomik teklik ikilemi/sorunu” kavramının kullanıldığı da görülmektedir. Bkz. Boyacıoğlu, *Konzern*, 41; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 15.

⁵¹⁸ Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 282; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 13; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 15; Yanlı, “İnançlı Yönetim Kurulu Üyeleri”, 673.

⁵¹⁹ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 112.

⁵²⁰ Bağlı şirket yönetim kurulunun, talimat altında çalışan, iki menfaat çatıştığında hemen hemen daima hâkim şirketin ve topluluğun menfaatlerini ön planda tutmak zorunda kalan, aksi hâlde işini yitiren, bağlı şirketin kaybı sonucunu doğuran kararlar veren bir organ olduğu hakkında bkz. 195 ilâ 209. Maddelerle İlgili Genel Açıklamalar, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 134.

⁵²¹ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 13-14; Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 282; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 99. Şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeyle ana ve yavru ortaklıklar arasındaki ilişkilerin, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve menfaat dengesi temelinde kurallara bağlandığı hakkında bkz. Genel Gerekeç, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 41.

⁵²² Bu ilişkinin bağımlı yönetim kurulu üyeliği olduğu hakkında bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 12.

talimatların TTK m. 204'teki sınırlara uygun olması gerekir. Bu tür talimatlara uymaları nedeniyle bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri, bağlı şirkete ve bağlı şirket pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamazlar (TTK m. 205).

Bağlı şirket yönetim kurulu üyelerini, bağlı şirket alacaklılarına karşı sorumsuz kılan bir hüküm mevcut değilse de TTK m. 203'ün gerekçesi incelendiğinde, alacaklılara karşı sorumluluğun söz konusu olduğu görülmektedir⁵²³. Ne var ki tam hâkimiyette denkleştirmenin hâkim şirketin sorumluluğunu öteleyici ve ortadan kaldırıcı işlevinden söz edilmişti (bkz. TTK m. 206). Hâkim şirkete böyle bir imkân tanınmışken, bağlı şirket yönetim kurulu üyelerini, kayıp yaratan talimata uymaları nedeniyle bağlı şirket alacaklılarına karşı sorumlu tutmak hakkaniyete aykırı olacaktır⁵²⁴. İşte, kayıp yaratan talimata konu iş ve işlemin yapıldığı veya kararın alındığı tarihte denkleştirmenin kanunda öngörülen sürede ve şartlarda gerçekleşeceğini varsayıyorsa ve bu varsayım dürüstlük kuralına uygun düşüyorsa, bağlı şirket yönetim kurulu üyesinin, bağlı şirket alacaklılarına karşı sorumlu tutulmayacağı ileri sürülmektedir⁵²⁵.

Kısmi hâkimiyette ise bağlı şirket yönetim kurulu üyesini, hâkim şirketin kayıp doğurucu yönlendirmelerine uymakla zorunlu kılan ve bağlı şirket ile onun pay sahiplerine karşı sorumsuz hâle getiren bir düzenleme bulunmamaktadır. Keza TTK m. 202/5'e göre bağlı şirket yönetim kurulu üyesi, bu maddenin uygulanmasından kaynaklı sorumluluklarının bir sözleşme ile hâkim teşebbüs tarafından üstlenilmesini talep edebilir. Hükmün gerekçesinde bağlı şirket yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun bertaraf edilmediği, bu yüzden bir üstlenim sözleşmesi yapması gerektiği belirtilmektedir⁵²⁶. Buna karşılık denkleştirme imkânının hâkim şirketin sorumluluğunu ötelemesi, giderek denkleştirme

⁵²³ “Tam bağlı yönetim kurulu [...] yönünden uygun olan çözüm, onların talimatları yerine getirmek zorunda bulunduklarını, bundan dolayı şirketlerine ve pay sahiplerine karşı sorumsuz olduklarını kabul etmek, ancak şirket alacaklılarına dava hakkı tanımak, hâkim şirketi verdiği talimatlardan doğacak kayıplardan sorumlu tutmak düşüncesine dayanarak bulunabilir” (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 142).

⁵²⁴ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 429-430.

⁵²⁵ Bkz. Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 302; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 430. Bağlı şirket yöneticilerinin bizatihi TTK m. 203 ile talimata uygun davranmak zorunda bırakıldığı, öyleyse bir yükümlülük ihlâlinden (bkz. TTK m. 553/1) ve kusurdan söz edilemeyeceği (bkz. TTK m. 369/2), bu sebeplerle bağlı şirket yöneticilerinin bağlı şirket alacaklılarına karşı genel hükümlere dayalı olarak sorumlu tutulamayacağı yönünde bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 332.

⁵²⁶ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 142. Anılan hükümden hareketle bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, yönlendirme sonucunda oluşan kayıptan dolayı bağlı şirkete, onun pay sahiplerine ve alacaklılarına karşı sorumlu tutulduğu sonucuna varan yazarlar için bkz. Aytaç, “Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması”, 49; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 185.

gerçekleştğinde sorumluluğun ortadan kalkması kısmi hâkimiyet bakımından da söz konusudur (bkz. TTK m. 202/1). Bu itibarla tam hâkimiyette ileri sürülen gerekçelerle kısmi hâkimiyette de denkleştirmenin gerçekleşeceğine ilişkin dürüstlük kuralına uygun bir varsayımın, bağlı şirket yönetim kurulu üyesinin sorumlu tutulmasını engelleyeceği dile getirilmektedir⁵²⁷.

Ne var ki, bağımlılık ilişkisi içinde bulundukları hâkim şirketin şirket dışı ve kişisel menfaatine ilişkin konularda, bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri müzakereye katılma yasağına tâbi olurlarsa ve yasağa aykırı davranış dolayısıyla bağlı şirketin uğradığı zarardan sorumlu tutulurlarsa, tam hâkimiyette talimata uyma mecburiyetinden (TTK m. 203), yine tam hâkimiyette bağlı şirket ile onun pay sahiplerine karşı sorumluluğun bertaraf edilmesinden (TTK m. 205) ve her iki hâkimiyet türünde de denkleştirmenin gerçekleşeceğine ilişkin dürüstlük kuralına uygun bir varsayımın sorumluluğu kaldırmasından bahsedilemeyecektir. Başka bir deyişle şirketler topluluğunda hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasından kaynaklanan sorumluluğa ilişkin birtakım hükümler uygulanamaz hâle gelecektir. Öyleyse hâkim şirketin şirket dışı ve kişisel menfaatine ilişkin konularda bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin müzakereye katılıp oy kullanmaları -kural olarak- engellenmemelidir.

Bununla birlikte talimata uyma zorunluluğunun (TTK m. 203) bulunmadığı hâllerde uygulanamaz hâle gelecek hükümler söz konusu olmadığından, müzakereye katılma yasağına tâbiyet devam etmelidir. Örneğin tam hâkimiyette topluluğun belirlenmiş ve somut politikaları çerçevesinde (TTK m. 203) verilmeyen⁵²⁸ veya TTK m. 204'teki sınırlardan herhangi birine uygun olmayan⁵²⁹ talimatlarda durum böyledir. Kısmi ve tam hâkimiyette, dürüstlük kuralı gözetildiğinde, kanunda öngörülen sürede ve şartlarda

⁵²⁷ Bkz. Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 371; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 417-418. Hâkim şirketin sorumluluğunu öteleyen ve ortadan kaldıran denkleştirme imkânı dolayısıyla bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin de sorumlu olmayacağı, ancak kayıp süresinde denkleştirilmediği takdirde ortaya çıkan zarardan onların da genel hükümlere göre sorumlu olacağı hakkında bkz. Akın, *Şirketler Topluluğu*, 270.

⁵²⁸ Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 329; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 843, N. 2213.

⁵²⁹ Bağlı şirket yönetim kurulunun, TTK m. 204'e aykırı talimata uyması hâlinde m. 205'e dayanamayacağı hakkında bkz. TTK m. 204 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 143. Aynı yönde bkz. Aytaç, "Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması", 50; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 327-328; Gürel, "Şirketler Topluluğu", 145; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 187-188; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 433. Açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte kısmi hâkimiyette de bağlı şirket yönetim kurulunun TTK m. 204'e uygun olmayan yönlendirmeleri reddetmesi gerektiği yönünde bkz. Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 314.

denkleştirileceği varsayılamayan kayıplar doğuracak yönlendirmelerde⁵³⁰ de yasağın uygulanmasını engelleyen bir durum yoktur.

3.5.1.2.6. Tek Pay Sahibi

Tek pay sahipli şirkete izin verilmesinin gerisinde yatan temel sebeplerden biri, bu yapının anonim şirket bünyesindeki bazı menfaat çatışmalarının ortadan kalkmasına olanak tanımasıdır. Her şeyden önce, başka pay sahibi bulunmadığından, pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmaları gündeme gelmemektedir⁵³¹. İkinci olarak, pay sahipleri ile yönetim kurulu üyeleri arasında menfaat çatışması yaşanması da söz konusu değildir⁵³². Zira yönetim kurulunun tek üyeden oluşmasına imkân verildiği dikkate alındığında pay sahibi, tek başına yönetim kurulunda bulunabilecektir⁵³³. Öte yandan üye konumunda olmayı tercih etmeyen pay sahibi⁵³⁴ de yöneticileri istediği zaman azledebilecek, hukuki bir dayanağı bulunmasa bile fiilî olarak yöneticilere talimat verebilecek, yöneticilere bir hareket alanı bırakmayacak ve bu suretle şirketi bizzat yönetebilecektir⁵³⁵.

Talimatlara uyulması, pay sahibi ile yönetim kurulu üyeleri arasında inançlı yönetim kurulu üyeliği sözleşmesi yapılarak sağlanabilir⁵³⁶. Bu tür bir sözleşme olmasa dahi tek pay sahibinin tüm paylara malik olması sebebiyle şirket üzerinde tesis ettiği tam hâkimiyet⁵³⁷, yönetim kurulu üyelerini, işlerini kaybetmemek amacıyla bu talimatlara fiilen uyma yoluna sevk edebilir. Talimata uyma zorunluluğunun doğduğu her iki hâlde üyenin, tek pay sahibinin menfaatini şirket menfaatine tercih etmesi yönünde bir tehlike

⁵³⁰ Bu tür yönlendirmelere uyan bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun doğacağı hakkında bkz. Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 418-419. Tam hâkimiyette de aynı nitelikteki talimatlara uyan bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin alacaklılara karşı sorumlu tutulacağı yönünde bkz. Gürbüz Usluel, “Denkleştirme”, 302.

⁵³¹ Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 72 vd.

⁵³² Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 74.

⁵³³ Tek pay sahibi aynı zamanda yönetim kurulu üyesi ise, kendisine ve TTK m. 393’te sayılan yakınlarına ait şirket dışı ve kişisel menfaat dolayısıyla yasağa tâbi olur.

⁵³⁴ Yönetim kurulunda pay sahibi dışında başkaca üyelerin yer alması, pay sahibinin gizli kalmasını sağlamak ve şirketin kredi değerini iyileştirmek için tercih edilebilmektedir (Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 84, dn. 42).

⁵³⁵ Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 230-231. Tek pay sahibinin, kanun ve esas sözleşme çerçevesinde şirketin iradesini dilediği gibi belirleme imkânına sahip olduğu yönünde bkz. Yanlı, *Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması*, 135; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 84.

⁵³⁶ Tek pay sahipli şirketlerde, talimatlara uyulmasını temin amacıyla inançlı yönetim kurulu üyeliğine başvurulmasının çoğu defa zorunlu olduğu doğrultusunda bkz. Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 84.

⁵³⁷ Tek pay sahipli şirketlerde tam hâkimiyetin mevcut olduğu hakkında bkz. Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 213; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 425.

mevcuttur. Bu nedenle tek pay sahibinin şirket dışı ve kişisel menfaati ile şirket menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere yönetim kurulu üyelerinin katılımı dürüstlük kuralı nedeniyle mümkün değildir.

Bununla birlikte tek pay sahipli şirketlerde tam hâkimiyetin mevcut olduğu yukarıda ifade edilmişti. Keza tam hâkimiyette hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasından doğan sorumluluğa ilişkin TTK m. 203 vd. dolayısıyla müzakereye katılma yasağının -kural olarak- uygulanmayacağı anlatılmıştı⁵³⁸. Tek pay sahipli şirketlerdeki tam hâkimiyet ilişkisine TTK m. 203 vd. uygulandığı takdirde de aynı yorumda bulunmak gerekecektir. Kuşkusuz burada önem arz eden, tek pay sahipli şirketin şirketler topluluğu oluşturup oluşturmayacağıdır veya TTK m. 202 vd.nın şirketler topluluğu oluşturmaya bile tam hâkimiyet ilişkilerine uygulanabilme kabiliyetidir.

Öğretide bu sorun hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. İlk olarak, tek pay sahibinin ticaret şirketi olması ihtimali doğrultusunda ileri sürülen görüşlere yer vereceğiz.

Daha önce de belirtildiği üzere bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketi üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak TTK m. 195/1 ve 2’de gösterilen ölçütlere göre hâkimiyet tesis etmesi hâlinde birinci şirketin hâkim şirket, ikincisinin ise bağlı şirket olduğu hükme bağlanmıştır (TTK m. 195/1, c. 1). Ardından TTK m. 195/1, c. 2’de “[b]u şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır” denilmek suretiyle, şirketler topluluğu hükümlerinin uygulama alanı belirlenmiştir. Anılan hüküm uyarınca, şirketler topluluğu hükümlerinin uygulanabilmesi için biri hâkim, diğeri ise bağlı olmak üzere iki şirketin varlığının yeterli görüldüğü sonucu çıkarılabilir. Bununla birlikte TTK m. 195/4’e göre “[h]âkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur”. Bahsi geçen hükmün “bağlı bulunan şirketler” şeklindeki çoğul ifadesinden dolayı şirketler topluluğundan söz edilebilmesi için iki bağlı şirketin bulunmasının şart koşulduğu düşünülebilir. Ne var ki TTK m. 195/4’ün lafzı, bir hâkim şirket yanında bir bağlı şirketin, diğer bir ifadeyle iki adet şirketin birlikte şirketler topluluğu meydana getireceği yönünde anlaşılmaya da elverişlidir⁵³⁹.

⁵³⁸ Bkz. Başlık 3.5.1.2.5.

⁵³⁹ Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 107.

Konuya ilişkin başka bir hüküm ise TSY m. 105, c. 1’de yer almaktadır. Mezkûr hükme göre “*şirketler topluluğu, bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana gelir*”. Görüldüğü üzere TSY m. 105, c. 1 gereğince şirketler topluluğundan söz edilebilmesi için bir hâkim şirket ile en az iki bağlı şirket olmak üzere toplamda üç adet şirketin varlığına ihtiyaç vardır.

Ne var ki öğretideki baskın görüş⁵⁴⁰, bir şirketin diğer bir şirkette tam hâkimiyet tesis etmesi hâlinde (bu arada tek pay sahipli şirketlerde), TTK m. 195 vd.nın uygulanması gerektiği yönündedir. Aksi yönde bir görüş⁵⁴¹ olarak, ancak bir hâkim şirket ile iki bağlı şirketin birlikte şirketler topluluğu oluşturabileceği, dolayısıyla tek pay sahibinin ticaret şirketi olduğu durumlarda TTK m. 195 vd.nın uygulanamayacağı da savunulmaktadır

İkinci olarak, tek pay sahibinin ticaret şirketi olmaması ihtimali ele alınmalıdır. Zira ticaret şirketleri yanında teşebbüslerin de şirketler topluluğunun hâkimi olabileceği kabul edilmiş ve TTK m. 195 vd.nın teşebbüs bakımından da uygulanmasına olanak tanınmıştır. Gerçekten TTK m. 195/5’e göre “[ş]irketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan bir teşebbüs olması hâlinde de 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır”. Görüldüğü üzere, söz konusu düzenlemeyle şirketler topluluğu hükümlerinin uygulama

⁵⁴⁰ TSY m. 105 yürürlüğe girmeden önce, bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketi üzerinde TTK m. 195’te yer alan ölçütlere göre hâkimiyet tesis etmesi hâlinde bu iki ticaret şirketiyle bir şirketler topluluğunun kurulduğu yönündeki görüşü temsil eden yazarlar için bkz. Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 212-214; Gürel, “Şirketler Topluluğu”, 25; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 67. Bir veya birden fazla şirketin bir hâkim şirket ile kanunda öngörülen hâkimiyet ölçütlerini sağlayarak veya sözleşmeye uygun olarak oluşturduğu topluluğu, şirketler topluluğu şeklinde tanımlayan yazarlar için bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 120. TSY m. 105 yürürlüğe girdikten sonra aynı yönde bkz. Gökmen Gündoğdu, “Bir Şirketler Topluluğu En Az Kaç Bağlı Şirketten Oluşur? -Ticaret Sicili Yönetmeliği M. 105 Hükümünün Türk Ticaret Kanunu M. 195 Hükümü ile Uyumsuzluğu Sorunu-”, *LHD*, 12/133 (2014): 114 vd.; Şener, *Ortaklıklar*, 172. Başka bir görüş ise, esasen bu görüşle aynı sonuca varmakla birlikte, sorunu hâkimiyet olgusu ile şirketler topluluğu olgusunu ayırıştırarak ele almakta ve kanun koyucunun iki ticaret şirketi arasında salt hâkimiyet ilişkisinin varlığı hâlinde dahi TTK m. 195 vd.nın uygulanabileceği amacını taşıdığını ifade etmektedir. Bkz. Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 110 vd. TSY m. 105’in TTK m. 195 açısından bir düzenleme getirdiğini, oysa TTK m. 203 ile ayrı bir hâkimiyet mekanizmasının ortaya koyulduğunu, bu sebeple TSY m. 105’teki düzenlemenin tam hâkimiyet değil, kısmi hâkimiyet için geçerli olması gerektiğini ifade eden görüş için bkz. Eminoglu, “Şirketler Topluluğu”, 35. Buradan hareketle denilebilir ki belirtilen görüş, şirket sayısı dikkate alınmaksızın, salt tam hâkimiyetin mevcudiyetinde TTK m. 203 vd.nın uygulanabileceği yönündedir.

⁵⁴¹ Akın, *Şirketler Topluluğu*, 31; Özlem Karaman Coşgun, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Teşebbüs Kavramı ve Tacir Sayılmasının Sonuçları”, *MÜHFHAD*, 21/1 (2015): 130-132; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 633, N. 23-15; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 738, N. 2001, 743-744, N. 2004a ve 747, N. 2007.

alanı genişletilmiştir⁵⁴². Nitekim vakıf, dernek, kamu tüzel kişileri gibi ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişiler, adi şirket gibi tüzel kişiliği bulunmayan oluşumlar ve gerçek kişiler teşebbüs kavramına dâhildir⁵⁴³. Bu açıdan bakıldığında, gerçek kişi tek pay sahibinin de teşebbüs olarak nitelenmesi mümkündür.

Bununla birlikte bir teşebbüs söz konusu olduğunda TTK m. 195 vd.nın uygulanabilmesi için en az kaç adet ticaret şirketine ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmelidir. TTK m. 195/5, “*şirketler topluluğunun hâkiminin*” teşebbüs olduğu durumlarda şirketler topluluğu hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir. Lafzi yorumdan hareketle bir teşebbüsün, bir ticaret şirketine değil, topluluk olarak kabul edilebilecek bir yapılanmanın hâkimi olmasına sonuç bağlandığı ileri sürülebilir. Böylece teşebbüsün yer almadığı bir topluluğun varlığı için gerekli olan asgari şirket sayısına ilişkin yukarıda anlatılan tartışma burada tekrar gündeme gelmektedir. Buna karşılık şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemelerin amacı dikkate alındığında bir teşebbüsün, bir ticaret şirketi üzerinde hâkimiyet kurduğu hâllerde dahi TTK m. 195 vd.nın uygulanması gerektiği yorumu yapılabilir. Öte yandan TSY m. 105, bir teşebbüs ile en az üç şirketin topluluk oluşturacağını ve teşebbüsün, topluluğun hâkimi olacağını hükme bağlamıştır⁵⁴⁴.

Öğretide bir görüş olarak⁵⁴⁵, teşebbüsün ancak üç adet şirkete hâkim olması durumunda TTK m. 195 vd.nın uygulanacağı ileri sürülmekte iken başka bir görüş⁵⁴⁶ olarak, iki adet şirket üzerindeki hâkimiyet yeterli görülmektedir. Üçüncü bir görüş⁵⁴⁷ olarak, bir teşebbüsün bir ticaret şirketine hâkim olduğu durumlarda da TTK m. 195 vd.nın uygulanabileceği savunulurken dördüncü bir görüş⁵⁴⁸ olarak, TSY m. 105’in TTK m. 195

⁵⁴² Fatma Betül Çakır Çelebi, “Şirketler Topluluğunda Hâkim Teşebbüs”, *TFM*, 4/1 (2018): 22; Gürel, “Şirketler Topluluğu”, 25; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 176.

⁵⁴³ Çakır Çelebi, “Hâkim Teşebbüs”, 22. Ayrıca bkz. Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 76; Şener, *Ortaklıklar*, 173; İsmail Kayar ve Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Rekabet Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, içinde *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-IX* (Ankara: Rekabet Kurumu Yayınları, 2011), 74. TTK m. 195/5 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 137.

⁵⁴⁴ “Ticaret şirketi olmayan bir teşebbüse, doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan ticaret şirketleri sayısının ikiye aştığı durumlarda da Kanunun 195 inci maddesinin beşinci fıkrası anlamında şirketler topluluğu meydana gelir ve teşebbüs topluluğun hâkimi olur”.

⁵⁴⁵ Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 98, dn. 300 ve 421-422; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 633, N. 23-15 ve 633-634, N. 23-15a; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 738, N. 2001, 745, N. 2004b ve 747, N. 2005.

⁵⁴⁶ Akın, *Şirketler Topluluğu*, 32.

⁵⁴⁷ Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 215-216; Çakır Çelebi, “Hâkim Teşebbüs”, 23-24; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 21; Gündoğdu, “Şirketler Topluluğu”, 119 vd.; Gürel, “Şirketler Topluluğu”, 25-26.

⁵⁴⁸ Eminoglu, “Şirketler Topluluğu”, 35.

açısından bir düzenleme getirdiği, hâlbuki TTK m. 203 ile ayrı bir hâkimiyet mekanizmasının öngörüldüğü, bu sebeple TSY m. 105'teki düzenlemenin tam hâkimiyet değil, kısmi hâkimiyet için geçerli olacağı ifade edilmektedir. Şu hâlde bu son görüş de bir teşebbüsün bir ticaret şirketi üzerinde tam hâkimiyet kurması hâlinde TTK m. 203 vd.nın uygulanacağı istikametindedir.

Diğer bir tartışmanın ise teşebbüsün tanımı noktasında toplandığı görülmektedir. Bu tartışma ile ticaret şirketi olmayan tek pay sahibinin hangi niteliklere sahip olması hâlinde teşebbüs olarak kabul edilebileceği ortaya koyulmak istenmektedir. Bu hususta Alman konzern hukukunda ileri sürülen görüşlere⁵⁴⁹ ve RKHK⁵⁵⁰ m. 3'teki "teşebbüs" tanımına⁵⁵¹ başvurulmaktadır. Buradan hareketle teşebbüs bakımından "iktisadi bir menfaate sahip olma", "bağımsız bir şekilde karar alma" ve "hâkimiyeti süreklilik arz eder biçimde kullanma" şartlarının aranıp aranmayacağı tartışılmaktadır.

Bir görüş⁵⁵², bağlı şirkette pay sahibi olmak dışında başkaca bir iktisadi faaliyette bulunanların teşebbüs sayılabileceği yönündedir. Benzer yöndeki diğer bir görüşe⁵⁵³ göre teşebbüs, bağlı şirketi, bağlı şirketin iktisadi amacına yabancı bir iktisadi amaca yönlendirmelidir. Aksi yönde bir görüş⁵⁵⁴ olarak, pay sahibinin, bir iktisadi faaliyeti olmasa dahi teşebbüs olarak nitelenmesine olanak tanınmaktadır.

Bundan başka, RKHK m. 3'teki "teşebbüs" tanımında yer alan "bağımsız karar alma" unsurunun, şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerde ele alınan teşebbüs açısından da aranacağı kabul edilmektedir⁵⁵⁵. Son olarak, yine RKHK m. 3'teki "teşebbüs" tanımında

⁵⁴⁹ Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Boyacıoğlu, *Konzern*, 125 vd.; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 15 vd.; Kağan Susuz, "Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hâkim Teşebbüs Kavramı", *MÜHFAD*, 18/2 (2012): 272-274; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 28-31 ve 75-76; Özcanlı, *Şirketler Topluluğu*, 102-105; Yanlı, *Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması*, 126-129. RG. T. 13.12.1994, S. 22140.

⁵⁵⁰ RKHK m. 3, teşebbüsü "[p]iyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler" olarak tanımlamaktadır. Rekabet hukuku anlamında teşebbüsün tanımı ve unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Yılmaz Aslan, *Rekabet Hukuku, Teori ve Uygulama* (Bursa: Ekin, 2021), 71 vd.; Mustafa Ateş, *Rekabet Hukukuna Giriş* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 225; Nazmi Ocak, *Rekabet Hukukunda Teşebbüsler ve Teşebbüslerin Hakim Durumunun Tespiti* (İstanbul: Beta, 2016), 22 vd.

⁵⁵² Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 219; Göktürk, *Şirketler Topluluğu*, 22; Karaman Coşgun, "Teşebbüs", 120-123.

⁵⁵³ Susuz, "Hâkim Teşebbüs", 275.

⁵⁵⁴ Çakır Çelebi, "Hâkim Teşebbüs", 27-28; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 75; Kayar ve İlbasmış Hızlısoy, "Yeni Türk Ticaret Kanunu", 75.

⁵⁵⁵ Bkz. Çakır Çelebi, "Hâkim Teşebbüs", 27; Karaman Coşgun, "Teşebbüs", 127; Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu*, 75; Kayar ve İlbasmış Hızlısoy, "Yeni Türk Ticaret Kanunu", 75.

yer almasa bile rekabet hukuku öğretisinde mevcut olması gerektiği kabul edilen “süreklilik” unsurunun⁵⁵⁶, şirketler topluluğundaki teşebbüs bakımından da aranacağını ileri süren bir görüşe⁵⁵⁷ tesadüf edilmektedir.

Eğer TTK m. 195 vd. tek pay sahipli şirketlerde tatbik sahası bulursa, tek pay sahibine ait şirket dışı ve kişisel menfaate ilişkin bir konunun, m. 203 ve 204’teki sınırlamalara uygun bir talimat üzerine yönetim kurulunca karara bağlanması istendiği takdirde üyeler, bu konunun görüşüleceği toplantıya katılmaları nedeniyle -kural olarak- yasağı ihlâl etmiş sayılmayacaklardır. Ayrıca yönetim kurulu üyesi sıfatıyla tek pay sahibi, bahsi geçen nitelikteki menfaatine ilişkin konunun müzakeresine katılsa dahi -kural olarak- TTK m. 393’e aykırı davranmış olmayacaktır. Bununla birlikte yukarıda⁵⁵⁸ ifade edilen, TTK m. 202 vd.nın uygulama alanı bulmadığı hâllerde müzakereye katılma yasağı uygulanmaya devam edecektir.

Fakat TTK m. 195 vd.nın tek pay sahipli şirketlerde tatbik sahası bulamayacağı sonucuna varılırsa, şirketler topluluğu meydana getirmeyen hâkimiyet ilişkilerinde TTK m. 195 vd.nın doğrudan uygulanma olanağı yoktur. Bu durumda bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri müzakereye katılma yasağına -istisnasız- tâbidir. Bu sonuncu ihtimalde TTK m. 195 vd.nın şirketler topluluğu oluşturmayan/oluşturmadığı savunulan hâkimiyet ilişkilerine kıyas yoluyla uygulanıp uygulanmayacağı sorusu akla gelebilir. Öğretide⁵⁵⁹ bu soruya olumlu yanıt verildiği görülmektedir. Fakat TTK m. 195 vd.nın kıyasen uygulanacağı kabul edilse dahi bunun sonucunda müzakereye katılma yasağının kapsamının daraltılamayacağı kanaatindeyiz. Zira TTK m. 393’ün emredici niteliği⁵⁶⁰, yalnızca esas sözleşme hükmüyle veya organ kararıyla değil, kıyas yoluyla da yasağın

⁵⁵⁶ Bkz. Aslan, *Rekabet Hukuku*, 84; Ocak, *Teşebbüsler*, 23 ve 29-30. Ateş de süreklilik unsurunun varlığının aranacağını belirtmektedir. Bununla birlikte yazar, arızı nitelikteki faaliyetlerin de rekabet hukuku yaptırımlarına yol açabileceğinden bahisle sürekliliği olmazsa olmaz bir unsur görmemektedir. Bkz. Ateş, *Rekabet Hukuku*, 238-239.

⁵⁵⁷ Çakır Çelebi, “Hâkim Teşebbüs”, 27; Karaman Coşgun, “Teşebbüs”, 117. Her iki yazara göre, hakimiyetin tesisi için süreklilik unsuru aranmadığı takdirde aynı gün içinde şirket paylarının alınıp satılmasında dahi şirketler topluluğu ilişkisinin kurulması gibi, teşebbüsün TTK m. 195 vd.nın kapsamına dâhil edilmesi yönündeki amaçla örtüşmeyen sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

⁵⁵⁸ Bkz. Başlık 1.4.1.2.3 ve 3.5.1.2.5.

⁵⁵⁹ Eminoğlu, “Şirketler Topluluğu”, 52-53.

⁵⁶⁰ Bkz. Başlık 1.3.

hafifletilmesine veya ortadan kaldırılmasına izin vermez. Dolayısıyla kıyasen uygulamaya gidilse dahi TTK m. 393'ün dışlanması mümkün değildir.

Nihayet belirtelim ki tek pay sahibi, kendisine ait şirket dışı ve kişisel menfaate ilişkin müzakerelere katılım dolayısıyla meydana gelen zarardan dolayı üyelerin sorumluluğuna başvuramaz. Burada yönetim kurulu üyelerinin bu yönde davranmasının sebebi tek pay sahibi ise zarar görenin rızasının varlığı nedeniyle hukuka aykırılığın ortadan kalktığından (TBK m. 63/2) söz edilebilir.

3.5.2. Kişisel ve(ya) Şirket Dışı Olmayan Menfaatlerin de Yasağın Kapsamına Dâhil Edilmesine İmkân Tanınması

Kişisel olmayan ve(ya) şirket içi menfaatini ilgilendiren müzakereye ilgili üyenin katılabilmesi, dürüstlük kuralı gereği mümkün olmaktadır. Örneğin bir komite başkanı olan üyeye bu görevi için özel bir ikramiyenin verileceği ve bunun miktarının belirleneceği toplantıya katılması dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına sebebiyet verebilir⁵⁶¹. Zira başkan konumundaki üyenin yanında bu husus rahatlıkla tartışılabilir⁵⁶².

“Şirket dışı menfaat” sınırlamasını içermeyen TK (56) m. 332 döneminde, aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olan pay sahibinin ıskatı (bkz. TTK m. 482-483) hakkındaki müzakere konusunun şirket içi olduğu, zira anılan konunun pay sahipliği sıfatını ilgilendirdiği görüşü⁵⁶³ mevcuttu. TTK m. 393 dönemindeki bir görüşe⁵⁶⁴ göre ise dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanmasına imkân tanındığı için ıskatına karar verilecek üye, buna ilişkin müzakereye ve oylamaya katılamaz.

⁵⁶¹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99. Bir komite veya komisyon başkanı olan üyeye bu başkanlığı dolayısıyla ödenecek ücret miktarının tespit edileceği toplantı bakımından aynı yönde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 497.

⁵⁶² Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99.

⁵⁶³ Teoman, “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, 65-66; Cenker Değirmenci, *Anonim Ortaklıkta İskat* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006), 87.

⁵⁶⁴ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 100, N. 1067a; Yaşar Can Göksoy, “Madde 483”, içinde *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III*, ed. Kemal Şenocak (Ankara: Seçkin, 2023), 3010 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 31.

Bilindiği üzere, borsaya kote edilmemiş bağlı nama yazılı payları devreden veya devralanlar, şirkete, söz konusu devre onay vermesi için bildirimde bulunmalıdır^{565,566}. Bu durumda şirket, esas sözleşmede yazılı bir sebebi ileri sürerek yahut devredene payı gerçek değerinden satın almayı teklif ederek pay devrine onay verilmesi talebini reddedebilir (TTK m. 493/1).

Kanunda yalnızca şirketin onay talebini reddedebileceği belirtilmiş, fakat hangi organın onay talebini değerlendirip karara bağlamaya yetkili olduğu açıklanmamıştır. Kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlem hakkında karar almaya yetkili kılınmış olan yönetim kurulunun (TTK m. 374), bu hususta da karar almaya yetkili olduğu sonucuna varılabilir⁵⁶⁷. Öyleyse üyenin kendisi veya yakınlarından biri pay devraldığında yahut devrettiğinde onay talebinin değerlendirildiği müzakereye ve oylamaya söz konusu üyenin katılımı katılamayacağı incelenmelidir.

Bir görüş⁵⁶⁸, ilgili üyenin bahsi geçen konuya ilişkin müzakereye ve oylamaya katılabileceği yönündedir. Bu bağlamda bahsi geçen konunun pay sahipliği sıfatını, dolayısıyla şirket içi menfaati ilgilendirdiği ileri sürülmektedir⁵⁶⁹. Yasağın dürüstlük kuralı gereği de uygulanamayacağı belirtilmektedir⁵⁷⁰. Keza bu görüşü temsil eden bir kısım yazara göre payını devretmiş olan üyenin, bu defa yönetim kurulu toplantısında

⁵⁶⁵ TTK m. 493 bu hususta bir açıklık içermese dahi gerek devreden gerekse devralanın, şirketten, devre onay vermesi talebinde bulunabileceği hakkında bkz. Uzel, *Bağlam*, 54; Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 183; Ali Murat Sevi, *Anonim Ortaklıkta Payın Devri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), 280; Tamer Bozkurt, *Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 319-320.

⁵⁶⁶ Öte yandan birtakım hâllerde pay devir sınırlamaları etkisiz hâle gelebilir. Bu hususta bkz. TTK m. 491/1, m. 492/3, m. 493/4, m. 495/3, m. 421. 6. Bunlardan TTK m. 421.6 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Anonim Şirkette TTK M. 421.6 Bağlamında Pay Devri Kısıtlamalarının Geçici Olarak Etkisiz Hâle Gelmesi”, *SÜHFD*, 30/4 (2022): 2086 vd.

⁵⁶⁷ Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 185; Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 321-322; Sevi, *Payın Devri*, 280; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 146, N. 1146a ve 149, N. 1150a; Uzel, *Bağlam*, 57.

⁵⁶⁸ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Uzel, *Bağlam*, 48-49; Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 90-91; Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 326-327; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 357-358. TK (56) döneminde bu görüşte bkz. Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1816. Yine TK (56) döneminde, genel kurulun bu hususta alacağı kararda oydan yoksunluk hükümlerinin uygulanmayacağı yönünde bkz. Üner Dağ, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması* (İstanbul: Beta, 1996), 145-146.

⁵⁶⁹ Bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 327; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 276, N. 12-99; Uzel, *Bağlam*, 49.

⁵⁷⁰ Bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 327; Uzel, *Bağlam*, 49.

devrin reddi yönünde oy kullanması, çelişkili davranış yasağı⁵⁷¹ kapsamındadır⁵⁷². Nihayet ret sebepleri bulunmasına rağmen onay kararı verilirse TTK m. 553 vd. gereğince ilgili üyenin/üyelerin sorumluluğuna başvuruabileceği⁵⁷³ ve bu korumanın yeterli olduğu ifade edilmektedir⁵⁷⁴.

Aksi yönde bir görüş⁵⁷⁵ olarak bu müzakere konusunun yasağın uygulanmasını gerektirdiği savunulmaktadır. Menfaatin “şirket dışı” olması şartını ihtiva etmeyen TK (56) m. 332 döneminde Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin bu görüş doğrultusunda verdiği bir kararı mevcuttu⁵⁷⁶. Payları devralan kişinin yönetim kurulu başkanın eşi olduğu somut olayda m. 332 gereğince yönetim kurulu başkanının müzakereye iştirak etmemesi gerektiği, fakat ilgili üye dışlandığında dahi kalan üyelerle gerekli nisap sağlandığından kararın geçerli olduğu belirtilmişti.

Bu müzakere konusunun şirket içi menfaate ilişkin olduğu açık ise de dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanacağını öngören hükmün (TTK m. 393/1, c. 2) bu konuyu da yasağın uygulama alanına dâhil etmeye elverişli olduğu kanaatindeyiz. Nitekim pay devreden veya devralan üyenin, giriştiği bu işlemin tamamlanmasını sağlamak amacıyla ret sebepleri mevcut olduğu hâlde devre olumlu oy kullanması yönünde ciddi bir tehlike mevcuttur. Örneğin devir hakkında ret kararı verildiğinde ve(ya) bu ret kararına karşı dava açılıp da mahkemece ret kararının haksız olmadığına dair

⁵⁷¹ Bir hukuki ilişkide taraflardan biri, davranışlarıyla, karşı tarafta korunmaya değer bir güven yaratmışsa daha sonra bu davranışının aksine bir tutum takınamaz. Tersî durum, hakkın kötüye kullanımı teşkil edebilir. Bu esas “çelişkili davranış yasağı” olarak adlandırılır. Bu hususta bkz. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medenî Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 281 vd., N. 889 vd. Ayrıca bkz. Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 342 vd.

⁵⁷² Bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 327; Uzel, *Bağlam*, 49.

⁵⁷³ Bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 327.

⁵⁷⁴ Bkz. Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 91; Uzel, *Bağlam*, 49.

⁵⁷⁵ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 496; Sevi, *Payın Devri*, 281, dn. 368. TK (56) döneminde bkz. Yaşar Karayalçın, “*Özel Hukukda Meseleler ve Görüşler «Hukukî Mütalâalar»*” (Ankara: Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975), 241-243. Yazarın mütalâasına konu olayda, banka anonim şirketinin nama yazılı ilmühaberleri devredilmiş, devralan üç üye, yönetim kurulunda, devre muvafakat kararına ilişkin müzakere ve oylamaya katılmışlardır. Yazar, bu konunun, ilgili üyelerin şahsî menfaatleri ile ilgili olduğunu; zira devredenlerin, yalnızca %25’i ödenmiş hisse senetleri dolayısıyla borçlu oldukları bakiye tutarı ödemekten kurtulacaklarını; öte yandan borca batık ve ödeme kabiliyeti olmadığı vurgulanan devralanların, belki de hiçbir bedel ödemeksizin, banka idaresinde hâkimiyet kazanacaklarını belirtmiş ve TK (56) m. 332’ye aykırı hareket edilmiş olduğundan, bu kararın, bankaya karşı hükümsüz olacağı sonucuna varmıştır.

⁵⁷⁶ Bkz. Y. 11. HD, 15.10.1984, E. 1984/4638, K. 1984/4740, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023.

hüküm tesis edildiğinde, üyenin payını devrettiği kişiye karşı sorumluluğu doğabilecektir⁵⁷⁷.

Çelişkili davranış yasağı bağlamında, payını devretmiş olan üyenin yönetim kurulunda da bu devre olumlu oy kullanması gerektiğinden kuşku duyulmamaktadır. Ancak bu gereklilik ret sebeplerinin mevcut olmaması hâlinde gündeme gelir, başka bir deyişle ret sebepleri varsa devreden üye yine de olumsuz oy kullanmalıdır⁵⁷⁸. Esasen bu müzakere konusunu TTK m. 393 kapsamında değerlendirmeye iten sebep de payını devreden üyenin yönetim kurulunda ret sebeplerinin mevcudiyetine rağmen devir lehine oy kullanması yönündeki tehlikedir. Ayrıca çelişkili davranış yasağına aykırılık, devralanın devredene karşı ileri sürebileceği bir vakıa olup şirketi bağlamamaktadır.

Gerçek değer üzerinden pay alım teklifinin yöneltileceği kişinin üye veya onun yakınları olması hâlinde, söz konusu teklifin görüşüleceği yönetim kurulu toplantısında yasağın uygulanıp uygulanmayacağı da değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, gerçek değer mahkemece takdir edilmişse bu müzakere ve oylamaya ilgili üyenin katılabileceği, zira şirketin ödeyeceği gerçek değer taraflardan bağımsız olarak mahkemece belirlendiği, dolayısıyla şirketin zarara uğraması tehlikesinin söz konusu olmadığı ifade edilmektedir⁵⁷⁹. Öte yandan gerçek değer alıcı (şirket) ile satıcının (üye veya TTK m. 393'te sayılan yakınlarının) karşılıklı iradeleriyle oluştuğu durumlarda TTK m. 393'ün amacı gereği yasağın uygulanmasının yerinde olacağı ileri sürülmektedir⁵⁸⁰.

Bununla birlikte gerçek değerle pay alım teklifi yönetim kurulunca karara bağlanmadan önceki safhada, gerçek değer mahkeme kararıyla veya şirket ile devreden arasında yürütülecek görüşmelerle belirlenmesi muhtemel gözükmemektedir. Nitekim bir ihtimal olarak, alım teklifinde gerçek değer sayısal olarak belirtilebilir ve devreden bunu uygun görmeyerek mahkemeye başvurabilir (TTK m. 493/5). İkinci bir ihtimal, rakam telaffuz

⁵⁷⁷ Temeldeki işlemin genelde şirketin devre onay vermesi koşuluna bağlanmadığı, bu durumda şirketin devre onay vermemesi hâlinde devredenin sorumluluğunun taraflar arasındaki sözleşmeye göre belirleneceği hakkında bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 208.

⁵⁷⁸ Üyenin olumlu yönde oy kullanmasının özen ve sadakat yükümlülüğü bağlamında değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla olumlu oy kullanma borcunun -kural olarak- ret sebeplerinin mevcut olmadığı bir ihtimalde gündeme geleceği hakkında bkz. Uzel, *Bağlam*, 48, dn. 50.

⁵⁷⁹ Bkz. Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 90.

⁵⁸⁰ Bkz. Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 90-91.

edilmeksizin payların yalnızca gerçek değerinden satın alınacağını teklif edilmesidir⁵⁸¹. Böylece, yürütülecek görüşmelerle gerçek değerın tespiti yolu tercih edilebilir. Üçüncü bir ihtimal ise, bu görüşmelerde anlaşma sağlanamaması ve gerçek değerin tespiti için mahkemeye başvurulmasıdır (TTK m. 493/5)⁵⁸². Görüldüğü üzere en erken teklif yöneltildiği anda gerçek değeri tespit edilmiş olmaktadır⁵⁸³.

Son olarak, TK (56) döneminde verilen bir Yargıtay kararına değinmek gerekir. Davacı vekilinin, müvekkili şirketin yönetim kurulunda alınan kararlarla şirket iştiraklerinden olan (X) A.Ş.nin hisselerinin tamamının dava dışı (Y) A.Ş.ye satıldığını, yönetim kurulu kararına katılan üç üyenin aynı zamanda (Y) A.Ş.nin ortakları ve yönetim kurulu üyesi olduklarını, m. 332 uyarınca söz konusu üyelerin şahsi menfaatlerine taallük eden konularda müzakereye ve oylamaya katılamayacaklarını ve bu sebeple iştirak hisselerinin satışına ilişkin kararın toplantı ve karar nisabı sağlanmadan alındığını iddia ederek butlanının tespitini talep ettiği somut olayda ilk derece mahkemesi, bahsi geçen müzakere konusunun m. 332 kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, söz konusu karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından onanmıştır⁵⁸⁴. Şirket içi menfaate ilişkin olduğunda kuşku bulunmasa da hisseleri satın alan şirketin hem ortağı hem de yöneticisi konumunda bulunmalarından ötürü üyelerin, (X) A.Ş.

⁵⁸¹ Payı satın alma bedelinin “gerçek değeri” olacağını belirtmesi de yeterlidir, diğeri bir ifadeyle bedelin sayısal olarak ifade edilmesine gerek yoktur (Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 81; Uzel, *Bağlam*, 313; Sevi, *Payın Devri*, 296).

⁵⁸² Her ne kadar TTK m. 493/5 hükmünde, yalnızca devralanın gerçek değeri tespitini mahkemeden talep edebileceği belirtilmekte ise de devreden ve şirketin de bu talebi yöneltmekte hukuki menfaatlerinin bulunduğu yolunda bkz. Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 99-100; Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 184-185; Uzel, *Bağlam*, 326. Devreden bakımından bu yönde bkz. Y. 11. HD, 22.06.2021, E. 2020/338, K. 2021/5306, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁵⁸³ Yönetim kurulunun payı gerçek değeriinden satın alma imkânını kullanarak ret kararı vermesi hâlinde, kararın içeriğine teklifin de dâhil olduğu yönünde bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 333. Payın gerçek değeriinden satın alınacağı teklif edilmediği takdirde bu ret kararının haksız olacağı yönünde bkz. Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 148; Uzel, *Bağlam*, 311-312. Ret kararının haksız olmasının sonucu, şirketin bu onay talebini kabul etmiş sayılmasıdır (TTK m. 494/3). Akın ise, şirketin onay kararını herhangi sebep göstermeksizin reddetmesi hâlinde bunun, kaçış klotunun (payı gerçek değeriinden satın alma teklifini ileri sürme seçeneğinin) kullanıldığı şeklinde yorumlanması gerektiğini ve devreden, açacağı davada onay kararının haksızlığına ve pay defterine kayıt yapılmasına karar verilmesinin yanı sıra gerçek değeri tespit edilmesini de talep edebileceğini ileri sürmektedir. Bkz. Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 83-84.

⁵⁸⁴ Y. 11. HD, 23.01.2012, E. 2010/8171, K. 2012/581 [BATİDER, 28/1 (2012): 359-360].

menfaatine aykırı davranışları yönünde ciddi bir tehlike mevcuttur ve dürüstlük kuralı gereğince yasağın uygulanacağı söylenebilir⁵⁸⁵.

3.6. Yasağın Uygulanıp Uygulanmayacağı Hususunda Tereddüt Uyandıran Hâller

3.6.1. Genel Olarak

Kanun koyucu, yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt duyulan hâllerde, ilgili üyenin müzakereye katılıp katılmayacağına yönetim kurulunun karar vereceğini hükme bağlamıştır (TTK m. 393/1, c. 3). Ayrıca yönetim kurulunun bu hususta vereceği kararın müzakeresine ve oylamasına ilgili üyenin katılması yasaklanmıştır (TTK m. 393/1, c. 4). Yasağın dürüstlük kuralı gereği uygulanıp uygulanmayacağı saptanırken, her somut olaya ve değerlendirene göre farklı sonuçlara ulaşılması muhtemeldir. Nitekim bazı müzakere konuları hakkında öğretide de muhtelif görüşler bulunmaktadır. Anlaşılmaktadır ki, TTK ile getirilen düzenlemelerin ardından, yasağın devreye girip girmeyeceği hususunda pratikte de kuşku doğabileceği düşünülmüş ve söz konusu hüküm öngörülmüştür.

3.6.2. “Tereddüt Uyandıran Hâller” Kavramı

Hükümde “tereddüt uyandıran hâller” kavramı hakkında herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Gerekçe de bu hususta sessiz kalmaktadır.

Öğretide⁵⁸⁶, ilgili üyenin katılımına diğer üyelerden en az biri itiraz ettiğinde bile tereddüdün varlığından söz edilebileceği belirtilmektedir. Haklı bulmakla birlikte eklemek isteriz ki ilgili üye, açıklama yükümlülüğüne uyarak müzakereye katılmayacağını bildirmiş ve yasağın uygulanmaması gerektiğini düşünen diğer üyeler buna karşı çıkmış ise yine tereddüt uyandıran bir hâl mevcuttur.

⁵⁸⁵ Anılan Yargıtay kararının, dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de yasağın uygulanmasına imkân tanıyan TTK m. 393/1, c. 2 gereğince yeniden tartışılmasında fayda olduğu yönünde bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 497, dn. 317. Anılan hüküm dolayısıyla yasağın kapsamının genişlediğini ve TK (56) dönemindeki bazı kararların geçerliliğini yitirdiğini belirten *Cankat* da *Kırca*’nın bahsi geçen karar hakkındaki görüşüne atıfta bulunmaktadır. Bkz. *Cankat, İlişkili Taraf*, 289 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 982.

⁵⁸⁶ Kılıç, “Karar İncelemesi”, 2306-2307.

İlgili üyenin müzakereye katılabileceğine/katılamayacağına yönelik kesin bir kanaate dayanan itiraz ile yalnızca kuşkuya dayanan itiraz arasında fark yoktur. Zira ikinci hâlde de üye, konunun görüşülüp tartışılması ve böylece açıklığa kavuşturulması amacıyla itiraz yöneltmiş olabilir.

Bu açıklamalardan hareketle denilebilir ki tereddüt uyandıran hâller, yasağın uygulanması veya uygulanmaması gerektiği hususundaki bir kanaat ya da kuşku nedeniyle, ilgili üyenin müzakereye katılmasına yahut katılmamasına en az bir üye tarafından itiraz edilen hâllerdir.

3.6.3. Tereddüt Uyandıran Hâllerde Karar Alma Süreci

Yönetim kurulu, bir tereddüdün ortaya çıkması, yani yasağın uygulanmasına veya uygulanmamasına itiraz edilmesi üzerine karar alır. Daha önce ifade edildiği üzere yönetim kurulu toplantıları, yönetim kurulu başkanı veya onun yokluğunda vekili tarafından idare edildiği için itirazın da bahsi geçenlere bildirilmesi gerekir.

Kanun koyucu, tereddüt hâlinde verilecek karara ilgili üyenin katılamayacağını ifade etmek üzere “[b]u oylamaya da ilgili üye katılamaz” cümlesine yer vermiş (TTK m. 393/1, c. 4), böylece bu kararın toplantı usulüyle alınacağını düzenlemiş gözükmektedir. Tereddüt hâlinde bir karara varılabilmesi, çoğu kez konunun açıklığa kavuşması amacıyla görüşüp tartışmayı, hatta ilgili üyeden bilgi almayı da gerektireceği için bu düzenleme isabetlidir.

Yasağın uygulanacağı düşünülüyorsa ilgili üyenin katılımına karşı itiraz yöneltmek, özen ve sadakat yükümlülüğünün (TTK m. 369/1) bir gereği olarak kabul edilmelidir. Menfaat çatışması nesnel olarak varsa veya biliniyorsa, katılıma itiraz etmeyen üyeleri yasağın ihlâlinden kaynaklanan zarardan sorumlu tutan TTK m. 393/2 de bu düşünciyi desteklemektedir. İtirazın ardından bir toplantı yapılması zorunlu olduğundan, bunun aynı zamanda toplantı yapılması talebi olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Dolayısıyla yönetim kurulunun toplantıya çağrılmasını talep etme hakkına ilişkin TTK m. 392/7 açısından öğretide kabul edilen birtakım esaslar burada da geçerli olmalıdır. Bu

çerçevede itiraz, başkan tarafından yerindelik denetimine tâbi tutulamamalıdır. Bunun sınırı ise hakkın kötüye kullanılmasıyla (TMK m. 2/2) çizilir⁵⁸⁷.

Tereddüt, menfaat çatışmasına sebebiyet veren (asıl) konunun müzakere edildiği toplantıda ortaya çıkarsa, bu müzakere sonlandırılıp derhâl katılım konusu karara bağlanabilir⁵⁸⁸. Pratik olması, asıl konunun daha seri biçimde karara bağlanmasına imkân tanınması gibi mülâhazalarla, bu yolun daha sık tercih edileceği kanaatindeyiz.

Buna karşılık, katılım konusunun ileri tarihli bir toplantıda değerlendirilmesi de tercih edilebilir. Gerçekten üyelerin, konu hakkında gerekli bilgi ve belgeleri edinme ihtiyacı, bu tercihi doğurabilir⁵⁸⁹. Bu durumda öncelikle katılım konusu karara bağlanmak zorunda olduğundan asıl konunun müzakeresi de ertelenmiş olur. Asıl konu, elden dolaştırma usulüyle (TTK m. 390/4) karara bağlanıyorsa, buna ilişkin önerinin dolaşımı esnasında da tereddüt hâsıl olabilir ve üyelere biri, bu hususun toplantı yapılarak görüşülmesini talep edebilir. Nihayet, gündem olarak duyurulmuş fakat henüz müzakere edilmemiş bir konu hakkında tereddüt mevcutsa sırf katılım gündemli toplantı yapılması da istenebilir. Bu tür durumlarda toplantı için çağrı yapılması gerekir⁵⁹⁰. Yasaklı olduğu düşünülen(ler) haricindeki tüm üyeler hazır bulunuyorsa katılım konusunun çağrısız toplantıda karara bağlanması da olanaklıdır.

Toplantı ve karar nisabı hakkında TTK m. 390/1 uygulanır. Nisapların ağırlaştırılması önünde bir engel yoktur. Bununla birlikte yasağın uygulanmasını zorlaştıracak veya toplantıya katılma hakkını yasağın çerçevesini aşacak biçimde sınırlayacak nisaplar geçersiz kabul edilmelidir.

⁵⁸⁷ TTK m. 392/7 kapsamında toplantı çağrısı yapılması talebinin, hakkın açıkça kötüye kullanılması hâli dışında reddedilmemesi, yerindelik denetimine tâbi tutulmaması gerektiği hakkında bkz. Başlık 2.2.2.

⁵⁸⁸ Yönetim kurulu toplantılarında gündeme bağlılık ilkesinin bulunmadığı ve daima yeni konuların gündeme alınıp müzakere edilebileceği hakkında bkz. Başlık 2.2.2.

⁵⁸⁹ Gerekli bilgi ve belgelerle isabetli bir sonuca varılacağı düşünülüyorsa daha sonra yapılacak bir toplantıda katılım konusunun tartışılmasını talep etmek, özen yükümlülüğünün (TTK m. 369) bir gereğidir.

⁵⁹⁰ Çağrıya yetkili kişilerin katılımına karşı çıkılmış olması, tereddütün giderilmesine yönelik toplantıya bu kişiler tarafından çağrıda bulunulmasını engellemeyecektir. Çünkü önemli olan, çağrı üzerine yapılan toplantıda ilgili üyenin bulunmamasıdır. Yasağa tâbiyetin, çağrıda bulunma yetkisine etkisi hakkında bkz. Başlık 2.2.2.

Katılım konusunun müzakere ve oylamasına ilgili üyenin katılamayacağı öngörülmüştür (TTK m. 393/1, c. 4). Katılım konusunda alınacak karara katılma yasağı dolayısıyla nisap yetersizliği ortaya çıkıyorsa, bu kararın genel kurulca alınabileceği kabul edilmelidir⁵⁹¹.

Açıktır ki, bu toplantıda katılım lehine karar verilirse, asıl konunun müzakere ve oylaması ilgili üyenin huzurunda yürütülecektir. Aksi yönde karar verildiği takdirde ise asıl konu, ilgili üyenin yokluğunda müzakere edilecek ve oylanacaktır.

Katılım aleyhine karar verilmesine rağmen toplantıda bulunmakta ısrar eden ilgili üyenin, başkan veya toplantıyı yöneten diğer bir kişi tarafından toplantıdan çıkarılıp çıkarılmayacağı da tartışılabilir. Yönetim kurulu başkanı, toplantının olumlu bir şekilde icra edilebilmesi için birtakım tedbirler alabilir⁵⁹². Bu çerçevede müzakere konusu dışına çıkan üyeleri konuya dönmeleri için ikaz edebilir, bu davranışında direnen üyenin konuşma hakkını alabilir yahut onu toplantıdan çıkarabilir⁵⁹³. Öte yandan dürüstlük kuralı (TMK m. 2/1), başkanın, yönetim kurulu toplantılarının idaresi kapsamındaki yetkilerini aşırılığa kaçmadan, orantılı bir biçimde kullanması gerektirir; örneğin başkan, üyelerin haklarına en hafif müdahalede bulunan tedbirlere öncelik tanımalıdır⁵⁹⁴.

Bununla birlikte TTK m. 393'ün gerekçesinde, tereddüt hâlinde katılım hususunda yönetim kurulunun vereceği kararın kesin olduğu, yani genel kurula taşınamayacağı ifade edilmektedir. Görülmektedir ki kanun koyucu, ilgili üye aleyhinde verilen karar sonrasında asıl toplantıya katılımı bizzat engellemiştir. Bu sebeple başkaca tedbirlere öncelik verilmeksizin çıkarma tedbirine başvurulabileceği kanaatindeyiz⁵⁹⁵. Şüphesiz toplantıya devam edilmesi, yaşanan gerginlikler vs. sebeplerle fiilen mümkün olmuyorsa başkan, toplantının ertelenmesi, müzakerenin kapatılması ve mümkünse karar almaktan vazgeçilmesi gibi tedbirleri de uygulayabilir⁵⁹⁶.

⁵⁹¹ Bkz. 2.2.3.2.2.1.

⁵⁹² Metin Kıratlı, *Yönetim Kurulu Başkanı* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 99.

⁵⁹³ Kıratlı, *Başkan*, 99. Yönetim kurulu toplantılarında sükûnet ve düzeni bozanların başkan tarafından toplantıyı terke davet edileceği yönünde bkz. Çevik, *Anonim Şirketler*, 431.

⁵⁹⁴ Kıratlı, *Başkan*, 98.

⁵⁹⁵ Başkanın disiplin yetkisi münferit olaylarla sınırlıdır (Kıratlı, *Başkan*, 99). Bu itibarla yönetim kurulu üyesinin toplantıdan çıkarılması, yalnızca ilgili müzakere açısından geçerli olup üye, diğer müzakerelere veya toplantılara elbette katılabilir.

⁵⁹⁶ Toplantı düzenini bozması sebebiyle toplantıyı terke davet edilen üyenin toplantıyı terk davetine uymaması hâlinde başkanın toplantıya son vermesi gerektiği yönünde bkz. Çevik, *Anonim Şirketler*, 431.

3.6.4. Yönetim Kurulu Kararına Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yol(lar)

Yasağı düzenleyen TTK m. 393/1’de tereddüt hâlinde yapılacak müzakere neticesinde verilecek yönetim kurulu kararına karşı başvurulabilecek herhangi bir hukuki yol öngörülmemiştir. Bahsi geçen hükmün gerekçesine göre “[y]önetim kurulunun kararı niteliği dolayısıyla kesindir. Çünkü, organlar arasında alt üst sıralaması bulunmadığı için ihtilâf genel kurula götürülemez. Mahkeme yolunun açık olup olmadığı, içtihat yolu ile ve doktrinin yardımı ile çözülebilir”⁵⁹⁷.

Her şeyden önce, yönetim kurulu kararının kesin olduğu ifadesinden, bu karara karşı hukuki yolların kapatıldığı sonucuna ulaşılmamalıdır. Burada belirtilen kesinlik, takip eden ifadeden anlaşıldığı üzere yönetim kurulu kararının genel kurula taşınamamasıdır. Bunun sebebi ise organlar arasında alt-üst ilişkisinin bulunmamasıdır⁵⁹⁸. Ayrıca yönetim kurulu kararıyla ilgili üyenin asıl konunun müzakeresine katılması engellenmekle birlikte somut olayda TTK m. 393’ün uygulanmasını gerektiren bir durum mevcut olmayabilir, başka bir ifadeyle yönetim kurulunun katılım aleyhindeki kararı isabetsiz olabilir. Aynısı, katılım lehindeki karar bakımından da gündeme gelebilir. Gerçekten ilgili üye, TTK m. 393’e tâbi olduğu hâlde yönetim kurulu, hatalı bir şekilde katılımın mümkün olduğunu karara bağlamış olabilir. İşte bu sebeptendir ki, üyenin yasağa rağmen katıldığı müzakere ve oylama sonucunda alınan karar şirketi zarara uğratırsa, bu zarardan katılım lehinde oy kullanan üyeler de sorumlu tutulmuştur (TTK m. 393/2). Bu hususlardan hareketle denilebilir ki tereddüt dolayısıyla verilen karara, üyenin yasağa tâbi olup olmadığı uyuşmazlığını kesin olarak ortadan kaldıracı bir işlev yüklenmemeli, mahkeme yolu açık

⁵⁹⁷ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

⁵⁹⁸ TTK’da genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişkide işlevler ayrılığına dayalı eşitlikçi modelin benimsendiği hakkında bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 395-396. Aynı yönde bkz. Doğan, *Yönetim Yetkisinin Devri*, 20-21; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 221, N. 11-06 ilâ 11-08; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 18-21; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 6; Şener, *Ortaklıklar*, 462; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 831, N. 7; TTK m. 374 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 172.

olmalıdır⁵⁹⁹. Başka bir deyişle karara karşı başvurulabilecek herhangi bir hukuki yol öngörülmemesi, bilinçli bir susma değil, gerçek bir düzenleme boşluğudur⁶⁰⁰.

Şu hâlde tereddüt hâlinde alınan karara karşı hangi iddiaya dayalı olarak ne tür bir talepte bulunulabileceği sorunu incelenmelidir. Öğretide, TTK m. 391'deki şartlar mevcut olduğunda, söz konusu yönetim kurulu kararının batıl olduğunun tespiti talebiyle mahkemeye başvurulabileceği yönünde bir görüşe⁶⁰¹ rastlanmaktadır. Diğer bir görüşe⁶⁰² göre haklı bir neden yoksa ve (ilgili üye) oy kullanılmadığı takdirde (asıl konuda) alınan kararın sonucu etkilenecekse, tereddüt hâlinde yapılan toplantıda verilen kararın geçersizliğinin tespiti talep edilebilir.

Sorun, toplantıya katılamayacağına karar verilen üye açısından incelendiğinde hareket noktasının “toplantıya katılma hakkı” olacağı açıktır. Zira TTK m. 393'ün uygulanabilirliği hatalı bir şekilde değerlendirilmişse, ilgili üyenin müzakereye ve oylamaya katılamayacağı yönündeki karar, onun vazgeçilemez ve sınırlanamaz nitelikteki toplantıya katılma hakkını ihlâl etmiş demektir. Öğretide⁶⁰³ farklı gerekçelerle de olsa yönetim kurulu üyelerinin bahsi geçen hakkını sınırlayan veya ortadan kaldıran yönetim kurulu kararlarının batıl olduğu ileri sürülmektedir. Bu itibarla, tereddüt hâlinde yapılacak müzakere ve oylama neticesinde katılmama kararı verildiği takdirde ilgili üye tarafından, bahsi geçen kararın ve asıl konu hakkındaki kararın batıl olduğunun tespiti talebiyle mahkemeye başvurulabileceği düşüncesindeyiz⁶⁰⁴.

TTK m. 393'ün şartları oluşmadığı hâlde ilgili üyenin toplantıya katılımının engellenmesinin, alınan kararın sonucunu değiştirip değiştirmediği tartışılmamalı, ilgili üyenin yokluğunda alınan karar batıl kabul edilmelidir. Diğer bir ifadeyle ilgili üye asıl

⁵⁹⁹ Dürüstlük kuralının yönetim kurulunca uygulanmasının mahkeme denetimine açık olmasının lâzım geldiği, aksi takdirde bazı üyelerin diğerlerini kötüniyetle müzakere dışında bırakmalarının denetimsiz kalabileceği yönünde bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 49.

⁶⁰⁰ Düzenleme boşluğu, bilinçli susma ve gerçek düzenleme boşluğu kavramları hakkında bkz. Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7)* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 243 vd.; Edis, *Medenî Hukuka Giriş*, 120 vd.; Oğuzman ve Barlas, *Medenî Hukuk*, 97 vd., N. 321 vd.

⁶⁰¹ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 127-128.

⁶⁰² Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 440.

⁶⁰³ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 521; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 167; Kılıç Akıldız, “Karar incelemesi”, 2309-2310; Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 227-228; Aksu, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 280 ve 282.

⁶⁰⁴ Davalı şirket olup görevli ve yetkili mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir (TTK m. 4/1-a, m. 5/1 ve HMK m. 14/2). Ayrıca söz konusu davada basit yargılama usulü uygulanır (TTK m. 1521).

konunun müzakere ve oylamasına katılmış olsaydı dahi, asıl konu hakkında alınan kararın değişmeyeceği iddiası dikkate alınmamalıdır. Aksi kabul edildiğinde kötüye kullanımlara müsaade edilmiş olacaktır. Söz gelimi üyeler/pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmaları sebebiyle, yokluğu, nisapların oluşumunu etkilemeyecek sayıda üyenin, yasağın uygulanmayacağı durumlarda dahi toplantıya katılımları bu yolla engellenebilecektir.

Katılım konusu asıl konuyla aynı toplantıda müzakere edilip oylandığı takdirde ilgili üye, henüz mahkemeye başvurmamış yahut başvursa bile mahkeme hükmü kesinleşmemiş iken asıl konu karara bağlanmış ve yüksek ihtimal ile icra edilmiş olacaktır. Dolayısıyla üye, hâlihazırda yapılmış ve sonuçlarını doğurmuş bir kararın verildiği toplantıya katılma hakkının engellendiğini gerekçe göstererek mahkemeye başvurmaktadır⁶⁰⁵.

Bu durumda ilgili üye, butlanın tespitiyle birlikte asıl konu hakkında alınan kararın icrasının dava sonuçlanıncaya kadar geri bırakılmasına karar verilmesini, ihtiyati tedbir hakkındaki HMK m. 389 vd. uyarınca talep edebilir mi^{606,607} yahut bu hususta genel kurul kararlarının iptali ve butlanının tespiti davaları hakkında öngörülen TTK m. 449'un⁶⁰⁸, kıyas yoluyla yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davalarında da uygulanabileceği ileri sürülebilir mi?

Burada genel kurul kararları hakkında TTK m. 449 sevk edilmişken, aynı konuda yönetim kurulu kararları açısından sessiz kalınmasının bilinçli olup olmadığı sorunu önem arz eder. Özellikle yönetim kurulunun, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi hususunda gerekli her türlü iş ve işlemi yapmaya yetkili organ olması (TTK m. 374),

⁶⁰⁵ Katılım konusu ile asıl konu farklı toplantılarda müzakere edilip oylansa bile, bu iki toplantı arasında geçen sürede katılım hakkında verilen kararın batıl olduğunun tespiti kararının kesinleşmesi mümkün gözükmediği için aynı sonuca varılabilir.

⁶⁰⁶ Batıl kararlar, aslında verildiği andan itibaren hiçbir hüküm ve sonuç doğurmazlar. Batıl bir işlemin, yapıldığı andan itibaren hüküm ve sonuç doğurmadığı hakkında bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 378, N. 1046; Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 583, N. 10. Batıl işlemi hükümsüz kılmak için dava açmanın veya beyanda bulunmanın gerekmediği, işlemin kendiliğinden hükümsüz olduğu yolunda bkz. Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 182, N. 546. Ne var ki yönetim kurulu kararının batıl olup olmadığı hususunda bir çekişme söz konusudur ve dolayısıyla, verdikleri kararın batıl olmadığını düşünen üyeler, söz konusu kararı icra edebilir. Bu açıdan, yönetim kurulunun batıl olduğu iddia edilen kararının icrasının geri bırakılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Genel kurul kararlarının butlanının tespiti davalarında kararın icrasının geri bırakılması tedbiri hakkında bu doğrultuda bkz. İsmail Kırca, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 194, Kn. 326.

⁶⁰⁷ Bu ihtiyati tedbirin etkisi, aksi belirtilmedikçe, butlanın tespiti davasında verilen kararın kesinleşmesine kadar devam edecektir (bkz. HMK m. 397/2).

⁶⁰⁸ “Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilir”.

kararlarının icrasının geri bırakılmasına çekinceyle yaklaşılmasına yol açmış olabilir⁶⁰⁹. Bunun yanı sıra, kayıtlı sermaye sistemine tâbi anonim şirketlerde, yönetim kurulunun bazı konularda verdiği kararların iptaline olanak tanınmış (TTK m. 460/5, c. 1) ve TTK m. 448 ilâ 451 hükümlerinin, bu arada m. 449'un da bu iptal davası hakkında uygulanacağı öngörülmüştür (TTK m. 460/5, c. 2). Bu tür şirketlerde yönetim kurulunun yetkisine bırakılan birtakım iş ve işlemler, esas sermaye sistemine tâbi anonim şirketlerde genel kurulun yetkisinde bulunmaktadır⁶¹⁰. Bunun bir sonucu olarak tıpkı genel kurul kararları gibi yönetim kurulu kararlarının iptaline olanak tanınmış⁶¹¹ ve iptal müessesesi, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümler üzerinden düzenlenmiştir. Bu hususlar dikkate alındığında, kararın icrasının geri bırakılması tedbirinin de haddizatında genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü için öngörülmüş bir tedbir olduğu sonucuna varılabilir.

Ancak, HMK m. 389 vd. hükümleri varken TTK m. 449 hükmünün getirilmesine ihtiyaç bulunmadığı da vurgulanmalıdır⁶¹². Keza ihtiyati tedbir kararı verilmesi hususunda, birtakım şartlar çerçevesinde mahkemeye takdir hakkı (TMK m. 4) tanınmış olması (HMK m. 389/1) ve karşı tarafın veya üçüncü kişilerin uğrayacakları muhtemel zararlara

⁶⁰⁹ Yönetim kurulunun sürekli bir biçimde çalışan, kararlar alan ve genel kurul kararlarını da uygulayan bir organ niteliğinde bulunduğu, faaliyetlerinin sürekliliği dikkate alındığında bu kurulun işlemlerinin daimî bir dava tehdidi altında kalmasının istenen bir durum olmadığı, yönetim kurulu kararlarının iptal edilebilirliği aleyhine dile getirilen bir gerekçedir. Bkz. Aydın Alber Yüce, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği* (Ankara: Seçkin, 2022), 207-208.

⁶¹⁰ Söz konusu yetkiler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cenkcı, *Kayıtlı Sermaye*, 186 vd.; Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 460-462.

⁶¹¹ Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu kararlarının iptali davasının, kurula tanınmış olan yetkilerin kullanılması konusunda, pay sahiplerinin kurul üzerindeki denetim yetkisinin bir uzantısı olduğu hakkında bkz. Cenkcı, *Kayıtlı Sermaye*, 399. SPK'da düzenlenen kayıtlı sermaye sisteminde, sermaye artırım yetkisinin yönetim kurulunda bulunmasının bir uzantısı olarak, m. 18/6 ile yönetim kurulunun sermaye artırım kararının iptalinin düzenlendiğine dair bkz. Manavgat, *Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, 451.

⁶¹² HMK m. 390/1'e göre ihtiyati tedbir, dava açılmadan önce yahut dava açıldıktan sonra talep edilebilir. Bununla birlikte TTK m. 449, icranın geri bırakılmasına "[g]enel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde" karar verilebileceğini belirtmektedir. Buradan hareketle bir görüş, icranın geri bırakılmasına karar verilebilmesi için, bu talepten daha önce veya bu taleple birlikte genel kurul kararının butlanının tespiti veya iptali davasının açılmış olmasını zorunlu görmekte ve böylece anılan hükmün, HMK m. 390/1'e göre özel nitelikte olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Moroğlu, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 317. Benzer yönde bkz. Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (2007), 2. C., 2187; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1136, N. 186. Aksi yöndeki bir görüş ise, kanımızca haklı olarak, ihtiyati tedbire ilişkin HMK m. 389 vd. mevcut olduğu hâlde TTK m. 449'a ihtiyaç duyulamayacağını, zira bu hükmün ihtiyati tedbir hakkındaki HMK hükümlerine nazaran bir özellik taşımadığını, genel kurul kararlarının iptali bakımından HMK m. 390/1'den farklı bir yol izlenmesini haklı kılacak bir menfaat ve gerekçe de olmadığını ileri sürmektedir. Bkz. Kırca, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 195-196, Kn. 329.

karşılık teminat gösterilmesi gereği (HMK m. 392/1)⁶¹³ göz önünde tutulduğunda, yönetim kurulu kararlarının icrasının geri bırakılmasına çekinceyle yaklaşılmamalıdır. Öte yandan, yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davalarında da uygulanacağında herhangi bir kuşku bulunmayan TTK m. 448'in f. 1 ile f. 2-c. 2 hükümleri, m. 450'nin c. 1 hükmü ve m. 451⁶¹⁴ açısından da bir düzenleme boşluğu mevcuttur. Anlaşılmaktadır ki genel kurul kararlarının iptali ve butlanının tespiti davası hakkındaki TTK m. 448 ilâ m. 451 hükümlerinin, yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davası hakkında öngörülmemesi bilinçli değildir. Keza kayıtlı sermaye sistemine tâbi anonim şirketlerde, iptal edilinceye kadar geçerli bir şekilde hüküm ve sonuçlarını doğuran yönetim kurulu kararının⁶¹⁵ dahi -teminat karşılığında- icrasının geri bırakılmasına imkân tanınmıştır (TTK m. 460/5, c.2'nin yollamasıyla m. 449). Öyleyse batıl olduğu ve dolayısıyla verildiği andan bu yana hüküm ve sonuç doğurmadığı iddia edilen bir karar açısından da bu tedbiri mümkün görmek gerekir. Sonuç olarak TTK m. 449'a yönetim kurulu kararları bakımından yer verilmemesi, gerçek bir düzenleme boşluğu olarak yorumlanmalıdır⁶¹⁶.

⁶¹³ Dava sonunda üyenin talebi mahkeme tarafından reddedilirse davalı şirket, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davası (HMK m. 399) ikame ederek, kararın icra edilmemesi sonucunda uğradığı zararın giderilmesini talep edebilir. Zarar, ihtiyati tedbir talep eden tarafın (ilgili üyenin) gösterdiği teminattan karşılanır. İhtiyati tedbir nedeniyle uğranan zararın teminattan karşılanacağı hususunda bkz. Cenk Akil, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası", *ABD*, 3 (2013): 183.

⁶¹⁴ TTK m. 448'in f. 2-c. 2 hükmü, m. 450'nin c.1 hükmü ve m. 451 açısından bu yönde bkz. Yüce, *Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği*, 255. TTK m. 448'in, f. 2-c. 1 dışındaki hükümleri açısından bu yönde bkz. Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 330-331.

⁶¹⁵ İptal edilebilir bir işlemin, iptal hakkı kullanılıncaya kadar geçerli bir şekilde hüküm ve sonuç doğurduğu hakkında bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 388, N. 1067; Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 588, N. 22. İptal yaptırımında, davacıların kapsamı daraltılmış ve dava açılmasına süre sınırı getirilmiştir (bkz. TTK m. 446, m. 445). Oysa yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davası, meşru menfaati olan herkes tarafından açabileceği (TTK m. 391 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 184) gibi, hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2/2) teşkil etmedikçe, dava açmak herhangi bir süreyle sınırlı değildir (Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 327 ve 336 vd.). Bu açıdan, hukuk güvenliği kaygısının ağır bastığı iptal yaptırımında dahi geçerli olan bu tedbirin, bahsi geçen kaygının daha arka plânda kaldığı butlan yaptırımında da geçerli olduğu kabul edilmelidir.

⁶¹⁶ Mülga SPK m. 12/6, c. 2 hükmünde, yönetim kurulu kararının iptali davası açılması hâlinde, genel kurul kararlarının iptali davasına ilişkin TK (56) m. 382, m. 383 ve m. 384'ün uygulanacağı düzenlenmiştir. Öte yandan, bu dava hakkındaki bazı usulî düzenlemeler açısından kanun suskun kalmıştı. Bahsi geçen düzenlemelerle, iptal davasının açıldığı keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı günün yönetim kurulunca ilân edileceği [TK (56) m. 381/2], üç aylık hak düşürücü sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamayacağı, birden fazla iptal davası açıldığında davaların birleştirilerek görüleceği [TK (56) m. 381/3], şirketin muhtemel zararına karşı davacılar tarafından teminat gösterilmesine karar verilebileceği ve nihayet teminatın mahiyet ve miktarının mahkemece tayin olunacağı [TK (56) m. 381/4] öngörülmekteydi. İşte bu dönemde mülga SerPK m. 12'de sözü edilmeyen bu düzenlemelerin de yönetim kurulu kararlarının iptali davasında kıyasen uygulanabileceğini ileri süren bir görüşe

Butlanın tespiti kararının ardından üye, asıl konunun yeniden müzakere edilip oylanmasını ve buna ilişkin toplantıya kendisinin de katılmasını sağlamak isterse, asıl konu hakkında bir toplantı çağrısı yapılmasını (TTK m. 392/7) ya da bu konunun, yapılacak bir toplantıya gündem maddesi olarak eklenmesini⁶¹⁷ başkandan talep edebilir. Ayrıca yönetim kurulu toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi olmadığı dikkate alındığında denilebilir ki asıl konuyu, herhangi bir toplantıda öneri olarak sunmak ve bunun müzakere edilip oylanmasını sağlamak olanaklıdır. Nihayet üye, elden dolaştırma usulüyle (TTK m. 390/4) karar alınmasını sağlayabilir⁶¹⁸.

Öte yandan toplantıya katılmama kararının ortaya çıkardığı olumsuz sonuçları bertaraf etmek için daha elverişli yollar mevcutsa ilgili üyenin, butlanın tespiti davası açmakta hukuki yararının bulunmadığı kabul edilmelidir⁶¹⁹. Örneğin üyenin toplantı dışında bilgi alma hakkı başkan tarafından reddedildiğinde konu, iki gün içerisinde yönetim kuruluna getirilir (TTK m. 392/4, c. 1). Konu, şirket içi niteliği haiz olmasına⁶²⁰ rağmen kurul, ilk olarak üyenin bu toplantıya katılmamasına ve ardından bilgi alma talebinin reddine karar

rastlanmaktaydı. Bu görüş için bkz. Oğuz Kürşat Ünal, *Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar* (Ankara: Nobel, 1999), 188-189. TTK döneminde bu görüşe de değinen Yüce'ye göre daha hafif hukuka aykırılıklar hâlinde gündeme gelen iptal yaptırımında dahi söz konusu hükümlerin uygulanabileceği kabul edilirken, daha ağır hukuka aykırılıklarda gündeme gelen butlan yaptırımında bu hükümlerin uygulanmayacağını söylemek için haklı bir gerekçe yoktur. Yazar, yönetim kurulu kararları aleyhine SPK m. 18 çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından açılan iptal davalarında, teminat alınmaksızın bahsi geçen kararın icrasının geri bırakılmasına karar verilebileceğini düzenleyen SPK m. 93'e de bu bağlamda değinmektedir. Dolayısıyla yazar, TTK m. 448/1, m. 448/3 ve m. 449'un, yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davasında da uygulanabileceğini, bu hususlardaki boşluğun bilinçli olmadığını savunmaktadır. Nihayet yazar, yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti davasında TTK m. 448 ilâ 451'in uygulanmasına izin veren bir kıyas hükmünün m. 391'e eklenmesini önermektedir. Bkz. Yüce, *Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği*, 255-256.

⁶¹⁷ Yönetim kurulu başkanından toplantıya çağrı talebinde bulunabilen (TTK m. 392/7) üyenin, zaten çağrısı yapılacak toplantının gündemine madde ekletme hakkının da mevcut olduğu hususunda bkz. Başlık 2.2.2.

⁶¹⁸ Karar önerisinin, başkan veya vekili aracılığıyla iletilmesine gerek yoktur [Çoştan, "Karar Alma", 156; Domanıç, *Anonim Şirketler*, 588; Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 490]. Başka bir deyişle bizzat üye, önerisini diğer kurul üyelerinin onayına sunabilir. Elden dolaştırma usulünün işletilmesinin tümüyle başkanın veya vekilinin inisiyatifine bırakılmadığı; üyelerden her birinin, hazırladığı karar önerisinin karara dönüşmesini, üye tam sayısının çoğunluğunu ikna ederek sağlayabileceği hakkında bkz. Bahtiyar, "Toplantısız Karar Alınması", 117. Elden dolaştırma usulüyle karar alınmasının sağlanması hususunda karşılaşılabilecek sorunlar ve çözüm önerileri için bkz. Bahtiyar, "Toplantısız Karar Alınması", 117 vd.

⁶¹⁹ HMK m. 106/2'ye göre "[t]espit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukukten korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır". Tespit davası açmakta böyle bir yararın bulunması, bu davanın, istenen sonucu elde etmeye en elverişli ve uygun yol olmasıdır; eğer hukuki himaye ihtiyacı, diğer dava türlerinden birinin daha açılmasını gerektiriyorsa ve dolayısıyla, tespit davasında verilecek karar tek başına sonuç doğurmuyorsa, bu davayı açmakta hukuki yarar mevcut değildir [Emel Hanağası, *Davada Menfaat* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 251-252].

⁶²⁰ Bkz. Başlık 3.3.2.

verirse söz konusu üye, TTK m. 392/4, c. 2'ye dayanarak bilgi alma talebiyle asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir. Bundan başka, borsaya kote edilmemiş nama yazılı pay devrine onay verilmesi talebinin görüşüldüğü toplantıya, payı devralan üyenin katılması TTK m. 393 gereğince engellenmiş ve söz konusu toplantıda onay talebi reddedilmiş olsun. Kanaatimizce katılım hakkındaki karar yerinde ise de üye, toplantıya katılmamasının olumsuz sonuçlarını, pay defterine kayıt işleminin yapılmasını dava ederek⁶²¹ ortadan kaldıracabilecektir. Bunun gibi, aynı zamanda üye sıfatını haiz pay sahibinin ıskatına (TTK m. 482-483) ilişkin müzakere ve oylamaya, söz konusu (pay sahibi) üyenin katılımı engellenmiş ve ıskat yönünde karar verilmiş olabilir. Bu durumda, TTK m. 482 ve m. 483'e aykırı olduğu iddiasıyla ıskat kararının butlanının ve pay sahipliği sıfatının tespiti dava edilebilir⁶²².

Diğer üyelerin ise tereddüt nedeniyle yapılan toplantıda alınan karara karşı mahkemeye başvurmakta hukuki yararlarının olmayacağını belirtmek gerekir. Zira üye, asıl konu hakkındaki karara katıldığında yasağın ihlâlüne bağlanan yaptırımların tümü devreye girecektir.

⁶²¹ Devredenin veya devralanın onay talebi reddedilmişse, pay sahibi olarak tanıma ve pay defterine kayıt talebiyle eda davası açılacaktır (Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 190; Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 346). Öte yandan şirket, onay talebini, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse, onay verilmiş (TTK m. 494/3) ve dolayısıyla pay sahipliği tanınmış sayılacağından, bu durumda açılacak dava, pay sahipliği sıfatının tespiti davasıdır (Akın, *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*, 191; Bozkurt, *Pay Devrinin Sınırlandırılması*, 349). Buna karşılık söz konusu davanın eda davası olduğu hakkında bkz. Uzel, *Bağlam*, 217-218.

⁶²² Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 524-525. Bu işlemin kanuna [TK (56) m. 406 ilâ 408'e] aykırı olduğunun ve pay sahipliği sıfatının devam ettiğinin hüküm altına alınmasının dava edilebileceği yönünde bkz. Yaşar Karayalçın, "Anonim Şirketin Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Hangi Davalar Açılabilir?", içinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III* (Ankara: BTHAE, 1986), 247, 265-266.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜZAKERE KATILMA YASAĞINA AYKIRILIĞIN SONUÇLARI

4.1. Yasağın İhlâli Sebebiyle Şirketin Uğradığı Zarardan Sorumluluk

TTK m. 393/2’de, yasağın ihlâlinin sonuçları düzenlenmiştir. Buna göre ilk olarak, menfaat çatışmasına taraf olan üye, yasağa aykırı davranmasından dolayı şirketin uğradığı zarardan sorumlu tutmuştur. İkinci olarak, menfaat çatışmasının nesnel bir şekilde mevcut olması ve bilinmesi şartıyla, ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen veya yasağın uygulanıp uygulanmayacağı hususunda tereddüt hâsıl olduğu için yapılan toplantıda ilgili üyenin toplantıya katılması yönünde oy kullanan üyelerin sorumluluğuna başvurulabileceği belirtilmiştir.

4.1.1. TTK M. 393/2 Hükmü ile M. 553/1 Hükmü Arasındaki İlişki

Müzakereye katılma yasağının ihlâlini hukuki sorumluluk yaptırımına bağlayan TTK m. 393/2 hükmü, m. 553/1 hükmüne göre özel niteliktedir⁶²³. Gerçekten yasağın tâbi kıldığı yükümlülükler aykırı davranış, TTK m. 553/1 hükmünde ifade edilen “kanundan doğan yükümlülüklerin ihlâli” hâlinin bir örneğidir.

Bu açıdan TTK m. 393/2 hükmünün, m. 553/1 hükmü karşısında gerekli olup olmadığı tartışılabilir⁶²⁴. Bir sonuca varabilmek adına, müzakereye katılma yasağına aykırılık hâlinde gündeme gelen sorumluluğun bir farklılık taşıyıp taşımadığı incelenmelidir. TTK m. 393/2 hükmü gereğince yasaklı olmayan üyeler, “*menfaat çatışması nesnel olarak*

⁶²³ TTK m. 393/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187. TK (56) döneminde bu yönde bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 89.

⁶²⁴ Nitekim gerekli olmadığı yönünde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211.

varken ve biliniyorken”, yani kastlarından veya ağır ihmâllerinden dolayı sorumlu tutulabilirler⁶²⁵. Bununla birlikte TTK m. 393/2 hükmü sevk edilmemiş olsaydı ve m. 553/1 hükmü uygulama alanı bulsaydı, yasağa tâbi olmayan üyelerin hafif ihmâl de dâhil kusurlarıyla bilemedikleri hâllerde de sorumluluklarına başvurulabilecekti. İşte TTK m. 393/2 hükmüyle bu sonucun engellenmiş olduğu düşüncesindeyiz.

TTK m. 393/2 hükmünün, bu özelliği dışında m. 553/1 hükmünü dışlamadığı söylenebilir. Öyleyse müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk hakkında düzenleme bulunmayan konularda TTK m. 553 vd. hükümleri uygulanacaktır⁶²⁶. Bunun gibi, sorumluluğun TTK m. 393/2 hükmünde yer almayan şartları da 553/1 vd. hükümleri uyarınca tespit edilecektir⁶²⁷.

4.1.2. Sorumluluğun Şartları

4.1.2.1. Kanundan Doğan Yükümlülüklerin İhlâli

İlgili yönetim kurulu üyesi açısından tazmin sorumluluğu, TTK m. 393/2’ye göre “[b]u hükümlere aykırı hareket” ile doğmaktadır. “Bu hükümler” ile kastedilen, birinci fıkradaki hükümlerdir. Öyleyse ilgili üyenin; belirli yakınları ile kendisine ait kişisel ve şirket dışı menfaat ile şirket menfaatinin çatıştığını açıklamaması (bkz. c. 5), çatışma yaratan konunun müzakeresine katılması (bkz. c. 1), dürüstlük kuralı gerektirdiği takdirde söz konusu yükümlülükler uymaması (bkz. c. 2), tereddüt uyandıran hâllerde verilecek karara katılması (bkz. c. 4) fiillerinden herhangi biri -diğer şartlar da mevcutsa- sorumluluk doğurur⁶²⁸. Örneğin, müzakereye katılmayıp oy kullanmadığı hâlde menfaat çatışmasını açıklamayan üye, bu fiili dolayısıyla şirketin uğradığı zarardan sorumlu olacaktır⁶²⁹.

Diğer üyelerin sorumluluğunu doğuran fiiller, TTK m. 393/2’de ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmemek veya söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar almaktır. Bunun yanı sıra, ancak “*menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken*” bu fiilleri işleyen üyelerin sorumluluğuna başvurulabileceği ifade

⁶²⁵ Bkz. 4.1.2.3.

⁶²⁶ Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 53.

⁶²⁷ Cankat, *İlişkili Taraf*, 294.

⁶²⁸ Cankat, *İlişkili Taraf*, 295; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 52.

⁶²⁹ Cankat, *İlişkili Taraf*, 295.

edilmiştir. Tercih edilen “ve” bağlacı sebebiyle, nesnel bir şekilde mevcut olma ile bilinme koşullarının, somut olayda birlikte sağlanması gerektiği izlenimi doğmaktadır. Öte yandan menfaat çatışmasının nesnel bir biçimde mevcut bulunması, bir araştırmaya veya yoruma lüzum bırakmayacak kadar açık olmasıdır⁶³⁰. Öğretide, bu ölçüde açık bir menfaat çatışmasının üye tarafından bilindiğini kabul etmek gerektiği, dolayısıyla “*menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken*” lafzındaki “ve” bağlacının “veya” olarak anlaşılmasının uygun olacağı, “*biliniyorken*” ibaresiyle menfaat çatışmasının nesnel bir biçimde mevcut olmadığı fakat üyelerin bunu bildiği durumların kastedildiği -haklı olarak- savunulmaktadır⁶³¹.

4.1.2.2. Zarar

Sorumluluğun doğabilmesi için müzakereye katılma yasağının ihlâli neticesinde alınan karar şirketi zarara uğratmış olmalıdır⁶³². Üyenin yasağa aykırı davranışından dolayı şirket bir zarar görmemişse sorumluluk gündeme gelmez⁶³³.

Müzakereye katılma yasağının ihlâli sebebiyle şirketin uğradığı zarar “doğrudan zarar”dır⁶³⁴. Bununla birlikte pay sahipleri ve şirket alacaklıları “dolaylı zarar” görmüş olurlar⁶³⁵.

⁶³⁰ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 363; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 53.

⁶³¹ Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 363. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 53. “Nesnel bir şekilde mevcut olma” ve “bilinme” olgularının birbirinden farklı iki olasılığa işaret ettiği, dolayısıyla buradaki “ve” bağlacının “veya” olması gerektiği yönünde ayrıca bkz. Kendigelen, *İlk Tespitler*, 282, dn. 115.

⁶³² Domanıç, *Anonim Şirketler*, 616; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74; Çevik, *Anonim Şirketler*, 501; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 212; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 89-90; Cankat, *İlişkili Taraf*, 294; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148-149; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 362.

⁶³³ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 362.

⁶³⁴ Kanundan ve(ya) esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerle aykırı fiil nedeniyle şirketin, pay sahiplerinin veya şirket alacaklılarının malvarlığındaki azalma veya bir artışın önlenmesi “doğrudan zarar”dır (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 449, N. 16-87; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 197).

⁶³⁵ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211. Şirket malvarlığında oluşan doğrudan zarardan ötürü, pay sahiplerinin veya şirket alacaklılarının malvarlığında yansıma yoluyla meydana gelen zarar “dolaylı zarar” olarak adlandırılır (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 457, N. 16-107; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 203).

Yasağa aykırı bir şekilde alınmış kararın, ilgili üyenin katılmadığı bir toplantıda verilecek yeni bir kararla ortadan kaldırılması ve(ya) değiştirilmesi mümkündür⁶³⁶. Bu sayede yasağın ihlâli dolayısıyla şirketin zarara uğraması önlenabilir⁶³⁷.

4.1.2.3. Kusur

TTK m. 393/2 gerekçesinde, bu hükümde düzenlenen sorumluluğunun kusur⁶³⁸ esasına dayandığı ifade edilmektedir⁶³⁹. Yasağa tâbi olmayan üyeler bakımından bu sonuca rahatlıkla varılabilir⁶⁴⁰. Nitekim yasağa tâbi olmayan üyeler, menfaat çatışmasının nesnel olarak mevcudiyeti veya bilinmesi şartıyla sorumlu tutulabilmektedir. Bu yüzden bahsi geçen üyelerin, ancak kastlarından veya ağır ihmâl düzeyindeki bilgisizliklerinden dolayı sorumluluklarına başvurulabilir.

Konu, yasağa tâbi üye bakımından incelendiğinde, kusur şartı hakkında farklı görüşler bulunduğu görülmektedir. Bir görüş⁶⁴¹, ilgili üyenin sorumlu tutulması için kusur şartının varlığının gerekli olduğu yönündedir. Başka bir görüşe⁶⁴² göre yasağa tâbi üye, yasağın mevcudiyetini bildiği veya hafif ihmâl de dâhil kusuruyla bilemediği durumlarda sorumlu tutulur. Aksi yönde bir görüş⁶⁴³ olarak, katılımın her hâlükârda yasaklandığı, yasağın uygulanma sebebi hakkındaki bilginin sorumlulukta dikkate alınmadığı, yasağı ihlâl ettiği

⁶³⁶ Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 212; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 91.

⁶³⁷ Yasağın ihlâli neticesinde verilen kararı icra etmeme imkânı varsa ve ihlâl zarar doğmadan öğrenilmişse söz konusu kararın, alınacak yeni kararlar yerine getirilmeyebileceği hakkında bkz. Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74.

⁶³⁸ Kusur, kast ve ihmâlî ifade eder. Kast, hukuka aykırı sonucun (ihlâlin) bilinmesi ve istenmesidir. İhmâlde ise hukuka aykırı sonuç istenmediği hâlde bu sonucun gerçekleşmesini önlemek için gerekli özenin gösterilmemesi söz konusudur. İhmâl, ağır ve hafif olmak üzere ikiye ayrılır. Benzeri bir olayda, ancak tedbirli bir kişiden beklenebilecek dikkatli ve özenli davranışın sergilenmemesi, hafif ihmâle vücut verir. Aynı şartlar altındaki herkesin alabileceği basit tedbirlerin dahi alınmaması hâlinde ağır ihmâlden söz edilir. Söz konusu açıklamalar için bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 311-312; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 19-20; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 210; Sait Kemal Mimaroğlu, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukukî Mes'uliyeti* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1967), 27-28; Necla Akdağ Güney, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 68; Yılmaz Yördem, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi* (Ankara: Seçkin, 2022), 194-196.

⁶³⁹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

⁶⁴⁰ Diğer üyelerin sorumlu tutulabilmesi için kusur şartının gerçekleşmiş olması gerektiği yönünde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 212.

⁶⁴¹ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 212.

⁶⁴² Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 363; Yaşar, “Madde 393”, 2122; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 53.

⁶⁴³ Bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 295.

takdirde ilgili üyenin kusurlu davranmış kabul edileceği ileri sürülmektedir. TK (56) döneminde, müzakereye katılma yasağından kaynaklanan sorumluluğun (m. 332/2) “netice sorumluluğu” olduğuna ilişkin bir görüş⁶⁴⁴ de mevcuttu.

Kanaatimizce yasağın dürüstlük kuralı gerektirdiğinde de uygulanması sebebiyle menfaat sahiplerinin kapsamının genişleyebildiği, üstelik şirket dışı ve(ya) kişisel olmayan menfaatlerin de yasağın kapsamına dâhil olabildiği dikkate alınmalı, ilgili üye sırf yasağı ihlâl etmesi sebebiyle kusurlu sayılmamalı veya bu sorumluluk netice sorumluluğu olarak kabul edilmemelidir. Bu yüzden sorumluluk için kusurun mevcudiyeti aranmalı ve ilgili üyenin menfaat çatışmasını bildiği veya kusuruyla bilemediği durumlarda sorumlu tutulması gerektiği sonucuna varılmalıdır.

Bununla birlikte TTK m. 369/1 gereğince yönetim kurulu üyesi, görevlerini yerine getirirken tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket etmekle ve şirket menfaatini dürüstlük kuralları çerçevesinde gözetmekle yükümlüdür. Anılan hükümde ifadesini bulan özen yükümlülüğü, üyelerin sorumluluğuna başvurulduğunda onlara kusur izafe edilip edilemeyeceğinin tespitinde rol oynar⁶⁴⁵. Gerçekten TTK m. 369/1 ile “tedbirli bir yöneticinin özeni” ölçüsü getirilmiş ve bu ölçüye uygun davranıldığı takdirde, yapılan iş ve işlem zarara yol açsa dahi üyenin bundan sorumlu tutulamayacağı kabul edilmiştir⁶⁴⁶.

“Tedbirli yöneticinin özeni” objektif bir ölçüye işaret etmektedir, yani üyenin kendi işlerinde gösterdiği özen⁶⁴⁷ veya sorumlu tutulmak istendiği iş ve işlemdeki bilgisizliği, deneyimsizliği, zaman yetersizliği gibi sübjektif gerekçeler⁶⁴⁸ dikkate alınmaz. Aynı

⁶⁴⁴ Bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 685.

⁶⁴⁵ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 188; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 140; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 420, N. 579 ve 422, N. 583; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 657; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1559, N. 135. Ayrıca bkz. TTK m. 369/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 170. Özen yükümlülüğünün, ihmâlin varlığının ve ağırlığının tespiti hususunda belirleyici olduğu yönünde bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 44.

⁶⁴⁶ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 657.

⁶⁴⁷ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 317; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 67-68; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 213; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 657; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 258. “Nesnellikte diligentia quam in suis yeterli olmaz” (TTK m. 369/1 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 170).

⁶⁴⁸ Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 213; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 258; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 212 ve 218; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 489.

şirkette, aynı şartlar altında ve aynı zamanda görev ifa eden tedbirli bir üye⁶⁴⁹ nasıl bir özen gösterecek idiyse söz konusu özen, kusurun tespitinde belirleyicidir⁶⁵⁰.

Üyenin, müzakereye katılma yasağını ihlâl edip etmediğinin saptanmasında da TTK m. 369/1'deki “tedbirli bir yöneticinin özeni” ölçüsüne başvurulacaktır. Bu doğrultuda, aynı koşullar altındaki tedbirli bir yöneticinin somut olaydaki menfaat çatışmasını bileceği, açıklayacağı ve müzakereye katılmaktan kaçınacağı sonucuna ulaşılabiliriyorsa, ilgili üyenin de bilmesi ve dolayısıyla yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği kabul edilmelidir. Aksine davranış, TTK m. 393/1'in kusurla ihlâl edildiği anlamına gelir.

Tedbirli bir yöneticinin kendisine ait menfaati bileceği ve yasağa uygun davranacağı söylenebilir. İlişkili olduğu gerçek veya tüzel kişilerden bazılarına; söz gelimi eşine, çocuğuna, annesine, babasına, kardeşine, nişanlısına, ortağı veya yöneticisi olduğu şirkete⁶⁵¹ ait menfaat bakımından da aynı yorum yapılabilir. Öyleyse sayılan hâllerde, yasağı ihlâl fiilinin kusuru da barındırdığı sonucuna varılabilir.

Özen yükümlülüğünden bahis açınca, TTK m. 369/1 gerekçesinde yer verilen “iş adamı kararı ilkesi”ne⁶⁵² de değinmekte fayda vardır. Gerekçede ilke hakkında şu sözlere yer verilmiştir:

Tedbirli yönetici ölçüsü, yönetim kurulu üyesinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak “işadamı kararı” (business judgement rule) verilebileceğini kabul eder ve riskin bundan doğduğu hallerde üyenin sorumlu tutulmaması esasına dayanır. Genel kabul gören kural uyarınca, duruma uygun araştırmalar yapıp, ilgililerden bilgiler alınıp yönetim kurulunda karar verilmişse, gelişmeler tamamen aksi yönde olup şirket zarar etmiş olsa bile özensizlikten söz edilemez⁶⁵³.

⁶⁴⁹ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 657; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 213.

⁶⁵⁰ Bununla birlikte objektif rol modelin özeni, özen yükümlülüğünün asgari düzeyini ifade etmekte olup üyenin uzmanlığı, bilgisi, deneyimi vs. somut olayda yaptığı işin gerektirdiğinden daha fazlaysa (objektif rol modele kıyasla daha üstünse), bu defa üyeye göre değerlendirme yapılır. Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 657-658, dn. 715; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 259; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 218-219.

⁶⁵¹ Kuşkusuz bu örnekler, somut olayın özelliklerine göre artırılabilir.

⁶⁵² İş adamı kararı ilkesi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 5 vd.; Kürşat Göktürk, “Amerikan, Alman, İsviçre ve Türk Hukukunda İşadamı Kararı İlkesi”, *İÜHFD*, 2/2, (2011): 208 vd.; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1576 vd., N. 158 vd.; Semih Sırrı Özdemir, *İş Adamı Kararı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 7 vd.; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 239 vd.

⁶⁵³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 170.

Görüldüğü üzere söz konusu ilke gereğince üyelerin, duruma uygun araştırmalar yapıp gereken bilgiye ulaşarak karar almaları hâlinde tedbirli bir yöneticinin özeniyile davranmış oldukları ve bu karar sonradan olumsuz sonuçlar doğursa bile sorumlu tutulmayacakları kabul edilmektedir⁶⁵⁴.

Bu ilkenin müzakereye katılma yasağına aykırı davranan üye bakımından uygulanma kabiliyeti araştırılmalıdır. Başka bir deyişle, yasağı ihlâl eden üye, karar alınırken özenli bir süreç yürütüldüğünü, kararın şirket açısından yine de başarısızlıkla sonuçlandığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulabilir mi?

Öğretide -haklı olarak- soruya olumsuz yanıt verilmektedir. Bu çerçevede, kararın özenli bir süreç sonunda alınmasının ilkenin uygulanma şartlarından biri olduğu, üyenin TTK m. 393'e aykırı bir şekilde müzakereye katılıp oy kullanmış olması hâlinde hem sadakat hem de özen yükümlülüğünü ihlâl etmiş sayılacağı ve bahsi geçen üye bakımından kararın özenli bir süreç sonucunda verilmiş olduğunun kabul edilemeyeceği belirtilmektedir⁶⁵⁵. TTK m. 393/2'den yola çıkılarak aynı sonuç, ilgili üyenin katılımına itiraz etmeyen veya katılımı lehine oy kullanan üyeler bakımından da dile getirilmektedir⁶⁵⁶. Bizce de ilgili üye; toplantıda hazır bulunmasıyla, yaptığı konuşmalarla, sunduğu bilgilerle, ikna çabalarıyla vs. diğer üyeleri etkileyebilir. Bu durum karşısında, yönetim kurulu kararının özenli bir sürecin çıktısı olduğunu söylemek güçtür.

⁶⁵⁴ Mevcut yasal düzenlemeler karşısında Türk hukukunda iş adamı kararı ilkesinin menşei olan Amerikan hukukundaki hâliyle doğrudan doğruya uygulanamayacağı ifade edilmektedir. Bu hususta bkz. Özdemir, *İş Adamı Kararı*, 155 vd. İlkenin Amerikan hukukundaki uygulaması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 10 vd.; Göktürk, "İş Adamı Kararı", 210 vd.; Özdemir, *İş Adamı Kararı*, 53 vd.; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1614 vd., N. 221 vd.; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 255 vd. Bununla birlikte ilkenin -gereğince de dile getirilen- temel amacının, başka bir deyişle üyelerin özen yükümlülüğüne uygun olarak yürüttükleri bir süreç sonunda verdikleri kararın daha sonra başarısızlıkla sonuçlansa bile sorumluluk doğurmayacağı yönündeki esasın Türk hukukunda da benimsenebileceği kabul edilmekte ve bu uygulama da *business judgement rule* olarak anılmaktadır. Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 84; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 267-268; Göktürk, "İş Adamı Kararı", 238-240; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 292-293; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 444-445, N. 16-75. TK (56) döneminde, iş adamı kararı ilkesinden söz etmeyerek, bu esasın benimsenmesi gerektiğini dile getiren yazarlar için bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 75; İsmail Kırca, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi-Özen Borcu", *BATİDER*, 22/3 (2004): 88. İlkenin bu amacından yararlanılabileceği, fakat bu uygulamanın iş adamı kararı ilkesi olarak adlandırılmayacağı, ilkenin Türk şirketler hukuku pratiği ve teorisine bir katkısı şeklinde nitelenmesi gerektiği yönünde bkz. Özdemir, *İş Adamı Kararı*, 160-161.

⁶⁵⁵ Bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 322.

⁶⁵⁶ Bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 322-323.

Keza verilen kararlar ilgili olarak üyenin menfaat ilişkisi içinde bulunmamasının ilkenin diğer bir uygulanma şartı olduğu, TTK m. 393/1'in gündeme geldiği durumlarda ise böyle bir menfaat ilişkisi mevcut olduğundan ilkenin prensip olarak uygulanamayacağı ifade edilmektedir⁶⁵⁷. Bununla birlikte, yalnızca menfaatlerin karşı karşıya gelmesine yol açan konularda alınan kararın, sonradan şirket menfaatine aykırı olması da gündeme gelebilir. Söz gelimi, üyeden piyasaya uygun vadeyle ve faiz oranıyla alınan ödünç, faizlerdeki bir düşüşle birlikte şirket menfaatine aykırılık kesbedebilir. Bu ihtimalde, başlangıçta menfaat çatışması mevcut olmadığından, üyenin söz konusu ilkeye dayanabileceği kanaatindeyiz.

Üyelerin iş adamı kararı ilkesinden ancak kanunda öngörülen yükümlülüklerini ihlâl etmemek koşuluyla yararlanabilecekleri, TTK m. 393/1'in varlığına rağmen toplantıya katılım hâlinde kanunun emredici hükmüne aykırı davranılmış olacağı için ilkenin uygulanamayacağı da söylenmektedir⁶⁵⁸.

Kusuru ispat yükünün kime ait olduğu da incelenmelidir. Menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunmayan üyelerin kusurlarını ispat yükü davacıya yüklenmiş gözükmektedir. Zira bu üyeler kanundan doğan yükümlülüklerini “menfaat çatışmasının nesnel bir şekilde mevcut olması veya bilinmesi” hâlinde ihlâl etmiş sayılacaklarından, ihlâl fiili kusur şartını da içermektedir. Dolayısıyla kanundan doğan yükümlülüklerin ihlâli fiilini ispatla yükümlü olan davacının (bkz. TMK m. 6, HMK m. 190/1), kendiliğinden, kusurun da ispatıyla yükümlü kılındığı düşüncesindeyiz.

Menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan üyeye gelince, ihlâl fiilinin kusuru da barındırdığı görüşünün temsilcisi *Cankat*, menfaat çatışmasını bilmediğini ispat yükünün ilgili üyeye ait olduğunu ileri sürmektedir⁶⁵⁹. Müzakereye katılma yasağına aykırılıktan bağımsız olarak *Uzel*, kanunda veya esas sözleşmede açıkça belirtilen, şirketi yahut üçüncü kişileri korumayı amaçlayan yükümlülüklerin ihlâli hâlinde özen

⁶⁵⁷ Bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 331.

⁶⁵⁸ Bkz. Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 91.

⁶⁵⁹ Bkz. Cankat, *İlişkili Taraf*, 295.

yükümlülüğüne başvurulmasına gerek olmaksızın bu ihlâlin ispatıyla kusurun ispatının da yerine getirilmiş olacağını belirtmektedir⁶⁶⁰.

Hükûmetin teklif ettiği tasarı metninde TTK'nın 369. maddesinde üçüncü bir fıkra daha bulunmaktaydı. Bu fıkra şu şekildeydi: “Üyelerin ve yöneticilerin, görevlerini yerine getirirken, bu madde anlamında özenle hareket ettikleri karinedir”⁶⁶¹. Gerekçeye göre “[s]on fıkra ispat yükünü özen yükümünün ihlâl edildiğini iddia edenlere vermek amacıyla bir karine öngörmektedir. Çünkü bir çok halde özen gösterildiğini ispat etmek çok güç olabilir”. Görüldüğü üzere üyelerin özenli davranmadıklarını iddia eden davacıların, bu karinenin aksini ispat etmesi gerekiyordu. Keza söz konusu metinde TTK m. 553/1, “yönetim kurulu üyeleri, [...] kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini, kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı, verdikleri zarardan sorumludurlar”⁶⁶² yönündeydi. Fakat Adalet Alt Komisyonunca TTK m. 553/1’de değişiklik yapılmış ve üyelerin “kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça” sorumlu olacakları düzenlenmiştir. Keza TTK’nın 369. maddesinin üçüncü fıkrasına yer verilmemiştir. Adalet Komisyonu raporunda, bu değişiklik ile ilgili olarak şu ifadeler kullanılmıştır: “Alt Komisyonca, Tasarının 369 [uncu] maddesinin üçüncü fıkrası, 553 üncü madde ile çelişki yaratabileceği ve özellikle bazı hâllerde ispat yükünün yer değiştirebileceği endişesiyle madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir”⁶⁶³.

Bununla birlikte 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikte “kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça” ibaresi TTK m. 553/1 metninden çıkarılmıştır [m. 41(16)]. Ayrıca madde metnine “yükümlülüklerini” ibaresinden sonra gelmek üzere “kusurlarıyla” ibaresi ilâve edilmiştir (m. 28). Böylece TTK m. 553/1 metni, hükûmetin teklif ettiği hâline geri dönmüştür. 6335 sayılı Kanun’a ilişkin Adalet Komisyonu raporunda, anılan kanunun tasarı metninin geneli üzerindeki müzakerelerde en fazla değişiklik talep edilen hususların neler olduğu sayıldıktan hemen sonra, yapılan değişiklikler özetlenmekte ve

⁶⁶⁰ Bkz. Necdet Uzel, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Kusurun İspatı”, içinde *Sorumluluk Hukuku*, ed. Başak Baysal (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 402.

⁶⁶¹ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 653.

⁶⁶² Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 699.

⁶⁶³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 490.

burada sorumluluk davasındaki ispat yükü hakkında şöyle denilmektedir: “*Bu bağlamda [...] yönetim kurulu üyelerinin [...] sebep oldukları zararlarda kusuru ispat yükü yeniden düzenlenerek kusuru müddeinin ispat edeceği yönünde düzenlemeye gidildiği [...] [i]fade edilmiştir*”⁶⁶⁴.

Öğretide de kusuru davacının ispat edeceği yönünde bir görüş⁶⁶⁵ mevcuttur. Başka bir görüş⁶⁶⁶ olarak, kusuru ispat yükünün kime ait olduğu sorununun, sorumluluğun kaynağının “sözleşme” veya “haksız fiil” olmasına göre (TBK m. 112 ve m. 50/1) çözüme kavuşturulması gerektiği savunulmaktadır.

TTK m. 369/1 ve m. 553/1’de yapılan değişiklikler ve bunlara ilişkin gerekçede yer verilen açıklamalar dolayısıyla biz de kusuru ispat yükünün davacıda olduğu görüşüne katılmaktayız. Bununla birlikte kusurun tespitinde objektif rol modelin esas alınması dolayısıyla kusuru ispat yükünün önem arz etmeyeceği söylenebilir⁶⁶⁷. Gerçekten sorumluluğuna başvurulmak istenen kişinin davranışı ile objektif rol modelin özenli davranışı kıyaslanacak, neticede yükümlülük ihlâli ispatlanırsa kusur da aksi ispat edilemez bir şekilde mevcut kabul edilecektir⁶⁶⁸. Dolayısıyla TTK m. 393’ten kaynaklanan sorumlulukta da kusurun ispatı ile özen yükümlülüğüne aykırılığın ispatı eşittir. Özen yükümlülüğünün ihlâli de TTK m. 553/1’de zikredilen *kanundan doğan*

⁶⁶⁴ Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu, 10 (Esas No: 1/630, Karar No: 14, Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 2), www.tbmm.gov.tr, E.T. 11.06.2023.

⁶⁶⁵ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 233; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 432, N. 590; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. IV* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 2936-2937, N. 6a-6b; Özdemir, *İş Adamı Kararı*, 156; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 561-562. Bahtiyar da 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonrası kusurun ispatının davacıya yüklendiğini belirtmekle birlikte, TK (56) m. 336 vd. hükümlerinde öngörülen ve kusur karinesine dayanan sistemin terk edilmiş olmasının yerindeliliğinin tartışmaya açık olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Mehmet Bahtiyar, *6335 Sayılı Kanun ile Yeni TTK’da Yapılan Değişiklikler ve İşletmeler/Şirketler İçin TTK’ya Uyum Takvimi* (İstanbul: Beta, 2012), 19-20.

⁶⁶⁶ Kendigelen, *İlk Tespitler*, 459-460; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 242 vd.; Emin Çamurcu, *Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), 74 vd.; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 233; Şener, *Ortaklıklar*, 422.

⁶⁶⁷ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 320.

⁶⁶⁸ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 320-321. Benzer şekilde Uzel, kusurun varlığını araştırmak gerekiyorsa, başka bir ifadeyle özen yükümlülüğü kapsamında yapılacak bir incelemeyle sonuca varılacaksa özen yükümlülüğüne aykırı davranış ispatlanarak hem hukuka aykırılığın hem de kusurlu davranışın ispat edilmiş olacağını ifade etmektedir. Bkz. Uzel, “Kusurun İspatı”, 403.

yükümlülüğün ihlali olup⁶⁶⁹ bu hususu ispat yükü davacıya aittir⁶⁷⁰. Öyleyse müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk davasında menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan üyenin kusurunu ispat yükü de davacıdadır.

4.1.2.4. Uygun İlliyet Bağı

Sorumluluğun gündeme gelebilmesi için gereken son şart, şirketin uğradığı zarar ile TTK m. 393/1'e aykırı davranış arasında uygun illiyet bağı bulunmasıdır⁶⁷¹.

Karar yasaklı üyenin oyu sayesinde alınmışsa illiyet bağının kurulduğu rahatlıkla söylenebilir. Beş üyeden oluşan bir yönetim kurulunun eksiksiz toplandığı, yasağın uygulanmasını gerektiren öneriye yasağa tâbi üye de dâhil üç üyenin olumlu, iki üyenin olumsuz oy kullandığı hâllerde durum böyledir.

Buna karşılık ilgili üye hariç tutulduğunda dahi kararın aynı yönde alınacağı hâllerde, bahsi geçen üyenin, diğer üyelerin iradelerini etkilemiş olması ihtimali gözden uzak tutulmamalıdır. Bu husus iddia ve ispat edildiği takdirde, yasağa aykırı davranış ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağının kurulduğu kabul edilebilir. Bu açıklamalar, yasaklı üyenin oy kullanmamasına rağmen müzakereye katıldığı hâller için de geçerlidir.

4.1.3. Sorumluluk Davası

4.1.3.1. Dava Şartı Olarak Arabuluculuk

TTK'da düzenlenen hususlardan kaynaklanan davalar, (mutlak) ticari davadır [TTK m. 4/1(a)]. Keza, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat taleplerine ilişkin ticari davalarda arabulucuya başvurulması dava şartıdır (TTK m. 5A/1).

Müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk davası TTK'da düzenlenen bir husustan kaynaklandığı için ticari dava niteliğindedir. Keza bu dava ile müzakereye katılma yasağına aykırı hareketten dolayı şirketin uğradığı zararın

⁶⁶⁹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 436, N. 16-59; Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 227-228.

⁶⁷⁰ Kusuru ispat yükünün sorumluluğun dayanağına göre belirleneceği görüşünü savunan Sevi, özen yükümlülüğünün yerine getirilmiş olduğunu davalı yönetim kurulu üyelerinin ispat edeceğini ileri sürmektedir. Bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 233.

⁶⁷¹ Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 498; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 212; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148-149; Cankat, *İlişkili Taraf*, 294; Özer, "Müzakerelere Katılma Yasağı", 362.

giderilmesi amaçlanmaktadır, yani bir miktar paranın ödenmesini konu edinen bir tazminat davası söz konusudur. Dolayısıyla bu dava açılmadan önce, bir dava şartı olan arabulucuya başvuru zorunluluğu yerine getirilmelidir.

4.1.3.2. Davanın Tarafları

4.1.3.2.1. Davacı

4.1.3.2.1.1. Şirket

TTK m. 393/2, “*şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler*” lafzını içermekte, böylece zararın tazmininin şirket tarafından talep ve dava edilebileceğini hükme bağlamaktadır. Bu tespitin ardından şirket adına dava açmaya karar verme yetkisinin hangi organda olduğu ve şirketin davada temsili hususlarına değinmek gerekir.

TK (56) m. 341/1’e göre genel kurul, yönetim kurulu üyelerine karşı dava açılmasına karar vermişse veya dava açılmamasına karar verdiği hâlde esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahipleri dava açılmasına yönelik oy kullanmışsa, şirket bu karar veya talep tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmak zorundaydı. Bu durumda şirket adına dava açma yetkisinin denetçilere ait olduğu ikinci fıkrada hükme bağlanmıştı. Aynı fıkrada, azınlığın oyuyla dava açılması hâlinde azınlığın, denetçiler dışında da bir vekil belirleyebilmesine imkân tanınmıştı. Görüldüğü üzere TK (56) döneminde, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna başvurulabilmesi, bu yönde bir genel kurul kararı alınması şartına bağlanmıştı.

Önceleri Yargıtay, genel kurul kararı alınmaksızın açılan davaları dava şartı yokluğundan reddederken⁶⁷²; sonraları bu kararın alınmamasını, tamamlanması mümkün usulî bir eksiklik sayarak davanın hemen reddini gerektiren bir durum olarak görmemiş, anılan eksikliğin giderilmesi için davacı tarafa HUMK⁶⁷³ m. 39 ve 40 (HMK m. 54) gereğince

⁶⁷² Bkz. TD., 12.01.1970, E. 1969/3679, K. 1970/97 [Sıtkı Akyazan, *Son İçtihatlarla-Gereğçeli-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat* (Ankara: Balkanoğlu Matbaacılık, 1971), 245]. Bununla birlikte; genel kurulca verilen dava açılması kararının 1.077,21 TL’nin tahsiline özgülendiği; davanın ise 32.706,12 TL’nin tahsili için açıldığı; dolayısıyla, genel kurul kararında belirtilen miktarı aşan kısım için dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği yönünde yakın tarihli bir karar için bkz. Y. 11. HD, 11.01.2022, E. 2021/2920, K. 2022/138, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁶⁷³ R.G. T. 02-03-04.07.1927, S. 622, 623, 624.

uygun süre verilmesi gerektiğini içtihat etmişti⁶⁷⁴. Öte yandan, m. 332/2’de (TTK m. 393/2’de) düzenlenen sorumluluk davasını açma hakkının yalnızca şirkete ait olduğunu ileri süren *Domaniç*, bu hâlde genel kurul kararı veya azınlığın talebine gerek olmaksızın, temsilci organın şirket adına doğrudan sorumluluk davası açmaya yetkili bulunduğunu ifade etmekteydi⁶⁷⁵.

TTK döneminde ise TK (56) m. 341/1’e benzer bir hükme yer verilmemiştir. Keza yönetim kurulu üyelerine karşı şirket adına dava açılmasına şirketin hangi organı tarafından karar verileceği ve davanın hangi organ tarafından açılacağı konularında da açık bir düzenleme yer almamaktadır. Öte yandan TTK m. 479/3(c) hükmüyle, oyda imtiyazın ibra ve sorumluluk davası açılması kararlarında uygulanmayacağı öngörülmüştür⁶⁷⁶.

Yargıtay, TK (56)’ya koşut olarak, TTK döneminde de üyelere karşı sorumluluk davası açılabilmesi için bu yönde bir genel kurul kararı alınması gerektiğini ve bunun bir dava şartı olduğunu içtihat etmektedir. Nitekim, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 23.09.2019 tarihli ve 2018/4755 esas, 2019/5675 karar sayılı kararında bu husus şu sözlerle ifade edilmektedir:

6102 sayılı TTK hükümleri arasında mülga TTK’nın 341. maddesi gibi açık bir düzenleme olmamakla birlikte 6102 sayılı TTK’nın 408/1, 553/1 ve 479/3-c maddelerindeki düzenleme karşısında anonim şirket yöneticileri hakkında sorumluluk davası açılabilmesi için, şirket genel kurulunda karar alınması gereklidir. Fakat, anılan yönteme uyulmaması davanın hemen reddi sonucunu doğurmamalıdır. [...] Böyle bir kararın varlığı dava şartı olup, mahkemece kendiliğinden gözetilmesi gerekir. Bu durum karşısında mahkemece, genel kurulda davalı hakkında dava açılması yönünde alınmış bir karar var ise ibrazının sağlanması, yoksa anılan eksikliğin giderilmesi için davacı tarafa HMK’nın 54. maddesi uyarınca uygun süre verilmesi ve sonucuna göre bir karar

⁶⁷⁴ Y. 11. HD, 02.06.1975, E. 1974/5185, K. 1975/3636; Y. 11. HD, 17.12.1996, E. 1996/8308, K. 1996/8882; Y. 11. HD, 21.04.2008, E. 2007/3690, K. 2008/5378; Y. 11. HD, 20.11.2008, E. 2007/8280, K. 2008/13135; Y. 11. HD, 25.12.2008, E. 2008/9264, K. 2008/14407; Y. 11. HD, 12.01.2010, E. 2008/8774, K. 2010/201; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁶⁷⁵ Bkz. *Domaniç*, *Anonim Şirketler*, 651, 653-654, 674.

⁶⁷⁶ Limited şirketler için aynı yönde bkz. TTK m. 618/3(c).

*verilmesi gerekirken yazılı şekilde doğrudan işin esasına girilerek hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir*⁶⁷⁷.

Her ne kadar anılan kararda eksikliğin tamamlanması adına HMK m. 54 uyarınca süre verilmesi gerektiği belirtilmiş ise de Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 13.06.2022 tarihli ve 2021/2908 esas, 2022/4792 karar sayılı kararında⁶⁷⁸ “*davacı tarafa HMK’nın 115/2. maddesi uyarınca uygun süre verilmesi ve sonucuna göre bir karar tesisi gerek[tiği]*” ifade edilmiştir.

TTK’nın açıklanan bu durumu ve Yargıtay’ın devam ettirdiği içtihat karşısında konu öğretide de tartışılmıştır. Bir görüş⁶⁷⁹ olarak, bu hususta karar almaya yetkili organın yönetim kurulu olduğu ileri sürülmektedir. İkinci bir görüş⁶⁸⁰ ise Yargıtay içtihadıyla aynı doğrultudadır. Bizim de katıldığımız üçüncü bir görüşe⁶⁸¹ göre sorumluluk davası açılması kararını almaya yönetim kurulu yetkili kılınmıştır, bununla birlikte üyelerin tümüne karşı dava açılmak istenmesi örneğinde olduğu gibi yönetim kurulunun bu yetkisini kullanamayacağı hâllerde genel kurulca da karar alınabilir.

⁶⁷⁷ Erişim için bkz. www.lexpera.com.tr, E.T. 16.05.2023. Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, 17.12.2015, E. 2015/560, K. 2015/13614; Y. 11. HD, 09.02.2016, E. 2015/3371, K. 2016/1194; Y. 11. HD, 22.09.2016, E. 2015/15433, K. 2016/7433; Y. 11. HD, 13.10.2016, E. 2016/1271, K. 2016/8111; Y. 11. HD, 26.01.2017, E. 2016/5455, K. 2017/534; Y. 11. HD, 07.05.2018, E. 2016/15047, K. 2018/3281; Y. 11. HD, 22.05.2019, E. 2018/1432, K. 2019/4030; limited şirketlerde, TTK m. 618/3(c) gereğince genel kurul kararının bir dava şartı olduğu hakkında bkz. Y. 11. HD, 26.11.2019, E. 2018/2242, K. 2019/7531, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁶⁷⁸ Erişim için bkz. www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁶⁷⁹ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 440-441, N. 601-602a.

⁶⁸⁰ Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 201; İbrahim Arslan ve Ebru Tüzemen Atik, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Aleyhine Sorumluluk Davası Açılması Kararı ve Açılacak Davada Şirketin Temsili”, *BaşÜHFD*, 2/2 (2016): 20 vd.; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 308, dn. 164; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu”, içinde *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı* (Ankara: BTHAE, 2016), 405 vd.; Sıtkı Anlam Altay, “Yargıtay Kararları Işığında Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğunda Doğrudan Sorumluluk Dolayısıyla Sorumluluk Ayrımına Bağlanan Hukuki Sonuçlar”, içinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXXI* (Ankara: BTHAE, 2018), 75-77; Şener, *Ortaklıklar*, 425; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 549.

⁶⁸¹ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 331-332; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 596; Helvacı, “Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı”, 155 vd.; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 266; Pulaşlı, *Şerh, C. IV*, 2837-2840, N. 74-75 ve 2973-2974, N. 75-78; Sevdâ Bora Çınar, “Anonim Şirketlerde Sorumluluk Davası Açılmasında Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Turkish Academic Research Review*, 4/2 (2019): 249 vd.; Sevgi Bozkurt Yaşar, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ”, *BATİDER*, 34/1 (2018): 158-161.

Açılan davada şirket -kural olarak- yönetim kurulu tarafından temsil edilir (bkz. TTK m. 365)⁶⁸². Bununla birlikte yönetim kurulu üyelerinin tamamı müzakereye katılma yasağını ihlâl ettikleri takdirde temsilin nasıl mümkün olacağı da değerlendirilmelidir. TTK m. 393/2'den bağımsız bir biçimde öğretide⁶⁸³, üyelerin tümüne veya yönetim kurulunu oluşturan tek üyeye karşı sorumluluk davası açılmak istendiğinde şirkete bir temsil kayyımı (TMK m. 426) atanabileceği ve şirketin davada kayyım tarafından temsil edilebileceği belirtilmektedir. Keza genel kurulun, aleyhinde sorumluluk davası açılmak istenen üyeleri azledebileceği ve davanın belirlenecek yeni yönetim kurulu tarafından açılabilmesi de söylenmektedir⁶⁸⁴. Son bir öneri olarak, genel kurul tarafından davayı açmak üzere bir vekil atanabileceği yahut pay sahibinin mahkemeden bir vekil tayin edilmesini talep edebileceği belirtilmektedir⁶⁸⁵.

Tüm üyeler hakkında TTK m. 393/2'den kaynaklanan sorumluluk davası açılmak istendiğinde de şirkete temsil kayyımı atanması çözümüne başvurulmasında bir engel yoktur. Fakat sorumluluk davası açılması kararının alınacağı genel kurul toplantısında, yasağı ihlâl eden üyelerin azli ile yerine yenilerinin seçilmesi ve böylece davanın yeni üyeler tarafından açılması, temsil kayyımı atanmasından daha pratik bir çözümdür⁶⁸⁶. Bunun yanı sıra yasağın ihlâli azil için haklı sebep teşkil ettiğinden⁶⁸⁷, gündemde azle ilişkin bir madde bulunmasına gerek olmadığı gibi şirketin bu azil sonucunda tazminat ödemekle yükümlü tutulması veya genel kurulca alınan bu kararın geçersiz olması ihtimalinden de söz edilemeyecektir.

⁶⁸² Dava açma kararını hangi organın alacağı tartışmasında farklı görüşlere sahip yazarlar, bu hususta uzlaşmaktadır. Bkz. Arslan ve Tüzemen Atik, “Sorumluluk Davası Açılması Kararı”, 25-28; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 202; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 339; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 596; Bora Çınar, “Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı”, 247; Bozkurt Yaşar, “Karar Vermeye Yetkili Organ”, 162; Helvacı, “Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı”, 169; Şener, *Ortaklıklar*, 425; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 266; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 549.

⁶⁸³ Arslan ve Tüzemen Atik, “Sorumluluk Davası Açılması Kararı”, 28-30; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 339; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 596; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 441, N. 602c ve 442, N. 603; Pulaşlı, *Şerh, C. IV*, 2974-2975, N. 79; Şener, *Ortaklıklar*, 425; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 549.

⁶⁸⁴ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 335; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 267.

⁶⁸⁵ Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 333-335. Genel kurul tarafından belirlenecek bir temsilci vasıtasıyla dava açılabilmesi yönünde bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 203; Bozkurt Yaşar, “Karar Vermeye Yetkili Organ”, 162. Aksi yönde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 266-267.

⁶⁸⁶ Kendisine duyulan güven yitirilmiş ve çekişme içine girilmiş bir kurul ile çalışmaya devam edilmesi yerinde olmayacağı için, temsil kayyımı atanmış olması ihtimalinde dahi, hakkında dava açılacak üyelerin azledilmesi ve yerine yenilerinin seçilmesi en isabetli tercih olacaktır (Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 267).

⁶⁸⁷ Bkz. Başlık 4.3.

4.1.3.2.1.2. Pay Sahipleri ve Şirket Alacaklıları

TTK m. 553 vd. gereğince pay sahipleri ve şirket alacaklıları, dolaylı zararlarının tazmini için yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna başvurabilirler. Müzakereye katılma yasağına aykırı davranan üyeleri şirketin uğradığı zarardan sorumlu tutan TTK m. 393/2, pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dolaylı zararının tazmini hakkında herhangi bir hüküm içermemektedir. Bu yüzden öğretide TTK m. 393/2 hükmünün, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına dava hakkı tanıyan m. 553 vd. hükümlerini dışlayıp dışlamadığı tartışma konusu olmuştur.

Bir görüş⁶⁸⁸ olarak, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dava hakkının bulunduğu ileri sürülmektedir. TK (56) döneminde Çamoğlu⁶⁸⁹, m. 332 ile getirilen yasağın, m. 336(5) bağlamında bir görev olarak yorumlanabileceğini ve bu göreve aykırılık hâlinde m. 336'ya istinaden alacaklıların ve pay sahiplerinin de dolaylı zararlarının tazminini talep edebileceklerini belirtmekteydi^{690,691}. Her ne kadar TK (56) m. 332, kanundaki yeri dikkate alındığında m. 336'dan bağımsız gözüксе de⁶⁹², yazara göre bu durum sorumluluğun genel hükümlerinin m. 332 bakımından da uygulanmasına engel teşkil etmeyecekti. Çünkü TK (56) m. 336(5)'te bahsedilen görevlerin hepsi bu maddeden başkaca yerlerde düzenlenmişti. Bunun yanı sıra yazar, TK (56) m. 332/2'de geçen “*şirketin husule gelen zararını tazmine mecburdur*” şeklindeki ibarenin de farklı bir yorum yapmaya engel olmadığını, zira m. 336 vd.nda öngörülen diğer sorumluluk hâllerinde de sadece şirketin zararının düzenlendiğini ifade etmekteydi. Nihayet yazar, TK (56) m. 332/2'de yasağa tâbi üyenin sorumlu tutulması dışında başka hiçbir hükme yer verilmediğini, dolayısıyla bunun haricindeki tüm hususlarda genel hükümlere başvurma kaçınılmaz olduğunu savunmaktaydı.

⁶⁸⁸ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 131; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 90-91; Yaşar, “Madde 393”, 2122. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 54.

⁶⁸⁹ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 91.

⁶⁹⁰ TK (56) döneminde, m. 336 ile yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu düzenlenmekte ve üyelerin şirket adına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsen sorumlu olmayacakları öngörülmekteydi (c. 1). Buna karşılık üyeler, aynı fıkra yazılı beş hâlde şirkete, münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen sorumlu tutulmuşlardı (c. 2). Bu hâllerden biri de üyeler tarafından “[g]erek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasden veya ihmal neticesi olarak yapılmaması” idi (b. 5).

⁶⁹¹ Benzer gerekçeyi TTK döneminde de dile getiren yazar için bkz. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 131.

⁶⁹² TK (56) m. 332 “VI. İdare meclisi toplantıları” başlığı altında bulunmaktayken, m. 336 “V. Meclis azalarının hukuki durumu” başlığı altında yer almaktaydı.

TTK döneminde ise *Akdağ Güney*⁶⁹³, sorumluluğun bu şekilde (yani pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına dava hakkı tanımamak suretiyle) sınırlandırılmasının, m. 393'ün amacıyla örtüşmediğini belirtmektedir. Yazar, şirketin dava açmayıp zarara katlanmak istemesi hâlinde, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının TTK m. 553/1'e dayanan dava haklarının, m. 393/2 gerekçe gösterilerek ellerinden alınamayacağını da eklemektedir.

Aksi yöndeki bir görüş⁶⁹⁴ ise dava hakkının yalnızca şirkete verildiği yönündedir. TTK döneminde *Özer*⁶⁹⁵, ilgili üyenin açıkça şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlü tutulduğunu ifade etmektedir. Yazara göre kanun koyucu, pay sahipleri ve şirket alacaklılarına da dava hakkı tanımayı amaçlasaydı, yalnızca müzakerelere katılma yasağını düzenlemekle yetinir, özel bir hükümle tazminat sorumluluğu öngörmez, böylece TTK m. 393/1'in üyelere yüklenmiş somut bir görev olarak nitelenmesini ve ihlâlî hâlinde m. 553 vd.ndaki sonuçların doğmasını sağlardı. Oysa kanun koyucu, yasağı ihlâl eden üyeyi yalnızca şirkete karşı sorumlu tutan, özel hüküm niteliğindeki m. 393/2'yi sevk etmiştir.

Bizce şirket alacaklıları ile pay sahiplerine dava hakkı tanıyan görüşe üstünlük tanımak gerekir. Zira kanun koyucunun özel bir hükümle (TTK m. 393/2) hukuki sorumluluk öngörme amacı, yasağı ihlâl eden üyeyi yalnızca şirkete karşı sorumlu tutmak değil, yukarıda⁶⁹⁶ da belirtildiği üzere yasağa tâbi olmayan üyeleri ancak menfaat çatışması nesnel bir biçimde mevcutsa veya biliniyorsa sorumlu tutmaktır. Bu amaç gözetildiği takdirde TTK m. 393/1'deki yükümlülüklerin, m. 553/1'de ifadesini bulan “kanundan doğan yükümlülük” olarak kabul edilmesi ve pay sahipleri ile şirket alacaklılarına dava hakkı tanınması m. 393/2'yi akim bırakmayacaktır⁶⁹⁷. Öyleyse tıpkı şirket gibi pay

⁶⁹³ Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211.

⁶⁹⁴ Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 181; Çevik, *Anonim Şirketler*, 501; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 646; Mimaroglu, *Hukukî Mes'uliyet*, 87; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 364.

⁶⁹⁵ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 364.

⁶⁹⁶ Bkz. Başlık 4.1.1.

⁶⁹⁷ Özel hükmün genel hükmü daima dışlamayacağı vurgulanmalıdır. Bu hususta bkz. Tahir Çağa, “Özel Hüküm Genel Hüküm Daima Bertaraf Eder mi?”, *TBBD*, 3/3 (1991), 371 vd. Gerçekten, bir dışlamadan söz edebilmek için özel hükmün, kapsamına dâhil olaylarda genel hükmün tatbikini önlemesi kanun koyucu tarafından istenmiş olmalıdır (Çağa, “Özel Hüküm”, 373). Bu irade doğrudan veya dolaylı olarak ortaya koyulmamış ise, kanun koyucunun özel hükümle takip ettiği amaca bakılmalıdır (Çağa, “Özel Hüküm”, 374-375). Özel hükmün varlığına rağmen genel hükmün de uygulanması özel hükümle izlenen amacı boşa çıkaracaksa, özel hükmün genel hükmü bertaraf ettiği sonucuna varılabilir (Çağa, “Özel Hüküm”, 375).

sahipleri ve şirket alacaklıları da yasağa tâbi olmayan üyelerin sorumluluğuna ancak menfaat çatışması nesnel bir biçimde mevcutsa veya biliniyorsa başvurulabilir.

Ayrıca TTK m. 393/2'ye, üyeleri yalnızca şirkete karşı sorumlu tutma amacı yüklemenin haklı bir gerekçesi de yoktur. Gerçekten pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dava hakkını ortadan kaldırmak, yasağın şirket menfaatini koruma amacıyla çelişecektir. Zira şu veya bu sebeple şirket tarafından sorumluluk davası açıl(a)madığında tazminatın şirkete ödenmesi talebiyle dava açabilecek olan diğer kişilerin dava hakkını ortadan kaldırmak şirketin menfaatine değildir⁶⁹⁸.

4.1.3.2.2. Davalı

Menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili bulunan üye(ler) ile menfaat çatışmasının nesnel olarak mevcudiyeti veya bilinmesi kaydıyla, ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ile söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan üyeler, davalı konumundadır.

Şirket menfaati ile çatışan menfaatin sahibi üye değil, onun TTK m. 393/1'de sayılan yakınları veya dürüstlük kuralı gereği bağlantılı bulunduğu kişiler olsa bile sorumluluk davası üyelere yöneltilir. Bununla birlikte müzakereye katılma yasağı yalnızca şekli organı değil, fiili organı da hedef almaktadır⁶⁹⁹. Bu itibarla, üyenin ilişkili olduğu kişiler fiili yönetim kurulu üyesi sayıldıkları takdirde TTK m. 393/2 çerçevesinde zararın tazmini talebinin muhatabı olmalıdırlar.

4.1.3.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Müzakereye katılma yasağının ihlali sebebiyle şirketin uğradığı zararın tazmini amacıyla açılan davaya ilişkin özel bir görev ve yetki kuralı öngörülmemiştir. Buna karşılık, TTK m. 553 vd.nda düzenlenen sorumluluk davasının özel bir görünüm biçimi olan m. 393/2'de hüküm bulunmayan konularda, m. 553 vd. uygulanacağından, görev ve yetki

⁶⁹⁸ Dolaylı zararın tazminine imkân tanınmasının amaçlarından biri, şirketin herhangi bir sebeple yönetim kurulu üyelerine sorumluluk davası açmaktan kaçınması hâlinde pay sahiplerine kendilerinin ve şirketin menfaatini koruma imkânı sağlamaktır (Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 206).

⁶⁹⁹ Bkz. Başlık 1.4.2.

kuralı da m. 561’e göre belirlenmelidir. Öyleyse şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

Bunun yanı sıra, TTK m. 561’deki “açılabilir” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, kesin yetki kuralı düzenlenmemiş⁷⁰⁰ olup davacı, ister anılan hükme göre şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde isterse HMK m. 6. uyarınca davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir⁷⁰¹.

Burada “[ş]ubeler ve tüzel kişilerle ilgili davalarda yetki” başlıklı HMK m. 14/2’nin⁷⁰² uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Zira anılan hüküm, şirket ile ortaklar arasındaki veya ortakların birbirleri arasındaki davalarda yetkili mahkemeyi belirlemektedir⁷⁰³. Oysa TTK m. 393/2’de şirketin veya ortakların yönetim kurulu üyelerine açtıkları bir dava söz konusudur⁷⁰⁴.

Öte yandan HMK m. 7/1’e göre davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir (c. 1). Fakat dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkili bir mahkeme belirtildiği takdirde davaya o yer mahkemesinde bakılır (c. 2). TTK m. 561, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu hakkındaki davalarda davalıların tamamı açısından ortak yetkili mahkemeyi şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi olarak belirlemiştir. Şu hâlde birden fazla üye TTK m. 393/2 gereğince sorumluyse ve bunların tümüne dava açılacaksa HMK m. 7/1 uygulanmayacaktır. Başka bir deyişle şirket, pay sahibi veya şirket alacaklılarının TTK m. 393/2’den dolayı yalnızca bir üyeye karşı açacakları sorumluluk davasında yetkili mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer veya davalı üyenin yerleşim yeri mahkemesidir. Buna karşılık şirket, pay sahibi veya şirket alacaklıları, birden fazla üyenin

⁷⁰⁰ Bkz. TTK m. 561 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 263.

⁷⁰¹ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 166-167; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 469. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 02.10.2012, E. 2011/7820, K. 2012/14863; Y. 11. HD, 18.09.2013, E. 2013/11633, K. 2013/16010; Y. 11. HD, 18.04.2016, E. 2016/3212, K. 2016/4279; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁷⁰² “Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir”.

⁷⁰³ Ayrıca bahsi geçen hükmün pay sahibinin şirkete karşı açacağı davaları kapsamadığı, azınlık pay sahiplerinin şirkete karşı açtığı bir dava olan anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında da HMK m. 14/2’nin uygulanamayacağı yönünde bkz. İlbasmış Hızlısoy, *Haklı Sebeple Fesih*, 230.

⁷⁰⁴ Müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluktan bağımsız olarak bu yönde bkz. Y. 11. HD, 19.09.2016, E. 2016/6973, K. 2016/7321; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. TK (56) m. 309/3 bakımından aynı yönde bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 167; Y. 11. HD, 26.01.1989, E. 1988/9046, K. 1989/484, www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023.

sorumluluğuna başvurmak istediğinde yalnızca şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir (HMK m. 7/1, c. 2; TTK m. 561).

4.1.3.4. Yargılama Usulü

Kanun koyucu, gerek TTK m. 393/2’de gerekse m. 553 vd.nda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin davalardaki yargılama usulü hakkında özel bir hüküm öngörmemiştir. Bununla birlikte “[ş]irket davalarında yargılama usulü” kenar başlıklı TTK m. 1521 uyarınca “[...] şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır”. Maddede “açılacak davalar” ibaresi tercih edildiğinden, yönetim kurulu üyelerine karşı şirket, pay sahibi veya şirket alacaklılarının açacakları davalar arasında bir ayırım yapılmadığı sonucu çıkarılabilir. Fakat lafzı dikkate alınarak maddenin, sayılan kişilere (şirketin yönetim kurulu üyelerine, yöneticilerine, müdürlerine, tasfiye memurlarına ya da denetçilerine) karşı pay sahiplerince veya şirket alacaklılarınca açılacak davaları kapsamadığı da öğretide⁷⁰⁵ ifade edilmektedir. Bu durumda pay sahipleri ve şirket alacaklıları tarafından açılacak sorumluluk davalarında TTK m. 1521’e nazaran genel nitelikteki TTK m. 4/2’nin uygulanması gündeme gelecektir. Anılan hükme göre ise “miktar veya değeri beş yüz bin Türk lirasını geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulü uygulanır”.

TTK m. 1521 gerekçesi bu hususta bir açıklama içermemektedir. Nitekim gerekçede “madde, 6762 sayılı Kanunun 1460 ncı maddesinden, dili arılaştırılarak, alınmıştır. Yaygın uygulaması bulunan sözkonusu maddenin korunmasında yarar görülmüştür” ifadeleri kullanılmıştır. Bu itibarla, bir kanaate varmak adına, sadeleştirilmek suretiyle alındığı ve korunmasında yarar görüldüğü belirtilen TK (56) m. 1460, lafzıyla ve ruhuyla incelenebilir. “[ş]irket dâvalarında muhakeme usulü” kenar başlıklı söz konusu hüküm uyarınca “şirketlerin idare meclisi azaları, müdürleri veya murakıplerine karşı bu kanunun meriyetinden sonra açılacak mesuliyet dâvalarında basit muhakeme usulü tatbik olunur”. Görüldüğü üzere bu hüküm de lafzı itibarıyla aynı şekilde yorumlanmaya

⁷⁰⁵ Kendigelen, *İlk Tespitler*, 592 ve (bahsi geçen sayfadaki) dn. 5.

elverişlidir⁷⁰⁶. Buna karşılık bahsi geçen hükmün gerekçesinde şu ifadelere yer verilmektedir:

Tatbikatta ticaret mahkemelerini en çok oyalıyan ve tarafların en çok sürüncemede bıraktıkları halde çabuk neticelendirilmemesinden en fazla şikâyet ettikleri dâva gruplarından birisi de ticaret şirket münasebetlerinden doğan dâvalardır. Bu işlerin sürüncemede kalmasında birtakım âmiller olmakla beraber bunlardan en mühimmi de bu dâvaların âdi muhakeme usulüne tâbi tutulmasıdır. Bu itibarla encümenimiz bu dâvalarda basit muhakeme usulünün kabulünü uygun görmüştür. Gerçekten bu muhakeme usulü yabancı memleketlerdeki basit muhakeme usulünden farklı olarak tarafların haklarının ve iddialarının incelenmesi için âdi muhakeme usulünün sağladığı teminatı sağlamakla beraber dâvaların daha çabuk bitirilmesine imkân verecek birtakım esasları da ihtiva etmektedir. 1460 ncı madde bu ihtiyacı karşılamak üzere encümenimizce tasarıya eklenmiştir⁷⁰⁷.

Gerekçeden hareket edildiğinde, pay sahipleri ve şirket alacaklıları tarafından açılacak sorumluluk davalarında da basit yargılama usulünün getirilmesiyle hedeflenen sürâte ihtiyaç duyulacağı söylenebilir. Bu bakımdan, tazminatın şirkete ödenmesi talebiyle pay sahipleri ve şirket alacaklıları tarafından açılan sorumluluk davalarını, şirketin zararını bizzat talep ettiği davalar ile farklı usule tâbi tutmanın dayanacağı haklı bir gerekçe yoktur. Öyleyse hükmün “*açılacak davalar*” ibaresini hem şirket hem pay sahibi hem de şirket alacaklıları tarafından yönetim kurulu üyelerine karşı “*açılacak davalar*” olarak anlamak kanun koyucunun amacıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte mahkemelerin yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği hükmünü içeren Türkiye Cumhuriyeti Anayasası⁷⁰⁸ m. 142/1 karşısında, yargılama usulü hakkında yorum yoluyla yapılan tespitlere daima çekinceyle yaklaşılacağı⁷⁰⁹ dikkate alınmalı ve kanunda daha açık bir düzenlemeye yer verilmelidir.

⁷⁰⁶ Her ne kadar dili araştırılarak alındığı ve korunduğu belirtilmişse de bahsi geçen hüküm, TTK m. 1521’den farklı olarak, basit yargılama usulünün “*mesuliyet dâvalarında*” uygulanacağını öngörmekteydi. Keza hükümde, müdürler ve tasfiye memurlarına yer verilmemişti.

⁷⁰⁷ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 425.

⁷⁰⁸ R.G. T. 09/11/1982, S. 17863 (Mükerrer).

⁷⁰⁹ Gerçekten, TK (56) m. 1460 gerekçesinden hareketle yapılan bu yorumla, maddede sayılan kişilerin şirkete karşı açacakları, örneğin genel kurul kararının iptali davasının da basit yargılama usulüne tâbi olacağı sonucuna kolaylıkla varılabilir. Fakat bu durumun AY m. 142/1 karşısında ne kadar isabetli olacağı tartışmaya açıktır. Genel kurul kararlarının iptali davası açısından bu sakıncaya dikkat çeken yazar için bkz. Kırca, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 189, Kn. 315).

4.1.4. Teselsül ve Rücu

TTK m. 393/2'ye ilişkin gerekçede müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluğun müteselsil olmadığı, çünkü bir kurul karar veya eylemi bulunmadığı ifade edilmektedir⁷¹⁰.

Yasağı yalnızca menfaat çatışmasına doğrudan veya dolaylı taraf olan üye ihlâl ettiğinde onun sorumluluğunun müteselsil değil, adi olduğunda kuşku yoktur⁷¹¹. Fakat menfaat çatışması nesnel bir şekilde mevcut olduğu veya bilindiği hâlde yasağa tâbi üyenin katılımına itiraz edilmezse veya itiraz üzerine yapılan toplantıda üyenin katılımı lehinde oy kullanılırsa, zarara diğer üyelerin de katkıda bulunduğundan söz edilecektir. Bu durumda yasağa aykırılık nedeniyle şirketin uğradığı zararı tazmin yükümlülüğü, birden fazla üye açısından gündeme gelecektir. Dolayısıyla bahsi geçen üyelerin TTK m. 393'e aykırılıktan doğan bu zarardan müteselsilen sorumlu olduğu sonucuna varmak gerekir⁷¹². Birden fazla üyenin menfaat çatışmasının doğrudan veya dolaylı bir şekilde tarafı olması ve buna rağmen müzakereye katılıp oy kullanarak şirkete birlikte zarar vermesi hâlinde de aynı durum geçerlidir. Şu hâlde TTK m. 393/2'nin gerekçesindeki ifadeye, tek bir üyenin yasağa aykırılıktan ötürü sorumlu tutulduğu hâller dışında katılmak imkânsızdır⁷¹³.

TK (56)'da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda teselsüle yer verilmekteydi (m. 336/1). Buna karşılık anılan kanun döneminde sorumluların, dış ilişkide BK⁷¹⁴ m. 43 ve 44'ten (TBK m. 51 ve 52'den⁷¹⁵) kaynaklanan bireysel indirim nedenlerini ileri sürmesine

⁷¹⁰ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 187.

⁷¹¹ TK (56) m. 332/2'de öngörülen sorumluluğun, ilgili üye bakımından müteselsil olmayıp adi nitelikte bulunduğu yolunda bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 651; Mimaroğlu, *Hukukî Mes'uliyet*, 87. Arslanlı da TK (56) m. 332/2'den doğan sorumluluğu müteselsil değil, münferit sorumluluk hâlleri arasında incelemektedir. Bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 175.

⁷¹² Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 90; Cankat, *İlişkili Taraf*, 296; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 419, N. 578; Özer, "Müzakerelere Katılma Yasağı", 363; Sulu, *Şirket Menfaati*, 148; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 277, N. 12-99; Yaşar, "Madde 393", 2122.

⁷¹³ Bu ifadenin, yalnızca yasağı ihlâl eden üyenin şirketi zarara uğratması ihtimali için doğru olduğu yönünde bkz. Özer, "Müzakerelere Katılma Yasağı", 363.

⁷¹⁴ R.G. T. 08.05.1926, S. 366.

⁷¹⁵ TBK m. 51/1'e göre hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirleyecektir. Keza TBK m. 52'ye göre, zarar görenin zarara razı olması veya zararın doğmasına veya artmasına yol açması yahut tazminat yükümlüsünün durumunun ağırlaşmasına sebebiyet vermesi hâlinde hâkim, tazminatı indirebilir ya da tamamen kaldırabilir (f.1). Aynı madde uyarınca, zararı hafif kusuruyla meydana getiren kişi, tazminat ödediğinde yoksulluğa düşecekse hâkim tazminatı indirebilir (f.2).

izin vermeyen “mutlak teselsül ilkesi” geçerliydi⁷¹⁶. Bunun aksine TTK, üyelerin bireysel indirim sebeplerini dış ilişkide de ileri sürebilmesi esasına dayanan “farklılaşmış teselsül ilkesi”ni getirmiştir⁷¹⁷. Nitekim TTK m. 557/1 gereğince, aynı zararı tazminle yükümlü olan birden çok kişi, kusurlarına ve durumun gereklerine göre, zararın kendilerine şahsen yükletilebildiği ölçüde müteselsilen sorumlu tutulurlar. Bu ilke doğrultusunda, birlikte verilen zararda TBK m. 51 ve 52 uygulanarak her bir tazminat yükümlüsüne isnat edilebilen tavan zarar belirlenmekte ve her bir yükümlü, zararın tamamı yerine kendi tavanı üzerinden teselsüle dâhil olmaktadır⁷¹⁸.

Farklılaşmış teselsül, müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk açısından da geçerlidir⁷¹⁹. Bununla birlikte bir indirim sebebi olan “kusurun ağırlığı” (TBK m. 51/1), menfaatle doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgisi bulunmayan üyeler bakımından dikkatle ele alınmalıdır. Zira bahsi geçen üyeler, hafif ihmâlden kaynaklı bilgisizliklerinden sorumlu tutulmamaktadırlar. Keza tereddüt nedeniyle yapılan toplantıda yasaklı üyenin toplantıya katılmasına karar verilmiş olması, zarar görenin rızası (TBK m. 52/1) olarak değerlendirilmek suretiyle teselsül ilişkisinde dikkate alınmamalıdır.

⁷¹⁶ Bkz. TTK m. 557 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 258. Müteselsil sorumluluğun söz konusu olduğu durumlarda sorumlulardan birinin kusurunun ağır veya hafif olmasının zarar gören bakımından önem arz etmediği, hafif kusur işleyen bile ağır kusurlu olan(lar) gibi tüm zarardan sorumlu tutulacağı, bunun yalnızca rücu bakımından dikkate alınacağı yolunda TK (56) döneminde dile getirilen düşünceler için bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 173; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 31-32; Mimaroglu, *Hukukî Mes’uliyet*, 22. Ayrıca bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 21; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 34.

⁷¹⁷ TTK m. 557 gerekçesinde, TK (56) dönemindeki uygulamada üyenin, fiili ile arasında uygun illiyet bağı kurulamayan zararlardan dahi sırf müteselsil sorumluluk nedeniyle dış ilişkide sorumlu tutulması yolunun benimsendiği ve farklılaşmış teselsül ile bunun önlenmesinin de amaçlandığı belirtilmiştir. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 258-260. Oysa TK (56) hükümlerinden böyle bir sonuca varılmasının mümkün olmadığı işaret edilerek gerekçedeki bu ifade eleştirilmektedir. Bu eleştiriye göre, TK (56) hükümlerinde de zararın bir üye tarafından tek başına verildiği durumlarda diğer üyeler, sorumluluğun şartları onlar açısından mevcut değilse sorumlu tutulamazlardı. Dolayısıyla farklılaşmış teselsül ilkesi, yalnızca bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide de ileri sürülebilmesine imkân tanıma işlevi görmektedir. Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 241 vd.; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 389, 392 ve 397.

⁷¹⁸ Farklılaşmış teselsül hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çamurcu, *Farklılaştırılmış Teselsül*, 105 vd.; Yördem, *Farklılaştırılmış Teselsül*, 103 vd.

⁷¹⁹ İlgili üyenin katılımına itiraz etmemeleri veya katılım lehinde oy kullanmaları nedeniyle diğer üyelerin de sorumluluklarına başvurulduğunda, her bir üyenin sorumluluk miktarı tespit edilirken TTK m. 557’nin uygulama alanı bulacağı yönünde bkz. Sevi, *Özen Yükümlülüğü*, 329. Aynı yönde bkz. Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 54.

Müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan hukuki sorumlulukta farklılaşmış teselsülün uygulanmasına ilişkin olarak, TTK m. 557/1 gerekçesinde verilen bir örneğe de dikkat çekmek gerekir⁷²⁰. Örnekte yönetim kurulu üyelerinden (A), kardeşinin maliki olduğu bir arsanın şirketçe satın alınmasını kurula önermeyi amaçlamaktadır. (A), 1.000 TL ücret karşılığında, bir avukat yardımıyla hazırlanan taşınmaz satış vaadi sözleşmesini, şirket adına ve hesabına kardeşi ile imzalamıştır. Keza (A), yönetim kurulu üyelerinden (B)'yi, bir miktar para karşılığında, arsa alımının müzakere edilip oylanacağı yönetim kurulu toplantısında lehine karar alınabilmesi için çalışmaya ikna etmiştir.

Yönetim kurulunu oluşturan (A), (B), (C), (D) ve (E)'nin tümünün katıldığı toplantıda (D) ve (E), TTK m. 393/1 sebebiyle (A)'nın müzakereye katılıp oy kullanmasına itiraz etmişlerdir. Katılım hakkında yapılan oylamada (m. 393/1, c. 3) (A), (B) ve (C)'nin olumlu oylarıyla (A)'nın müzakereye katılıp oy kullanmasına karar verilmiştir.

Ardından (B), arsanın (A)'nın kardeşinden satın alınması amacıyla emsal arsalar hakkında gerçek dışı bilgiler vermiştir. (D) ve (E), satın alınması önerilen arsanın bedelini emsalleriyle karşılaştıran ve imar durumu hakkında bilgi veren bir uzman raporu alınması için toplantının ertelenmesi önerisinde bulunmuşlarsa da bu öneri (A), (B) ve (C)'nin olumsuz oylarıyla reddedilmiştir. Nihayet yapılan oylamada (A), (B) ve (B)'nin verdiği yanıltıcı bilgilere inanan (C)'nin olumlu oylarıyla bahsi geçen arsanın satın alınmasına karar verilmiştir.

Bir yıl sonra kurulu oluşturan üyelerin tamamı değişmiş ve bu arada arsanın imarının olmadığı öğrenilmiştir. Yeni kurul, avukata ödenen 1.000 TL de dâhil olmak üzere 5.000 TL zarar için (A), (B), (C), (D) ve (E)'ye karşı sorumluluk davası açarak anılan tutarı davalılardan müteselsilen talep etmiştir. Mahkeme, (D) ve (E) bakımından davayı reddetmiştir. Birlikte verilen bir zarar olmadığından, avukata ödenen 1.000 TL'den tek başına (A); kalan 4.000 TL'den (A), (B) ve (C) müteselsilen sorumlu tutulmuştur. (A) ve (B), yaptıkları anlaşmadan dolayı kasıtlı görülmüşken (C)'nin TTK m. 393'ü ihlâl eden davranışı kusurlu bulunmuştur. Bunun sonucunda, müteselsilen sorumlu olunan 4.000 TL

⁷²⁰ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 260.

bakımından (A) ile (B)'nin teselsül tavanları 4.000 TL, (C)'nin teselsül tavanı ise TBK m. 51/1 uygulanmak suretiyle 3.600 TL olarak tespit edilmiştir.

Böylece şirket, 4.000 TL için hem (A)'ya hem de (B)'ye karşı icra takibi başlatabileceği gibi, (B)'nin ödeme gücünün bulunmadığı varsayımında, 4.000 TL'nin tamamı için (A)'ya karşı icra takibi yapılabilir. Bunun tersi de mümkündür. Fakat, hem (A) hem de (B)'nin ödeme gücü bulunmuyorsa, (C)'ye karşı takip yapılarak ancak 3.600 TL talep edilebilecektir.

İndirim sebepleriyle şekillenen teselsül tavanının ne kadar olduğunun tespiti hâkime bırakılmış bir meseledir (bkz. TBK m. 51, m. 52). Dolayısıyla sorumluluk davası açmak isteyen kişinin, yasağa aykırı davranan üyelerin teselsül tavanını doğru bir şekilde belirlemesi güçtür. İşte kanun koyucu, davacıyı, her bir sorumlu açısından tavanı belirleme güçlüğünden kurtarmak amacıyla⁷²¹ TTK m. 557/2'yi düzenlemiştir. Böylece davacı, yasağı ihlâl eden birden çok üyeyi, şirketin uğradığı zararın tamamı için birlikte dava edebilir⁷²² ve bu davada hâkimden, her bir üyenin tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir (TTK m. 557/2).

Sorumluluk davası sonucunda tazminata mahkûm edilen ve hâkimin belirlediği teselsül tavanı üzerinden ödeme yapan üye, iç ilişkide sorumlu olduğu miktardan fazlasını ödediği iddiasıyla diğer sorumlulara karşı rücu davası açabilir. TTK m. 557/3'e göre hâkim, rücuu, durumun gereklerini göz önünde bulundurarak belirler. Bu belirlemede kusurun ağırlığı da dikkate alınır^{723,724}. Dış ilişkideki sorumluluk davası, müteselsil sorumluların

⁷²¹ Bkz. TTK m. 557/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 261.

⁷²² Ayrıca, sorumluların birlikte dava edilmesi imkânı getirilerek, onların tek bir davalı olarak anlaşılması sağlanmış ve bu suretle, davanın bazı davalılar bakımından kabul, bazıları bakımından reddedildiği olasılıkta, davacının yargılama giderlerine katlanmak zorunda kalması engellenmiştir. Bkz. TTK m. 557/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 261-262.

⁷²³ TTK m. 557/3 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 262. İç ilişkideki kusur oranının, dış ilişkideki sorumluluk davasında mahkemece re'sen belirlenmesi ve rücu davasında da bu oranların dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. Yördem, *Farklılaştırılmış Teselsül*, 286-289. Aksi yönde bkz. Çamurcu, *Farklılaştırılmış Teselsül*, 200-201; Kendigelen, *İlk Tespitler*, 466. Türk yargı sisteminin yükü ve işleyişi gözetildiğinde, aynı muhakeme içinde hem dış ilişkideki hem de iç ilişkideki sorumluluk miktarlarının ayrı ayrı tespit edilmesinin mümkün gözükmediği hakkında bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 403.

⁷²⁴ Bu hususta herhangi bir hüküm içermeyen TK (56) döneminde, rücu hakkında BK m. 50/1'e dayanılmaktaydı. Bkz. TTK m. 557/3 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 262. Ayrıca bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 194. Bu hüküm, yalnızca kendilerine karşı sorumluluk davası açılmış olanlara değil, tüm sorumlulara rücu edilmesine de imkân tanımaktaydı. Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 246; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 394. Öte yandan anılan hükme göre "bu rücuun şumulünün derecesini tayin" edecek olan hâkim, neleri göz

tamamına değil, bir kısmına karşı açılmış olsa bile rücu davası, müteselsil sorumluların tamamına karşı açılabilir⁷²⁵. Yukarıdaki örneğin devamında, şirket tarafından (C) yerine (A) ve (B)’ye karşı dava açıldığını farz edelim. TTK m. 557/3 gereğince (A), fazladan yaptığı ödeme için yalnızca (B)’ye değil, (C)’ye de rücu edebilecektir.

4.1.5. İbranın Sorumluluğa Etkisi

Müzakereye katılma yasağını ihlâl etmiş üye(ler) ile katılıma itiraz etmemiş veya katılım lehinde oy kullanmış üye(ler) genel kurulca ibra edilmiş olabilir.

İbra kararı, alınış biçimine göre açık veya zımni olabilir⁷²⁶. TTK m. 424’te [TK (56) m. 380’de] bilançonun onaylanması hakkındaki genel kurul kararının, aksine sarahat (açıklık) bulunmadıkça yönetim kurulu üyelerinin ibrası sonucunu doğuracağı hükme bağlanmıştır (c. 1). İşte anılan hükümdeki şartlar oluştuğu takdirde ibra sonucunu doğuran bilançonun onaylanması kararı “zımni ibra kararı”, bilançonun onaylanmasından bağımsız bir şekilde, genel kurul gündeminde açıkça yer verilerek alınan ibra kararı ise “açık ibra kararı” olarak anılmaktadır⁷²⁷. Bilançonun onaylanması kararının ibra sonucunu doğurmasını engelleyen “*aksine sarahat*”, bilançonun tasdiki kararında bu kararın ibra anlamına gelmediğinin belirtilmesi hâlinde bulunduğu⁷²⁸ gibi, bilançonun tasdiki maddesi ile ibra maddesinin ayrı ayrı oylanmasında, yani açık ibrada da vardır^{729,730}.

önünde tutacağı, örneğin durumun gereklerini dikkate alıp almayacağı hususunda takdir yetkisine sahipti. Bu açıdan, durumun gereklerinin nazara alınacağını emreden TTK m. 557/3, bahsi geçen hükümden farklı bir özellik göstermektedir. Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 246. Fakat, BK m. 50/2’nin karşılığı olan TBK m. 62/2, rücuun kapsamının belirlenmesinde, kusurun ağırlığının yanı sıra, bütün durum ve koşulların göz önünde bulundurulacağını düzenlemektedir. Dolayısıyla TBK m. 62/2 karşısında TTK m. 557/3’ün bir özelliği kalmamıştır. Aynı yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 394-395.

⁷²⁵ Bkz. TTK m. 557/3 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 262.

⁷²⁶ Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta İbraya İlişkin Bazı Sorunlar”, *KHÜHFD*, 6/1 (2018): 102.

⁷²⁷ Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 302; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 419; Bahtiyar, “İbra”, 102 ve 103.

⁷²⁸ Zımni ibranın gerçekleşmesi için genel kurul kararında ibra etmemeye yönelik bir beyan bulunmaması gerektiği yönünde bkz. Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 139.

⁷²⁹ Bu yönde bkz. Bozkurt, *Şirketler*, 555; Şener, *Ortaklıklar*, 435. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 24.06.1976, E. 1976/2890, K. 1976/3333; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁷³⁰ TTK m. 409/1, c. 2 hükmünde olağan genel kurul toplantılarının gündeminde hangi konuların yer alması gerektiği düzenlenmiştir. Anılan hükme göre gündemde “[f]inansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesi” maddesi ile “[y]önetim kurulu üyelerinin ibraları” maddesi de mevcut olmalıdır. Öte yandan gündemde hem ibra maddesi hem de bilançonun onaylanması maddesi bulunacağı için “aksine sarahat” söz konusu

İbra kararı, kapsadığı maddi olaylara ilişkin olarak (1) şirketin, (2) ibraya olumlu oy veren ve (3) ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin TTK m. 393/2'den kaynaklanan sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır (bkz. TTK m. 558/2, c.1). Bununla birlikte, ibraya olumsuz oy veren veya ibra kararını bilmeden pay iktisap eden pay sahiplerinin dava hakları, ibra tarihinden itibaren altı ay geçmekle düşer (bkz. TTK m. 558/2, c. 2). Bu sonuncu durumda, zararı ve sorumluları ne zaman öğrenmiş olurlarsa olsunlar, bahsi geçen pay sahipleri -beş yıllık zamanaşımı süresini (TTK m. 560, c. 1) de gözeterek- ibra kararının verildiği tarihten itibaren altı ay içerisinde dava haklarını kullanmak zorundadırlar⁷³¹. Söz konusu süre hak düşürücü nitelikte⁷³² olup mahkemece re'sen nazara alınır. Nihayet ibra, alacaklıların TTK m. 393/2'ye dayanan dava açma hakkını etkilemez⁷³³.

Müzakereye katılma yasağının ihlâlinden ötürü sorumluluğuna başvurulabilecek üyelere aynı zamanda pay sahibi olanlar gerek kendilerinin gerekse diğer üyelerin ibralarına ilişkin oylamada oy hakkından yoksundurlar (bkz. TTK m. 436/2)⁷³⁴. Ayrı bir

olacak, bu sebeple olağan toplantılarda zımni ibra gerçekleşmeyecektir. Öğretide bu gerekçeyle, olağan toplantıların gündeminin düzenlendiği TTK m. 409/1, c. 2 hükmünün, zımni ibra hakkındaki TTK m. 424 hükmünü uygulanamaz hâle getirdiği görüşü ileri sürülmektedir. Görüş için bkz. Bahtiyar, "İbra", 104-107. Bir an için, emredici niteliği haiz olan TTK m. 409/1, c. 2'ye aykırı bir şekilde olağan toplantının gündeminde "yönetim kurulu üyelerinin ibraları" maddesine yer verilmemiş olabileceği ve bu ihtimâlde m. 424'ün uygulanabileceği akla gelebilir. Bununla birlikte bahsi geçen görüşe göre bir hükmün uygulanmasını, emredici nitelikteki başka bir hükmün uygulanmaması koşuluna bağlamak, hukuk mantığına ve kural koyma tekniğine aykırıdır. Dolayısıyla kanun koyucunun, TTK m. 424'ü, anılan ihtimâli dikkate alınarak sevk ettiği düşünülemez. Bkz. Bahtiyar, "İbra", 106.

⁷³¹ Bu durumda da tazminatın şirkete verilmesi talebiyle dava açılmalıdır (Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 320; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 435).

⁷³² Bkz. TTK m. 558/2 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 263.

⁷³³ Alacaklılarının ibra kararından etkilenmeyeceği yönünde bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 320-321; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 436; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 66; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 341; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 255; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 467, N. 618; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 250; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 293-294; Pulaşlı, *Şerh, C. IV*, 3017, N. 126a ve 3022, N. 136, 138a. Pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakkının şirketin dava hakkına dayandığından hareketle, ibra kararının şirket alacaklılarının dolaylı zararlarına ilişkin dava haklarını ortadan kaldıracağı yönünde bkz. Ansay, *Anonim Şirketler*, 151; Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 189.

⁷³⁴ İbra kişisel (şahsi) nitelikte bir iş sayılmak suretiyle, ibrası oylanacak üyenin eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri (bkz. TTK m. 436/1) söz konusu üyenin ibrasında oy hakkından yoksun kılınabilir mi? Müzakereye katılma yasağından bağımsız olarak öğretide, soruya olumlu yanıt verilmesi gerektiği yönünde bir görüş mevcuttur. Bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 233; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 458-459, N. 614; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 313-314. Aksi yöndeki bir görüşe göre ise ibra kişisel nitelikte bir iş değildir. Bkz. Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 500, dn. 1280; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 141; Pulaşlı, *Şerh, C. III*, 2010, N. 239; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 43, N. 992; Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 120-122. Yargıtay'ın da (aksi yöndeki) bu ikinci görüş doğrultusunda verdiği kararlar mevcuttur. Bkz. Y. 11. HD, 19.07.2007, E. 2006/2171, K. 2007/10775; Y. 11. HD, 23.11.2007, E. 2006/7658, K. 2007/14806; Y. 11. HD, 24.10.2014, E. 2013/13148, K.

ibra oylaması yapılmıyorsa, bilançonun tasdiki oylamasında da yoksunluk gündeme gelir⁷³⁵.

TTK m. 424'te, bilançonun tasdiki kararının, aksine açıklık bulunmadıkça, ibra anlamına geldiği belirtildikten (c. 1) sonra; bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi gösterilmemişse yahut bilanço şirketin gerçek durumunun görünmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse⁷³⁶, bilançonun tasdiki kararının ibra sonucunu doğurmayacağı düzenlenmiştir (c. 2).

Zımnı ibraya ilişkin TTK m. 424, c. 2'de olduğu gibi açık ibrada da zarar doğuran işlemin hiç veya gereği gibi gösterilmemiş olması, ibranın m. 558/2'de düzenlenen etkilerini doğurmasını engeller mi? Bir görüşe⁷³⁷ göre açık ibra genel kurulun bilgisine ulaşmamış olan hususları da kapsar. Aksi yönde bir görüş⁷³⁸ olarak açık ibranın kapsamının da genel kurulun bilgisine ulaşan hususlarla sınırlı olduğu ileri sürülmektedir. Yargıtay da zımnı ve açık ibra arasında ayrım yapmaksızın, yönetim kurulunun zarara yol açan işlemlerinin tüm açıklık ve ayrıntıları ile incelenmesi gerektiğini, tersi durumda ibranın sonuç doğurmayacağını belirtmektedir⁷³⁹.

2014/16463; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Bu durumun, aynı aileye mensup kişilerin bulunduğu anonim şirketlerde müzakereye katılma yasağına aykırılıktan dolayı sorumluluk davası açılmasını engelleyeceği ortadadır.

⁷³⁵ İbradan bağımsız bir şekilde oylanmadıkça, örtülü ibrada da oy hakkından yoksunluğun söz konusu olacağı hakkında bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 199; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 140-141; Şener, *Ortaklıklar*, 513-514; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, 41, N. 991; Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, 124.

⁷³⁶ Bahsi geçen hüküm, “*bu hususta bilinçli hareket edilmişse*” ibaresi dışında TK (56) m. 380 ile aynıdır. Anılan ibarenin ne anlama geldiği madde gerekçesinde şu şekilde açıklanmıştır: “*İbare sadece “bilânço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak yanlış bir takım hususlar içeriyorsa” ifadesi ile ilgili olup, anılan cümle parçasını nitelendirmektedir. Peçeleme bilinçsiz bir şekilde de yapılmış olabilir veya bilânçoya konulan bir kalem mesela karşılık amacını aşan bir şekilde gerçek durumun görülmesine engel olabilir. Bu hâller ibraya engel olmamalıdır. “Bilinç” sözcüğü “kast” sözcüğünden kaçınmak amacıyla konulmuştur*”. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 262.

⁷³⁷ Bkz. Erdoğan Moroğlu, “*Anonim Ortaklıkta Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelerinin İbralarının Zamani, Kapsamı ve Geri Alınması*”, *BATİDER*, 21/2 (2001): 8-10.

⁷³⁸ Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 308-309; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 428; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 138-139; Pulaşlı, *Şerh, C. IV*, 3019-3020, N. 131-132; Şener, *Ortaklıklar*, 432.

⁷³⁹ Bkz. Y. 11. HD, 20.12.2017, E. 2017/2775, K. 2017/7429: “*Dairemizin yerleşmiş uygulamasına göre, şirket yönetiminin zarara yol açan işlem ve yaklaşımları genel kurulda tüm açıklık ve ayrıntıları ile açıklanıp irdelenmişse, genel kurulca verilen ibra kararı, gerçek anlamda borçtan kurtarma ve aklama niteliği taşır*” (www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023). Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, 02.05.2019, E. 2019/175, K. 2019/3353, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Kooperatifler hakkında aynı yönde bkz. Y. 11. HD, 09.10.2003, E. 2003/2559, K. 2003/9087; Y. 11. HD, 16.04.2007, E. 2006/2333, K. 2007/5926; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Limited şirketler hakkında aynı yönde bkz. Y. 11. HD, 28.11.2016, E. 2015/11856, K. 2016/9175, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

Biz de bu ikinci görüşe ve Yargıtay’a katılıyoruz. Zira her şeyden önce pay sahiplerinin TTK m. 424, c. 2 ile korunan menfaatleri, açık ibrada da aynen mevcuttur. Ayrıca TTK m. 558’deki “*ibra*” lafzının açık ibrayı da kapsaması⁷⁴⁰ bu görüşe gerekçe gösterilebilir. Zira öğretide, TTK m. 558/2’deki “*ibranın kapsadığı maddi olaylara ilişkin olarak*” ibaresinin, mehzaz İBK m. 758/1’de olduğu gibi “*sadece bilinen olaylar için*”⁷⁴¹ şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bir görüş⁷⁴² vardır. Hükmün TK (56) m. 380’e göre iki yenilik getirdiğine, bunların kaynağının İBK m. 758/1 ve 2 olduğuna fıkra gerekçesinde dikkat çekilmekle⁷⁴³ birlikte, mehzadaki ibare yerine niçin “*ibranın kapsadığı maddi olaylara ilişkin olarak*” ibaresinin tercih edildiği açıklanmamaktadır. Mehzadan ayrılmanın özel bir sebebi olmadığına göre, bahsi geçen görüşün haklı olduğu kanaatindeyiz. Mademki TTK m. 558’deki “*ibra*” lafzı açık ibrayı da kapsamaktadır, o hâlde açık ibra da “*sadece bilinen olaylar için*” sonuç doğuracak, yani hiç veya gereği gibi gösterilmeyen zararlar ve bu zararı doğuran işlemler açık ibranın kapsamına dâhil olmayacaktır.

Bu esasların müzakereye katılma yasağına aykırılıktan doğan sorumlulukta da uygulanacağı kuşkusuzdur. Yani açık veya zımni olması fark etmeksizin, müzakereye katılma yasağına aykırı karar ve bu karara dayanan işlem tartışılmamışsa, söz gelimi şirket menfaati ile çatışan kişisel ve şirket dışı menfaat, bu menfaatin kime ait olduğu, menfaat çatışmasına rağmen üyenin müzakereye katılıp oy kullandığı, tereddüt sebebiyle yapılan müzakerede hangi üyelerin oylarıyla katılıma karar verildiği, keza üyenin katıldığı oylama sonucunda ne karar alındığı, meydana gelen zarar vs. genel kurula

⁷⁴⁰ TK (56)’dan farklı TTK’da açık ibranın da düzenlendiği, bu düşünceye m. 558, m. 408/2(b) ve m. 409/1 hükümlerinin dayanak teşkil ettiği hakkında bkz. Bahtiyar, “İbra”, 104-105. Nitekim olağan genel kurul toplantılarının gündemine ilişkin TTK m. 409/1, c. 2’de açık ibradan söz edildiğine yukarıda değinilmişti. Bunun yanı sıra genel kurulun, yönetim kurulu üyelerinin ibrası hakkında karar verme yetkisinin devredilemez ve vazgeçilemez nitelikte olduğunu gösteren TTK m. 408/2(b) hükmündeki “*ibra*” ibaresiyle açık ibranın kastedildiği, m. 408/2(d) hükmünden anlaşılmaktadır. Zira anılan hükme göre “*[f]inansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması*” da devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler arasındadır. Aksine sarahat bulunmadıkça ibra sonucunu doğuracak “*bilançonun onaylanması*” kararının alınması da bu hükmün kapsamındaki bir görev ve yetkidir. Şu hâlde kanun koyucu, açık ibrayı göz ardı etmemiş, TTK m. 558/2’deki “*ibra*” ibaresini, açık ibrayı da kapsar biçimde kullanmıştır.

⁷⁴¹ “[N]ur für bekantgegebene Tatsachen”.

⁷⁴² Bkz. Şener, *Ortaklıklar*, 432.

⁷⁴³ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 263

açıklanmamışsa ibra kararı, yasağa aykırı hareket eden üyelerin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı gibi altı aylık hak düşürücü süreyle de sınırlamaz⁷⁴⁴.

Son olarak belirtelim ki TTK m. 393/2 gereğince sorumluluğuna başvurulabilecek üyelerden yalnızca birinin veya birkaçının ibra edilmesi mümkündür⁷⁴⁵. Ancak, menfaatin doğrudan veya dolaylı sahibi üye ibra edilmesine rağmen katılıma itirazda bulunmayan veya katılım lehinde oy kullanan üyelerin ibra edilmemesinin dürüstlük kuralına (TMK m. 2) aykırı olduğu düşüncesindeyiz⁷⁴⁶.

4.1.6. Zamanaşımı

Müzakereye katılma yasağının ihlâlinden kaynaklanan sorumluluk hakkında özel zamanaşımı süresi/süreleri öngörülmemiştir. Dolayısıyla burada da yönetim kurulu üyelerinin genel sorumluluğunda zamanaşımını düzenleyen m. 560 uygulanmalıdır⁷⁴⁷. Hüküm bulunmayan konularda ise TBK'nin "[z]amanaşımı" başlıklı ikinci ayırımında

⁷⁴⁴ Genel kurulun yönetim kurulunu veya ilgili üyeyi ibra ederek sorumluluğu ortadan kaldıracabileceği, fakat yasağa aykırı bir şekilde alınan yönetim kurulu kararının açıkça ibraya sunulması gerektiği, yani genel kurulun ibra kararıyla ortadan kaldırdığı sorumluluğu bilmek durumunda olduğu hakkında bkz. Sulu, *Şirket Menfaati*, 149. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 21.04.1998, E. 1997/10481, K. 1998/2634: "*Mahkemece, [...] söz konusu kararın TTK'nin 332. ve 349. maddeleri karşısındaki durumu belirlenerek sonucuna göre bir karar vermek gerekirken, ilgili yönetim kararının 18.4.1996 tarihli genel kurulda açıkça tartışılıp oylanmadığı halde, salt yönetim kurulunun ibra edilmiş olmasının bu yönetim kurulu kararının da ibra edildiği anlamına geldiği biçiminde yanılgılı değerlendirmeye dayalı olarak yazılı biçimde hüküm kurulması doğru görülmemiştir*" (www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023).

⁷⁴⁵ Genel kurulun bazı üyeleri ibra ederken diğer bazılarını ibra etmemesinin mümkün olduğu hakkında bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 301; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 419; Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 200; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 63; Bozkurt, *Şirketler*, 555; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 226 ve 228; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 139; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 290.

⁷⁴⁶ Bütün iş ve işlemlerde birlikte imzası bulunan üyelerden birinin ibra edilip diğerlerinin edilmemesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğu yönünde bkz. Kırca, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 83, Kn. 147.

⁷⁴⁷ TK (56) m. 332'nin ihlâli hâlinde, bu durumun m. 336(5) uyarınca bir görev ihlâli olarak görülmesi ve bundan kaynaklı sorumluluk hakkında da m. 309'daki zamanaşımı sürelerinin uygulanması gerektiği yönünde bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 270. Buna karşılık öğretide TK (56) m. 336 vd. dışında düzenlenen sorumluluk hâllerinde m. 309'un uygulanmayacağı da belirtilmiştir. Fakat burada TK (56) m. 336 vd. dışında düzenlenen sorumluluk hâllerinde hangi hükümlerin uygulama alanı bulacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bir görüş, sorumluluğun kaynağına göre haksız fiil veya sözleşmeler hakkındaki zamanaşımı sürelerinin (BK m. 60/1, m. 125; TBK m. 72/1, m. 146) uygulanabileceği yönündedir. Bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 194. Başka bir görüş olarak, şirketin ve pay sahiplerinin açacakları davada BK m. 124(4)'te [TBK m. 147(4)'te] düzenlenen zamanaşımı süresinin uygulanacağı, fakat bu hükmün kapsamına girmedikleri için alacaklıların açacakları davada zamanaşımı süresinin sorumluluğun niteliğine (haksız fiil veya sözleşmeden doğmasına) göre belirleneceği ileri sürülmektedir. Bkz. Mimaroglu, *Hukuki Mes'uliyet*, 128. Esas itibarıyla bu yönde olan üçüncü görüş, sorumluluğun kaynağına göre belirlenen zamanaşımı süresinin beş yılı geçmemesi gerektiği noktasında ikinci görüşten ayrılmaktadır. Dava hakkının asıl sahibinin şirket olması ve onun dahi en çok beş yıllık zamanaşımı süresiyle bağlı bulunması bu yoruma gerekçe gösterilmektedir. Bkz. Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 77.

düzenlenen hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu cümleden olarak; “[s]ürelerin hesaplanması” başlıklı m. 151, “[z]amanaşımının durması” başlıklı m. 153, “[z]amanaşımının kesilmesi” başlıklı m. 154 vd.⁷⁴⁸, “[d]avanın reddinde ek süre” başlıklı m. 158, “[z]amanaşımından feragat” başlıklı m. 160, “[i]leri sürülmesi” başlıklı m. 161 sayılabilir⁷⁴⁹.

Zamanaşımına ilişkin TTK m. 560 ile iki ve beş yıllık süreler öngörülmüş, bundan başka fiilin cezayı gerektirmesi hâlinde ceza davası hakkında getirilen daha uzun dava zamanaşımı süresinin de uygulanacağı düzenlenmiştir.

4.1.6.1. İki Yıllık Süre

TTK m. 560’ta düzenlenen iki yıllık süre, davacının sorumluyu ve zararı öğrenmesinden⁷⁵⁰ itibaren başlar. Aradaki “ve” bağlacı sebebiyle hem sorumlunun hem de zararın öğrenilmiş olması gerekir⁷⁵¹.

⁷⁴⁸ TBK m. 155/1 gereğince yasağın ihlâlinden dolayı müteselsil sorumlu olan üyelerden biri için kesilen zamanaşımı süresi tümü için kesilmiş sayılır. TTK m. 553 vd.nda düzenlenen sorumluluk açısından benzer yönde bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 459; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 304. Bu yönde olmakla birlikte beş yıllık sürenin değil, iki yıllık sürenin kesileceği hakkında bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 704.

⁷⁴⁹ Bu ayrım dışında yer alıp zamanaşımını düzenleyen hükümler de uygulama alanı bulabilir. Söz gelimi, TBK m. 114/2 gereğince haksız fiil sorumluluğu hakkındaki hükümler, sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan sorumluluğa kıyas yoluyla uygulanır. Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler arasında, haksız fiil sorumlularının rücu talebine ilişkin zamanaşımını düzenleyen TBK m. 73 de sayılabilir. Anılan hükmün birinci fıkrasına göre “[r]ücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar”. Görüldüğü üzere burada düzenlenen zamanaşımı süreleri, haksız fiil sorumlusunun tâbi olduğu zamanaşımı sürelerine (TBK m. 72) uygun olarak iki ve on yıldır. Bununla birlikte bahsi geçen hüküm TTK m. 393/2’den kaynaklanan sorumluluğa kıyas yoluyla uygulanırken bu sorumluluğun niteliğine uygun hâle getirilmelidir. Dolayısıyla rücu talebinin bağlandığı zamanaşımı süreleri de TTK m. 560’taki zamanaşımı süreleri gibi iki ve beş yıl olarak kabul edilmelidir. Bu açıklamaların ardından şu sonuca varılabilir: TTK m. 393/2’den (ve TTK m. 553 vd.ndan) kaynaklanan sorumlulukta rücu talebi, tazminatın tamamının ödendiği ve müteselsilen sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl ve her hâlükârda, tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren beş yıl geçtiğinde zamanaşımına uğrar. TTK m. 553 vd.nda düzenlenen sorumlulukta rücu talebine ilişkin zamanaşımın ödeme tarihinde başlayacağı hakkında bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 304.

⁷⁵⁰ Öğrenme ile müspet vukuf kastedilir, yani bilebilecek/öğrenebilecek durumda olmak yeterli değildir (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 475, N. 16-145a; aynı yönde bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 303).

⁷⁵¹ Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 341; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 457; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 73; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 259-260; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 148; Hikmet Sami Türk, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı”, içinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VI* (Ankara: BTHAE, 1989), 31; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 303; Mimaroğlu, *Hukukî Mes’uliyet*, 121; Şener, *Ortaklıklar*, 430; Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 583. Bu itibarla, zarar ve sorumlu farklı tarihlerde öğrenilmişse,

Yasağın ihlâlinden dolayı birden fazla üye sorumlu olabilir. Özellikle TTK m. 560'ta “sorumlu” ibaresi tercih edildiğinden, iki yıllık süre her bir üye için ayrı ayrı değerlendirilir⁷⁵²; başka bir deyişle, zararı öğrenmiş olan davacının bir üyeyi öğrendiği tarih ile başka bir üyeyi öğrendiği tarih farklı ise zamanaşımı sürelerinin başlangıcı da farklılaşır.

Davacının anonim şirket olduğu durumlarda zararı ve sorumluyu kimin veya hangi organın öğrenmesi gerektiği hususuna gelince, iki farklı görüşe tesadüf edilmektedir. Genel sorumlulukta hâkim görüş, sorumluluk davası açma kararını almaya yetkili organın zararı ve sorumluyu öğrenmesiyle iki yıllık sürenin başlayacağı yönündedir. Bahsi geçen kararı almaya hangi organın yetkili olduğuna ilişkin tartışmada savunulan görüşe göre farklı cevaplar verileceği açıktır. Nitekim TK (56) döneminde Yargıtay, genel kurulun zararı ve sorumluları öğrenmesi hâlinde zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlayacağı görüşündeydi⁷⁵³. TTK döneminde yetkinin yönetim kuruluna ait olduğu yönündeki görüşü savunan Çamoğlu⁷⁵⁴ ise, bu organın ıttılayla sürenin başlayacağını belirtmektedir. Kararın hem yönetim kurulunca hem de genel kurulca alınabileceğini savunan yazarların temsil ettiği görüş⁷⁵⁵, yönetim kurulunca karar alın(a)madığı takdirde, yani bu kararı

bunlardan sonuncusunun öğrenildiği tarihte zamanaşımı süresi işlemeye başlar (Türk, “Zamanaşımı”, 31).

⁷⁵² TTK m. 553 vd.nda [TK (56) m. 336 vd.nda] düzenlenen sorumlulukta zamanaşımı süresi açısından aynı istikamette bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 458-459; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 74; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 260; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 304; Mimaroğlu, *Hukuki Mes'uliyet*, 122. Benzer durum kıyas yoluyla uygulanan TBK m. 73/1 için de söylenebilir. Gerçekten hükümde “birlikte sorumlu kişi” denildiğinden, öğrenilen müteselsil sorumlu kim ise, rücu talebine ilişkin zamanaşımı süresi de yalnızca onun için işlemeye başlar.

⁷⁵³ Y. 11. HD, 04.12.1974, E. 1974/3448, K. 1974/3423; Y. 11. HD, 24.12.2015, E. 2014/17468, K. 2015/13912; Y. 11. HD, 23.06.2016, E. 2016/2543, K. 2016/6986; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. TK (56) dönemi bakımından ayrıca bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 261; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 249. Öte yandan bu dönemde savunulan aksi yöndeki bir görüşe (bkz. Domaniç, *Anonim Şirketler*, 699-700) göre iki yıllık sürenin başlaması için zararı ve sorumluyu genel kurulun öğrenmiş olmasına gerek yoktu; sorumluluğu bulunmayan ve durumdan denetçileri veya genel kurulun haberdar etme imkânı olan herhangi bir yönetim kurulu üyesinin, yeni üyelerin veya denetçilerin zararı ve sorumluyu öğrenmiş olmaları yeterliydi. Zira yolsuzlukları (zararlı eylemi, sorumluları, zararı) araştırmak, genel kurulu bunlardan haberdar ederek karar alma sürecini başlatmak ve alınan kararın ardından şirketi temsilen dava açmak görev ve yetkileri denetçiler ve yönetim kurulu üyelerindeydi.

⁷⁵⁴ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 451-452, N. 612c. Ayrıca yazar, TTK m. 393/2 gereğince dava açılması yönünde karar alabilecek üye mevcut olmadığında şirkete temsil kayyımı atanmasının talep edilebileceğine işaret etmekte ve bu durumda zamanaşımı süresinin kayyımın sorumluyu ve zararı öğrendiği tarihte başlayacağını belirtmektedir. Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 452, N. 612c.

⁷⁵⁵ Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 343-344; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 459; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 303.

almaya genel kurulun yetkili olduğu hâllerde genel kurulun öğrenme tarihine göre iki yıllık sürenin işlemeye başlayacağı yönündedir.

Diğer bir görüşe⁷⁵⁶ göre ise mademki ihtar, ihbar ve tebligat yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından kabul edildiğinde şirket de kabul etmiş sayılmaktadır⁷⁵⁷, o hâlde iki yıllık sürenin başlaması için de üyelerden birinin zararı ve sorumluyu öğrenmesi yeterli olmalıdır. Ayrıca zararı ve sorumluyu öğrenen üyenin, tâbi olduğu sadakat yükümlülüğünden ötürü yetkili organı bilgilendirmesi gerektiği, aksi takdirde bilgilendirmemesinden kaynaklanan zarardan sorumlu olacağı söylenmektedir.

Pay sahibinin veya şirket alacaklısının “davacı” olduğu durumlarda zamanaşımı süresinin ne zaman başladığı tespit edilirken, zararın ve sorumlunun şirket tarafından değil, pay sahibi veya şirket alacaklısı tarafından hangi tarihte öğrenildiği araştırılır⁷⁵⁸.

4.1.6.2. Beş Yıllık Süre

Zararın ve sorumlunun öğrenilememesi sebebiyle iki yıllık zamanaşımı süresi asla başlamayabilir. Bu yüzden yönetim kurulu üyeleri, sürekli bir dava tehdidiyle karşı karşıya kalabilir. Bunu önlemek amacıyla⁷⁵⁹ TTK m. 560’ta beş yıllık bir “tavan” zamanaşımı süresi daha öngörülmüştür. Bu sürenin başlangıcı, zararı doğuran fiilin meydana geldiği gündür. Şu hâlde TTK m. 393/2’den kaynaklanan sorumluluk

⁷⁵⁶ Bkz. Üçışık ve Çelik, *Anonim Ortaklıklar*, 583.

⁷⁵⁷ Üyelerden birinin dahi tebligatı kabul etmesi hâlinde şirketin de kabul etmiş sayılması, üyelerden herhangi ikisinin imzası ile temsilin mümkün olduğu durumlarda yeterli görülmektedir. Bununla beraber temsil yetkisinin üyelerden biri veya birkaçına yahut üçüncü kişilere bırakılması hâlinde, tebligatın da temsil yetkisini haiz olanlardan birine yapılması gerektiği, bu sayılanlar haricindekilerin ancak Tebligat Kanunu (R.G. T. 19.02.1959, S. 10139) m. 13 çerçevesinde tebligatı kabul edebilecekleri ifade edilmektedir. Bkz. Erdoğan Moroğlu, “Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır”, *İÜHFM*, 28/2 (1962): 396.

⁷⁵⁸ Bu yönde bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 346-349; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 461-463; Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 194; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 263; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 148; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 304. “[H]em şirketi, hem de şirket lehine tazminat davası açmak hakkını haiz olan ortak ve alacaklıları hedef tutmak üzere mutazarrır sözü yerine (davacı) sözünün konulması gerekli görülmüştür” [TK (56) m. 309 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, 379]. Aksi yönde bkz. Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 73. Yazara göre böyle bir durumda şirket, pay sahipleri ve şirket alacaklıları açısından zamanaşımı süreleri ayrı tarihlerde işlemeye başlayabilir. Dolayısıyla şirketin dava hakkının zamanaşımına uğramasına rağmen diğer davacılar açısından zamanaşımı süreleri dolmamış olabilir. Bunun sonucunda ise şirkete, zamanaşımı süresini geçirdiği hâlde (pay sahipleri ve şirket alacaklıları tazminatın şirkete verilmesi talebiyle dava açabildiğinden), alacağını elde etme imkânı tanınmış olur.

⁷⁵⁹ Bkz. Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 344; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 460; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 263; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 454, N. 612f; Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 305; Mimaroglu, *Hukukî Mes’uliyet*, 124.

bakımından beş yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı, “kanundan doğan yükümlülüklerin ihlâli” şartına ilişkin açıklamalarımızda⁷⁶⁰ bahsettiğimiz fiillerin meydana geldiği tarihtir.

Başlangıcı “zararı meydana getiren fiilin vuku bulması” şeklinde objektif bir olguya bağlanan beş yıllık süre, her bir sorumlu için ayrı ayrı değil, tüm sorumlular için aynı tarihte işlemeye başlar⁷⁶¹.

Bununla birlikte beş yıllık sürenin başlangıcı değerlendirilirken “davacı”lar arasında yer alan şirket alacaklıları açısından özellik arz eden bir duruma rastlanır. Bilindiği üzere şirket alacaklıları, dolaylı zararlarını, ancak şirketin iflâsı hâlinde talep edebilmektedir (TTK m. 556/1). Ne var ki iflâs, yasağın ihlâlinin vuku bulduğu tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra da gerçekleşebilir. Anılan ihtimâlde, şirket alacaklısının yasağın ihlâli sebebiyle meydana gelen dolaylı zararının tazmini davasını açma hakkı zamanaşımına uğramış olacaktır. Genel sorumlulukta (TTK m. 553 vd.), bu durumun adalet duygusunu zedelediğine ve şirket alacaklılarına dava açma hakkı tanıyan kanun koyucunun amacıyla örtüşmeyeceğine dikkat çeken Çamoğlu⁷⁶², şirket alacaklısı bakımından zamanaşımı süresinin şirketin iflâs ettiği tarihte başlaması gerektiğini savunmaktadır. Alacağı Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânı bulunmadığı sürece zamanaşımının işlemeye başlamayacağını öngören TBK m. 153/1(6) da bu görüşe dayanak gösterilmektedir. Şu hâlde fiilin vukuu ânında başlayan beş yıllık süre aynı anda duracak ve iflâstan itibaren işlemeye devam edecektir (bkz. TBK m. 153/2). Kanaatimizce bu esas, müzakereye katılma yasağının ihlâlinden doğan sorumluluk hakkında da benimsenmelidir.

Tavan süreyle iki yıllık süreyi uzatmak değil, sürekli bir dava tehdidini önlemek amaçlanmıştır. Öyleyse iki yıllık süre başlayıp sona ermesine rağmen beş yıllık sürenin henüz dolmadığı hâllerde dava açma hakkı zamanaşımına uğramış olur⁷⁶³. Keza davacı, zararı ve sorumluyu yasağı ihlâl fiilinin vuku bulduğu tarihten itibaren üç yılı aşkın bir süre sonra öğrenmiş olabilir. Yine tavan sürenin amacına uygun olarak dava açma hakkı

⁷⁶⁰ Bkz. Başlık 4.1.2.1.

⁷⁶¹ Bkz. Türk, “Zamanaşımı”, 31.

⁷⁶² Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 453, N. 612d.

⁷⁶³ Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 75. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 08.09.2014, E. 2013/9178, K. 2014/13315; www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

iki yılda değil, beşinci yılın tamamlanması için geriye kalan (iki yıldan kısa) sürenin geçmesiyle zamanaşımına uğrar⁷⁶⁴.

Sürekli/temadi eden fiillerde beş yıllık sürenin fiilin sona ermesinden itibaren işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir⁷⁶⁵. Bununla birlikte, müzakereye katılma yasağına aykırı fiilin temadi eden bir fiil olduğundan söz edilemeyecektir. Zira yasağa aykırı bir şekilde müzakereye katılıp oy kullanmakla, yasağı ihlâl eden üyenin katılımına itiraz etmemekle veya tereddüt hâlinde yapılan toplantıda katılım lehine oy kullanmakla fiil tamamlanır. Yönetim kurulunun karar alması da yapıldığı anda tamamlanan bir fiil olduğu için mütemadi değildir⁷⁶⁶.

4.1.6.3. Daha Uzun Ceza Davası Zamanaşımı

Zarara yol açan fiilin cezayı gerektirmesi ve TCK'ya⁷⁶⁷ göre daha uzun dava zamanaşımına tâbi bulunması hâlinde tazminat davasına da bu zamanaşımının uygulanacağı hükme bağlanmıştır (TTK m. 560, c. 2). Örneğin müzakereye katılma yasağına aykırılık teşkil eden fiil güveni kötüye kullanma suçuna (TCK m. 155/2) vücut verirse⁷⁶⁸, buna ilişkin hapis cezasının⁷⁶⁹ üst haddi⁷⁷⁰ yedi yıl olduğundan, ceza davası zamanaşımı süresi on beş yıl⁷⁷¹ olarak hesaplanır. Bu durumda TTK m. 560, c. 2 uyarınca

⁷⁶⁴ Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 75; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 701; Türk, “Zamanaşımı”, 32. Söz gelimi zarar ve sorumlu, zararın meydana geldiği tarihten dört yıl sonra öğrenilmişse, sorumluluk davası, beş yıllık sürenin dolması için gereken bir yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar [Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 263; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 454, N. 612f; Türk, “Zamanaşımı”, 32]. Benzer örnek için bkz. Mimaroglu, *Hukukî Mes'uliyet*, 124.

⁷⁶⁵ Bkz. Kortunay, *Yönetim Kurulu*, 305. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 25.06.2015, E. 2015/6623, K. 2015/8697, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁷⁶⁶ Halûk Tandoğan, “Anonim Şirket İdare Meclisi Âzalarına Karşı Açılacak Mesuliyet Dâvalarının Müruruzamanı Hakkında Bazı Düşünceler”, *BATİDER*, 3/1 (1965): 123; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 75. Yönetim kurulunu oluşturan tek üyenin yasağa aykırı davranışı için de aynı sonuca varılabilir.

⁷⁶⁷ R.G. T. 12.10.2004, S. 25611.

⁷⁶⁸ Bkz. Başlık 4.4.

⁷⁶⁹ Her ne kadar TCK m. 155/2'de hapis cezası yanında üç bin güne kadar adli para cezası da öngörülüyorsa, seçimlik cezaları gerektiren suçlarda dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde hapis cezası göz önünde bulundurulur (TCK m. 66/4).

⁷⁷⁰ Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının üst haddi dikkate alınır (TCK m. 66/4).

⁷⁷¹ Öngördüğü cezanın üst haddi beş yıldan fazla yirmi yıldan az olan suçlarda dava zamanaşımı süresi on beş yıldır [TCK m. 66/1(d)].

yasağın ihlâli sebebiyle açılacak tazminat davasında da iki ve beş yıllık değil, on beş yıllık zamanaşımı süresi geçerli olacaktır⁷⁷².

Daha uzun dava zamanaşımı süresi ancak (işlediği fiil cezayı gerektiren) fail hakkında geçerlidir, yoksa faille birlikte sorumluluğuna başvurulmuş kişiler bakımından anılan zamanaşımı süresi uygulanmaz⁷⁷³. Öte yandan, TTK m. 393/2 çerçevesinde sorumlu olanlar, güveni kötüye kullanma suçundan dolayı müşterek fail konumunda iseler, daha uzun dava zamanaşımı süresi sorumlu üyelerin tümü açısından geçerli olur.

Zamanaşımının durması ve kesilmesi gibi hüküm bulunmayan konularda TCK değil, genel nitelikteki TBK uygulanır⁷⁷⁴.

4.2. Yasağın İhlâl Edildiği Toplantıda Alınan Kararın ve Bu Karara Dayanılarak Yapılan İşlemin Hukuki Akıbeti

4.2.1. Kararın Geçersiz Olup Olmayacağı Sorunu

Müzakereye katılma yasağına aykırılığın sonuçları hakkında, hukuki sorumluluk yaptırımını öngören TTK m. 393/2 hükmü haricinde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte Yargıtay kararlarında ve öğretide, yasaklı üyenin katıldığı müzakere ve oylama sonucunda alınan kararın geçerliliği sorunu üzerinde de durulduğu görülmektedir.

4.2.1.1. Öğretideki Görüşler ve Yargıtay İçtihatları

Müzakereye katılma yasağı ihlâl edilerek alınan kararın geçerliliği sorunu, tespit edebildiğimiz kadarıyla ilk kez Temyiz Mahkemesi (Yargıtay) Ticaret Dairesinin 18.02.1954 tarihli ve 1953/8110 esas, 1954/933 karar sayılı kararında⁷⁷⁵ ele alınmıştır. Bahsi geçen karara göre TK (56) m. 332'nin (TTK m. 393/1'in) ihlâli alınan kararın butlanına yol açmayacak, yalnızca ilgili yönetim kurulu üyesini tazminatla yükümlü

⁷⁷² Bununla birlikte fiilin oluşturduğu suça ilişkin dava zamanaşımı süresi TTK m. 560/1, c. 1 [TK (56) m. 309/4, c. 1] hükmünde öngörülenlerden daha kısaysa, c.2 [TK (56) m. 309/4, c. 2] hükmü uygulanmaz (Akdağ Güney, *Hukuki Sorumluluk*, 346; Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 461; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 76; Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 264).

⁷⁷³ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 264.

⁷⁷⁴ YHGK, 17.10.2019, E. 2019/327, K. 2019/1072, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023. Keza davalı tarafından ileri sürülmeyen bu zamanaşımı süresi hâkim tarafından re'sen dikkate alınamaz (bkz. TBK m. 161, karşı. TCK m. 72/2) (Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 76).

⁷⁷⁵ Karar için bkz. Hasan Halis Sungur, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuat, II, Ticaret Şirketleri* (İstanbul: İstanbul Matbaası, 1959), 220-222.

kılacaktır. Zira şirketle işlem yapma yasağı hakkındaki TK (56) m. 334'te (TTK m. 395'te) bile yalnızca şirketin butlan iddiasında bulunabileceği öngörülmüş olup m. 334'e göre daha az zarar verici bir durumu düzenleyen m. 332'ye aykırılık hâlinde butlandan söz edilemeyecektir.

İlerleyen süreçte ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin bu kararda belirtilen esasları terk ettiğine rastlanmaktadır. Nitekim 15.10.1984 tarihli ve 1984/4638 esas, 1984/4740 karar sayılı kararında⁷⁷⁶ TK (56) m. 332'ye tâbi olduğu hâlde müzakereye katılıp oy kullanan üye dışlandığında kalan üyelerin toplantı ve karar nisabını sağlayıp sağlamadığı değerlendirilmiş, nisapların sağlandığı sonucuna varıldığı için yönetim kurulu kararının m. 330'a (TTK m. 390'a) uygun olarak alındığı kabul edilmiştir.

Keza 25.12.1986 tarihli ve 6106 esas, 6808 karar sayılı kararda⁷⁷⁷, üç kişiden oluşan yönetim kurulunda toplantı nisabının üç üye ile sağlandığı, oysa davaya konu toplantıya iki üyenin katıldığı ve katılan üyelerden birinin kişisel menfaatini ilgilendiren hususta TK (56) m. 332'ye uygun davranmamış olduğu gerekçeleriyle bu toplantıda alınan kararın batıl olduğuna hükmedilmiştir.

Bunun yanı sıra, kooperatif şirketler hakkında verilen 27.09.1988 tarihli ve 2377 esas, 5337 karar sayılı kararda⁷⁷⁸, yasağa uymayarak müzakereye ve oylamaya katılan üye hariç tutulduğunda kalan üyelerle de nisaplar elde edildiği için, yasağa aykırılığın alınan kararın geçerliliğini etkilemediği kabul edilmiştir.

Yine kooperatif şirketler hakkında verilen 28.01.1999 tarihli ve 1998/8236 esas, 1999/201 karar sayılı kararda⁷⁷⁹, TK (56) m. 332 uyarınca yönetim kurulu üyelerinin kişisel menfaatlerine veya m. 349'da sayılan yakınlarının menfaatlerine ilişkin hususlarda müzakere ve oylamaya katılamayacakları gibi bu üyelerin toplantı ve karar nisabında mevcut gösterilmeyecekleri, toplantıya katıldıkları takdirde bu üyeler bulunmasaydı dahi toplantı ve karar nisabı oluşacak idiyse, alınan kararın geçerli olacağı belirtilmiştir.

⁷⁷⁶ Karara erişim için bkz. www.kazanci.com.tr, E.T. 11.06.2023.

⁷⁷⁷ Karar için bkz. Gönen Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Birinci C., Madde: 1-556, Genişletilmiş 2. Baskı* (Ankara: En-Kay Yayınevi, 1992), 948.

⁷⁷⁸ Karar için bkz. Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler* (1992), *Birinci C.*, 949.

⁷⁷⁹ Karara erişim için bkz. www.kazanci.com.tr, E.T. 08.06.2023.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin farklı yönde, nispeten güncel bir kararına da rastlanmaktadır. Karara konu olayda davalı şirketin, her biri %33,33 paya sahip üç ortağından borç almasına yönelik yönetim kurulu kararlarının -TTK m. 393 haricindeki sebeplerle- batıl olduğunun tespiti dava edilmiştir. İlk derece mahkemesinin davanın reddi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunda, söz konusu yönetim kurulu kararlarının TTK m. 393'e aykırılığı da ileri sürülmüştür. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi, 27.09.2018 tarihli ve 2018/323 esas, 2018/930 karar sayılı kararıyla⁷⁸⁰ istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Bahsi geçen kararda, müzakereye katılma yasağının ihlâl edildiği yönündeki istinaf sebebi hakkında, bir kısmını aynen aktardığımız şu gerekçeye yer verilmiştir: *“Müzakerelere katılma yasağını düzenleyen hükümlerin amacı yalnızca anonim şirketin karşılaşması muhtemel bir zarardan korunması olup; alınan kararların butlan yaptırımına tabi tutulması değildir. Zira, kanun koyucu butlan yaptırımını uygulamak isteseydi tazminat sorumluluğunu öngören hükme kanunda yer vermezdi”*. Temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 18.11.2019 tarihli ve 2018/5733 esas, 2019/7267 karar sayılı kararıyla⁷⁸¹ *“usul ve yasaya uygun olduğu”* gerekçesiyle esastan ret kararını onamıştır.

Sorunun öğretide de tartışmalı olduğu görülmektedir. Bir görüş olarak, müzakereye katılma yasağının ihlâl edildiği müzakere ve oylamada alınan kararın geçerli olacağı, yasağı ihlâl eden üyenin şirketin bu sebeple uğradığı zarardan sorumlu tutulacağı belirtilmektedir⁷⁸².

İkinci bir görüşe göre ilgili üye toplantıya katılmasaydı, toplantı (ve)ya karar nisabı sağlanamayacak idiyse karar geçersizdir⁷⁸³. Bu görüşü temsil eden yazarların farklı

⁷⁸⁰ Karara erişim için bkz. www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁷⁸¹ Karara erişim için bkz. karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 08.06.2023.

⁷⁸² Bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 211; Ansay, *Anonim Şirketler*, 110, dn. 69; Atan, *Hukuki Mesuliyet*, 95; Aydoğan, *Tek Kişi Ortaklığı*, 267; Başbuğoglu, *Türk Ticaret Kanunu*, 475; Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler*, 402; Bozkurt, *Şirketler*, 312; Bozkurt Yaşar, *İş Adamı Kararı*, 89; Çevik, *Anonim Şirketler*, 501; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616; Helvacı, *Hukuki Sorumluluk*, 74; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 12; Korkut, *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*, 188; Mimaroglu, *Hukukî Mes'uliyet*, 87; Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımını”, 11-14; Yaşar, “Madde 393”, 2121; Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1751-1753.

⁷⁸³ Bkz. Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1816; Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 48, dn. 176; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 368-371; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 27-30; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 210; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56-58. Bazı yazarlara göre ilgili üye yasağı ihlâl etmeseydi, toplantı ve karar nisabı yine de sağlanacak idiyse karar geçerlidir. Şu hâlde anılan yazarların da -dolaylı olarak- bu görüşü paylaştığı

yaklaşımlara sahip olduğuna işaret etmekte fayda vardır. Nitekim yasağa aykırılığın hem toplantı hem karar nisabını etkilemesi hâlinde kararın geçersiz olduğunu ileri süren yazarlar⁷⁸⁴ bulunduğu gibi yalnızca karar nisabını etkilemesi hâlinde kararın geçersiz olduğunu savunan yazarlar⁷⁸⁵ da mevcuttur. Ayrıca buradaki geçersizlik, bir kısım yazara⁷⁸⁶ göre butlan iken diğer bir kısım yazara⁷⁸⁷ göre yokluktur.

Üçüncü bir görüş olarak, yasağa aykırı hareket eden üyenin kullandığı oyun geçersiz sayılacağı, geçersiz sayılan oy sebebiyle karar nisabının bozulması hâlinde kararın yoklukla malûl olacağı söylenmektedir⁷⁸⁸.

4.2.1.2. Değerlendirmeler

İlk olarak, yasağa aykırılığın yegâne yaptırımının hukuki sorumluluk olduğu görüşüne iştirak etmediğimizi belirtmeliyiz. Bu görüş çerçevesinde dile getirilen bir gerekçeye göre kanun koyucu, ihlâli tazmin yaptırımına bağlayan TTK m. 393/2 [TK (56) m. 332/2] hükmünü sevk etmiş, böylece kararın geçerli olmasını, fakat bir zarar doğduğu takdirde bunun giderilmesini amaçlamıştır⁷⁸⁹. Buna karşılık yasağı ihlâl eden üyenin oyunun geçersiz olacağı görüşünün temsilcilerinden *Kırca*'ya göre kanun koyucu, şirketi zarara uğratabilecek bir işlemin dayanağını oluşturacak yönetim kurulu kararının alınmasını önlemeyi amaçlamıştır ve bu amaç gözetildiğinde TTK m. 393'ün yalnızca tazminat yaptırımıyla sınırlı tutulmuş bir düzen hükmü olduğu sonucuna varılamayacaktır⁷⁹⁰.

söylenebilir. Bu yazarlar için bkz. Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 91; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 418, N. 578; Çoştan, “Karar Alma”, 178. Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 131.

⁷⁸⁴ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 91; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 418, N. 578; Çoştan, “Karar Alma”, 178; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 368 ve 370-371; Yanlı, *Müzakerelere Katılma Yasağı*, 27-28; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 131.

⁷⁸⁵ Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56.

⁷⁸⁶ Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler (2007)*, 2. C., 1816; Bahar Sayın, *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, 48, dn. 176.

⁷⁸⁷ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 368 ve 371; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 210; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 57-58.

⁷⁸⁸ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499-500; Cankat, *İlişkili Taraf*, 297.

⁷⁸⁹ Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 11-12; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 12; Zengin, “Effect of the Prohibition”, 1753. Başka bir eserinde Teoman, TTK m. 393/2’de müzakereye katılma yasağına aykırılığın açıkça meydana gelen zararın tazmini yaptırımına bağlandığını, TK (56) m. 332/2’nin butlana yol açıp açmayacağı tartışmasının bu suretle sona erdirildiğini belirtmektedir. Bkz. Ömer Teoman, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi”, *BATİDER*, 26/3 (2010): 16.

⁷⁹⁰ Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499.

Yasaklayıcı hükümlerden “tam yasaklayıcı hükümler (*leges perfectae*)”, ihlâli hâlinde geçersizlik sonucunu doğurmazken; “düzen hükümleri (*leges minus quam perfectae*)”, ihlâl edildikleri takdirde işlemlerin geçersizliğine yol açmamakta, yalnızca bu ihlâle bağlanan cezai, idari veya hukuki yaptırımların uygulanmasına sebebiyet vermektedir⁷⁹¹. Geçersizlik yaptırımı kanunda açıkça belirtilmediği takdirde bir hükmün tam yasaklayıcı hüküm mü, yoksa düzen hükmü mü olduğuna anlam ve amacı araştırılarak karar verilir⁷⁹². Eğer kanun koyucunun izlediği amaca geçersizlik yaptırımı uygulanmaksızın ulaşılmıyorsa hükmün tam yasaklayıcı olduğu kabul edilecek, aksi hâlde hükme aykırı işlem geçerli sayılarak diğer yaptırımlara başvurulacaktır⁷⁹³.

TTK m. 393 ile kanun koyucu, üyenin doğrudan veya dolaylı sahibi olduğu menfaat ile şirket menfaati çatıştığında tarafsız kal(a)maması ihtimalinin bulunduğunu, bu tarafsızlık nedeniyle şirketin zarara uğrayabileceğini düşünmüş, ilgili üyenin müzakereye ve oylamaya katılmasını yasaklayarak zararı henüz doğmadan önlemeyi amaçlamıştır. Çünkü zarar bir kere doğduktan sonra bunun tazmini için açılan dava kısa sürede sonuçlanmayabilir. Hatta ilâmın alındığı ve takibe girildiği tarihte üyenin malvarlığı zararı karşılama kabiliyetinden yoksun olabilir⁷⁹⁴.

Kararın geçersiz olabileceği görüşü reddedilirse ilgili üye, şirketin zararını tazmin etmeyi kabul ederek, yasağa aykırı bir şekilde müzakereye katılıp oy kullanabilecektir⁷⁹⁵. Böyle bir ihtimalde TTK m. 393 ile takip edilen amaca varılabileceğini söylemek güçtür. Oysa karar geçersiz olduğunda işlemin karşı tarafı da iyiniyetli değilse şirket bu işlemle bağlı

⁷⁹¹ Yasaklayıcı hükümlerin çeşitleri ve düzen hükümleri hakkında bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 539 vd., N. 23 vd.

⁷⁹² Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 540, N. 24; Kırkbeşoğlu, *Kısmi Hükümsüzlük*, 164.

⁷⁹³ Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 540, N. 24.

⁷⁹⁴ Burada ihtiyati tedbir talep edilemeyeceğine de işaret edilmelidir. Bu hususta bkz. Ankara BAM. 21. HD, 16.12.2021, E. 2021/1864, K. 2021/1560: “[U]yuşmazlık konusunun davalı yönetim kurulu üyelerinin anonim şirketi zarara uğrattıkları iddiasıyla uğranılan maddi zararın şirkete ödenmesi istemine, başka bir deyişle para alacağına ilişkin olmasına, dolayısıyla ihtiyati tedbir istemine konu davalıların mal varlığının uyuşmazlık konusu olmamasına [...] göre Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 353/1-b-1 maddesi gereğince istinaf başvurusunun esastan reddine [...] HMK’nın 362/1-f. maddesi uyarınca kesin olmak üzere oy birliğiyle karar verildi” (www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023).

⁷⁹⁵ Yasağın ihlâlinin yalnızca tazminat sorumluluğu doğuracağı yönündeki görüşün temsilcisi Teoman, ilgili üyenin tazminat ödemeyi göze alarak yasağa rağmen müzakereye ve oylamaya iştirakinin mümkün olduğunu, diğer üyeler tarafından toplantıdan çıkarılmayacağını belirtmektedir. Bkz. Teoman, “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, 65.

olmayacak⁷⁹⁶, böylece işlemle bağlı kalınıp sonradan zararın tazmin edilmesini beklemek yerine şirketin zarara uğraması önlenilebilecektir⁷⁹⁷.

Yasağa aykırılık dolayısıyla geçersizlik yaptırımının uygulanmayacağı görüşü çerçevesinde dile getirilen diğer bir gerekçeye göre, geçersiz (ve dolayısıyla başlangıçtan itibaren hüküm ve sonuç doğurmayan) bir kararın zarara yol açması da mümkün olmayacak, bu sebeple sorumluluktan bahsedilemeyecek, yani TTK m. 393/2 [TK (56) m. 332/2] hükmü uygulanamaz hâle gelecektir⁷⁹⁸.

Bununla birlikte yasağa aykırı bir şekilde alındığı için geçersiz olan karara istinaden yapılan işlemin karşı tarafı iyiniyetliyse bu geçersizlik ona karşı ileri sürülemeyecek, şirket bu işlemle bağlı kalmasından ötürü zarara uğrayabilecektir⁷⁹⁹. Bunun yanı sıra nisaplar etkilenmese ve karar geçerli olsa dahi ilgili üye, müzakereadaki konuşmalarıyla ve hatta yalnızca toplantıda hazır bulunmasıyla diğer üyelerin iradelerini yönlendirmiş, onların üzerinde baskı kurmuş, kararın objektif bir şekilde alınmasını engellemiş, böylece şirketin zarara uğramasına yol açmış olabilir⁸⁰⁰. Dolayısıyla geçersizlik yaptırımına başvurulduğunda zararın ortaya çıkmayacağı, TTK m. 393/2 hükmünün uygulanamaz hâle geleceği düşüncesine katılmak mümkün değildir.

Geçersizlik yaptırımının uygulanmayacağı görüşünün başka bir gerekçesi, müzakereye katılma yasağı ile şirketle işlem yapma ve rekabet etme yasaklarının mukayesesi üzerine kurgulanmıştır. Buna göre rekabet yasağına riayetsizlik, müzakereye katılma yasağına riayetsizliğe kıyasla sadakat ve özen yükümlüğünün daha ağır bir ihlâli iken, rekabet yasağının ihlâli butlan yaptırımına bağlanmamış (bkz. TTK m. 396) ve şirketle işlem yapma yasağının ihlâlinde de butlanı yalnızca şirketin ileri sürebileceği (TTK m. 395/1)⁸⁰¹ düzenlenmiştir⁸⁰².

⁷⁹⁶ Bkz. Başlık 4.2.2.

⁷⁹⁷ Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 56.

⁷⁹⁸ Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 13-14. Ayrıca bkz. Helvacı, *Hukukî Sorumluluk*, 74; Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar*, 12.

⁷⁹⁹ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 29.

⁸⁰⁰ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 29.

⁸⁰¹ Her ne kadar TTK m. 395/1’de “butlan” ibaresine yer verilmekte ise de butlanın, işlemin her iki tarafınca da ileri sürülebildiği dikkate alındığında bu ibarenin yerinde olmadığı anlaşılır. Bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 668.

⁸⁰² Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 13.

Oysa bir taraftan müzakereye katılma yasağına aykırılık hâlinde geçersizlik yaptırımının uygulanmasını engellemeyen kanun koyucunun, diğer taraftan rekabet yasağına aykırı işlemin geçerliliğini korumayı tercih etmesi, ancak izlenen amaca uygunluk çerçevesinde sorgulanabilir⁸⁰³. Rekabet yasağıyla, üyenin görevinden ötürü vâkıf olduğu ticari sır, müşteri çevresi gibi bilgileri kendi hesabına kullanarak şirket aleyhine menfaat temin etmesi engellenmek istenmektedir⁸⁰⁴. Rekabet yasağına aykırılık hâlinde işlemin şirket hesabına yapılmış sayılması veya elde edilen menfaatlerin şirkete aidiyeti dava edilebilir (TTK m. 396/1, c. 2) yahut tazminat talep edilebilir (TTK m. 396/4)⁸⁰⁵. Bu yaptırımlar, şirket aleyhine temin edilen menfaat üzerinde şirketin hak sahibi olmasını sağlamaya yahut bu menfaati tazminatla ikame etmeye yönelmiştir. Öyleyse anılan yaptırımlar, rekabet yasağı ile izlenen amaca uygundur ve geçersizlik yaptırımına başvurulmasına ihtiyaç yoktur. Bununla birlikte müzakereye katılma yasağının amacı gözetildiğinde geçersizlik yaptırımına niçin ihtiyaç duyulacağı yukarıda izah edilmişti. Şu hâlde rekabet yasağına riayetsizlik sonucunda sadakat yükümlülüğünün -müzakereye katılma yasağına riayetsizliğe kıyasla- daha ağır bir şekilde ihlâl edilmiş olup olmayacağı önem arz etmemelidir.

İkinci olarak, yasağın ihlâli sayesinde nisaplar sağlandığı takdirde kararın geçersiz olacağı yönündeki görüşe iştirak ettiğimizi belirtmeliyiz. Nitekim hukuki işlemlerin/sözleşmelerin imkânlar ölçüsünde ayakta tutulması yönündeki (geçerliliği lehindeki) çözümlere üstünlük tanınması gerektiğini ifade eden *favor negotii/favor contractus* ilkesi⁸⁰⁶ dikkate alınmalı ve yasağa aykırılık, tek başına kararın geçersizliğine yol açmamalıdır.

Üçüncü olarak, yasağa aykırı davranışın hem toplantı hem de karar nisabına etkisini değerlendiren yazarlarla aynı görüşü paylaşmaktayız. Zira TTK m. 393 ile müzakereye ve oylamaya katılımın yanı sıra toplantıda hazır bulunmak da yasaklanmıştır. Yasağı ihlâl

⁸⁰³ Hukuk kurallarının belirli bir amaca hizmet ettikleri ve ancak hizmet ettikleri amaca uygunluk noktasında sorgulanabilecekleri hakkında bkz. Buz, *Yenilik Doğuran Haklar*, 445-446; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 517.

⁸⁰⁴ Domaniç, *Anonim Şirketler*, 627; Pınar Aşık, “Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı (TTK m. 396)”, *ABD*, 75/4 (2017): 166-167.

⁸⁰⁵ Rekabet yasağının ihlâli hâlinde tazminat şıkkı tercih edildiğinde şirket, fiili zararı yanında yoksun kalınan kârı da talep edebilir. Bkz. Aşık, “Rekabet Yasağı”, 191; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 696.

⁸⁰⁶ Bkz. Başpınar, *Kısmî Butlan*, 4-5; Eren, *Genel Hükümler*, 534, N. 1471; Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 338, N. 14.

ederek toplantıda hazır bulunan üye, toplantı nisabının da elde edilmesine katkıda bulunmuş olur.

Dördüncü olarak, geçersizliğin yokluk olduğu yönündeki görüşe iştirak etmeyi uygun görüyoruz. Zira bu görüşün temsilcileri⁸⁰⁷ tarafından haklı olarak dile getirildiği üzere toplantı ve karar nisabı karar hukuki işleminin kurucu unsuru olup bu nisaplardan herhangi biri sağlanmadan alınan kararlar yok hükmündedir⁸⁰⁸.

İlgili üyenin toplantıda hazır bulunması, müzakereye katılması, fakat oy kullanmaması ihtimalinde de aynı yorum geçerlidir; yani bu ihtimalde toplantı nisabı, ilgili üyenin katılımı sebebiyle sağlanıyorsa karar yine yoklukla malûldür⁸⁰⁹. Aksi takdirde yasağın emredici mahiyetiyle bağdaşmayacak şekilde, ilgili üyenin müzakereye katılmasına izin verilmesine benzer sonuçlar doğacaktır⁸¹⁰.

Sonuç olarak ilgili üye yasağı ihlâl etmeseydi, toplantı ve(ya) karar nisabı elde edilemeyecek idiyse kararın yok hükmünde olduğu kabul edilmelidir.

4.2.1.3. İrade Sakatlığı Hükümlerine İstinaden Oyun İptali ve Kararın Geçersizliği

Müzakereye katılma yasağının ihlâli toplantı ve karar nisabının oluşumuna katkıda bulunmamış, dolayısıyla karar geçerli bir şekilde alınmış olabilir. Bununla birlikte yasaklı üyenin açıklama yükümlülüğünü yerine getirmemesi, toplantıda hazır bulunması, müzakereye katılarak tartışmalarda görüş açıklaması sebebiyle diğer üyelerin iradeleri etkilenmiş olabilir. Öğretide⁸¹¹, TTK m. 393'e tâbi üyenin yönetim kurulunu yanlış yönlendirmesi ya da kurula baskı kurması hâlinde sırasıyla aldatma ve korkutma hükümlerine (TBK m. 36 ve m. 37-38) dayanılabileceği ileri sürülmektedir (TBK m. 39/1)⁸¹².

⁸⁰⁷ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 371.

⁸⁰⁸ Dural, “Toplantı ve Karar Yetersayıları”, 351; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 512; Pulaşlı, *Şerh, C. II*, 1384-1385, N. 127; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 190; Aksu, *Yönetim Kurulu Kararlarının Bulanı*, 51-52. Ayrıca bkz. Y. 11. HD, 03.10.2017, E. 2016/2190, K. 2017/4998; Y. 11. HD, 19.01.2004, E. 2003/5611, K. 2004/313, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁸⁰⁹ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 368.

⁸¹⁰ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 368.

⁸¹¹ Çamoğlu, *Hukuki Sorumluluk*, 92; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 419, N. 578; Coştan, “Karar Alma”, 178; Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 369; Ayan, *Sadakat Yükümlülüğü*, 131-132.

⁸¹² TBK m. 39/1 gereğince, “[y]anıltma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanıltma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan

İştirak ettiğimiz bu görüşü açıklığa kavuşturmak adına *sözleşme* ve *karar* hukuki işlemleri arasındaki bazı farkların açıklanmasında fayda görüyoruz. Sözleşmeden değişik olarak kararda irade beyanları karşılıklı değildir, tümü bir merkeze (örneğin yönetim kurulu başkanına) yönelir ve irade beyanlarının tümünün birbirine uygun olmasına gerek yoktur, kural olarak çoğunluğunun aynı yönde olması yeterlidir⁸¹³. Dolayısıyla, geriye karar nisabını sağlayan sayıda oyun mevcut olduğu durumlarda, iradesi sakatlanan bir üye kararın iptalini sağlama imkânına sahip olamayacaktır. Oysa taraflardan birinin dahi irade sakatlığı sebebiyle bağlı olmadığını bildirdiği bir sözleşme geçersiz hâle gelmektedir.

Bu sebeple, iradesi sakatlanmış olan bir üyenin aldatma ve korkutma hükümlerine dayanarak kararı değil, oyunu iptal edebileceği^{814,815} görüşündeyiz. Keza oy, karşılıklı olarak açıklanmayıp toplantıyı idare edene (yönetim kurulu başkanına veya yokluğunda

başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır". Görüldüğü üzere hükümde, "*sözleşme ile bağlı olmadığını bildirme*" ya da "*verileni geri isteme*" ifadeleri kullanılmaktadır. Öğretide, söz konusu ifadelerden hareketle, irade sakatlığına bağlanan yaptırımın ne olduğu hususunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş, sözleşmenin başlangıçtan itibaren hükümsüz olduğu, iptal edildiğinde bu hükümsüzlüğün kesinleşeceği, TBK m. 39/1'de düzenlenen bir yıllık süre içerisinde iptal hakkı kullanılmaz veya icazet verilirse sözleşmenin geçmişe etkili olarak geçerli hâle geleceği yönündedir. Bu tür hükümsüzlük, "*düzelebilir hükümsüzlük*" şeklinde ifade edilmektedir. Bu görüşte bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, (yanılmanın yanında aldatma ve korkutma açısından da sırasıyla 466, N. 25 ve 479, N. 15 göndermeleriyle) 429 vd., N. 63 vd. Diğer bir görüşe göre konu, her iki taraf açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Bu çerçevede sözleşme, iradesi sakatlanan bakımından *düzelebilir* hükümsüzlüğe tâbi iken, diğer taraf için *iptal edilme* bozucu şartına bağlı olarak geçerlidir. Bu hakkın kullanılmasıyla sözleşme, her iki taraf açısından başlangıçtan itibaren kesin hükümsüz hâle gelir. Buradaki hükümsüzlük türü için "*bölünmüş hükümsüzlük*" kavramı kullanılmaktadır. Bu görüşte bkz. Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 120-121, N. 376 vd.; Selâhattin Sulhi Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993), 452. Üçüncü bir görüşe göre ise sözleşme her iki taraf için de başlangıçta geçerlidir, fakat iptal hakkının kullanılmasıyla geçmişe etkili bir şekilde kesin hükümsüz hâle gelir. Bu görüşte bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 460-463, N. 1255 vd.; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2022), (yanılmanın yanı sıra aldatma ve korkutma açısından da sırasıyla 277, N. 1479 ve 289, N. 1534 göndermeleriyle) 262-265, N. 1397 vd.

⁸¹³ Eren, *Genel Hükümler*, 174-175, N. 447-448.

⁸¹⁴ Genel olarak karar hukuki işlemi bağlamında, oyun bir irade beyanı olduğu ve yanılma, aldatma, korkutma gibi irade sakatlığı hâllerinde TBK m. 30 vd. hükümlerinin uygulanabileceği hakkında bkz. Karayalçın, *Şirketler*, 124. Genel kurul kararları bağlamında bu yönde bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 53; Moroğlu, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 14.

⁸¹⁵ İradesi sakatlanan tarafın bağlı kalmadığını bildirmesi veya verdiği şeyi istemesi, sözleşmenin geçersiz olması için yeterlidir; yani yenilik doğuran iptal hakkı dava yoluyla değil, bir beyan ile kullanılır. Fakat yenilik doğuran iptal hakkının şartlarına uygun veya süresi içerisinde kullanılıp kullanılmadığının tespiti dava edilebilir veya bu hususlar, irade sakatlığı sonucu kurulan sözleşme sebebiyle verilenlerin iadesi talepli bir ifa davasında da tespit edilebilir. Bu hususta bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 465, N. 1269; Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, (yanılmanın yanı sıra aldatma ve korkutma açısından da sırasıyla 466, N. 25 ve 479, N. 15 göndermeleriyle) 438, N. 71; Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 123, N. 385; Tekinay vd., *Genel Hükümler*, 453. Bu esaslar oyun iptali için de benimsenebilir. Buna karşılık sözleşmeden farklı olarak, oy sebebiyle verilen bir şey söz konusu olmayacağından, iade talepli bir ifa davasında anılan hususların tespiti gündeme gelmeyecek, ayrıca bir tespit davası açmak gerekecektir.

vekiline) yöneltildiğinden, iptal beyanı da onlara yöneltilmelidir. Bunun sonucunda, kanunda veya esas sözleşmede gösterilen nisap bozulursa karar hükümsüz hâle gelir⁸¹⁶. Burada karar hukuki işleminin kurucu unsuru niteliğindeki karar nisabı bozulduğu için *yokluktan* söz edilecektir. Dolayısıyla bu ihtimalde üye, oyunu iptal ettiğinin ve bunun sonucunda kararın yoklukla malûl olduğunun tespitini dava edebilir⁸¹⁷.

Aldatma ile ilgili bir soruna değinmekte fayda vardır. Aldatmadan (TBK m. 36) bahsedebilmek, aldatıcı bir davranışın varlığını gerektirir⁸¹⁸. Bu, aktif/olumlu bir davranış olabileceği gibi pasif bir davranış, söz gelimi susmak şeklinde de ortaya çıkabilir⁸¹⁹. Susmanın aldatmaya yol açabilmesi için bir açıklama (bilgi verme, aydınlatma) yükümlülüğü bulunmalı ve buna rağmen bilerek ve isteyerek açıklama yapılmamış olmalıdır⁸²⁰. TTK m. 393/1, c. 5 gereğince menfaat çatışmasını açıklama yükümlülüğüne tâbi kılındığı hâlde suskun kalan üye, tek başına bu davranışıyla diğer üyeleri aldatmış olur mu?

Aldatıcı davranış ile sözleşmenin kurulması arasında illiyet bağı bulunduğu takdirde aldatma hükümlerine başvurulabilir⁸²¹. Öyleyse yasağa tâbi üye açıklama yükümlülüğüne uysaydı, diğer üyelerin oylarını somut olaydaki gibi kullanmayacakları sonucuna varılmalıdır. Ne var ki diğer üyelerin şirket menfaati yönünde oy kullanmamaları, özen yükümlülüklerini gereği gibi ifa etmemiş olmalarından da kaynaklanabilir. Başka bir deyişle, menfaat çatışması açıklanmamış olsa dahi üyeler, tedbirli bir yönetici gibi müzakere ve oylama konusuna hazırlanmamış, gereken bilgileri edinmemiş, icap ettiği

⁸¹⁶ Genel olarak karar hukuki işlemi bağlamında, oyun irade sakallığı dolayısıyla geçersizliği sonucunda salt veya nitelikli çoğunluk yahut oybirliği bozulursa kararın da geçersiz olacağı hakkında bkz. Karayalçın, *Şirketler*, 124.

⁸¹⁷ İradesi sakatlanan pay sahibinin oyunun iptalini ve iptal sonucunda çoğunluk bozulursa genel kurul kararının da iptalini dava edebileceği, bu ikinci talebin iptal davasından çok tespit davası mahiyeti taşıdığı yönünde bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 86, dn. 205. Nisapların etkilendiği bu hâlde TTK m. 445 vd. hükümlerindeki iptal davasının açılacağı yönünde bkz. Moroğlu, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 344 vd.

⁸¹⁸ Eren, *Genel Hükümler*, 448, N. 1223; Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 455, N. 2.

⁸¹⁹ Eren, *Genel Hükümler*, 448, N. 1223; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 273, N. 1457; Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 455, N. 3; Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 113, N. 353; Tekinay vd., *Genel Hükümler*, 446.

⁸²⁰ Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 460, N. 13. Aynı yönde bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 448-449, N. 1224-1225; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 274, N. 1457; Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 460, N. 13; Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 113, N. 355-356; Tekinay vd., *Genel Hükümler*, 446-447.

⁸²¹ Eren, *Genel Hükümler*, 450, N. 1227; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 277, N. 1475; Kocayusufoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 455, N. 2 ve 461-462, N. 15; Oğuzman ve Öz, *Genel Hükümler*, 114, N. 358; Tekinay vd., *Genel Hükümler*, 447.

hâlde uzman görüşüne başvurmamış ve bu sebeplerle şirket menfaatine en uygun seçeneği tercih etmemiş olabilirler. Şu hâlde, ancak özen yükümlülüğüne uygun davranıldığı sürece, açıklama yükümlülüğüne riayet edilmemesi ile oyun mevcut şekilde kullanılması arasında illiyet bağı kurulabilecek ve dolayısıyla aldatma sebebiyle oyun iptali mümkün olacaktır.

4.2.2. Karara Dayanılarak Yapılan İşlemin Şirketi Bağlayıp Bağlamayacağı Sorunu

Yasağa aykırı karara dayanılarak yapılan işlemin şirketi bağlayıp bağlamayacağı hususunda TK (56) dönemine ait bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı mevcuttur. Anılan kararda TK (56) m. 332 ve 334'e (TTK m. 393 ve 395/1'e) aykırı davranılması sonucunda yapılmış olan sözleşmelerin batıl olmayacağı, bu sözleşmeye genel kurulca icazet verildiği takdirde butlan iddiasının ileri sürülemeyeceği ifade edilmiştir⁸²². Görüldüğü üzere Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, genel kurulca icazet verilmediği takdirde TTK m. 393'ün ihlâlinin ardından yapılan işlemin batıl olduğu sonucuna varmaktadır⁸²³. Hâlbuki (batıl, yani yapıldığından itibaren hüküm ve sonuç doğurmayan bir işleme icazet verilememesi bir yana) yasağı ihlâl eden üye dikkate alınmadan toplantı ve karar nisabı sağlandığında alınan karar geçerli olduğundan, şirket bu karara dayanan işlemle bağlıdır⁸²⁴.

Bununla birlikte nisapların etkilenmesi dolayısıyla yoklukla malûl olan bir kararın dayanak teşkil ettiği işlemlerin de şirketi bağlaması gündeme gelebilir. Her şeyden önce üçüncü kişiler şirket ile bir işlem yaptıklarında gerekli şirket içi kararların alınmış olduğu düşüncesiyle hareket ederler⁸²⁵. Üçüncü kişilerin bu husustaki iyiniyetlerinin (bkz. TMK m. 3) korunması, ticari hayatın güvensizliğe sürüklenmemesi adına oldukça önemlidir⁸²⁶.

⁸²² YHGK., 30.03.1994, E. 1993/860, K. 1994/181, www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023.

⁸²³ Bu karardan hareketle Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun, yasağa aykırı bir şekilde alınan yönetim kurulu kararının geçersiz olduğu görüşünü taşıdığı sonucuna varan yazar için bkz. Yanlı, *Müzakerelere Katılma Yasağı*, 17-18. Aksi yönde bkz. Teoman, “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı”, 7.

⁸²⁴ Yasağı ihlâl eden üye dikkate alınmadan toplantı ve karar nisabının sağlandığı hâllerde alınan karar geçerli olduğundan, şirketin bu karara konu işlemle bağlı olduğu yönünde bkz. Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 371.

⁸²⁵ İsmail Kırca, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü”, içinde *Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, Ticaret Hukuku* (İstanbul: Beta, 2003), 499.

⁸²⁶ Kırca, “Üyelik Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü”, 499.

Ayrıca genel kurul ve yönetim kurulu kararları şirket içi ilişki bakımından değer taşır, üçüncü kişiler hakkında ancak onlara bildirildiğinde etki doğurur⁸²⁷. Keza karar alınmasını gerektiren konular dışında, üçüncü kişilerle yapılacak işlemlerin bir karara dayanması zaruri değildir⁸²⁸.

Bunlarla bağlantılı olarak, TTK m. 371/4'e [TK (56) m. 321/4'e] de değinmek gerekir. Anılan düzenlemeye göre "[t]emsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işleminden dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir". Hemen yukarıdaki iki paragrafta yapılan açıklamalardan hareketle söz konusu düzenlemedeki "genel kurul kararı" ibaresinin yalnızca geçerli genel kurul kararlarını değil, hükümsüzlükle malûl olanları da kapsadığı ve anılan düzenlemenin, üçüncü kişiler ile yapılan işlemin bir yönetim kurulu kararına dayandığı hâllerde de uygulanacağı ifade edilmektedir⁸²⁹.

Şu hâlde, bir işlemin yönetim kurulu kararına aykırı olması veya bir işlemin dayandığı yönetim kurulu kararının hükümsüz olması, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir⁸³⁰. Bu esas incelediğimiz soruna uygulandığında şu çözüm yoluna ulaşılır: Üçüncü kişiler, TTK m. 393'e aykırılık nedeniyle kararın yoklukla malûl olduğunu bilmiyorsa veya bilebilecek durumda değilse, yani iyiniyetliyse, şirket bu karara istinaden yapılan işlemle bağlıdır⁸³¹.

⁸²⁷ Yönetim kurulu kararları açısından bu yönde bkz. Ansay, *Anonim Şirketler*, 111; Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 120; Domaniç, *Anonim Şirketler*, 596. Başkan veya başkan vekili seçimi ile boşalan üyeliğe geçici üye atanması [TTK m. 363/1, TK (56) m. 315/1] gibi hususlar haricinde bu yönde bkz. Hırş, *Ticaret Hukuku*, 315. Hem genel kurul hem de yönetim kurulu kararları açısından bu yönde bkz. Kırca, "Üyelik Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü", 500. Genel olarak karar hukuki işlemi bakımından bu doğrultuda bkz. Karayalçın, *Şirketler*, 119; Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 113-114, N. 36-37.

⁸²⁸ Bkz. Başlık 2.4.

⁸²⁹ Bkz. Kırca, "Üyelik Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü", 500. Yönetim kurulunun temsil yetkisini kullanmak suretiyle batıl genel kurul kararına dayanarak iyiniyetli üçüncü kişilerle yaptığı işlemler bakımından, butlanın tespitine ilişkin kesin hükmün geçmişe etkili olmayacağı; çünkü şirketin işletme konusuna giren tüm hukuki işlemlerin temsile yetkili kişilerce şirket adına yapılabileceğini kabul etmekte iyiniyetli üçüncü kişilerin haklı oldukları (TTK m. 371/1 ve 4) yolunda bkz. Moroğlu, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 186-187.

⁸³⁰ Kırca, "Üyelik Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü", 500. Bir yönetim kurulu kararı yok hükmünde olsa dahi hükümsüzlüğü bilmeyen veya bilebilecek durumda olmayan üçüncü kişilerin bu karara istinaden yapılan işleminden dolayı elde ettikleri hakların saklı olduğu yönünde bkz. İmregün, "Toplantı ve Karar Yetersayıları", 290.

⁸³¹ Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 499-500; Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 30; Adıgüzel ve İlbasmış Hızlısoy, "Müzakerelere Katılma Yasağı", 58. Üçüncü kişilerin çoğu zaman işlemin geçerliliğini bilemeyecekleri, öte yandan şirketin temsilcilerinin böyle bir işlemi yaparak

İşlemin karşı tarafı yasağa tâbi üye ise, onun geçersizliği bilemeyecek durumda olmaması nedeniyle şirket bu işlemle bağlı olmayacaktır⁸³². Buna karşılık üyenin TTK m. 393/1’de bahsedilen yakınları veya dürüstlük kuralı gereği bağlantılı bulunduğu kişiler işlemin karşı tarafında yer alıyorsa peşinen aynı sonuca varılamayacak, iyiniyetin varlığı ayrıca araştırılacaktır⁸³³.

Yasağa aykırı bir şekilde alınmış karara dayanan işlem, ilgili üye dışındaki temsilciler tarafından yapılmış olabilir. Şirket söz konusu işlemle bağlı olduğu için bir zarara uğrarsa, -diğer şartların da mevcut olması hâlinde- bu işlemi yapan temsilcilerin sorumluluğuna başvurulabilir (TTK m. 553 vd.). Fakat işlemi yapan temsilciler aynı zamanda yönetim kurulu üyesi sıfatına sahip iseler, yasağın ihlâli dolayısıyla şirketin uğradığı zarardan ancak menfaat çatışmasının nesnel bir şekilde mevcudiyeti veya bilinmesi şartıyla sorumlu tutulabilmektedirler. Bu itibarla, üye sıfatıyla karara katılıp katılmadıklarına bakılmaksızın, temsilciler de yaptıkları bu işlem sebebiyle şirketin uğradığı zarardan yukarıdaki şartların varlığı hâlinde sorumlu olmalıdırlar⁸³⁴.

Temsilci, kararın yasağa aykırı bir şekilde alınıp alınmadığı hususunda tereddüde düşebilir ve kararı uygulamaktan çekinebilir. Mademki yasağın uygulanıp uygulanmayacağına tereddüt doğarsa katılım kararını yönetim kurulu vermektedir (TTK m. 393/1, c. 3), o hâlde işlemin dayandığı kararın yasağa aykırı bir şekilde alınıp alınmadığında tereddüde düşen temsilci de -kararı icra etmeden önce- bu durumu yönetim kuruluna bildirebilmeli ve kurul, yasağın uygulanması gerektiği sonucuna varırsa kararını geri alıp ilgili üyenin katılmadığı bir müzakere ve oylamayla konuyu yeniden karara bağlamalıdır⁸³⁵.

üçüncü kişilerde bu işlemin geçerli bir karara dayandığı hususunda güven yarattıkları, hukuki görünüşe duyulan bu güvenin korunması gerektiği gerekçesiyle bu görüşte bkz. Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 371-373. *Cankat*, yönetim kurulu kararının üçüncü kişilerle yapılacak işlemlere şirket içi dayanak teşkil ettiğini, bir karar olmadan da temsilcilerin bu işlemleri yapabileceğini, dolayısıyla karar geçersiz olsa bile şirketin bu işlemle iyiniyetli üçüncü kişilere karşı bağlı kalacağını, bununla birlikte temsilcilerin geçerli bir karar bulunmadan işlem yapmalarının şirketler hukukunda desteklenen bir davranış olmadığını, böyle bir işlemin zararlı sonuçlarından şirketi koruyan kurumların bulunduğunu, bu çerçevede TTK m. 371’deki temsil yetkisi sınırlamalarından istifade edilebileceğini ve özellikle yasağın ihlâlini bilen üçüncü kişilere karşı şirketin işlemle bağlı olmadığını ileri sürebileceğini belirtmektedir. Bkz. *Cankat*, *İlişkili Taraf*, 298-299.

⁸³² Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 31.

⁸³³ Yanlı, *Müzakereye Katılma Yasağı*, 31.

⁸³⁴ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 375-376.

⁸³⁵ Özer, “Müzakerelere Katılma Yasağı”, 376.

Yasak ihlâl edilerek alınmış bir karara istinaden yapılan işlemin hukuki akıbeti hususunda temsil yetkisinin kötüye kullanılması⁸³⁶ hâllerinden “hileli anlaşma” da gündeme gelebilir. Temsilci ve üçüncü kişinin temsil olunanın menfaatine aykırı bir işlem yapmak hususunda anlaşmaları “hileli anlaşma” olarak adlandırılmakta ve bu anlaşmanın ahlâka aykırılık nedeniyle batıl sayılacağı (TBK m. 27/2), aradaki sıkı bağılıktan ötürü bu butlanın işleme de bulaşacağı ifade edilmektedir⁸³⁷. Öyleyse TTK m. 393’e aykırı olarak alınmış bir karara dayanan işlem, (bu kararın geçersiz olup olmadığına bakılmaksızın) hileli anlaşma söz konusuysa batıldır⁸³⁸.

İlgili üyenin aldatma veya korkutma teşkil eden davranışları sebebiyle diğer üyelerin oylarını iptal etmiş olmaları ihtimaline de değinilmelidir. Zira aldatma öğrenilinceye veya korkutmanın etkisi geçinceye kadar, karara dayanılarak birtakım hukuki işlemler yapılmış olabilir. Müzakereye katılma yasağının ihlâl edildiği toplantıda alınan kararın geçerli olduğu yönündeki görüşü temsil eden *Domaniç*’e⁸³⁹ göre yasaklı üyeye yahut onun yakınlarına haksız bir menfaat sağlanan karara istinaden yapılan sözleşme veya işlem, şartları bulunduğu takdirde aldatma sebebiyle iptal edilebilir (TBK m. 36, m. 39). Kanaatimizce burada da oyun/oyların iptali sebebiyle karar nisabı etkilenirse ve karar yoklukla malûl olursa, söz konusu geçersizlik, bunu bilen veya bilecek durumda bulunan üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

4.3. Yasağın İhlâlinin Azil için Haklı Sebep Teşkil Etmesi

Müzakereye katılma yasağına uygun hareket edilmesi sonucunda yönetim kurulu karar alma kabiliyetini yitirdiğinde, azil yoluna başvurulması bir çözüm olarak önerilmişti⁸⁴⁰. Bu başlık altında ise, yasağı ihlâl davranışının azil için haklı sebep teşkil edip etmeyeceği incelenmektedir. Varılan sonuca göre genel kurul gündeminde bulunmadığı hâlde bu

⁸³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 752 vd., N. 1 vd.

⁸³⁷ Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş*, 753-754, N. 2. Bu hususta ayrıca bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), *Anonim Şirketler*, 648. Üçüncü kişi, temsilci ile anlaşmak suretiyle, anonim şirketin zararına olarak temsil yetkisinin kötüye kullanılmasına yol açmışsa, şirketin işleme bağlı olmayacağı yönünde bkz. Arslanlı, *Anonim Şirketin Organizasyonu*, 146.

⁸³⁸ Cankat, *İlişkili Taraf*, 299. Yazar, böyle bir ihtimalde şartları mevcutsa TBK m. 49/2’ye de başvurulabileceğini aynı yerde dile getirmektedir.

⁸³⁹ Domaniç, *Anonim Şirketler*, 616.

⁸⁴⁰ Bkz. Başlık 2.2.3.2.2.5.

gerekçeye dayanılarak verilen azil kararının geçersiz olup olmayacağı ve(ya) tazminat talebine sebebiyet verip vermeyeceği açıklığa kavuşacaktır.

İlk olarak, TTK m. 364/1 gerekçesinde haklı sebeplerin sınırlanmadığı, örneğin “*yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükünün ihlali, birçok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması*” gibi sebeplerin haklı olduğu belirtilmiştir⁸⁴¹. Kuşkusuz bunların arasında TTK m. 393 bağlamında dikkate şayan olan, sadakat yükümlülüğünün ihlâlidir. Zira müzakereye katılma yasağı sadakat yükümlülüğünün özel bir görünüm biçimidir ve bu yükümlülüğe aykırı davranış azil için haklı sebep teşkil ediyorsa, müzakereye katılma yasağına aykırı davranış da aynı sonucu doğurmalıdır⁸⁴².

Ayrıca, genel kurulun güvenini kaybetmiş olan üyenin sırf gündeme bağlılık ilkesi sebebiyle diğer toplantıya kadar yönetim kurulunda bulunmasına izin verilmesi doğru görülmemiş, haklı sebepler açısından istisna getirilmesine bu anlayış gerekçe gösterilmiştir⁸⁴³. Doğrudan veya dolaylı olarak kendisini ilgilendiren menfaatini şirket menfaatinin önüne geçirmiş olan bir üyenin de bu güveni kaybettiği sonucuna ulaşılmalıdır.

Öte yandan ilgili üye, başka bir şirkette de aynı mevkide bulunuyorsa, hem bu şirketin menfaatini ilgilendiren müzakereye katılarak sadakat yükümlülüğünü ihlâl etmiş hem de görevinin ifasında güçlüğü düşmüş olabilir. Bu sebeple, yasağa aykırılığın yanı sıra birden çok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük de azli haklı kılacak sebepler arasına sokulabilir.

⁸⁴¹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 168.

⁸⁴² Menfaat çatışmasının bildirilmemesinin veya sonradan ortaya çıkmasının azil için haklı sebep teşkil edeceği yönünde bkz. Memiş, “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği”, 43. Bunun yanı sıra anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında mahkeme, fesih yerine duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme de karar verebilmektedir (TTK m. 531, c. 2). Bu bağlamda mahkemenin, bilhassa kötü yönetim veya pay sahipliği haklarının sürekli bir şekilde ihlâline dayanan haklı sebeplerin bertaraf edilmesini sağlamak üzere yeteneksiz veya şirketin menfaatleri yerine kişisel menfaatlerine göre hareket eden üyelerin azline karar verebileceği belirtilmektedir. Bkz. İlbasmış Hızlısoy, *Haklı Sebeple Fesih*, 339.

⁸⁴³ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 167-168.

4.4. Cezai Sorumluluk

Müzakereye katılma yasağına aykırılığın cezai sorumluluk doğurup doğurmayacağı sorunu üzerinde de durulmalıdır. Üyeler ile şirket arasında güvene dayalı bir ilişki olduğu⁸⁴⁴, üyelerin şirket malvarlığı üzerinde başkası (şirket) için zilyet konumunda bulunduğu⁸⁴⁵, bu zilyetliğin şirketin işletme konusunun hayata geçirilmesi amacıyla (TTK m. 374) üyelere devredildiği ve müzakereye katılma yasağını ihlâl edenlerin, bu amaç dışında, kişisel ve şirket dışı menfaatlerini gerçekleştirmek üzere hareket ettikleri dikkate alındığında, akla ilk olarak güveni kötüye kullanma suçu (TCK m. 155) gelmektedir. TCK m. 155/2’de “başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi”, suçun nitelikli hâli olarak öngörülmüştür. Dolayısıyla, şirketi yönetme yetkisinin bir gereği olarak şirket malvarlığı üzerinde zilyetlik tesis eden üyelerin tipe uygun fiilleri, suçun nitelikli hâline vücut verir⁸⁴⁶.

Çalışmanın kapsamı gözetilerek, yönetim kurulu üyelerinin güveni kötüye kullanma suçundan sorumluluğu hususunda ayrıntılı açıklamalar⁸⁴⁷ yapılmaksızın denilebilir ki tek başına yasağa aykırılık, bu suçun oluşumundan bahsetmek için yeterli değildir. Zira güveni kötüye kullanma suçunun oluşumu için üye, yönetim yetkisinin (TTK m. 365, m. 367/2) gereği olarak zilyetliğini devraldığı şirket malları üzerinde, zilyetliği devir amacı dışında tasarrufta bulunmuş olmalıdır (TCK m. 155/1)⁸⁴⁸. Oysa üyenin yasağa aykırı bir şekilde menfaat çatışmasını açıklamaması, müzakereye katılması ve oy kullanması “tasarruf” niteliği taşımamaktadır. Keza yönetim kurulu toplantısında doğrudan yahut

⁸⁴⁴ Yönetim kurulu üyeliğinin güvene dayandığı hakkında bkz. Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, 61; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 231. Yönetim kurulu üyeliğinin bir güven mevkii olduğu hakkında bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), *Ortaklıklar I*, 401, N. 549.

⁸⁴⁵ Bkz. Rasim Can Çakır, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Güveni Kötüye Kullanma Suçundan Doğan Sorumlulukları* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 52-54; Serdar Hızır ve Duygu Merki, “Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezai Sonuçları”, *AÜHFD*, 63/4 (2014): 794-795.

⁸⁴⁶ Bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 62-63; Hızır ve Merki, “Borçlanma Yasağına Aykırılık”, 800.

⁸⁴⁷ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 35 vd.

⁸⁴⁸ “Zilyetliği devir amacı dışında tasarruf”, yalnızca malikin yapabileceği türden işlemler olup satma, rehin verme, harcama, tüketme, değiştirme, dönüştürme vs. bu cümledendir. Bkz. Aytekin İnceoğlu, “Güveni Kötüye Kullanma”, içinde *Özel Ceza Hukuku, C. IV, Malvarlığına Karşı Suçlar* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 215; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 797; Serkan Meraklı, “Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)”, *DEÜHFD*, 11/Özel Sayı (2009): 1684.

dolaylı menfaatini gözetten bir karar alınmış olması da bu niteliği haiz değildir⁸⁴⁹. Bununla birlikte bu kararın yerine getirilmesi bir “tasarruf” olacağından, şartları mevcutsa güveni kötüye kullanma suçunun oluştuğundan söz edilebilir⁸⁵⁰.

Oylarıyla şirket menfaati aleyhine karar alınmasına katkıda bulunanlar, güveni kötüye kullanma suçunun kanuni tanımındaki fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurmuş olurlar ve birlikte suç işleme kararı da varsa, müşterek fail (TCK m. 37/1)⁸⁵¹ olarak sorumlu tutulmalıdırlar⁸⁵². Diğer üyeleri bu istikamette karar almaya yasağa tâbi üye yönlendirmişse, söz konusu üye aynı zamanda azmettirenindir (TCK m. 38/1), fakat failliğin şerikliğe göre asliliği kuralı⁸⁵³ uyarınca suçtan yalnızca fail sıfatıyla sorumlu tutulacaktır⁸⁵⁴.

Yönetim kurulu üyesi olmadığı gibi kendisine yetki de devredilmemiş (TTK m. 367/1) bir şirket çalışanı alınan kararı icra ettiği takdirde, bakılmalıdır: Eğer söz konusu çalışan

⁸⁴⁹ Yönetim kurulu kararı alınmasının tek başına, TCK m. 155/1 anlamında “tasarruf” niteliği arz etmediği yolunda bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 119-120.

⁸⁵⁰ Yönetim kurulu kararının alınmasıyla güveni kötüye kullanma suçu bakımından icra hareketlerine başlanmış olur (Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 120 ve 121). Başlanan icra hareketleri şu veya bu sebeple tamamlanamazsa teşebbüs hükümleri (TCK m. 35) uygulama alanı bulur. Bu itibarla örneğin üyenin tarafı olduğu bir taşınmaz satış sözleşmesi hakkında yönetim kurulu kararı alınmasından başlayarak tapuda tescil isteminin ve tescilin yapılmasına kadar olan süreçte icra hareketi hâlen devam etmektedir ve tasarruf işleminin gerçekleşmemesi hâlinde güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüs hükümleri uygulanacaktır. Üyenin, şirket taşınmazının onda biri bedeline üçüncü bir kişiye satılmasına diğer üyeleri ikna ettiği ve bu hususta karar aldırıldığı bir örnekte varılan aynı sonuç için bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 119-120.

⁸⁵¹ Müşterek faillik hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin, 2022), 454 vd.

⁸⁵² Güveni kötüye kullanma suçundan sorumluluk doğuran bir işlemin dayandığı yönetim kurulu kararına olumlu oylarıyla katılan üyelerin fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurdukları ve müşterek fail oldukları hakkında bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 121 ve 122. Ayrıca bkz. Y. 15. CD, 21.03.2016, E. 2015/14333, K. 2016/2624: “Sanığın başkanı olduğu yönetim kurulunca alınan kararlar ile yurt dışında, o ülke kanunlarına göre kurmuş olduğu şirketlere hisse devri yaptığı ve iştirak kararları aldığı, söz konusu kararları alırken kendisinden beklenen özen borcunu yerine getirmediği, yapılan sözleşmeler gereğince ...'ye ödenmesi gereken bedellerin tahsil edilemediğinin dosya içinde mevcut bilirkişi raporları ile sabit olduğu, bu şekilde genel kurulca kendisine şirketi temsil ve yönetmek için verilen yetkiyi kullanmak suretiyle hakim ortağı konumunda olduğu şirketler dolayısıyla kendi yararına menfaat elde ettiği, yönetim kurulu üyesi olarak söz konusu işlemlere katılan diğer sanıklar ... ve ...'nın da sanığın eylemlerine iştirak ettikleri, eylemlerin üçüncü kişilere yönelik olmadığı gözetildiğinde TCK'nın 158/1-h maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturmayaacağı [...] gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek her bir ortağa karşı eylemleri nedeniyle ayrı ayrı nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması [...] [k]anuna aykırı olup [...] BOZULMASINA [...] karar verildi” (www.lexpera.com.tr, E.T. 10.06.2023).

⁸⁵³ Bu kural gereğince bir suçun işlenmesine hem fail hem de şerik olarak katılan kişi, yalnızca fail olarak sorumludur (Koca ve Üzülmüş, *Genel Hükümler*, 503).

⁸⁵⁴ Yönetim kurulunu, güveni kötüye kullanma suçundan sorumluluğa yol açan bir tasarrufun dayandığı kararı almaya yönlendiren üye açısından bu yolda bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 122.

güveni kötüye kullanma suçunun oluşması kastıyla hareket etmiyorsa, onu suçun işlenmesinde bir araç olarak kullanmaları sebebiyle yasağı ihlâl eden üye(ler) yine fail sıfatıyla sorumlu tutulur(lar) (TCK m. 37/2)⁸⁵⁵.

Diğer üyeler, karşı koyamayacakları veya kurtulamayacakları cebir ve şiddet yahut muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu bu suçu işlemişlerse cezalandırılmayacaklardır (TCK m. 28).

Bundan başka, şirket menfaatini göz ardı eden karar alınmış, bu kararın icrası sonucunda şirketin iflâsına karar verilmiş olabilir. Böyle bir hâlde yönetim kurulu üyesinin hileli veya taksirli iflâs suçundan (TCK m. 161, m. 162; İİK⁸⁵⁶ m. 311, m. 310) sorumluluğu gündeme gelebilir⁸⁵⁷. Her ne kadar iflâs eden anonim şirket ise de tüzel kişiler hakkında -güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklı kalmak kaydıyla- cezai yaptırım uygulanamamaktadır (TCK m. 20/1). Bu yüzden bahsi geçen suçlarda fiili işleyen temsil organı fail olabilecektir (İİK m. 345).

Nihayet, yasağa aykırılığın dolandırıcılık suçuna (TCK m. 157 vd.) vücut vermeyeceği belirtmelidir. Zira yasağı ihlâl eden üye, zaten zilyedi bulunduğu bir malvarlığı üzerinde tasarruf etmekte olup hile yoluyla, zilyedi bulunmadığı bir malı edinmemektedir⁸⁵⁸.

⁸⁵⁵ Yönetim kurulunun aldığı bir kararı icra ile görevlendirdiği kişinin güveni kötüye kullanma suçunu işlediğini bilmediği bir ihtimalde sorumlu tutulamayacağı, fakat kararı alanların dolaylı fail oldukları yönünde bkz. Çakır, *Güveni Kötüye Kullanma*, 122.

⁸⁵⁶ R.G. T. 19.06.1932, S. 2128.

⁸⁵⁷ Öğretide *Domaniç*, TK (56)'nın bazı maddelerinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu davası açma hakkının münhasıran şirkete verildiğini belirtmekte ve bu maddeler arasında m. 332/2 (TTK m. 393/2) hükmünü de saymaktadır. Fakat yazara göre bu hâllerde, acze düşen veya hileli iflâs eden şirketlerin yönetim kurulu üyelerinin, hileli veya kusurlu iflâs nedeniyle İİK m. 310, m. 311 ve m. 345 hükümlerine istinaden cezalandırılması istenebilir. Bkz. *Domaniç*, *Anonim Şirketler*, 646.

⁸⁵⁸ Güveni kötüye kullanma suçunda fail, güven ilişkisinden dolayı malın zilyedi konumunda iken dolandırıcılık suçunda zilyetliği sonradan hile ile edinmektedir. Bkz. İnceoğlu, "Güveni Kötüye Kullanma", 197. Aynı yönde bkz. Koca ve Üzülmüş, *Özel Hükümler*, 794; Meraklı, "Güveni Kötüye Kullanma", 1660-1662.

SONUÇ

Yönetim kurulu üyesinin, doğrudan veya dolaylı olarak ilgili bulunduğu menfaat ile şirket menfaati çatıştığında tarafsız hareket edememesi, şirket menfaatinin göz ardı etmek pahasına ilgili olduğu menfaati koruması tehlikesini önlenmek amacıyla müzakereye katılma yasağı getirilmiştir. Müzakereye katılma yasağının düzenlendiği TTK m. 393 emredici bir hükümdür.

Yönetim kurulunu oluşturan tek üyenin yasağa tâbiyeti hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bizim katıldığımız görüşe göre tek üye, hakkında TTK m. 393'ün uygulanmasını gerektiren konularda karar alamaz.

Bağlı şirketin yönetim kurulu üyesi olan hâkim şirket hakkında yasağın uygulanması, ancak şirketler topluluğunda hâkimiyetin kullanılmasından kaynaklanan sorumluluk hükümlerinin uygulama alanı bulmaması hâlinde mümkündür.

Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi tarafından belirlenen ve onun adına tescil ve ilân edilen gerçek kişinin yasağa tâbi olup olmayacağı tartışmasında, gerçek kişinin de yasağa tâbi olduğu görüşüne katılmaktayız.

Yönetim yetkisi devralan üyelerin ve üçüncü kişilerin, yetkilendirildikleri hususlarda TTK m. 393'ün şartları oluşmuşsa karar alamayacakları kanaatindeyiz. Fiilî organın da - şirketler topluluğunda hâkimiyetin kullanılmasından kaynaklanan sorumluluk hükümleri uygulama alanı bulmadıkça- yasağa tâbi olduğu kanaatini taşımaktayız.

TTK m. 393'ün müzakerede görüş açıklamadan ve oy kullanmadan sadece toplantıda hazır bulunmayı da yasaklayıp yasaklamadığı hakkında farklı görüşler mevcuttur. Yasaklı

üyenin ilgili konu müzakere edilip oylanırken toplantıdan çıkması gerektiği görüşüne katılmaktayız.

Yasağa uygulandığı hâllerde nisapların nasıl belirleneceği hakkında öğretide farklı görüşler mevcuttur. Biz, ilgili üyenin toplantı nisabı belirlenirken dikkate alınmayacağı görüşüne katılmaktayız. Öte yandan yasağın karar nisabına etkisine gelince; yasağa uygun davranıldığında karar nisabından ilgili üyeyi dışlamaya gerek olmadığı, buna karşılık karar nisabının ancak sabit sayıda üyenin oyuyla sağlanabildiği veya “üye tam sayısı” gibi sabit bir sayı üzerinden belirlendiği hâllerde ilgili üyenin karar nisabının hesabında da hariç tutulması gerektiği görüşünü taşımaktayız. Yasağın ihlâl edildiği hâllerde ise hazır bulunan üye sayısından ilgili üye düşüldüğünde ulaşılan sayının çoğunluğunun karar nisabı olduğu görüşündeyiz.

Elden dolaştırma usulünde ilgili üye yasağa uygun davranarak yazılı öneriye onay veya ret yanıtı vermemişse karar nisabı, ilgili üye hariç tutulduğunda kalan üye sayısının çoğunluğudur.

Yönetim kurulunu oluşturan tek üye veya birden fazla üyeden oluşan yönetim kurulunda tüm üyeler müzakereye katılma yasağına tâbi ise nisap yetersizliği sebebiyle menfaat çatışması yaratan konuda karar alamama sorunu doğmaktadır. Bu durumda genel kurulca bir karar alınıp alınamayacağı hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Üyenin/üyelerin doğrudan veya dolaylı menfaatine ilişkin konu, yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerinin kapsamına dâhil değilse genel kurulun bu konuda karar alabileceği görüşünü paylaşmaktayız. Fakat -kanaatimizce- işlevler ayrılığı ilkesinin aşınmaması için karar alma mekanizmasına işlerlik kazandıran ve menfaatler dengesine uygun olan diğer bir çözüm yolunun kalmaması şartı da aranmalıdır.

Ayrıca yönetim kurulu, esas sözleşmede hüküm bulunduğu takdirde menfaat çatışması yaratan konuda karar alma yetkisini (yönetim kurulu üyesi olmayan) üçüncü kişilere devredebilir.

Bunun yanı sıra genel kurul toplantı gündeminde açık veya ilgili bir madde bulunuyorsa veya haklı sebep mevcutsa ilgili üye(ler) azledilebilir ve aynı toplantıda yeni üyeler

seçilebilir. Fakat üyenin/üyelerin yasağa tâbi olması sebebiyle nisap yetersizliğinin gündeme gelmesi, tek başına haklı sebep teşkil etmez. Öte yandan ilgili üye(ler) hakkında yasağın sık sık uygulanmasından ötürü yönetim kurulunun karar alma mekanizmasının tekrar tekrar sekteye uğraması haklı sebep olarak yorumlanabilir.

Üyenin/üyelerin yalnızca yasağa tâbi olması da haklı sebep olarak gösterilemez. Fakat üye olunan şirketle aynı işletme konusunda faaliyet gösteren başka bir şirket kurulması dolayısıyla güvenin sarsılması yahut başka bir şirkette yönetim kurulu üyesi olunması sebebiyle görevin ifasında güçlük, azil için haklı sebeplerdir. Bu durumlar dürüstlük kuralı gereği yasağın uygulanmasına yol açarsa yasağa tâbi olmak, haklı sebep kabul edilebilir.

Tüzel kişiler adına tescil edilen gerçek kişilerin azlinde ise ilgili tüzel kişi yetkilidir (TTK m. 364/1, c. 2). Kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna atadıkları temsilciler için de aynı husus geçerlidir (TTK m. 334/2). Bununla birlikte şirketin, haklı sebep mevcutsa bahsi geçenlerin değiştirilmesini ilgili tüzel kişiden talep etmesi mümkündür. Buradaki “haklı sebep” kavramının, TTK m. 364’te kullanılan “haklı sebep” kavramından daha geniş yorumlanmasının ve yasağın uygulanmasından ötürü karar alma mekanizmasının sekteye uğramasının da “haklı sebep” sayılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

Karar alma mekanizmasındaki tıkanmaya karşı kayyım atanıp atanamayacağı hususu tartışmalıdır. Bu durumda TMK m. 426(2) hükmünün kıyas yoluyla uygulanabileceği, mahkemeden temsil kayyımı atanmasının talep edilebileceği ve menfaat çatışması yaratan konunun temsil kayyımı tarafından karara bağlanabileceği kanaatindeyiz.

Kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar aşamalarında yer alma yasağına tâbi olan kredi komitesi asil üyesinin katılamadığı kredi komitesi toplantısına, BKİİY m. 6/1, c. 2 gereğince yedek üye katılabilmektedir. Bu çözüm yolunun, müzakereye katılma yasağından ötürü gündeme gelen geçici nisap eksikliği hâlinde de benimsenebileceği kanaatindeyiz. Elbette yedek üyelerin esas sözleşmeyle atanması veya genel kurul kararıyla seçilmesi gerekir. Ayrıca yedek üyeler, asil üyeler için kanunda veya esas sözleşmede öngörülen şartları taşımalıdır.

Müzakereye katılma yasağının uygulanabilmesi için yönetim kurulu üyesinin kendisine, eşine, alt ve üst soyundan veya üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birine ait bir menfaat bulunmalı, bu menfaat kişisel ve şirket dışı nitelik taşımali ve şirket menfaati ile çatışmalıdır.

Menfaat çatışmasının ne anlama geldiği hususunda madde metninde yahut gerekçede bir açıklama yoktur. Menfaat çatışması kavramı ile “üyenin menfaati lehine/şirket menfaati aleyhine bir sapmanın/dengesizliğin” kastedildiği söylenebilir. Buradan hareketle üçüncü kişilerin taraf olduğu işlemler ile aynı şartları taşıyan işlemlerin müzakeresinde yasağın uygulanmaması gerekir. Öğretide “menfaat” kelimesinin geniş yorumlanmaması, yalnızca yoğun menfaat çatışmalarında müzakereye katılma yasağının uygulanması gerektiği ifade edilmektedir. Yasağın uygulanmasında menfaat çatışmasının yoğunluğuna göre bir ayırım yapılamayacağı görüşündeyiz.

Dürüstlük kuralının, kişisel ve(ya) şirket dışı olmayan menfaatin de yasağın uygulanmasına yol açıp açmayacağı hususu tartışmalıdır. Dürüstlük kuralının, menfaatin niteliği bakımından da yasağın kapsamını genişletici bir işleve sahip olduğu görüşünü paylaşıyoruz.

İşletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketin yönetim kuruluna, bu işletme konusuyla ilgili olan kamu tüzel kişinin atadığı temsilci, söz konusu kamu tüzel kişisine ait bir menfaat söz konusu olduğu takdirde dürüstlük kuralı gereği yasağa tâbidir. Bununla birlikte şirket menfaati ile kamu menfaatinin çatışması hâlinde temsilci hakkında yasak uygulanmamalıdır. Fakat kamu tüzel kişisi, anonim şirketin kamu hizmetine ilişkin işletme konusuyla ilgili olan kamu tüzel kişisi olarak değil, herhangi bir üçüncü kişi gibi anonim şirket ile karşı karşıya geliyorsa yasak devreye girmelidir. Pay sahibi olan kamu tüzel kişisini temsilen seçilen gerçek kişi de bu kamu tüzel kişisine ait menfaat gündeme geldiğinde dürüstlük kuralı gereği yasağın kapsamında olmalıdır. Buna karşılık, şirket menfaati ile kamu menfaati karşı karşıya geldiğinde yasağın uygulanmaması hususu burada da geçerli olmalıdır.

Belirli pay gruplarını, özellikleri ve nitelikleri itibariyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerini ve azınlığı temsilen yönetim kuruluna seçilen kişinin, bahsi geçen pay sahiplerine ait menfaatler söz konusu olduğunda yasağa tâbi olup olmayacağı hususunda

farklı görüşler vardır. Yönetim kurulunda temsil edilme imtiyazının bazı amaçları ve işlevleri dolayısıyla, temsil olunanların menfaati ile şirket menfaati karşı karşıya geldiğinde temsilci üye hakkında dürüstlük kuralı gereğince yasağın uygulanmasının mümkün olduğu görüşündeyiz.

Bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, hâkim şirkete ait kişisel ve şirket dışı menfaat ile bağlı şirket menfaatinin çatıştığı konularda -yalnızca şirketler topluluğunda hâkimiyetin kullanılmasından kaynaklanan sorumluluk hükümleri uygulanmadığı takdirde- müzakereye katılma yasağına tâbi oldukları sonucuna varılmalıdır. Tek pay sahipli şirketlerde yönetim kurulu üyesi bu tek pay sahibi ise veya üçüncü bir kişi yönetim kurulu üyeliği görevini yürütüyorsa, pay sahibine ait menfaat de yasağın uygulanmasını gerektirmelidir. Öte yandan tam hâkimiyetin söz konusu olduğu tek pay sahipli şirketlerde, şirketler topluluğunda hâkimiyetin kullanılmasından doğan sorumluluk hükümlerinin uygulanabileceği görüşü kabul edilirse müzakereye katılma yasağı ancak anılan hükümlerin uygulama alanı bulmadığı hâllerde devreye girecektir.

Üyenin kendisinin veya yakınlarından birinin pay devralması veya devretmesi hâlinde onay talebine ilişkin müzakereye ve oylamaya bahsi geçen üyenin katılıp katılamayacağı hususu tartışmalıdır. Bu müzakere konusu şirket içi menfaate ilişkin ise de dürüstlük kuralı gerektirdiği için bu konunun da yasağın kapsamına dâhil olduğu görüşünü paylaşılmaktadır.

Tereddüt hâlinde verilecek yönetim kurulu kararına karşı hangi hukuki yola başvurulabileceği hususuna gelince, üyenin katılmamasına karar verildiği takdirde bahsi geçen kararın ve asıl konu hakkındaki kararın batıl olduğunun tespiti talebiyle mahkemeye başvurabileceği görüşündeyiz. İlgili üyenin katılmaması nisapları etkilememişse bile bu sonuca varılmalıdır. Buna karşılık toplantıya katılmama kararının olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmaya daha elverişli olan başka yollar varsa ilgili üyenin, butlanın tespiti davası açmakta hukuki yararının bulunmadığı görüşündeyiz. Üye asıl konu hakkındaki karara katıldığında yasağın ihlâline bağlanan yaptırımların tamamı uygulanacağından, tereddüt nedeniyle verilen katılım kararına karşı mahkemeye başvurmakta diğer üyelerin hukuki yararının olmadığı kabul edilmelidir.

Müzakereye katılma yasağının ihlâlini hukuki sorumluluk yaptırımına bağlayan TTK m. 393/2, m. 553'e göre özel hüküm niteliğindedir. TTK m. 393/2'de hüküm bulunmayan konularda m. 553 vd. uygulama alanı bulacaktır.

Öğretide yasağa tâbi üyenin sorumluluğunun kusur şartı üzerinde fikir birliği yoktur. Bizim de katıldığımız görüşe göre yasaklı üye, yasağın varlığını bilmiyorsa yahut hafif ihmâl veya ağır ihmâl fark etmeksizin kusuruyla bilemiyorsa sorumludur. Fakat üyenin müzakereye katılma yasağına aykırı davranışında kusurlu olup olmadığının tespitinde TTK m. 369'da düzenlenen “tedbirli bir yöneticinin özeni” ölçüsü esas alınır. Buradan hareketle aynı şartlar dâhilindeki tedbirli bir yönetici somut olaydaki menfaat çatışmasını bilebilecek ve yasağa riayet edecekse, üyenin de bilmesi ve yasağa riayet etmesi gerektiği sonucuna varılmalıdır. Aksi hâlde yasağın kusurla ihlâl edildiği kabul edilmelidir. Tedbirli bir üyenin kendisine, eşine, çocuğuna, sınırsız sorumlulukla katıldığı şirkete vs. ait menfaati bilebileceği söylenebilir.

Yasağı ihlâl eden üyenin “iş adamı kararı ilkesi”ne dayanamayacağı, yani kararın özenli bir süreç sonunda verildiğini, buna rağmen şirket açısından olumsuz sonuçlara yol açtığını iddia ederek sorumluluktan kurtulamayacağı yönünde, öğretide ileri sürülen görüşü paylaşmaktayız.

Kusuru ispat yükünün kime ait olduğu hususuna gelince, hem menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan üyelerin hem de diğer üyelerin kusurlarını ispat yükünün davacıya ait olduğu kanaatindeyiz.

Açılan davada şirketi temsile yetki organ kural olarak yönetim kuruludur. Bununla birlikte yönetim kurulunu oluşturan tek üye veya birden fazla üyeli yönetim kurulunda tüm üyeler müzakereye katılma yasağına tâbi ise sorumluluk davası açılması kararının alınacağı genel kurul toplantısında, yasağı ihlâl eden üyelerin azli ve yenilerinin seçimi sağlanarak davanın yeni üyeler tarafından açılması yoluna başvurulabilir. Şirkete temsil kayyımı atanması çözümüne başvurulmasında da bir engel yoktur.

TTK m. 393/2 hükmünün, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına dava hakkı tanıyan m. 553 vd. hükümlerini dışlayıp dışlamadığı tartışma konusu olmuştur. Bizim de

katıldığımız görüş, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının da dava hakkının bulunduğu yönündedir

Menfaat çatışması nesnel bir şekilde mevcutsa veya biliniyorsa menfaatle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan üyenin katılımına itiraz etmeyen yahut tereddüt üzerine yapılan toplantıda üyenin katılımı lehinde oy kullanan diğer üyeler de yasağın ihlâli dolayısıyla şirketin uğradığı zarara katkıda bulunmuş olurlar. Bu durumda müteselsil sorumluluk gündeme gelir. Farklılaşmış teselsül, müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk açısından da geçerlidir.

Müzakereye katılma yasağının ihlâlinden dolayı sorumluluğu doğmuş üyelerin açıkça veya zımnen ibra edilmeleri hâlinde, bu ibranın sonuçlarını doğurabilmesi için ihlâl konu hususlar pay sahiplerinin bilgisine açıkça sunulmuş olmalıdır. Müzakereye katılma yasağına aykırılıktan kaynaklı olarak sorumlu tutulabilecek üyeler aynı zamanda pay sahibi ise, bunlar hem kendilerinin hem de diğer üyelerin ibralarında oy kullanamazlar (bkz. TTK m. 436/2). Bilançonun onaylanmasına ilişkin kararın ibra anlamına geldiği hâllerde de aynı durum geçerlidir. Menfaatle doğrudan yahut dolaylı bir şekilde ilgili olan üye ibra edilmiş olduğu hâlde diğer üyelerin ibra edilmemesi dürüstlük kuralına (TMK m. 2) aykırılık teşkil eder.

Müzakereye katılma yasağının ihlâlinden kaynaklanan sorumluluk hakkında özel bir zamanaşımı süresi öngörülmediğinden yönetim kurulu üyelerinin genel sorumluluğunda zamanaşımını düzenleyen m. 560 uygulama alını bulur. Başlangıcı, zararı doğuran fiilin meydana geldiği gün olan beş yıllık süre, yasağı ihlâl fiilinin vuku bulduğu tarihte başlar. Alacaklılar için bu sürenin başlangıcı iflâs tarihidir. Sürekli/temadi eden fiillerde beş yıllık sürenin fiilin tamamlanmasından itibaren işlemeye başlayacağı ileri sürülmekte ise de müzakereye katılma yasağına aykırı fiil, temadi eden bir fiil değildir.

İlgili üyenin müzakereye katılma yasağına aykırı bir şekilde katıldığı toplantıda alınan kararın geçerliliği hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bizim de katıldığımız görüşe göre ilgili üye yasağı ihlâl etmeseydi, toplantı ve karar nisabı sağlanamayacak idiyse, alınan karar yok hükmündedir.

Müzakereye katılma yasağına aykırılık, toplantı ve karar nisabının sağlanmasında etkili olmamış, bu sebeple geçerli bir şekilde karar verilmiş olabilir. Fakat yasaklı üye açıklama yükümlülüğünü ifa etmeyerek yahut müzakerelerde yanıltıcı görüşler beyan ederek diğer üyelerin iradelerini yönlendirmiş olabilir. Bu durumda irade sakatlığına ilişkin hükümlere (TBK m. 36 ve m. 37-38) başvurulabileceği (TBK m. 39/1) görüşünü paylaşmaktayız. İradesi sakatlanmış olan üye, irade sakatlığı sebebiyle oyunu iptal edebilir. Bunun sonucunda kanunda veya esas sözleşmede öngörülen nisap bozulursa karar yok hükmündedir. Üye, oyunu iptal ettiğinin ve kararın yokluğunun tespitini dava edebilir.

Menfaat çatışmasını açıklama yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyenin, tek başına bu davranışıyla diğer üyeleri aldatmış kabul edilemeyeceği görüşündeyiz. Zira aldatıcı davranış ile (aldatılan) diğer üyelerin kullandıkları oy arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Ne var ki diğer üyelerin yönlendirilmiş olması, özen yükümlülüklerini gereği gibi ifa etmemiş olmalarından da kaynaklanabilir. Şu hâlde özen yükümlülüğüne uygun davranılmışsa, açıklama yükümlülüğünün varlığına rağmen suskun kalınması ile oyun somut olaydaki gibi kullanılması arasında illiyet bağı tesis edilebilecek ve aldatma dolayısıyla oy iptal edilebilecektir.

TTK m. 393'e aykırı bir şekilde alınmış ve yoklukla malûl bir karara dayanan işlemin karşı tarafındaki üçüncü kişi iyiniyetliyse, başka bir deyişle bu aykırılığı bilmiyorsa veya bilebilecek durumda değilse, bahsi geçen işlem dolayısıyla şirkete başvurabilirler.

Sadakat yükümlülüğüne aykırılık azil için haklı sebep teşkil etmektedir. Müzakereye katılma yasağı bu yükümlülüğün özel bir görünüm biçimi olduğundan yasağa aykırı davranışın da azil için haklı sebep teşkil ettiği görüşündeyiz.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Burak ve Özge Demirdelen. “Kooperatiflerde Organlar ve Organ Kararlarının Hükümsüzlüğü”. *ERÜHFD*. 14/2 (2019): 210-263.
- Adıgüzel, Burak ve Özlem İlbasmış Hızlısoy. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılma Yasağı”. *HBVÜHFD*. 27/4 (2023): 39-64. (Anılış: “Müzakerelere Katılma Yasağı”)
- Adıgüzel, Burak. *Sermaye Piyasası Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023. (Anılış: *Sermaye Piyasası*)
- Akdağ Güney, Necla. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016. (Anılış: *Yönetim Kurulu*)
- Akdağ Güney, Necla. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Anılış: *Hukuki Sorumluluk*)
- Akın, İrfan. *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2014. (Anılış: *Şirketler Topluluğu*)
- Akın, Murat Yusuf. *Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014. (Anılış: *Bağlı Nama Yazılı Hisseler*)
- Akıntürk, Turgut ve Derya Ateş. *Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, İkinci C.* İstanbul: Beta, 2022. (Anılış: *Aile Hukuku*)
- Akil, Cenk. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası”. *ABD*. 3 (2013): 171-194.
- Aksoy, Mehmet Ali. “Sermaye Piyasası Kanunu’nun İlişkili Taraf İşlemi Düzenlemelerinin 6102 Sayılı TTK’nın Ortaklıklar Topluluğu Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi”. *TFM*. 3/2 (2017): 23-40. (Anılış: “İlişkili Taraf”)
- Aksu, Raziye. *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022. (Anılış: *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*)
- Akyazan, Sıtkı. *Son İçtihatlarla-Gereğeli-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat*. Ankara: Balkanoğlu Matbaacılık, 1971.
- Alıcı, Yaşar. *Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I.* İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: *Şerh*)
- Alper, Gizem. *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.
- Altaş, Hüseyin. *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7)*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Altay, Sıtkı Anlam. “Pay Sahibi Olmayan Kamu Tüzel Kişisini Temsil Eden Yönetim Kurulu Üyesinin Azlinde Yetki Sorunu”. İçinde *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan*, 1-27. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: “Kamu Tüzel Kişisi”)
- Altay, Sıtkı Anlam. “Yargıtay Kararları Işığında Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğunda Doğrudan Sorumluluk Dolayısıyla Sorumluluk Ayrımına Bağlanan Hukuki Sonuçlar”. İçinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXXI*, 71-108. Ankara: BTHAE, 2018.

- Altay, Sıtkı Anlam. *Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009. (Anılış: *Ortak Girişimler*)
- Ansay, Tuğrul. *Anonim Şirketler Hukuku*. Ankara: BTHAE, 1982. (Anılış: *Anonim Şirketler*)
- Arslan, İbrahim ve Ebru Tüzemen Atik. “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Aleyhine Sorumluluk Davası Açılması Kararı ve Açılacak Davada Şirketin Temsili”. *BÜHFD*. 2/2 (2016): 11-35. (Anılış: “Sorumluluk Davası Açılması Kararı”)
- Arslanlı, Halil. *Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1960. (Anılış: *Anonim Şirketin Organizasyonu*)
- Aslan, İsmail Yılmaz. *Rekabet Hukuku, Teori ve Uygulama*. Bursa: Ekin, 2021. (Anılış: *Rekabet Hukuku*)
- Aşık, Pınar. “Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı (TTK m. 396)”. *ABD*. 75/4 (2017): 163-202. (Anılış: “Rekabet Yasağı”)
- Atan, Turhan. *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*. Ankara: BTHAE, 1967. (Anılış: *Hukuki Mesuliyet*)
- Ateş, Mustafa. *Rekabet Hukukuna Giriş*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019. (Anılış: *Rekabet Hukuku*)
- Ayan, Özge. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021. (Anılış: *Sadakat Yükümlülüğü*)
- Aydoğan, Fatih. *Tek Kişi Ortaklığı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012. (Anılış: *Tek Kişi Ortaklığı*)
- Aydoğan, Fatih. *Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005. (Anılış: *Rekabet Yasağı*)
- Ayhan, Rıza (Editör). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2008. (Anılış: *Tasarı*)
- Aytaç, Zühtü. “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu”. *BATİDER*. 29/4 (2013): 5-56. (Anılış: “Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması”)
- Bahar Sayın, Hediye. *Paysahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: *Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*)
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının “Toplantı Süresince Korunması” Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükmünün Değerlendirilmesi”. İçinde *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan*, 59-102. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: “Toplantı Yetersayısı”)
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Ortaklıkta Başkanın Yönetim Kurulunu Toplantıya Çağırmasının Yaptırımı ve Toplantısız Karar Alınmasında Bazı Sorunlar”. İçinde *Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan*, 99-127. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022. (Anılış: “Toplantısız Karar Alınması”)

- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Ortaklıkta İbraya İlişkin Bazı Sorunlar”. *KHÜHFD*. 6/1 (2018): 101-109. (Anılış: “İbra”)
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu”. İçinde *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı*, 397-414. Ankara: BTHAE, 2016.
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Şirketlerde Azınlık Oranlarının Anasözleşme ile Değiştirilmesi Sorunu”. İçinde *Türk Ticaret Kanunu’nun 5. Yıl Sempozyumu, 8-10 Kasım 2017, Hakem Denetiminden Geçmiş Tebliğler Kitabı*, 381-394. Ankara: Türkiye Adalet Akademisi, 2018.
- Bahtiyar, Mehmet. “Halka Kapalı Anonim Şirketlerde Pay Sahibi Dışındaki Kişilere Kârdan Ödeme Yapılmasına İlişkin Bazı Sorunlar”. İçinde *Prof. Dr. H. Ercüment Erdem’e Armağan, C. I*, ed. Tolga Ayoğlu, Sıtkı Anlam Altay, Fülürya Yusifoğlu Bilgin, 253-271. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023. (Anılış: “Kârdan Ödeme”)
- Bahtiyar, Mehmet. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. *TBB*. 61 (2005): 47-106.
- Bahtiyar, Mehmet. *6335 Sayılı Kanun ile Yeni TTK’da Yapılan Değişiklikler ve İşletmeler/Şirketler İçin TTK’ya Uyum Takvimi*. İstanbul: Beta, 2012.
- Bahtiyar, Mehmet. *Ortaklıklar Hukuku*. İstanbul: Beta, 2022. (Anılış: *Ortaklıklar*)
- Baltalı, Candemir. *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunda Temsil Edilme İmtiyazı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Anılış: *Yönetim Kurulunda Temsil*)
- Başbuğoglu, Tarık. *Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, I. C.* Ankara: Yetkin Yayınları, 1988. (Anılış: *Türk Ticaret Kanunu*)
- Başpınar, Veysel. *Borç Sözleşmelerinin Kısmî Butlanı*. Ankara: BTHAE, 1998. (Anılış: *Kısmî Butlan*)
- Biçer, Levent ve Esra Hamamcıoğlu. “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Uygulanan Yetersayılar ve Bazı Değerlendirmeler”. *BÜHFD*. 12/149-150 (2017): 71-134. (Anılış: “Yetersayılar”)
- Bilgili, Fatih ve Ertan Demirkapı. *Şirketler Hukuku*. Bursa: Dora, 2013. (Anılış: *Şirketler*)
- Bora, Sevda. *Şirkete Borçlanma Yasağı*. Ankara: Seçkin, 2017.
- Bora Çınar, Sevda. “Anonim Şirketlerde Sorumluluk Davası Açılmasında Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Turkish Academic Research Review*. 4/2 (2019): 235-257. (Anılış: “Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı”)
- Boyacıoğlu, Cumhur. *Konzern Kavramı*. Ankara: Nobel, 2006. (Anılış: *Konzern*)
- Bozbel, Savaş. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı (6102 Sayılı TTK m. 392)”. *ABÜHFD*. 1/1 (2013): 79-96. (Anılış: “Bilgi Alma ve İnceleme”)
- Bozkurt Yaşar, Sevgi. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ”. *BATİDER*. 34/1 (2018): 137-168. (Anılış: “Karar Vermeye Yetkili Organ”)

- Bozkurt Yaşar, Sevgi. *Anonim Şirketlerde İş Adamı Kararı İlkesinin (Business Judgment Rule) Uygulanması*. Ankara: Beta, 2015. (Anılış: *İş Adamı Kararı*)
- Bozkurt, Tamer. *Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016. (Anılış: *Pay Devrinin Sınırlandırılması*)
- Bozkurt, Tamer. *Şirketler Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023. (Anılış: *Şirketler*)
- Buz, Vedat. *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2005. (Anılış: *Yenilik Doğuran Haklar*)
- Cankat, Rifat. *Anonim Ortaklıklar Hukukunda İlişkili Taraf İşlemleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022. (Anılış: *İlişkili Taraf*)
- Cenkci, Esra. *Kayıtlı Sermaye Sistemi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015. (Anılış: *Kayıtlı Sermaye*)
- Çağa, Tahir. “Özel Hüküm Genel Hükümü Daima Bertaraf Eder mi?”. *TBBD*. 3/3 (1991): 366-375. (Anılış: “Özel Hüküm”)
- Çakır Çelebi, Fatma Betül. “Şirketler Topluluğunda Hâkim Teşebbüs”. *TFM*. 4/1 (2018): 19-32. (Anılış: “Hâkim Teşebbüs”)
- Çakır, Rasim Can. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Güveni Kötüye Kullanma Suçundan Doğan Sorumlulukları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016. (Anılış: “Güveni Kötüye Kullanma”)
- Çamoğlu, Ersin. *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Anılış: *Hukuki Sorumluluk*)
- Çamurcu, Emin. *Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015. (Anılış: *Farklılaştırılmış Teselsül*)
- Çelik, Nazlı Hilal. *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Anılış: *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*)
- Çevik, Osman Nuri. *Anonim Şirketler*. Seçkin: Ankara, 2002. (Anılış: *Anonim Şirketler*)
- Çoştan, Hülya. “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği”. *BATİDER*. 29/1 (2013): 117-137. (Anılış: “Yönetim Kurulu Üyeliği”)
- Çoştan, Hülya. “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”. *BATİDER*. 28/3 (2012): 155-190. (Anılış: “Karar Alma”)
- Dağ, Üner. *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması*. İstanbul: Beta, 1996.
- Değirmenci, Cenker. *Anonim Ortaklıkta Iskat*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006.
- Deryal, Yahya. “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği”. İçinde *Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan*, 377-399. İstanbul: Beta, 2003.
- Develi, Emine. *Tüzel Kişinin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği*. Ankara: Seçkin, 2016. (Anılış: *Tüzel Kişi*)

- Doğan, Beşir Fatih. *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011. (Anılış: *Yönetim Yetkisinin Devri*)
- Doğanay, İsmail. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci C*. İstanbul: Beta, 2004. (Anılış: *Şerh*)
- Domaniç, Hayri. *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II*. İstanbul: Temel Yayınları, 1988. (Anılış: *Anonim Şirketler*)
- Dural, Halil Ali. “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Toplantı ve Karar Yetersayıları”. *İçinde İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri*, 313-353. İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009. (Anılış: “Toplantı ve Karar Yetersayıları”)
- Dural, Mustafa ve Tufan Öğüz. *Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021. (Anılış: *Kişiler Hukuku*)
- Dural, Mustafa, Tufan Öğüz ve Mustafa Alper Gümüş. *Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022. (Anılış: *Aile Hukuku*)
- Ediğ, Esra. “Belirli Gruplar ve Azınlığın Yönetim Kurulunda Temsili”. *THD*. 12/125 (2017): 14-28. (Anılış: “Belirli Gruplar”)
- Edis, Seyfullah. *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1989. (Anılış: *Medenî Hukuka Giriş*)
- Eminoğlu, Cafer ve Fatma Betül Çakır. “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması”. *AHBVÜHFD*. 18/3-4 (2014): 277-297. (Anılış: “Tüzel Kişiler”)
- Eminoğlu, Cafer ve Zehra Avcı. “Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Başkanının Niteliklerine, Seçilmesine ve Yönetim Kurulunun Başkansız İşleyişine İlişkin Bazı Değerlendirmeler”. *YBHD*. Prof. Dr. M. Fatih UŞAN’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı/2022-2 (2022): 1029-1072.
- Eminoğlu, Cafer. “Anonim Şirkette Özen ve Bağlılık Yükümlülüğünün Kişi Bakımından Kapsamına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”. *ABD*. 80/1 (2022): 77-105.
- Eminoğlu, Cafer. “Kuram-Uygulama İkileminde Şirketler Topluluğu Hukuku ve (Normatif) Şirketler Topluluğu Meydana Getirmeyen Hâkimiyet İlişkileri-TTK’nın Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümleri ve TSY m. 105 Bağlamında Bir İnceleme”. *İçinde Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXXI*, 11-64. Ankara: BTHAE, 2018. (Anılış: “Şirketler Topluluğu”)
- Eminoğlu, Cafer. “Madde 366”. *İçinde Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. II*, ed. Kemal Şenocak, 1734-1747. Ankara: Seçkin, 2023.
- Ercoşkun Şenol, Kübra. “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantıları”. *MÜHFHAD*. 19/2 (2013): 1693-1726. (Anılış: “Yönetim Kurulu”)
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020. (Anılış: *Genel Hükümler*)
- Eriş, Gönen. *Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Şirketleri-Madde 223-556, 2. C*. Ankara: Seçkin, 2007. [Anılış: *Ticari İşletme ve Şirketler (2007), 2. C.*]

- Eriş, Gönen. *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Birinci C., Madde: 1-556, Genişletilmiş 2. Baskı*. Ankara: En-Kay Yayınevi, 1992. [Anılış: *Ticari İşletme ve Şirketler (1992), Birinci C.*]
- Göksoy, Yaşar Can. “Madde 460”. İçinde *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III*, ed. Kemal Şenocak, 2730-2755. Ankara: Seçkin, 2023.
- Göksoy, Yaşar Can. “Madde 483”. İçinde *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III*, ed. Kemal Şenocak, 3003-3013. Ankara: Seçkin, 2023.
- Göktürk, Kürşat. “Amerikan, Alman, İsviçre ve Türk Hukukunda İşadamı Kararı İlkesi”. *İÜHFD*. 2/2, (2011): 207-247. (Anılış: “İş Adamı Kararı”)
- Göktürk, Kürşat. *Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: *Şirketler Topluluğu*)
- Gümüş, Mustafa Alper. *Türk Medeni Hukukunda Kayyımlik*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006. (Anılış: *Kayyımlik*)
- Gündoğdu, Gökmen. “Bir Şirketler Topluluğu En Az Kaç Bağlı Şirketten Oluşur? - Ticaret Sicili Yönetmeliği M. 105 Hükmünün Türk Ticaret Kanunu M. 195 Hükmü ile Uyumsuzluğu Sorunu-”. *LHD*. 12/133 (2014): 107-126. (Anılış: “Şirketler Topluluğu”)
- Gürbüz Usluel, Aslı Elif. “Şirketler Topluluğunda Denkleştirme”. *MÜHFHAD*. 18/2 (2012): 281-308. (Anılış: “Denkleştirme”)
- Gürel, Murat. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluk”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2009. (Anılış: “Şirketler Topluluğu”)
- Gürel, Murat. *Kredi Sözleşmelerinde Kredinin Geri Ödenmesini Sağlamak İçin Kullanılan Taahhütler (Covenants) ve Kredi Alacaklısının Kredi Alan Şirkete Karşı Sorumluluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022. (Anılış: *Kredi Alacaklısı*)
- Hanağası, Emel. *Davada Menfaat*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Helvacı, Mehmet. “Anonim Ortaklık Tarafından Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu -Düşünce ve Değerlendirmeler-”. İçinde *Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu*, ed. Abuzer Kendigelen, Numan S. Sönmez, İbrahim Çağrı Zengin, Buğra Kesici, F. Pelin Tokcan, M. Halil Çonkar, 143-175. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Anılış: “Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı”)
- Helvacı, Mehmet. *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Beta, 2001. (Anılış: *Hukuki Sorumluluk*)
- Hızır, Serdar ve Duygu Merki. “Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezaî Sonuçları”. *AÜHFD*. 63/4 (2014): 779-812. (Anılış: “Borçlanma Yasağına Aykırılık”)
- Hirş, Ernst E. *Ticaret Hukuku Dersleri*. İstanbul: Hak Kitabevi, 1948. (Anılış: *Ticaret Hukuku*)
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016. (Anılış: *Haklı Sebeple Fesih*)

- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. “Anonim Şirket Yönetim Kurulunu Toplantıya Çağrıya Yetkili Olanlar ve Yetkisiz Kişilerce Yapılan Çağrıyla Toplanan Yönetim Kurulunda Alınan Kararların Hukuki Akıbeti”. *TFM*. 8/1 (2022): 115-142. (Anılış: “Çağrıya Yetkili Olanlar”)
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. “Anonim Şirkette TTK M. 421.6 Bağlamında Pay Devri Kısıtlamalarının Geçici Olarak Etkisiz Hâle Gelmesi”. *SÜHFD*. 30/4 (2022): 2085-2125.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. “Limited Şirkette Rekabet Yasağının Kapsamının Değiştirilmesi veya Yasağın Kaldırılması”. İçinde *Ticaret Hukuku Sempozyumu 2021, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 9-12 Şubat 2021, Bildiri Kitabı*, ed. Hamdi Gökçe Zabunoğlu, Ozan Can, Nurdan Orbay Ortaç, Emre Kalender, 335-362. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem ve Gökay Ağırbaş. “Banka Kredi Yetkililerinin Kredi İşlemlerine İlişkin Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı”. *TFM*. 9/2 (2023): 255-268. (Anılış: “Değerlendirme ve Karar Aşamalarında Yer Alma Yasağı”)
- İmregün, Oğuz. “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”. İçinde *Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I*, ed. Abuzer Kendigelen, 277-292. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2001. (Anılış: “Toplantı ve Karar Yetersayıları”)
- İmregün, Oğuz. *Anonim Ortaklıklar*. İstanbul: Yasa Yayınları, 1989. (Anılış: *Anonim Ortaklıklar*)
- İmregün, Oğuz. *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumî Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilâfları ve Bunları Telif Çareleri*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1962. (Anılış: *Menfaat İhtilâfları*)
- İnceoğlu, Aytekin. “Güveni Kötüye Kullanma”. İçinde *Özel Ceza Hukuku, C. IV, Malvarlığına Karşı Suçlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Anılış: “Güveni Kötüye Kullanma”)
- Kalender, Emre. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017. (Anılış: *Bilgi Alma*)
- Karaege, Özge. “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”. *ABD*. 1 (2014): 69-110. (Anılış: “Görevden Alma”)
- Karahan, Sami. “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Nisapları”. İçinde *Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan*, 173-185. İstanbul: Beta, 2006.
- Karaman Coşgun, Özlem. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Teşebbüs Kavramı ve Tacir Sayılmasının Sonuçları”. *MÜHFHAD*. 21/1 (2015): 107-166. (Anılış: “Teşebbüs”)
- Karasu, Rauf. “Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı”. *TFM*. 2/1 (2016): 31-40. (Anılış: “Temsil Edilme Hakkı”)
- Karasu, Rauf. *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015. (Anılış: *Emredici Hükümler*)

- Karayalçın, Yaşar. “Anonim Şirketin Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Hangi Davalar Açılabilir?”. İçinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III*, 239-298. Ankara: BTHAE, 1986.
- Karayalçın, Yaşar. “Özel Hukukda Meseleler ve Görüşler «Hukukî Mütalâalar»”. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975.
- Karayalçın, Yaşar. *Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, A. Giriş-Adi Şirket-Ticaret Şirketleri (Kollektif-komandit-limited-kooperatif şirketler)*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1973. (Anılış: *Şirketler*)
- Kaşak, Esra. *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Anılış: *Yetki Dağılımı*)
- Kayar, İsmail ve Özlem İlbasmış Hızlısoy. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Rekabet Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”. İçinde *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-IX*, 55-80. Ankara: Rekabet Kurumu Yayınları, 2011. (Anılış: “Yeni Türk Ticaret Kanunu”)
- Kayıklık, Abdurrahman. “Kamu Tüzel Kişilerinin Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili (TK m. 334)”. *GÜHFD*. 19/2 (2020): 1587-1620. (Anılış: “Kamu Tüzel Kişileri”)
- Kendigelen, Abuzer. *Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz*. İstanbul: Beta, 1999. (Anılış: *İmtiyaz*)
- Kendigelen, Abuzer. “Anonim Şirketlere İlişkin Hükümlerde Benimsenen Bazı Ağırlaştırılmış Nisaplar Bilinçli Bir Tercihin Ürünü Mü?”. İçinde *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı*, 97-138. Ankara: BTHAE, 2015.
- Kendigelen, Abuzer. *Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), C. XI: 2010-2011*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013. (Anılış: *Hukukî Mütalâalar*)
- Kendigelen, Abuzer. *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016. (Anılış: *İlk Tespitler*)
- Kılıç Akyıldız, Gizem. “Karar incelemesi: Bir Yönetim Kurulu Üyesinin Yönetim Kurulu Toplantısına Çağrılmaması ve Alınan Kararlara Etkisi”. *DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertuş’a Armağan*. 19/Özel Sayı (2017): 2299-2313. (Anılış: “Karar İncelemesi”)
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Aile Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2022. (Anılış: *Aile Hukuku*)
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2022. (Anılış: *Genel Hükümler*)
- Kıratlı, Metin. *Yönetim Kurulu Başkanı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021. (Anılış: *Başkan*)
- Kırca, İsmail, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. *Anonim Şirketler Hukuku, C. 1*. Ankara: BTHAE, 2013. (Anılış: *Anonim Şirketler*)
- Kırca, İsmail. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Birleşmesi”. *BankaD*. 79 (2011): 71-79. (Anılış: “Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti”)
- Kırca, İsmail. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi-Özen Borcu”. *BATİDER*. 22/3 (2004): 85-96.

- Kırca, İsmail. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü”. İçinde *Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. I, Ticaret Hukuku*, 495-506. İstanbul: Beta, 2003. (Anılış: “Üyelik Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü”)
- Kırca, İsmail. “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”. *BATİDER*. 28/2 (2012): 51-59. (Anılış: “Tüzel Kişiler”)
- Kırca, İsmail. “Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri”. *AÜHFD*. 57/3 (2008): 455-462. (Anılış: “Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi”)
- Kırca, İsmail. “TTK M. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB’ye Üyelik Yolunda Geri Adım”. *BATİDER*. 30/3 (2014): 23-37.
- Kırca, İsmail. *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022. (Anılış: *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*)
- Kırkbeşoğlu, Nagehan. *Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011. (Anılış: *Kısmi Hükümsüzlük*)
- Koca Mahmut ve İlhan Üzülmöz. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin, 2022. (Anılış: *Genel Hükümler*)
- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: *Özel Hükümler*)
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017. (Anılış: *Borçlar Hukukuna Giriş*)
- Koç, Himmet. “TTK m. 367 Kapsamında Banka Kredi Komitesinin Konumu ve Hukuki Niteliği”. *GaziÜHFD*. 21/3 (2017): 235-264.
- Korkut, Ömer. “Anonim Şirketlerde Fiili Yönetim Kurulu Üyeliği”. İçinde *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, I. C*, 1367-1386. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010. (Anılış: “Fiili Yönetim Kurulu Üyeliği”)
- Korkut, Ömer. *Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2007. (Anılış: *İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği*)
- Kortunay, Ayhan. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015. (Anılış: *Yönetim Kurulu*)
- Manavgat, Çağlar. “Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler”. *BATİDER*. 30/1 (2014): 35-75. (Anılış: “Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri”)
- Manavgat, Çağlar. *Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz*. Ankara: BTHAE, 2016. (Anılış: “Halka Açık Anonim Ortaklıklar”)
- Memiş, Tekin. “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği ve Sorumluluk Halleri”. *THD*. 14/151 (2019): 38-45. (Anılış: “Birden Fazla Şirkette Yönetim Kurulu Üyeliği”)

- Meraklı, Serkan. “Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)”. *DEÜHFD*. 11/Özel Sayı (2009): 1657-1714. (Anılış: “Güveni Kötüye Kullanma”)
- Mimaroğlu, Sait Kemal. *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukukî Mes’uliyeti*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1967. (Anılış: *Hukukî Mes’uliyet*)
- Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelerinin İbralarının Zamanı, Kapsamı ve Geri Alınması”. *BATİDER*. 21/2 (2001): 5-12.
- Moroğlu, Erdoğan. “Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır”. *İÜHFM*. 28/2 (1962): 382-406.
- Moroğlu, Erdoğan. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Moroğlu, Erdoğan. *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020. (Anılış: *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*)
- Ocak, Nazmi. *Rekabet Hukukunda Teşebbüsler ve Teşebbüslerin Hakim Durumunun Tespiti*. İstanbul: Beta, 2016. (Anılış: *Teşebbüsler*)
- Oğuzman, Kemal ve Nami Barlas. *Medenî Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016. (Anılış: *Medenî Hukuk*)
- Oğuzman, Kemal ve Turgut Öz. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022. (Anılış: *Genel Hükümler*)
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021. (Anılış: *Kişiler Hukuku*)
- Okucu Taftalı, İpek. *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyaz*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Anılış: *İmtiyaz*)
- Okutan Nilsson, Gül. *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009. (Anılış: *Şirketler Topluluğu*)
- Öcal, Akar. “Fransız, Belçika ve İsviçre Hukuklarında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılmaktan Yasaklanması”. *AÜEHFD*. 4/1-2 (2000): 335-343. (Anılış: “Müzakerelere Katılmaktan Yasaklanma”)
- Ölmez, Fatih. *Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Anılış: *Yönetim Kurulunda Temsil*)
- Önder, M. Fahrettin ve Halis Karademir. “İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk”. *ÖHÜİBFD*. 10/4 (2017): 173-186. (Anılış: “Oy Hakkından Yoksunluk”)
- Özatlan, Yurdal. *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Üst Gözetim Görevi ve Yetkisi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Özcanlı, Fatma Beril. *Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Anılış: *Şirketler Topluluğu*)
- Özdamar, Mehmet ve İlker Doğan. “Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı”. *BankaD*. 24/86 (2013): 3-26. (Anılış: “Şirkete Borçlanma Yasağı”)

- Özdemir, Semih Sırrı. *İş Adamı Kararı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: *İş Adamı Kararı*)
- Özel, Bilal ve Mustafa Eser Cinbaş. “Kooperatif Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Oluşumu”. *SÜHFD*. 21/2 (2013): 255-269.
- Özer, Işık. “Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Hukuki Sonuçları”. İçinde *Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu*, ed. Murat Alışkan, Bilge Utkan Mersin, Sinan Sarıkaya, 353-379. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020. (Anılış: “Müzakerelere Katılma Yasağı”)
- Özer, Işık. *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013. (Anılış: *Mali Haklar*)
- Özcan, Bilge. *Aile Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2015. (Anılış: *Aile Hukuku*)
- Paslı, Ali. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (I) YTK Kitap 2-Kısım 4-Bölüm I, Genel Hükümler ve Temel İlkeler”. *BATİDER*. 27/3 (2011): 137-167. (Anılış: “Yeni Türk Ticaret Kanunu”)
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. *Ortaklıklar Hukuku I*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021. (Anılış: *Ortaklıklar I*)
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. *Ortaklıklar Hukuku II*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023. (Anılış: *Ortaklıklar II*)
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Gülören Tekinalp. “Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu”. *İÜHF*. 45/1-4 (1981): 347-398.
- Pulaşlı, Hasan. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunda Yönetim Kurulu Üyeliğinin Temsili”. İçinde *Prof. Dr. Fahman Tekil’in Anısına Armağan*, 165-177. İstanbul: Beta, 2003. (Anılış: “Yönetim Kurulu Üyeliğinin Temsili”)
- Pulaşlı, Hasan. “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”. *MÜHFHAD*. 18/2 (2012): 587-599. (Anılış: “Bilgi Alma ve İnceleme”)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi, C. I*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi, C. II*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: *Şerh, C. II*)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi, C. III*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: *Şerh, C. III*)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi, C. IV*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: *Şerh, C. IV*)
- Reisoğlu, Seza. *Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I*. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2015.
- Sevi, Ali Murat. “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Tescil Edilen Gerçek Kişinin Hukukî Sorumluluğu”. *BATİDER*. 32/3 (2016): 39-75. (Anılış: “Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi”)
- Sevi, Ali Murat. *Anonim Ortaklıkta Payın Devri*. Ankara: Seçkin, 2018. (Anılış: *Payın Devri*)

- Sevi, Ali Murat. *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticilerin Özen Yükümlülüğü*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021. (Anılış: *Özen Yükümlülüğü*)
- Somer, Mehmet. “Türk Anonim Ortaklıklar Hukukunda Yedek Yönetim Kurulu Üyeliği Sorunu”. *MÜİİBFD, Prof. Dr. Mübeccel Kıray’a Armağan*. 7/1-2 (1990): 453-468. (Anılış: “Yedek Yönetim Kurulu Üyeliği”)
- Sulu, Muhammed. *Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Anılış: *Şirket Menfaati*)
- Sungur, Hasan Halis. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuat, II, Ticaret Şirketleri*. İstanbul: İstanbul Matbaası, 1959.
- Susuz, Kağan. “Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hâkim Teşebbüs Kavramı”. *MÜHFHAD*. 18/2 (2012): 269-279. (Anılış: “Hâkim Teşebbüs”)
- Şehirali Çelik, Feyzan Hayal. *Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler*. Ankara: BTHAE, 2008. (Anılış: *Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler*)
- Şener, Oruç Hami. *Teori ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Seçkin, 2022. (Anılış: *Ortaklıklar Hukuku*)
- Şimşek, Bahar. *Anonim Şirketlerde İlişkili Taraf İşlemleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023. (Anılış: *İlişkili Taraf*)
- Şit, Başak. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Karşısında Banka Anonim Şirketi”. *BATİDER*. 28/4 (2012): 175-205. (Anılış: “Banka Anonim Şirketi”)
- Tamer, Ahmet. “Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: “Pay Sahiplerinin (Ortakların) Şirkete Borçlanma Yasağı” (TTK. m. 358)”. *TBBD*. 25/102 (2012): 93-114. (Anılış: “Borçlanma Yasağı”)
- Tandoğan, Halûk. “Anonim Şirket İdare Meclisi Âzalarına Karşı Açılacak Mesuliyet Dâvalarının Müruruzamanı Hakkında Bazı Düşünceler”. *BATİDER*. 3/1 (1965): 122-126.
- Tandoğan, Halûk. “Hükmî Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”. *BATİDER*. 1/1 (1961): 3-35. (Anılış: “Hükmî Şahıslar”)
- Taşdelen, Selim Servet. *Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Tekinalp, Ünal. *Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili*. Ankara: BTHAE, 1965. (Anılış: *Tüzel Kişilerin Temsili*)
- Tekinalp, Ünal. *Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1979.
- Tekinalp, Ünal. *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020. (Anılış: *Sermaye Ortaklıkları*)
- Tekinalp, Ünal. *Tek Kişilik Ortaklık, C.I: Tek Paysahipli Anonim Ortaklık*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011.
- Tekinay, Selâhattin Sulhi vd. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993. (Anılış: *Genel Hükümler*)

- Teoman, Ömer. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılma Yasağına (TTK 332) Aykırılığın Yaptırımını Nedir?”. *BATİDER*. 26/4 (2010): 5-14. (Anılış: “Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımını”)
- Teoman, Ömer. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi”. *BATİDER*. 26/3 (2010): 5-16.
- Teoman, Ömer. “Yönetim Kurulu Üyelerinin Görüşmelere Katılma Yasağı”. İçinde *Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I: Hukuki Mütalaalar, Kitap 7: 1995-1996*, 65-75. İstanbul: Beta, 1997. (Anılış: “Görüşmelere Katılma Yasağı”)
- Teoman, Ömer. “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”, içinde *Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukukî Mütalâalar, Kitap 10: 2000-2002*, 49-74. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2003. (Anılış: “Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının Yokluğu”)
- Teoman, Ömer. *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu*. Ankara: BTHAE, 1983. (Anılış: *Oy Hakkından Yoksunluk*)
- Toraman Çolgar, Emek. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Oy Hakkının Özellikleri ve Kullanılması”. İçinde *Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II*, 1707-1750. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Anılış: “Oy Hakkının Özellikleri”)
- Toraman Çolgar, Emek. *Şirkete Borçlanma Yasağı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Anılış: *Borçlanma Yasağı*)
- Türk, Hikmet Sami. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı”. İçinde *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VI*, 5-62. Ankara: BTHAE, 1989. (Anılış: “Zamanaşımı”)
- Türkoğlu, Ferah. “Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu ve Ortaklığa Kayyım Atanması”. *MÜHFD*. 9/2 (2010): 127-149. (Anılış: “Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu”)
- Ulusoy, Erol. *Anonim Şirketlerde Şirketle İşlem Yapma Yasağı ve Çifte Temsil*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2005. (Anılış: *Şirketle İşlem Yapma Yasağı*)
- Uzel, Necdet. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Kusurun İspatı”. İçinde *Sorumluluk Hukuku*, ed. Başak Baysal, 375-414. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Anılış: “Kusurun İspatı”)
- Uzel, Necdet. *Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013. (Anılış: *Bağlam*)
- Üçışık, Güzin ve Aydın Çelik. *Anonim Ortaklıklar Hukuku, I. C.* Ankara: Adalet Yayınevi, 2013. (Anılış: *Anonim Ortaklıklar*)
- Ünal, Ahmet Cemil. *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Konumu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014. (Anılış: *CEO'nun Hukuki Konumu*)
- Ünal, Oğuz Kürşat. *Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar*. Ankara: Nobel, 1999.
- Yanlı, Veliye. ‘İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda “İşbölümü İlkesi” ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri’. *İÜHFM*. 55/3 (1997): 261-277.

- Yanlı, Veliye. “İnançlı Yönetim Kurulu Üyeleri ve Konzernlerdeki Durumu”. İçinde *Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan*, 655-683. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998. (Anılış: “İnançlı Yönetim Kurulu Üyeleri”)
- Yanlı, Veliye. “Yönetim Kurulu Üyelerine Sağlanacak Mali Haklar ile İlgili Bazı Değerlendirmeler”. *BATİDER*. 33/4 (2017): 41-69. (Anılış: “Mali Haklar”)
- Yanlı, Veliye. *Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması*. İstanbul: Beta, 2000. (Anılış: *Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması*)
- Yanlı, Veliye. *Yönetim Kurulu Üyesinin Müzakereye Katılması Yasağının İhlali Halinde Yetersayı Sağlanmaması Nedeniyle Kararın Geçersizliği*. İstanbul: Aristo, 2021. www.ekitap.hukukegitim.com (Anılış: *Müzakereye Katılma Yasağı*)
- Yaşar, Tuğçe Nimet. “Madde 393”. İçinde *Şirketler Hukuku Şerhi C. II*, ed. Kemal Şenocak, 2115-2122. Ankara: Seçkin, 2023. (Anılış: “Madde 393”)
- Yıldız, Burçak. “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği”. *BATİDER*. 27/3 (2011): 111-134.
- Yördem, Yılmaz. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi*. Ankara: Seçkin, 2022. (Anılış: *Farklılaştırılmış Teselsül*)
- Yüce, Aydın Alber. *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği*. Ankara: Seçkin, 2022. (Anılış: *Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği*)
- Zengin, İbrahim Çağrı. “Effect of the Prohibition of Board Members of Joint Stock Companies from Participating in Negotiations (TCC 393) on Quorums”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*. 78/4 (2020): 1747-1761. (Anılış: “Effect of the Prohibition”)

Mahkeme Kararları

- Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi. K. 2021/1560 (16 Aralık 2021). <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/ankara-bam21-hd-e-2021-1864-k-2021-1560-t-16-12-2021>
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi. K. 2018/930 (27 Eylül 2018). <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam14-hd-e-2018-323-k-2018-930-t-27-9-2018>
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi. K. 2019/1416 (07 Kasım 2019). <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam14-hd-e-2018-1596-k-2019-1416-t-7-11-2019>
- Ticaret Dairesi. K. 1954/933 (18 Şubat 1954).
- Ticaret Dairesi. K. 1970/97 (12 Ocak 1970).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1973/4865 (06 Aralık 1973). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1973-4455.htm&kw=`1973/4455`+`1973/4865`&cr=yargitay#fm>

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1974/3423 (04 Aralık 1974).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1974-3448-k-1974-3423-t-04-12-1974>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1975/3636 (02. Haziran 1975).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1974-5185-k-1975-3636-t-02-06-1975>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1976/3333 (24 Haziran 1976).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1976-2890-k-1976-3333-t-24-06-1976>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1984/4740 (15 Ekim 1984).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1984-4638.htm&kw=`1984/4638`+`1984/4740`&cr=yargitay#fm>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1989/38 (18 Ocak 1989).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1988-4303.htm&kw=`1988/4303`+`1989/38`&cr=yargitay#fm>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1989/484 (26 Ocak 1989).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1988-9046.htm&kw=9046+484+&cr=yargitay#fm>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1996/8882 (17 Aralık 1996).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-1996-8308-k-1996-8882-t-17-12-1996>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1998/2634 (21 Nisan 1998).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1997-10481.htm&kw=`1997/10481`,`+K.`+`1998/2634`&cr=yargitay#fm>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 1999/201 (28 Ocak 1999).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1998-8236.htm&kw=`1998/8236`,`+K.`+`1999/201`&cr=yargitay#fm>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2003/9087 (09 Ekim 2003).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2003-2559-k-2003-9087-t-09-10-2003>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2004/313 (19 Ocak 2004).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2003-5611-k-2004-313-t-19-01-2004>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2005/7451 (11 Temmuz 2005).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2004-10878-k-2005-7451-t-11-07-2005>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2005/10609 (07 Kasım 2005).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2004-13206-k-2005-10609-t-07-11-2005>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2007/5926 (16 Nisan 2007).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2006-2333-k-2007-5926-t-16-04-2007>

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2007/10775 (19 Temmuz 2007).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2006-2171-k-2007-10775-t-19-07-2007>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2007/14806 (23 Kasım 2007).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2006-7658-k-2007-14806-t-23-11-2007>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2008/5378 (21 Nisan 2008).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2007-3690-k-2008-5378-t-21-04-2008>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2008/13135 (20 Kasım 2008).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2007-8280-k-2008-13135-t-20-11-2008>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2008/14407 (25 Aralık 2008).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2008-9264-k-2008-14407-t-25-12-2008>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2010/201 K (12 Ocak 2010).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2008-8774-k-2010-201-t-12-01-2010>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2010/11267 (04 Kasım 2010).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2009-10673-k-2010-11267-t-04-11-2010>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2012/581 (23 Ocak 2012).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2012/14863 (02 Ekim 2012).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2011-7820-k-2012-14863-t-02-10-2012>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2013/9175 (06 Mayıs 2013).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2012-10429-k-2013-9175-t-6-5-2013>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2013/16010 (18 Eylül 2013).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2013-11633-k-2013-16010-t-18-09-2013>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2014/12693 (02 Temmuz 2014).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-2014-6772-k-2014-12693-t-2-7-2014>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2014/13315 (08 Eylül 2014).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2013-9178-k-2014-13315-t-8-9-2014>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2014/16463 (24 Ekim 2014).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2013-13148-k-2014-16463-t-24-10-2014>

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2015/13614 (17 Aralık 2015).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-560-k-2015-13614-t-17-12-2015>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2015/13912 (24 Aralık 2015).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2014-17468-k-2015-13912-t-24-12-2015>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2015/3000 (05 Mart 2015).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2014-17667-k-2015-3000-t-5-3-2015>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2015/8697 (25 Haziran 2015).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-6623-k-2015-8697-t-25-6-2015>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/1194 (09 Şubat 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-3371-k-2016-1194-t-9-2-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/4279 (18 Nisan 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-3212-k-2016-4279-t-18-4-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/6936 (22 Haziran 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-14147-k-2016-6936-t-22-6-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/6986 (23 Haziran 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-2543-k-2016-6986-t-23-6-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/7321 (19 Eylül 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-6973-k-2016-7321-t-19-9-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/7433 (22 Eylül 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-2015-15433-k-2016-7433-t-22-09-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/8111 (13 Ekim 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-1271-k-2016-8111-t-13-10-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2016/9175 (28 Kasım 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-11856-k-2016-9175-t-28-11-2016>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2017/534 (26 Ocak 2017).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-2016-5455-k-2017-534-t-26-01-2017>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2017/4998 (03 Ekim 2017).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-2190-k-2017-4998-t-3-10-2017>

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2017/7429 (20 Aralık 2017).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2017-2775-k-2017-7429-t-20-12-2017>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2018/3281 (07 Mayıs 2018).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-15047-k-2018-3281-t-7-5-2018>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/3353 (02 Mayıs 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2019-175-k-2019-3353-t-2-5-2019>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/4030 (22 Mayıs 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2018-1432-k-2019-4030-t-22-5-2019>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/5675 (23 Eylül 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2018-4755-k-2019-5675-t-23-9-2019>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/6673 (23 Ekim 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2018-5475-k-2019-6673-t-23-10-2019>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/7267 (18 Kasım 2019).
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/7531 (26 Kasım 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2018-2242-k-2019-7531-t-26-11-2019>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/655 (02 Aralık 2019).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2020/23 (06 Ocak 2020).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-2019-1740-k-2020-23-t-6-1-2020>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2020/4244 (19 Ekim 2020).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2020-6391-k-2020-4244-t-19-10-2020>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2021/5306 (22 Haziran 2021).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2020-338-k-2021-5306-t-22-6-2021>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2022/138 (11 Ocak 2022).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/yargitay-11-hukuk-dairesi-esas-no-2021-2920-karar-no-2022-138-11-hukuk-dairesi-e-2021-2920-k-2022>
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2022/4792 (13 Haziran 2022).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/yargitay-11-hukuk-dairesi-esas-no-2021-2908-karar-no-2022-4792-11-hukuk-dairesi-e-2021-2908-k-2022>
- Yargıtay 16. Hukuk Dairesi. K. 2009/4848 (30 Haziran 2009).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/16-hukuk-dairesi-e-2008-5100-k-2009-4848-t-30-06-2009>

- Yargıtay 15. Ceza Dairesi. K. 2016/2624 (21 Mart 2016).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/15-ceza-dairesi-e-2015-14333-k-2016-2624-t-21-3-2016>
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 1994/181 (30 Mart 1994).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-1993-860-k-1994-181-t-30-03-1994>
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2019/1072 (17 Ekim 2019).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2019-327-k-2019-1072-t-17-10-2019>
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2020/142 (13 Şubat 2020).
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hgk-e-2017-21-k-2020-142-t-13-2-2020>

Kanun Tasarıları ve Komisyon Raporları

- “Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile [...] Plan ve Bütçe Komisyonu Rapor[u]” (Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 437).
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y3/T1/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/54872dd7-a6f9-4b38-9073-6efb27b5437a.pdf>
- “Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu”, (Esas No: 1/630, Karar No: 14, Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 2).
<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d24/c024/tbmm24024124ss0303.pdf>
- “Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası”, (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: 10, C. 12, İçtima: 2, Sıra Sayısı: 198).
<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c012/tbmm10012083.pdf>
- “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu”, (TBMM Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96).
<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c032/tbmm23032022ss0096.pdf>

Türkiye Muhasebe Standartları

TMS	24.	Erişim	Tarihi	13.06.2023.
https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2023/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2024.pdf				
TMS	28.	Erişim	Tarihi	13.06.2023.
https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2023/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2028.pdf				